FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA-RESTORASYON PROGRAMI

RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELCAN BAYRAM

İSTANBUL, 2022

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA-RESTORASYON PROGRAMI

RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELCAN BAYRAM
(180211003)

Danışman
(Doç. Dr. Mine Esmer)

İSTANBUL, 2022

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
TEZ ONAY FORMU

15/08/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Koruma ve Restorasyon programı öğrencisi 180211003 numaralı Selcan Bayram'ın hazırladığı "Raziye Sultan Kervansarayı Restorasyon Projesi ve Selçuklu Dönemi Kervansaraylarında Devşirme Malzeme Kullanımı "konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 18/07/2022 Pazartesi günü saat 14:30'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının Raziye Sultan Kervansarayı Restorasyon Projesi şeklinde değiştirilmesi uygundur.

	Jüri Üyesi	**Karar**
1.	(Danışman) Doç. Dr. Mine ESMER	KABUL
2.	Dr. Öğr. Üyesi Lana KUDUMOVİC	KABUL
3.	Doç. Dr. Burcu Selcen COŞKUN	KABUL
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	(İkinci Danışman)*.....	.....

**2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.*

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Selcan Bayram

RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON PROJESİ

Selcan Bayram

ÖZET

Konya ve çevresi Anadolu'nun merkezinde yer alan ve geçtiğimiz yüzyıllar boyunca farklı medeniyetlerin yaşamını sürdürdüğü önemli bir kültür merkezidir. Selçukluların Anadolu üzerinde hakimiyet sağlayarak bir devlet kurması ile birlikte Anadolu Selçuklu Devleti'nin uzun bir dönem başkenti olmuştur. Devletin merkezi olması dolayısıyla çevresinde sayısız Selçuklu eseri bulunmaktadır. Anadolu Selçuklu Devleti, bulunduğu topraklarda sürekliliği sağlamak üzere iktisadi ve ekonomik politikalar doğrultusunda sınırlarını genişletmiş ve hüküm sürdüğü topraklarda imar çalışmalarını sürdürmüştür. Anadolu geçmişten süregelen önemli ticaret ağlarına sahiptir. Selçuklular, bu ağlar üzerindeki hakimiyetlerini kalıcı hale getirebilmek amacıyla kervan yollarını güvenilir ve tercih edilir hale getirmeyi benimsemişlerdir. Bu politika sonucunda inşa ettikleri en önemli yapılar kervansaraylar olmuştur. Kervan yolları üzerinde belirli aralıklarla inşa edilen bu yapılar konaklama, dinlenme, yeme-içme gibi birçok ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte yapılardır. Hem kolay ve hızlı ulaşılabildiği hem de benimsedikleri hoşgörü politikası sonucunda Anadolu Selçuklu kervansaraylarında yapı malzemesi olarak devşirme malzeme kullanımı çokça görülmektedir.

Raziye Sultan Kervansarayı sonrasında bulunduğu bölgeye de adını veren ve günümüzde Kadınhanı olarak bilinen ilçede yer alan bir yapıdır. Kadın Hanı adını banisinden almakta ve Raziye Sultan Kervansarayı olarak da anılmaktadır. Selçuklu döneminde başkent ile batı arasında önemli bir kervan yolu olarak kullanılan Konya-

Akşehir yolu üzerinde bulunmaktadır. Avlu ve kapalı kısımdan oluşan hanın günümüze yalnızca kapalı kısmı ulaşmıştır. Raziye Sultan Kervansarayı, devşirme malzeme kullanımının yoğun olarak görüldüğü ve strüktürel olarak iyi durumda olan önemli bir Selçuklu eseridir. Bu çalışma Raziye Sultan Kervansarayı'nın onarım ve korunmasına yönelik bir öneri oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Yapının öncelikle mevcut durumu belgelenmiş, yapılan yanlış onarım ve müdahaleler tespit edilmiş ve yapının özgün haline uygun biçimde korunmasına yönelik bir proje hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Anadolu, kervansaray, devşirme malzeme, restorasyon

RAZIYE SULTAN CARAVANSERAI

RESTORATION PROJECT

Selcan Bayram

ABSTRACT

Konya and its surroundings are located in the center of Anatolia and for the past centuries, it is an important cultural center where different civilizations live. It has been the capital of the Anatolian Seljuk State for a long time, with the Seljuks establishing a state by establishing dominance over Anatolia. Since it is the center of the state, there are numerous Seljuk monuments around it. The Anatolian Seljuk State expanded its borders in line with its economic and economic policies in order to ensure continuity in its lands and continued its reconstruction works in the lands it ruled. Anatolia has important trade networks from the past. The Seljuks adopted to make the caravan routes reliable and preferable in order to make their dominance over these networks permanent. As a result of this policy, the most important structures they built were caravanserais. These structures, which were built at regular intervals on the caravan routes, are capable of meeting many needs such as accommodation, rest, eating and drinking. As a result of both easy and fast access and the tolerance policy they adopted, the use of spolia as a building material is widely seen in the Anatolian Seljuk caravanserais.

It is a building that gives its name to the region after Raziye Sultan Caravanserai and is located in the district known as Kadınhanı today. Kadın Hanı takes its name from its owner and is also known as Raziye Sultan Caravanserai. It is located on the Konya-Akşehir road, which was used as an important caravan route between the capital and the west during the Seljuk period. Only the closed part of the inn, which consists of a courtyard and a closed part, has survived to the present day.

Raziye Sultan Caravanserai is an important Seljuk work in which the use of spolia materials is intense and is in good structural condition. This study has been prepared to create a proposal for the repair and preservation of Raziye Sultan Caravanserai. First of all, the current situation of the building was documented, the wrong repairs and interventions were determined, and a project was prepared for the preservation of the building in accordance with its original state.

Key Words: Seljuk, Anatolia, caravanserai, spolia, restoration

ÖNSÖZ

Çalışmalarıma ders dönemi akabinde büyük bir heves ile başlamış fakat Covid-19 gibi evrensel bir sorun ile herkes kadar yüzleşmiş olmamla birlikte, yaşam koşullarımı optimum seviyede tutabilmek için iş hayatımı da sürdürmek zorunluluğuyla uzun bir dönem ara vermek durumunda kalmıştım. Sonrasında çalışmamı tamamlamaya yönelik verdiğim kararın arkasında durmam ve tamamlayabilmem benim için zorlayıcı bir süreç haline büründü. Yüksek lisans tezimi tamamlama sürecim boyunca değerli bilgisini benimle paylaşan, ihtiyaç duyduğum her anda tezimi doğru yönlendiren, sabırla çalışmalarımı tamamlamamı bekleyen sevgili tez danışmanım Doç. Dr. Mine Esmer'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmama konu olan Raziye Sultan Kervansarayı'nın durum tespit çalışmaları, lazer taraması, belgeleme çalışmaları için destek olan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Son olarak maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, tüm negatif hallerime sabırla destek olan sevgili aileme çokça teşekkür ederim.

Temmuz / 2022 Selcan Bayram

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
ÖNSÖZ ..... **viii**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **xi**
KISALTMALAR ..... **xvii**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **5**
1. KONYA İLİ VE KADINHANI İLÇESİ TARİHÇELERİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ **5**
1.1. KONYA İLİNİN TARİHÇESİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ 5
1.2. KADINHANI İLÇESİNİN TARİHÇESİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ 9
İKİNCİ BÖLÜM **11**
2. ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ DÖNEMİNDE KERVANSARAYLAR **11**
2.1. GELENEKSEL BİR YAPI TİPİ OLARAK KERVANSARAYLARIN ÖZELLİKLERİ 15
2.2. KERVANSARAYLARIN TİCARET HAYATINDAKİ YERİ 23
2.2.1. Anadolu Selçuklu Devleti Döneminde Ticaret Yolları 24
2.2.2. Kadın Hanı'nın Ticaret Yolu Üzerindeki Yeri 30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **32**
3. KADIN HANI/RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI **32**
3.1. YAPININ KONUMU VE TESCİL DURUMU 33
3.2. YAPININ YAKIN ÇEVRESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 34
3.3. YAPININ EVRELERİ VE BİLİNEN ONARIMLARI 35
3.3.1. Birinci Dönem 35
3.3.2. İkinci Dönem 38
3.4. YAPININ AYRINTILI TANIMI 39
3.4.1. İç Mekan 39
3.4.2. Dış Mekan 42
3.4.2.1. Kuzey Cephesi 44
3.4.2.2. Güney Cephesi 45

3.4.2.3. Doğu Cephesi 46
3.4.2.4. Batı Cephesi 47
3.4.3. Yapının Mimari Unsurları 48
3.4.3.1. Taç Kapı 48
3.4.3.2. Kemerler ve Payeler 48
3.4.3.3. Pencereler 49
3.4.3.4. Muhdes Unsurlar 49
3.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri 50
3.4.4.1. Devşirme Malzeme 51
3.4.4.1.1. Anadolu Selçuklu Mimarisinde Devşirme Malzeme 52
3.4.4.1.2. Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Devşirme Malzeme 54
3.4.4.1.3. Raziye Sultan Kervansarayında Devşirme Malzeme 54
3.4.5. Süsleme Özellikleri 59
3.5. YAPIDA TESPİT EDİLEN BOZULMALAR 59
3.5.1. Strüktürel Bozulmalar **59**
3.5.2. Malzeme Bozulmaları **62**
3.5.3. Kullanıcı Kaynaklı Bozulmalar **74**
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **78**
4. RESTİTÜSYON **78**
BEŞİNCİ BÖLÜM **99**
5. RESTORASYON **99**
5.1. AYIKLAMA VE TEMİZLEME 99
5.2. SAĞLAMLAŞTIRMA 102
5.3. YENİLEME VE BÜTÜNLEME 102
5.4. YAPININ YENİDEN KULLANIMINA YÖNELİK ÖNERİLER 104
SONUÇ **109**
KAYNAKÇA **113**
EKLER **119**

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1: Türkiye, Konya konum haritası (URL-1) 5

Şekil 1.2: Konya karasal iklim grafiği (URL-2) 9

Şekil 1.3: Konya ili haritası (URL-3) 9

Şekil 2.1: Altınapa Han planı (Erdmann, 1961) 14

Şekil 2.2: Altınapa Han genel görünüm, 2017 (URL-4) 14

Şekil 2.4: Şarapsa Han genel görünüm, 2019 (URL-5) 18

Şekil 2.5: Ezinepazar Hanı genel görünüm, 2017 (URL-6) 18

Şekil 2.6: Hem açık hem kapalı kısımdan oluşan hanlara ait plan örnekleri (Erdmann, 1961) 19

Şekil 2.7: Ertokuş Kervansarayı genel görünüm (URL-7) 20

Şekil 2.8: Kayseri Sultan Hanı genel görünüm, 2017 (URL-8) 20

Şekil 2.9: Evdir Han planı, (Erdmann, 1961) 21

Şekil 2.10: Evdir Han genel görünüm, 2016 (URL-9) 21

Şekil 2.11: Alara Han planı (Erdmann, 1961) 22

Şekil 2.12: Alara Han genel görünüm, 2017 (URL-10) 22

Şekil 2.13: Anadolu'da Selçuklu öncesi ticaret yolları (Koşay, 1974) 25

Şekil 2.14: Anadolu'da Selçuklu öncesi ticaret yolları (Koşay, 1974) 25

Şekil 2.15: Anadolu'da Selçuklu ticaret yolları (Koşay, 1974) 26

Şekil 2.16: Anadolu'da Selçuklu kervan yolları (Kuban, 2002) 27

Şekil 2.17: Anadolu'da Selçuklu kervan yolları ve kervansaraylar (İlter, 1969) 29

Şekil 2.18: Anadolu'nun batı kısmında Selçuklu kervan yolları ve kervansaraylar (İlter, 1969) 30

Şekil 2.19: Konya-Akşehir kervan yolu ve kervansaraylar (İlter, 1969) 31

Şekil 3.1: Raziye Sultan Kervansarayı genel görünüm, 2016 (URL-11) 32

Şekil 3.2: Kadınhanı genel görünüm, 2017 (URL-12) 33

Şekil 3.3: Kadınhanı ilçesi genel görünüm, 2022 (URL-13) 33

Şekil 3.4: Raziye Sultan Kervansarayı yakın çevresi, 2022 (URL-13) 34

Şekil 3.5: Raziye Sultan Kervansarayı restirüsyon planı (Bayram, 2022) 36

Şekil 3.6: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve planı (Bayram, 2022)..... 39

Şekil 3.7: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve çatı planı (Bayram, 2022)..... 42

Şekil 3.8: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve kuzey cephesi (Bayram, 2022) 44

Şekil 3.9: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve güney cephesi (Bayram, 2022)..... 45

Şekil 3.10: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve doğu cephesi (Bayram, 2022)..... 46

Şekil 3.11: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve batı cephesi (Bayram, 2022) 47

Şekil 3.12: Kadın Hanı doğu cephesi motifli ve yazıtlı mezar steli ve figürlü mezar steli örnekleri (Bayram, 2019) 55

Şekil 3.13: Kadın Hanı portalinde kullanılan bitkisel ve geometrik motifli levha parçaları (Bayram, 2019) 56

Şekil 3.14: Kadın Hanı doğu cephesi devşirme malzeme örnekleri (Bayram, 2019).... 56

Şekil 3.15: Kadın Hanı güney cephesi devşirme malzeme örnekleri (Bayram, 2019).. 57

Şekil 3.16/17: Kadın Hanı batı cephesi muhdes kapı üstü mezar steli (Bayram, 2019) 57

Şekil 3.18/19: İç mekanda yassı bodur sütun ve figürlü payenin taşıyıcı olarak kullanımı (Bayram, 2019) 58

Şekil 3.20/21: İç mekanda yazıtlı mezar stelinin ve devşirme blok taşın taşıyıcı olarak kullanımı (Bayram, 2019) 58

Şekil 3.22/23: Kadın Hanı kuzeydoğu ve güneydoğu köşesi (Bayram, 2019)..... 60

Şekil 3.24: Kadın Hanı kuzey cephesi (VBM, 2014) 61

Şekil 3.25: Kadın Hanı kuzey cephesi (Bayram, 2019) 61

Şekil 3.26: Kadın Hanı çatı yüzey bozulması ve bitkilenme (Bayram, 2019) 62

Şekil 3.27: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019)..... 63

Şekil 3.28: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019) 63

Şekil 3.29: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019)..... 64

Şekil 3.30: Giriş kapısının bulunduğu iç cephe yüzey bozulmaları (Bayram, 2019) 65

Şekil 3.31: Giriş kapısı üstü kılcal çatlaklar (Bayram, 2019)..... 65

Şekil 3.32: İç mekan genel görünüm malzeme bozulmaları (Bayram, 2019) 66

Şekil 3.33/34: İç mekan orta sahında bulunan devşirme taş malzemelerin yüzey aşınması (Bayram, 2019) 66

Şekil 3.35: İç mekan orta-yan sahın arası sivri kemer taş malzemede yüzey aşınması (Bayram, 2019) 67

Şekil 3.36: İç mekan devşirme taş malzeme yüzey aşınması (Bayram, 2019)..... 67

Şekil 3.37: İç mekan yan sahın bağımsız bölüm tavanı yüzey bozulması (Bayram, 2019) 68

Şekil 3.38: İç mekan yan sahın bağımsız bölüm tavanı yüzey bozulması (Bayram, 2019) 68

Şekil 3.39: İç mekan yan sahın cephe duvarı yüzey bozulması (Bayram, 2019)..... 69

Şekil 3.40: İç mekan yan sahın cephe duvarı yüzey bozulması (Bayram, 2019)..... 69

Şekil 3.41: Doğu cephesi yüzey aşınmaları genel görünüm (Bayram, 2019) 70

Şekil 3.42: Doğu cephesi, yüzey aşınması, parça kaybı (Bayram, 2019)..... 71

Şekil 3.43: Doğu cephesi parça kaybı, kırılması, yüzey aşınması ve yüzey kirliliği (Bayram, 2019) 71

Şekil 3.44: Kesme taş yüzey aşınması (Bayram, 2019) 72

Şekil 3.45: Batı cephesi devşirme malzeme yüzey kirliliği (Bayram, 2019) 72

Şekil 3.46: Portal yüzey kararması (Bayram, 2019)..... 73

Şekil 3.47: Batı cephesi yüzey bozulmaları, muhdes ekler (Bayram, 2019) 73

Şekil 3.48: Kuzey cephesi yüzey bozulmaları (Bayram, 2019) 74

Şekil 3.49: Kuzey cephesi yüzey bozulmaları (Bayram, 2019) 74

Şekil 3.50: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019) 75

Şekil 3.51: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019) 75

Şekil 3.52: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019) 76

Şekil 3.53: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019) 76

Şekil 3.54: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019) 77

Şekil 3.55: Çatı muhdes ekler (Bayram, 2019) 77

Şekil 4.1: Karma tip plana sahip kervansaray örnekleri (Bayram, 2022) 80

Şekil 4.2: Karma tip planlı, kapalı kısmı üç sahınlı ve avlu kısmı daha büyük olan kervansaray örnekleri (Bayram, 2022) 82

Şekil 4.3/4: Kadın Hanı iç mekana ait devşirme taş sütun örnekleri (Bayram,2019) 83

Şekil 4.5/6: Kadın Hanı cephelerden devşirme taş örnekleri (Bayram,2019) 84

Şekil 4.7: Kadın Hanı portali (Bayram,2019)..... 84

Şekil 4.8: 1930lu yıllarda Raziye Sultan Kervansarayı..... 85

Şekil 4.10: 1950li yıllarda Kadın Hanı iç mekan (Erdmann) 86

Şekil 4.11: 1950li yıllarda Kadın Hanı portali (Erdmann)..... 87

Şekil 4.12: 1950li yıllarda Kadın Hanı giriş kapısı ve kitabesi (Erdmann) 87

Şekil 4.13/14: 1987 öncesi Kadın Hanı iç mekan yan sahın (VBM) 88

Şekil 4.15: 1961 yılında Raziye Sultan Kervansarayı (VBM) 89

Şekil 4.16: 1966 yılı Kadınhanı genel görünüm..... 89

Şekil 4.17: 1987 öncesi Kadın Hanı doğu cephesi (VBM) 90

Şekil 4.18: 1987 öncesi Kadın Hanı kitabesi (VBM) 90

Şekil 4.19: 1987 öncesi Kadın Hanı portali (VBM)..... 91

Şekil 4.20: 1987 öncesi kuzey cephesi devşirme malzeme örneği (VBM)..... 91

Şekil 4.21: 1987 yılı Kadın Hanı onarım sürecinde doğu cephesi (VBM)..... 91

Şekil 4.22: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar (Bayram, 2019) 92

Şekil 4.23: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar detayı (VBM, 2014) 93

Şekil 4.24: Kadın Hanı doğu cephesi kademelendirmesi (Bayram, 2019) 93

Şekil 4.25: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar ve merdiven üstü kapalı mekan (Bayram, 2019) 94

Şekil 4.26: Kadın Hanı iç mekanda oluşturulan bağımsız bölümler ve muhdes kapı (Bayram, 2019) 95

Şekil 4.27/28: Kadın Hanı iç mekan muhdes metal cam doğramalar (Bayram, 2019) 95

Şekil 4.29/30: Kadın Hanı batı cephesi muhdes kapı ve merdivenler (Bayram, 2019). 96

Şekil 4.31: Kadın Hanı doğu cephesi güney köşesi yıkılmış avlu duvarı (Bayram, 2019) 97

Şekil 4.32: Kadın Hanı doğu cephesi kuzey köşesi yıkılmış avlu duvarı (Bayram, 2019) 97

Şekil 5.1: Kurşunlu Han genel görünüm (URL-16) 104

Şekil 5.2: Kurşunlu Han lobi genel görünüm (URL-17) 105

Şekil 5.3: Zazadın Han genel görünüm (URL-18) 105

Şekil 5.4: Zazadın Han ıslak hacim (Özkafa, 2015) 106

Şekil 5.5: Horozlu Han genel görünüm (URL-19) 106

Şekil 5.6: Horozlu Han mutfak (Özkafa, 2015) 107

Şekil 5.7: Hocacihan Han genel görünüm (URL-20) 107

Şekil 5.8: Hocacihan Han eklektik yapıya geçiş alanı (Özkafa, 2015) 107

KISALTMALAR

C.	Cilt
çev.	Çeviren
KKVKBK	Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
s.	Sayfa
VBM	Vakıflar Bölge Müdürlüğü
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Konya, bulunduğu konum itibariyle Anadolu'da birçok medeniyetin yerleşim yeri olarak kullandığı, Anadolu Selçuklu Devleti'ne uzun yıllar başkentlik yapmış oldukça önemli bir merkezdir. Başkent olduğu süre boyunca da devletin ekonomik, sosyal ve kültürel merkezi olması sebebiyle Anadolu Selçukluları hakkında birçok bilgiye sahip olabileceğimiz yapılar için merkez oluşturan bir bölgedir. Hem döneminden önceki medeniyetlerin eserlerini ne şekilde muhafaza ettiği, hem de kendi dönemine ait eserler ile Selçuklu medeniyeti hakkında bilgi kaynağı olmuştur. Tarih boyunca farklı devlet ve kültürlerin etkisinde kalmış bölgede medeniyetlerin birbiriyle etkileşimini yapılar üzerinde görmemiz mümkündür. Konya'nın ilçelerinden biri olan Kadınhanı, adını ilçe merkezinde yer alan Anadolu Selçuklu dönemi eseri kervansaraydan almıştır. Kervansaray bir diğer adla, banisi olan sultan hanımı Raziye Sultan Kervansarayı olarak da bilinmektedir. Kadınhanı ilçesi tarih boyunca farklı medeniyetlerin yaşam merkezi olmuştur, bu durum kervansarayın yapımında kullanılan devşirme malzemelerden anlaşılabilmektedir. Hanın mevcut durumundan karma tipli plana sahip olduğu ve avlu olarak kullanılan açık kısmının yıkıldığı, günümüze sadece kapalı kısmının gelebildiği görülmektedir. Dikdörtgen planlı kapalı kısmın cephelerinde çoğunluğu Roma dönemine ait devşirme malzemeler bulunmaktadır. Hanın iç kısmında da özellikle sütunlarda devşirme malzeme kullanılmıştır. Kadın Hanı, bir diğer ismiyle Raziye Sultan Kervansarayı olarak anılan yapı, günümüze kadar ayakta kalmış erken dönem Selçuklu sivil mimari örneklerinden biridir. Yapı, döneminin önemli bir ticaret yolu üzerinde bulunduğundan sıralı bir kervansaray ağı içinde yer almaktadır. Cumhuriyet dönemi sonrasında onarım geçirmiş ve bir dönem ticari amaçla kullanılmış yapı yakın dönemde tescillenmiştir. Uzun süredir kapalı olan ve kullanılmayan han, yaklaşık 800 yıldır ayakta kalmasıyla ve kendi dönemiyle birlikte öncesine de ait izler taşımasıyla önemli bir değere sahip ve korunma ihtiyacı bulunan bir yapıdır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Selçuklu Devleti'nin Anadolu üzerindeki hakimiyeti ile birlikte kısa sürede imar faaliyetleri başlamıştır. Anadolu Selçukluları yerleştikleri coğrafyanın jeopolitik önemini kısa sürede kavramış ve imar faaliyetlerine bu doğrultuda yön vermişlerdir. Devletin kısa sürede yükselmesinde ekonomi politikalarının şüphesiz katkısı büyüktür. Yürüttükleri bu politika sonucunda Anadolu üzerinde kısa sürede kervansaraylar inşa etmişler ve ticarete yön vermişlerdir. Devletin başkentinin Konya olması ve başkentin Anadolu'nun merkezinde yer almasıyla kervansaray yapımının özellikle bu bölge ve çevresinde yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Erken Selçuklu dönemi eserlerinden biri olan Raziye Sultan Kervansarayı da Konya-Akşehir kervan yolu üzerinde bulunan önemli bir kervansaraydır. 1200lü yıllarda Raziye Sultan tarafından yaptırılan ve harcamaları için bir de vakfiyesi bulunan han, günümüze kadar ayakta kalmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte bulunduğu ilçeye de adını veren kervansaray günümüzde kullanılmamaktadır. Raziye Sultan Kervansarayı, yoğun olarak kendinden önceki medeniyetlere ait malzemelerin devşirilerek kullanılmasıyla, Anadolu Selçuklu eserleri içinde önemli bir örnektir. Çalışmanın öncelikli amacı bulunduğu bölgede Selçuklulardan önce yaşamış medeniyetlerin izlerini de barındıran ve yüzyıllarca ayakta kalmış bu yapının korunmasına yönelik bir öneri hazırlamaktır. Kervansaraya ait bilinen yakın zamanlı bir restorasyon çalışması yoktur, dolayısıyla han bakımsız durumdadır. Bir dönem mobilya mağazası olarak kullanılması için koruma kaygısı olmadan yapılmış birçok muhdes ek bulunmaktadır. Bu çalışma ile hanın mevcut durumunun belgelenmesi, devşirme malzemeler ile ilgili tespitler yapılması ve muhdes eklerin ortadan kaldırılarak hanın korunmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Yapıyla ilgili bilinen en yakın tarihli restorasyon 1987 yılında yapılmıştır. Sonrasında ise han bir dönem mobilya mağazası olarak kullanılmış ve birçok muhdes ek yapıya dahil olmuştur. Bu tez çalışması için öncelikle mevcut durum belgeleme çalışmaları yapılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan ve günümüzde kapalı tutulan han öncelikle 2019 yılında ziyaret edilmiş ve fotoğraflarla belgeleme yapılmıştır. Bununla birlikte aynı dönemde hanın iç ve dış mekanları lazer tarama ile

taranmıştır. Lazer tarama nitelikli bir rölöve belgesi oluşturmak için yapılmış ve rölöve çizimlerindeki hata payı minimumda tutulmuştur. Lazer tarama ile elde edilen veriler ile orthophoto görüntüleri oluşturulmuş ve çizim programları üzerinden yapıya ait mevcut durumu gösterir plan, kesit ve görünüşler çizilmiştir. Bununla birlikte lazer tarama sırasında cihazın kurulduğu noktalardan tüm verileri üç boyutlu olarak birleştiren ve bir program üzerinden görüntülenmesini sağlayan veriler elde edilmiştir. Bu veriler sayesinde yapı sanal olarak içinde ve çevresinde gezilebilir formatta belgelenmiştir. Bu belgeleme tez çalışması sürecinde de fiziksel olarak yapıda bulunamadığımız durumlarda oldukça kullanışlı bir yöntem olmuştur. Belgeleme çalışmalarının akabinde yapıya ait malzeme ve bozulma analizleri yapılmıştır. Kapsamlı bir literatür çalışması yapılarak; bölgeye ait coğrafi ve tarihi özellikler incelenmiştir. Yapının ait olduğu Anadolu Selçuklu dönemi ticaret politikaları ve bunun sonucu ortaya çıkan kervansaray yapıları ile bu yapıların mimari özellikleri incelenmiş ve neticesinde Raziye Sultan Kervansarayı için bir restitüsyon önerisi oluşturulmuştur. Bununla birlikte; tüm literatür çalışmaları, belgeleme çalışmaları ve malzeme-bozulma analizleri gözetilerek Raziye Sultan Kervansarayı'nın korunmasına yönelik bir de restorasyon önerisi oluşturulmuştur.

Literatür araştırmaları kapsamında K. Erdmann'ın Anadolu Selçuklu kervansaraylarına ait envanter çalışmaları incelenmiş ve rölöve çizimleri ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Bununla birlikte İsmet İlter'in ''Tarihi Türk Hanları'' adlı kitabından yararlanılmış ve Raziye Sultan Kervansarayı ile eş zamanlı hanlar incelenmiştir. Can Binan'a ait ''13. Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma'' adlı doktora tezi içerdiği kervansaray envanteri ve kervansarayların koruma sorunları üzerine bölümleriyle çalışma için önemli bir kaynak oluşturmuştur. Kemal Özergin'in ''Anadolu Selçukluları Çağında Anadolu Yolları'' adlı doktora tezi Selçuklu devleti kervansaray yapımı ve ticaret yolları hakkında kaynak oluşturmuştur. Erol Altunsapan ve Canan Parla'nın hazırlamış olduğu ''Konya Kadın Hanı'' isim makalede yapı ile ilgili detaylı açıklamalardan yararlanılmıştır. Son olarak Esin Esma Sevimli'nin ''Konya'daki Kadınhanı Kervansarayının Devşirme Malzemeler Üzerinden Değerlendirilmesi'' adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Bu tez sanat tarihi alanında tamamlanmış bir çalışma

olmakta birlikte Kadın Hanı'nda kullanılan devşirme malzemeler kapsamlı olarak araştırılmış ve bu malzemeler için bir katalog oluşturulmuştur. Oluşturulan katalogta devşirme taşların transkripsiyonu yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KONYA İLİ VE KADINHANI İLÇESİ TARİHÇELERİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Bu bölüm teze konu olan Raziye Sultan kervansarayının bulunduğu Konya şehri ve Kadınhanı ilçesinin geçmişi ve coğrafi özellikleri hakkında bilgileri içermektedir. Konya şehri İç Anadolu bölgesinin merkezi konumunda yer alan ve yüzölçümü bakımından büyük bir ildir. Tarih boyunca yerleşim görülen, geçmişte bir dönem başkentlikte yapmış bu şehirde farklı dönemlerden birçok medeniyete ait eser bulmak mümkündür. Kadınhanı ilçesi ise adını ilçe merkezinde bulunan Selçuklu dönemi eseri kervansaraydan almıştır. Konya'nın merkez ilçelerinden olmayan ve şehrin batısında yer alan bu ilçede de tarih içinde farklı medeniyetlerin yaşadığı bilinmektedir.

1.1. KONYA İLİNİN TARİHÇESİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti Devletinde etrafı Ankara, Aksaray, Niğde, Mersin, Karaman, Antalya, Isparta, Afyon ve Eskişehir ile çevrelenmiş olan Konya şehri, aynı zamanla ülkenin en büyük yüzölçümüne sahiptir (Tuncel, 2002, s.187-188). İç Anadolu bölgesinin ortasında bulunan şehir, yaklaşık bin metre rakımlıdır ve adını verdiği bir ovanın batı kısmında yer almaktadır.

Şekil 1.1: Türkiye, Konya konum haritası (URL-1)

Konya isminin Frig dilindeki ‘’Kawania’’ isminden geldiği düşünülmektedir ve zamanla ‘’Konion’’ olarak değiştiği söylenir. Roma-Bizans döneminde ise ‘’İkonion’’ veya ‘’İkonium’’ olarak telaffuz edildiği bilinmektedir. İslam tarihinde şehrin adının ‘’Küniye’’ olarak geçtiği belirtilir. Nihayetinde bu isim Türkler tarafından da benimsenmiş ve Konya olarak telaffuz edilmiştir (Baykara, 2002, s.182-187). Anadolu’nun merkezinde yer alması ve ana ticaret yolları üzerinde olmasıyla Konya, tarih boyunca sürekli yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Şehrin bulunduğu jeopolitik ve stratejik konum her dönemde önemli bir yerleşim yeri olmasına yol açmıştır. Geçmişten günümüze yapılan araştırmalar sonucunda Konya ve çevresinde Neolitik dönemden Bizans dönemi de dahil olmak üzere 250’nin üstünde yerleşim tespit edilmiştir (Bahar, 2006, s.11-32). Bölgede bulunan Canhasan (M.Ö. 6500) ve Çatalhöyük (M.Ö. 6700-5700) Neolitik ve Kalkolitik dönemlerdeki en önemli yerleşim yerlerindendir (Bahar, Koçak. 2004, s.147).

Oldukça eski bir yerleşim yeri olarak görülen Konya ve çevresinin bir zamanlar Hitit hakimiyetinde kaldığı, ardından ise Frigyalılar ve Lidyalılar tarafından yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. Sonrasında şehrin bir dönem Pers ve İskender İmparatorlukları, ardından Bergama kralının da eline geçtiği bilinmektedir. Daha sonra ise Roma, Bizans, Selçuklu ve son olarak Osmanlı devleti bu bölgede egemen olmuştur (Baykara, 2002, s.182-187). M.Ö. 2000 yılllarında Anadolu’da siyasi hakimiyet sağlamış olan Hititliler bölgeyi ‘’İkkuvaniyya’’ olarak adlandırmışlardır (Karauğuz,Özdemir. 1996, s.136). Hititlerin varlığına son veren Frigyalıların M.Ö. 8. yüzyılda Konya’da Alaaddin Tepesi olarak bilinen bölgede bir kale kent kurdukları anlaşılmıştır (Akok, 1972, s.60-63). Frigyalıların hakimiyetinden sonra şehir bir dönem Lidya devleti egemenliğinde kalmış, ardından da Persler tarafından kuşatılmıştır. M.Ö. 4 yüzyılda Büyük İskender’in hakimiyetine giren şehir; sonrasında Selevkoslara, Bergama krallığına ve M.Ö. 133 yılında ise Roma imparatorluğu hakimiyetine girmiştir (Darkot, 1977, s.841-853).

‘’Geographika’’ adlı eserinde Strabon İkonion’u (Konya) Lykaonia bölgesi içerisinde tarif etmiştir. Strabon eserinde Lykaonia’yı ağaçsız ve suyu az bulunan bir bölge olarak tanıtırken, İkonia’dan ise bu bölgede iyi iskan edilmiş ve zengin topraklara sahip bir yerleşim yeri olarak bahsetmektedir (Strabon, 2000, s.65).

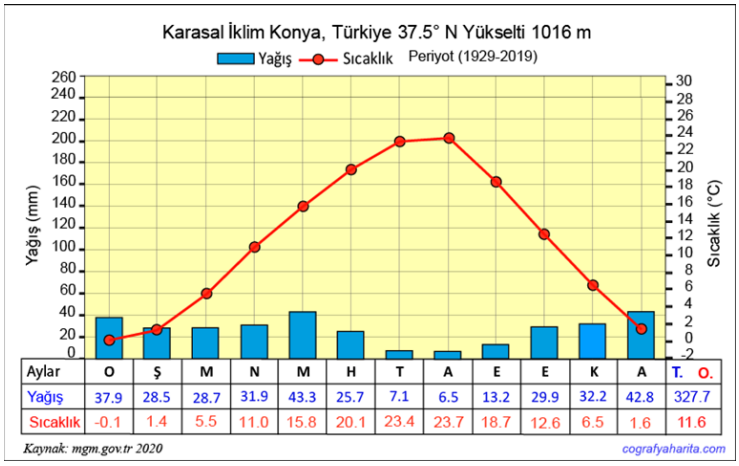
Roma döneminde şehrin önemli yapılarının bulunduğu agorasının Alaaddin Tepesi olduğu düşünülmektedir (Moltke, 1960, s.338). M.S. 395 yılında ikiye ayrılan Roma İmparatorluğu'ndan Doğu Roma sınırlarında kalan Konya, 7. yy itibariyle Arap istilalarına maruz kalmıştır. Emeviler ve Abbasilerden sonra Türklerin de akınları sürmüş olmakta birlikte bölgede kalıcı Müslüman hakimiyeti Anadolu Selçukluları ile sağlanabilmiştir (Baykara, 2002, s.182-187).

Kutalmış oğlu Süleyman Şah, Anadolu üzerine akınlar düzenleyerek kısa bir sürede hatırı sayılır bir hakimiyet kurmasının ardından 1075 yılında Anadolu Selçuklu devletini kurmuştur (Turan, 2009, s.27). Konya şehri ilk olarak M.S. 1069 yılında Türkler tarafından ele geçirilmiş olsa da bir süre sonra hakimiyet yeniden Bizans Devleti'nin eline geçmiştir. Şehirdeki Türk hakimiyetinin yeniden kurulmasının ise Malazgirt Zaferi sonrasında M.S. 1073 yılında olduğu tahmin edilmektedir (Baykara, 2002, s.182-187). Anadolu Selçuklu Devletinin başkenti olan İznik Birinci Haçlı Seferi sonucunda Bizans hakimiyetine girmiştir. M.S. 1097 yılında İznik'in kaybedilmesiyle 1. Kılıçarslan tarafından başkent yapılan Konya, Selçuklu Devleti'nin M.S. 1308 yılında yıkılmasına kadar başkent olarak varlığını sürdürmüştür (Yasa, 1996, s.43). Şehrin başkent olmasıyla birlikte imar faaliyetleri oldukça hız kazanmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte 1327 yılında Karamanoğulları Konya'ya egemen olmuş ve beylikler dönemi başlamıştır. Bu dönemde Selçuklular tarafından yapılmış nitelikli yapılar olması sebebiyle imar faaliyetlerine fazla ihtiyaç duyulmadığı bilinmektedir (Eravşar, 2001, s.174). Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan bir süre sonra Fatih Sultan Mehmet döneminde Konya, Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bu dönemde de imar faaliyetleri devam etmiş olmakla birlikte, şehir başkent olduğu dönemdeki ihtişamına hiçbir zaman ulaşamamıştır. Şehri 19. yüzyılda ziyaret eden Charles Texier, kentte üretimin olmadığını ve kervansarayların yıkıldığını bildirmiş, yine aynı yıllarda şehre gelen bir diğer gezgin Helmuth von Moltke ise Türk şehirleri arasında Konya kadar harap bir şehir olmadığından bahsetmiştir (Texier, Moltke. 2002,1960. s.314,250). Osmanlı Devleti döneminde Konya'da farklı türde yapılar inşa edilmeye devam etmiştir. Bununla birlikte Selçuklu ve Karamanoğulları döneminden kalan yapıların da işlevlerine uygun olarak kullanılmaya devam edildiği ve yapıların onarıldığı

bilinmektedir. Saraydan kullanılmayan yapılardaki mermer ve taşların alınması üzerine gönderilen ferman ile yağmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ancak yapı kimseye ait değil ise ve harap durumda ise gerektiği kadar malzemenin alınmasına izin verilmiştir (Atçeken, 1998, s.328). Bu izinle birlikte kale ve sarayın yapı malzemelerinin yeni yapılar için kullanılarak yok olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde de bazı yanlış uygulamalar nedeniyle yapıların bir kısmının yıkıldığı bilinmektedir (Boleken, 2010, s12).

Konya şehri günümüzde doğuda Aksaray'a kadar uzanan ova ile batıda Beyşehir'e kadar uzanan dağlık alanın birleştiği yerde kurulmuş olmasıyla birlikte şehrin doğu ve güney kesiminde düzlükler, batı kesiminde ise dağlık alanların yer aldığı iki farklı topoğrafya görüldüğü söylenebilir. Konya'nın büyük bir kısmı deprem riski için tehlikesiz görülmekle birlikte aktif ya da potansiyel fay hatlarını da barındırmaktadır. Konya ve çevresinde en yaygın görülen toprak tipi alüvyal topraklarıdır. Konya Ovası'nda gerçek anlamda göl bulunmamakta birlikte dere ve çayların getirdiği sular çukur yerlerde bataklık oluşturmaktadır. Konya'da bulunan en önemli akarsulara ise Çarşamba Çayı, Meram Çayı ve Sille Deresi örnek verilebilir (Aka, 2007, s.43-49).

İç Anadolu Bölgesi'nin hakim iklimi karasal iklim, Konya'ya egemen iklim olarak görülmektedir. Bu iklimin belirgin özelliği yaz mevsiminin sıcak ve kurak, kış mevsiminin soğuk ve kar yağışlı olmasıdır. Yaz yağışının az olmasıyla beraber kışın ise kar yağışı görülmektedir. Konya şehri ve çevresinde bozkır bitki örtüsünün hakim olduğu söylenebilir, şehrin orman arazileri güney ve batı kısmında yer almaktadır (Aka, 2007, s.43-49).

Şekil 1.2: Konya karasal iklim grafiği (URL-2)

1.2. KADINHANI İLÇESİNİN TARİHÇESİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Konya iline bağlı, çevresi Yunak, Sarayönü, Selçuklu, Derbent, Ilgın ilçeleri ile çevrelenmiş Kadınhanı ilçesinin il merkezine uzaklığı 58 km ve rakımı yaklaşık 1100 metredir (Özkul, 2003, s.11). İklim özellikleri Konya ile aynıdır, dolayısıyla karasal iklimin hakim olduğu bu ilçede bitki örtüsü de yine bozkır olarak görülmektedir.

Şekil 1.3: Konya ili haritası (URL-3)

İlçede yapılan araştırmalarda birçok höyük tespit edilmiş ve Kalkolitik çağdan beri yaşamın sürdüğü belirlenmiştir. Höyük araştırmalarında ortaya çıkan çanak çömlek parçalarının Asur ticaret çağına ait olduğu düşünülmektedir (Bahar,

2015, s.10-24). Bu araştırmalar da bölgenin bir yol ağı üzerinde olduğunu göstermektedir. Kadınhanı ve çevresi Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, İskender ve Bergama Krallıkları ardından da Doğu Roma İmparatorluğu hakimiyetinde kalmıştır Anadolu Selçuklu Devleti'nin bölgede hüküm sürmeye başlamasıyla 1077 yılında Kadınhanı da devlet topraklarına katılmıştır (Keser, 1987, s.47). Selçuklular döneminde Konya beş altı vilayete bölünmüş şekilde idare edilmekteydi. Bu vilayetlerden biri de günümüzde adı Kadınhanı olan ilçeyi kapsayan Saidili bölgesiydi (Arabacı, Küçükdağ, 1994, s.235). 1223 yılında bu bölgeye Raziye Sultan tarafından yaptırılan han ile bölge zamanla Kadınhanı olarak anılmaya başlanmıştır (Konyalı, 1997, s.386).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ DÖNEMİNDE KERVANSARAYLAR

İkinci bölüm Raziye Sultan Kervansarayı'nın yapıldığı dönem ve bu yapı grubunun özellikleri hakkında bilgileri içermektedir. Anadolu'da sağlanan Türk hakimiyetiyle birlikte Selçuklu Devleti sahip olduğu iskan ve ekonomi politikası neticesinde kısa sürede birçok yapı inşa etmiştir. Bu yapı grupları içerisinde en önemlilerden biri ise kervansaraylardır. Selçuklu Devleti Anadolu üzerindeki ticaret yollarında hakimiyet sağlamak için bu yollar üzerinde önemli bir kervansaray ağı oluşturmuş ve özellikle başkent olan Konya ve çevresinde kervansaray yapımını yoğunlaştırmıştır. Raziye Sultan Kervansarayı da Konya'nın batısı ile arasındaki kervan yolu üzerinde bulunan erken dönem Selçuklu eserlerinden biridir. Bu bölüm öncelikle kervansarayların tanımı ve kökeni hakkında bilgi vermektedir. Akabinde Anadolu Selçuklu devleti döneminde kervansaray yapımı, döneme ait kervansarayların işleyişi, mimari üslubu, plan tipolojileri ve yapım özellikleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. Son olarak kervansarayların ekonomik hayat için önemi ve yapım nedenlerinden bahsedilerek Anadolu üzerindeki kervan yolları hakkında genel bilgiler verilmiş ve Raziye Sultan Kervansarayı'nın bulunduğu kervan yolu aktarılmıştır.

Ticaret amacıyla kat edilen yollar üzerinde kurulmuş, günlük ilerlenebilir mesafeler gözetilerek yapı sıklığı belirlenmiş, yolculuk yapan insan ve beraberinde bulunan hayvanlar ve yüklerin himaye edildiği ve barınmayla birlikte bütün ihtiyaçların karşılanabildiği yapı grubu kervansaray adını almıştır. Kelime kökeni Farsçadan gelmektedir. Kervansaraylar, yaklaşık 30-40 km aralıklarla konumlandırılmış ve konaklayanların güvenliğini sağlayacak şekilde biçimlenmiş korunaklı yapılardır (Uslu, 1985, s.71-77). Kervansaraylar saldırı ve dış ortam koşullarına karşı korunaklı şekilde tamamlanmış kale görünümüne sahip yapılardır. Kervansaraylar, yolculuk halindeki insanların bütün ihtiyaçlarını karşılayacakları şekilde oluşturulmuştur. İçerisinde seyir halinde olan insanların barınma ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayacak odalar, hayvanlarını dinlendirecek ahırlar, kervanların

taşıdıkları malları güvende tutabilecekleri depolar, yeme-içme ihtiyaçlarını görebilecekleri aşhaneler, hamamlar, nalbantlar ve mescitler bulunmaktadır.

Kervansarayların kökeni hakkında birçok farklı görüş ve iddia bulunmaktadır. Romalılar döneminde castel ya da castrum adıyla anılan ve genel olarak askeri amaçlara hizmet eden bu nedenle de özellikle stratejik bölgelerde ve ülke sınırlarında konumlandırılan ve askerlerin barınak olarak kullandıkları yapılar kervansaraylara biçimsel olarak benzerlik göstermesiyle bu yapı grubunun öncüsü olarak örneklendirilebilir (Uslu, 1985, s.71-77). Bizans mimarisinde ksenodoheio adı verilen misafirhanelerden de türetildiği iddia edilmektedir (Kuban, 1965, s.158). Erdmann ise Sasani devleti ticari yapılarının kaynak olduğunu savunmaktadır (Erdmann, 1961, s.21). Türk-İslam mimarisinde karşımıza çıkan en eski konaklama yapıları ise Karahanlılar dönemine tarihlendirilmekle birlikte bu yapılara ribat denilmiştir. Ribatlar da tıpkı Romalıların castum dediği yapılar gibi öncelikle askeri amaçlarla sınır güvenliğini korumak için kullanılmıştır. Devlet sınırlarının genişlemesiyle birlikte sınırlarda bulunan ribatlar şehir içlerinde kalmış; tekke-zaviye olarak ya da misafirhane olarak kullanılmış, yeni işlevler kazanmıştır (Yavuz, 1969, s.430-431). Ribatların devamı olarak görülen kervansaray yapıları; kaynaklarda han ve ribat olarak da anılmaktadır (Uslu, 1985, s.63). Her ne kadar Türk tarihinde kervansaraylara Arapça kökenli ribat ismi de verilmişse bile kervansarayların Orta Asya kökenli olduğu da savunulan bir başka düşüncedir. Göktürk Devleti zamanında ticari ilişkileri canlı tutmak amacıyla kervansaraylar yapılmış ve kullanılmıştır (Ögel, 1991, s.365). Kervansaray yapılarının birden fazla çıkış noktası olmakla beraber; han, ribat, zaviye, imaret, kervansaray gibi yapıların birbiri yerine adlandırılması bu yapıların hepsinin konaklama yapısı olmasıyla birlikte; süreç içinde ortaya çıkan işlev değişikliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Yavuz, 1969, s.437-440).

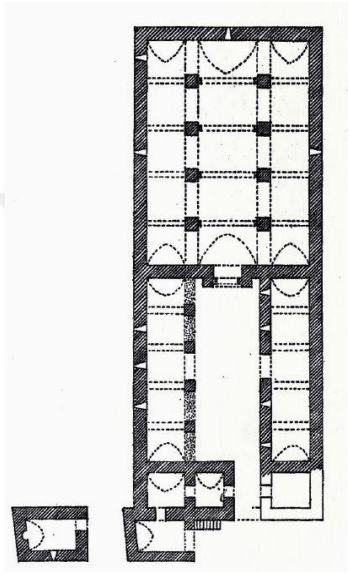
Selçuklu Devleti, Anadolu üzerinde fethettiği bölgelerde hızla imar faaliyetlerine başlamıştır. Savaş amacı gütmeyen Selçuklu kervansarayları, ticaret için Anadolu'ya gelen kişilerin yolculuklarını korunaklı biçimde tamamlayabilmeleri, ticari faaliyetlerini sorunsuz yapabilmeleri için hizmet etmiştir. Dolayısıyla bu kervansaraylar sınırlarda değil, aksine Anadolu'daki önemli merkezlere yakın yerlerde konumlandırılmışlardır (Bektaş, 1999, s.17-21).

Dış görünüşü kale görünümüne sahip şekilde biçimlenmiş kervansaraylar, İslam dünyasındaki ribatlarla benzer olması da dikkate alınarak kervansaray, han ve ribat kelimelerinin birbiri yerine kullanılmış olduğu Selçuklu Devleti'ne ait vakfiye, kitabe ve benzeri kaynaklarda görülmektedir (Uslu, 1985, s.41-43). Genellikle şehir içlerinde konumlandırılmış konaklama yapıları olarak bahsi geçen hanların, kervan yolları üzerine kurulmuş kervansaraylar gibi tüccarların güvenli şekilde yolculuklarını tamamlamalarına yönelik bir işlevi vardır (Turan, 1946, s.473). Kervansaraylar genel olarak konaklama amacıyla var olsalar bile ihtiyaç dahilinde işlevselliği ile ön plana çıkan önemli yapılardır.

Kervansaraylar, Türk devletlerinin tarih boyunca hakimiyet kurduğu topraklarda yapımı görülen ve kullanımda olan, sosyal amaçlar da barındıran yapı grubu olmuştur (Cezar, 1977, s.39). Selçuklu Devleti Anadolu'sunda ticaret için ülkeye gelen veya transit geçen kervanları, elçilik yapmak için farklı devletlerden gelen yolcuları, göç eden insanları, devlet sınırları içinde korumak ve yolculukları boyunca gerekli durumlarda konaklamalarını sağlayan kervansaraylar; sadece konaklama yapısı olarak değil bununla birlikte pazar yerlerinin korunaklı olmasını da sağlayan kaleler olarak görülmüşlerdir (Özcan, 2006, s.209-211).

Selçuklu Devleti'nin ekonomi politikasının önemli bir göstergesi olan kervansaraylar; Anadolu Selçuklularının en hızlı ve en çok inşa edilen yapı grubu olarak devletin medeniyet seviyesini göstermekte ve sanat tarihi açısından da büyük önem taşımaktadırlar (Karamağaralı, 1970, s.61-62).

Anadolu Selçuklu Devleti'ne ait en eski kervansaray Konya-Beyşehir yolu üzerinde bulunan 1201 yılında yapılmış Altınapa Han olarak bilinmektedir. Han Altınapa Barajı suları altında kalmıştır (Turan, 1947, s.198). Kitabesi bulunmayan hana ait bilgiler vakfiyesinde bulunmaktadır. Kışlık ve yazlık kısımları aynı büyüklükte tamamlanmış bir yapıdır (İlter,1969, s.14). Plan tipolojisinden de anlaşılacağı üzere hem kapalı hem açık kısmı ile karma plan tiplidir.

Şekil 2.1: Altınapa Han planı (Erdmann, 1961)

Şekil 2.2: Altınapa Han genel görünüm, 2017 (URL-4)

Anadolu Selçuklu Devleti'nin Anadolu üzerindeki egemenliğini kaybetmesi ile birlikte 13. yy itibariyle kervansaray yapımında da azalma görülmüştür. Kervan yolları üzerindeki güvenlik problemleri ve ekonomik canlılığın kaybedilmesi kervansaray yapımının azalmasında önemli sebepler olarak görülmektedir. Anadolu üzerinde kervan yollarının kullanımının azalmasıyla birlikte mevcutta bulunan kervansaraylar da işlevlerini zamanla yitirerek çeşitli tarikatlar tarafından tekke-zaviye olarak kullanılmaya başlanmıştır (Karpuz, 1995, s.209). Osmanlı Devleti ve

sonrasında ise; devlet merkezinin İstanbul ve çevresine kaymasıyla birlikte ticari yollar da değişmiş ve Selçuklu kervansarayları zamanla ihtişamlı olmaktan uzaklaşarak kullanımlarının da azalmasıyla birlikte harabe olarak bırakılmışlardır (Akdağ, 1977, s.141).

2.1. GELENEKSEL BİR YAPI TİPİ OLARAK KERVANSARAYLARIN ÖZELLİKLERİ

Selçuklu döneminin Anadolu'daki mimari üslubunu yansıtan kervansaraylar; yapı malzemesi olarak çoğunlukla kesme taş ve bununla birlikte zaman zaman moloz taş ya da devşirme taş kullanılan; birden çok fonksiyonu bir arada barındıran mekanlardan oluşan ve günlük yaşam içinde oldukça fazla kullanılan, Selçuklu devletinin ticari ve sosyal yaşamını sergileyen önemli yapılar olmuşlardır (Aslanapa, 1963, s.26). Kervansaraylar, döneminin süsleme özelliklerinin de özellikle portallerinde yansıtıldığı önemli örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Karamağaralı, 1970, s.61-62).

Kervansarayların çoğunluğu sultanlar, sultan eşleri, vezirler, devlet adamları ya da zengin insanlar tarafından inşa ettirilmiş ve yapının giderlerini karşılamak amacıyla bir vakıf tahsis edilmiştir. Bir vakıf tarafından gelir sağlanabilen kervansaraylarda konaklayanlardan ücret alınmamış, vakfı olmayan kervansaraylarda ise çok az bir ücret alınarak konaklama sağlanmıştır (Uslu, 1985, s.71-77). Kervansaraylarda konaklama ile birlikte bütün işlevlerine ait masrafları takip ve idare eden büro ve memurlar çalışmaktadır (Kayaoğlu, 1989, s.359-373).

Kervansaraylar, kervan yolu üzerindeki yolcuların barınma ve dinlenme için kullandıkları ve bulundukları süre boyunca içerisinde bulunan hayvanlarını ve mallarını güvenle koruyabildikleri ahır ve depolar, yeme içme ihtiyaçlarını giderebildikleri aşhaneler, hamamlar ve mescitlerle tüm ihtiyaçlarını giderebildikleri şekilde organize edilmiş yapılardır (Şapolyo, 1972, s.241). Dışa kapalılığın vurgulu olduğu bu yapılar kalın ve yüksek duvarlı inşa edilmiş ve cephe üzerinde az sayıda penceresi olmuştur. Anadolu'da Selçuklularla birlikte sıkça görülmeye başlayan kervansaraylar; Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu devletleri döneminde yapılmış ribat ve kervansaraylardan plan olarak bazı farklılıklara sahip olsa da eyvanlı avlu çevresine yerleştirilmiş birimlere çoğunlukla sahiptirler (Aslanapa, 1963, s.26-30).

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde yapılan kervansaraylar Selçuklu'nun Anadolu üzerindeki hakimiyetinin büyüklüğünü ve devletin gücünü diğer devletlere gösterdikleri önemli yapılar olmuşlardır. Anadolu Selçuklularının tüm imar faaliyetlerinde olduğu gibi kervansarayların da plan, işlev ve süsleme özellikleri Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu Devleti döneminde yapılmış ve benzer nitelikteki konaklama yapılarından olan ribatlardan esinlenilerek ortaya çıkmştır. Ancak Anadolu Selçukluları kervansaray yapımında kesme taş kullanımını geliştirerek sultanlar tarafından yaptırılan ve Sultan Han adı verilen, diğer devlet adamları ve sultan hanımları tarafından yaptırılan ve han-kervansaray olarak anılan bu yapıları abidevi biçimde kendi üsluplarını oluşturarak inşa etmişlerdir (Aslanapa, 1963, s.26-30). Kervansaraylarda yapı malzemesi olarak temelde kesme taş kullanılmıştır. Ancak bulunduğu konum ve yapım sürecine göre bazı yapılarda kaba taş ve devşirme taş kullanımı da görülmüştür. Sultan hanlarında ise tamamen kesme taş kullanımına özen gösterilmiştir. Önemli sultan hanlarından olan Aksaray Sultan Hanı'nda ise kesme taş ile birlikte portalde mermer kullanımı, kubbenin iç örgüsünde ise tuğla kullanımı da görülmüştür (Aytaç, 2002, s.53).

Kervansaraylar güvenlik gerekçesi ile kale görünümlü kalın duvarlar ile çevrelenmişlerdir. Kapalı alanlarında üst örtü çoğunlukla tonozdur. Genel olarak süslemeden uzak olan bu yapıların en önemli ögeleri taç kapılar olmuştur. Dolayısıyla süslemeler de taç kapılar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu kapılarda yapı malzemesi olarak çoğunlukla demir kullanılmış ve sağlam biçimde yapılmışlardır (Karpuz, 1995, s.209).

Anadolu Selçuklu dönemi kervansaraylarına ait detaylı incelemeler yaparak ilk plan tipolojisini ortaya çıkaran K. Erdmann kervansaraylarda avlu oluşumuna bağlı olarak bu yapıları üç grup olarak sınıflandırmıştır (Erdmann, 1976). Bunlar:

Yalnızca kapalı kısımdan oluşan hanlar

Hem açık hem kapalı kısımdan oluşan hanlar

Yalnızca açık kısımdan oluşan hanlar

Yalnızca kapalı kısma sahip hanlar uzunlamasına ya da kareye yakın dikdörtgene sahip planlara sahip üzeri tonoz ile örtülmüş yapılardır. Amasya-Tokat

yolu üzerinde bulunan Ezinepazar hanı, Antalya-Alanya yolunda bulunan Şarapsa Han, Eğret Han, Öresin Hanı bu tipolojiye sahip hanlara örnek olarak gösterilebilir (Karpuz, 1995, s.209).

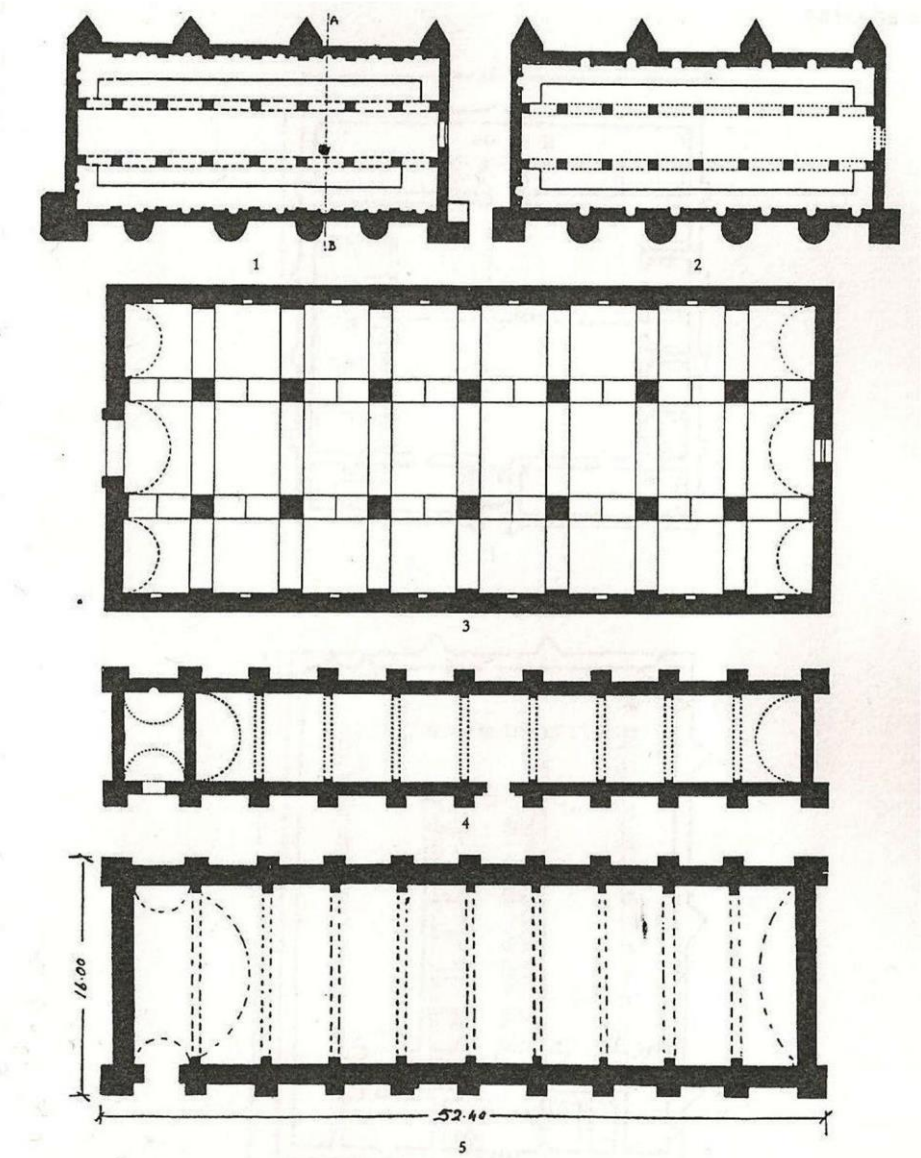

fig. 1 Ezinepazar Han (No. 45), *Jerphanion* 1928 nach *Riondel* — fig. 2 Ezinepazar Han (No. 45), nach *Gabriel* 1934 — fig. 3 Ezinepazar Han (No. 45), nach *Riefstahl*, unveröffentlicht, 1926 — fig. 4 Sarafşa Han (No. 53), nach *Riefstahl* 1931 — fig. 5 Sarafşa Han (No. 53), nach *Fikri Erten* 1940

Şekil 2.3: Yalnızca kapalı kısımdan oluşan hanlara ait plan örnekleri (Erdmann, 1961)

Şekil 2.4: Şarapsa Han genel görünüm, 2019 (URL-5)

Şekil 2.5: Ezinepazar Hanı genel görünüm, 2017 (URL-6)

Hem açık hem de kapalı kısımdan oluşan hanlar, revaklı bir avlu ve ona eklenmiş üzeri örtülü kapalı bir mekana sahip yapılardır. Konya-Eğirdir yolu üzerinde olan Ertokuş Han, Denizli-Eğirdir yolundaki Ak Han, Konya-Beyşehir güzergahında bulunan Altınapa Hanı, Aksaray Sultan Hanı, Kayseri Sultan Hanı bir avlu ve kapalı mekana sahip kervansaraylara örnek gösterilebilecek yapılardır (Karpuz, 1995, s175-179). Tez kapsamında çalıştığımız Konya-Akşehir yolu üzerinde bulunan Raziye Sultan Kervansarayı da avlu kısmı günümüze ulaşamamış olmakla birlikte hem açık hem de kapalı kısımdan oluşan hanlar grubuna girmektedir.

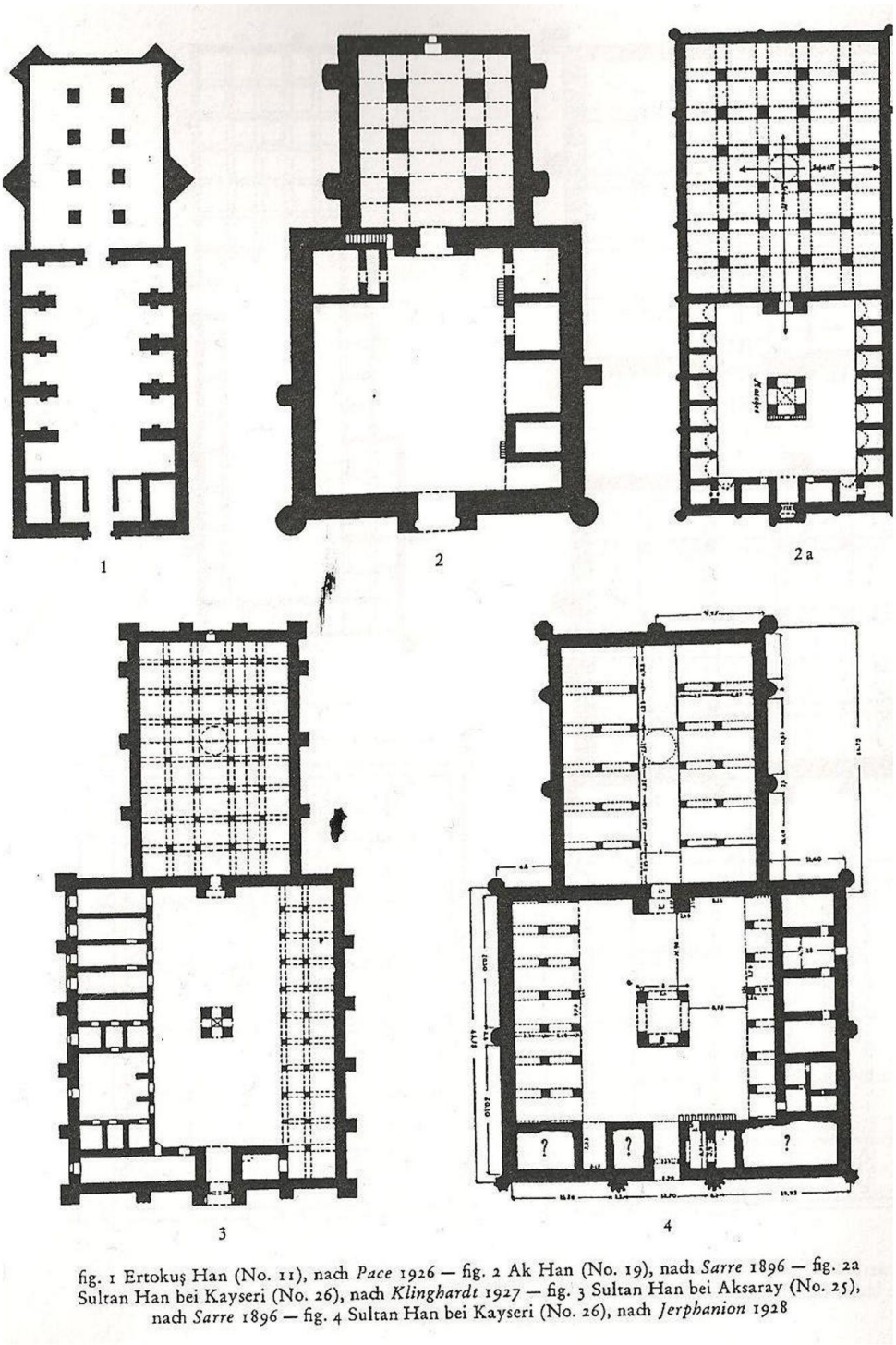

fig. 1 Ertokuş Han (No. 11), nach *Pace* 1926 — fig. 2 Ak Han (No. 19), nach *Sarre* 1896 — fig. 2a Sultan Han bei Kayseri (No. 26), nach *Klinghardt* 1927 — fig. 3 Sultan Han bei Aksaray (No. 25), nach *Sarre* 1896 — fig. 4 Sultan Han bei Kayseri (No. 26), nach *Jerphanion* 1928

Şekil 2.6: Hem açık hem kapalı kısımdan oluşan hanlara ait plan örnekleri (Erdmann, 1961)

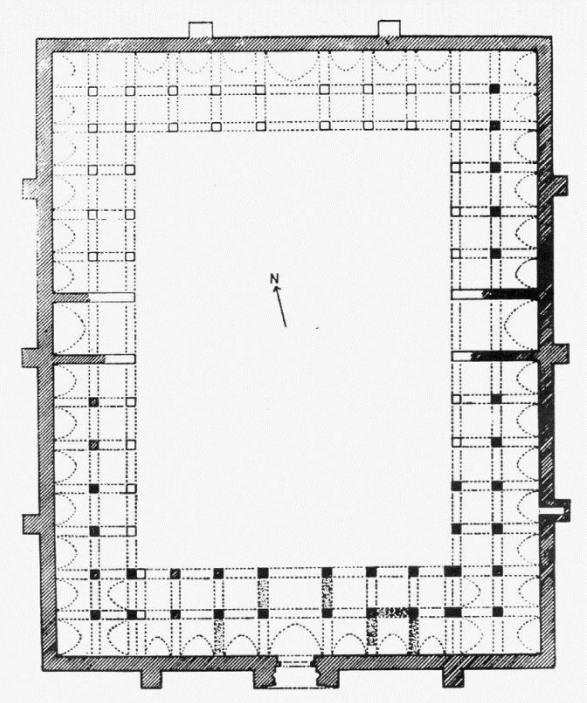

Şekil 2.7: Ertokuş Kervansarayı genel görünüm (URL-7)

Şekil 2.8: Kayseri Sultan Hanı genel görünüm, 2017 (URL-8)

Yalnızca açık kısmı bulunan hanlar, mekanların bir avlu etrafında oluşturulduğu yapılardır. Isparta-Antalya yolu üzerindeki Evdir Han bu tipolojiyi yansıtan uygun bir örnektir (Karpuz, 1995, s175-179).

Şekil 2.9: Evdir Han planı, (Erdmann, 1961)

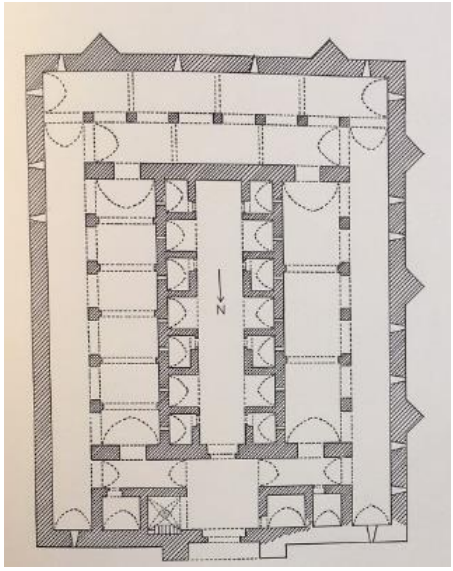

Şekil 2.10: Evdir Han genel görünüm, 2016 (URL-9)

Kervansarayların açık ya da kapalı kısımlara sahip olmalarına göre değerlendirmelerinin yanı sıra farklı iki tasarım üslubu içermelerine göre de eklemli hanlar ve eşodaklı hanlar olarak sınıflandırılması gerektiği Yavuz tarafından belirtmiştir. Eşodaklı hanlara Alara Han, Mama Hatun Kervansarayı, Eshab-ı Kehf

Han örnek olarak verilmiştir. Eşodaklı hanlar içten dışa doğru avlu, odalar ve eyvanlar son olarakta servis odaları ve ahırlar sıra düzeni ile oluşturulmuşlardır. (Yavuz, 1976, s.187).

Alara Han'da orta kısımda avlu çevresinde bulunan odalar konaklayanların kullanımındadır. Bu bölüme hanın ana girişi ile aynı doğrultuda ikinci bir portalden geçerek ulaşım sağlanmaktadır. Konaklama alanını çevreleyen koridordan sonra ise, hanın dış kısmında ahırlar, servis mekanları ve kervan yüklerinin indirilmesi için depolar bulunmaktadır (Yavuz, 1976, s.187).

Şekil 2.11: Alara Han planı (Erdmann, 1961)

Şekil 2.12: Alara Han genel görünüm, 2017 (URL-10)

Ayşıl Tükel Yavuz'a ait olan ve kervansarayların işlevlerine göre oluşturulmuş bir diğer tipoloji ise hanları yalnız barınak kısmı olan hanlar ile barınak ve servis kısmı olan hanlar olarak iki gruba ayırarak incelemektedir (Yavuz, 1995, s.193).

2.2. KERVANSARAYLARIN TİCARET HAYATINDAKİ YERİ

Anadolu Selçuklu Devleti'nden önce Anadolu topraklarında Bizans-Emevi ve Abbasi devletleri arasındaki mücadeleler sebebiyle bu bölgedeki ticari canlılık giderek azalmış ve Avrupa ülkeleri ile İslam ülkeleri arasındaki ticaret ilişkisi İran üzerinden yürütülmüştür. Akdeniz kıyılarının da yoğunlukla Arap kavimlerine ait olmasıyla, deniz yoluyla Orta Asya'dan getirilen mallar Suriye üzerinden Afrika'ya ulaştırılmıştır (Turan, 1946, s.475).

Anadolu'da 11. yy ile birlikte Türk varlığının oluşmasıyla bütün ticari güzergahların yönü değişime uğramaya başlamıştır (Turan, 1946, s.475). Haçlı seferleri sürecinde Müslüman devletler ve Akdeniz ülkeleri arasındaki karşılıklı ambargo sonucunda Anadolu doğu-batı ve kuzey-güney ticareti için alternatif ulaşım yolu olarak önem kazanmıştır (Duymaz, 1996, s.4-12).

Uluslararası ticaretin devlet yönetimi için önemli olduğunun fark edilmesi ile Anadolu Selçuklu Devleti, sınırlarını genişleterek Anadolu üzerindeki önemli liman kentlerine de sahip olmuştur, bununla birlikte yabancı tüccarlara çeşitli imtiyazlar kazandırılmış, gümrük vergisi düşürülmüş ve ticari anlaşmalar yapılmıştır (Turan, 1988, s.121-123). Uluslararası ticaretin gelişmesi Anadolu Selçuklu Devleti için önemli bir politika haline gelmiş ve tüccarlara Anadolu'da can ve mal güvenliği garantisi verilmiş, oluşan zararların devlet tarafından ödenmesi sağlanmıştır. Devlet tarafından sağlanan bu güvence ile Anadolu ticari ulaşım ağı içinde tercih edilir bir yol olarak görülmeye başlanmıştır (Turan, 1946, s.475-477).

Tüm bu çalışmaların bir sonucu olarak Anadolu üzerinde var edilen ticari yol ağı üzerinde kervansaraylar konumlandırılarak ulaşım ve ticaretin devlet tarafından güvenli bir hale getirilmesi sağlanmıştır. Doğu-batı, kuzey-güney arasında ticari bir köprü görevi üstlenen Anadolu'da zamanla uluslararası ticaret oldukça önem kazanmış ve Anadolu tüccarlar için önemli bir alışveriş merkezi olmuştur (Yuvalı,

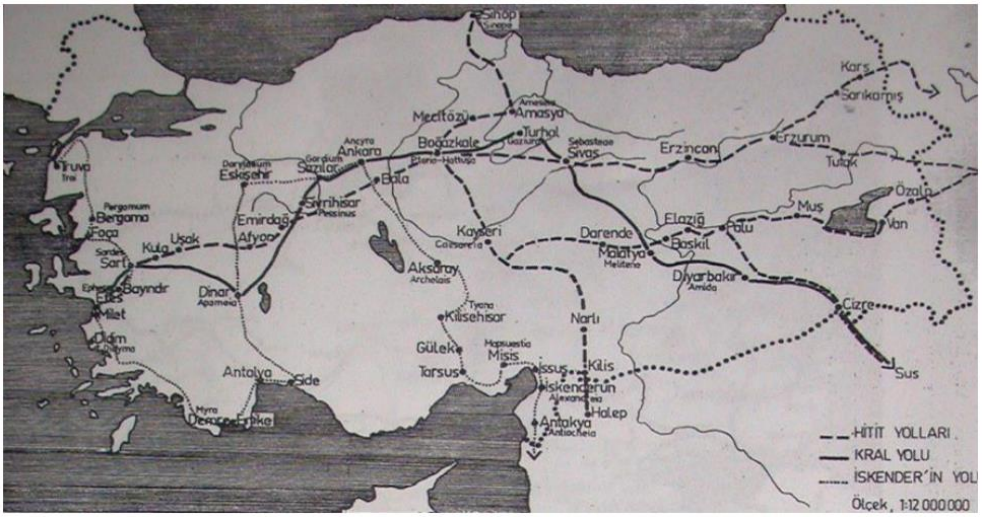
1993, s.94-99). Kervan yolları üzerinde çeşitli pazarlar ve alışveriş merkezleri oluşturulmuş, bununla birlikte kervansaraylarda da alışveriş söz konusu olmaya başlamıştır. Kısa zamanda devlet ekonomik olarak oldukça iyi bir seviyeye ulaşmış ve Anadolu'da yapım faaliyetleri artarak kervansaray yapımları hızlanmıştır.

Kervansarayların yapımını iki madde ile özetlemek gerekirse; ilki kervanların güvenliğini sağlamak diğeri ise yolcuların konaklama süresince bütün ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu amaçla kısa sürede yapılan çok sayıda kervansaray ve işleyişi devlete yük getirmemiş aksine iç ve dış ticaretin gelişmesinde büyük rol oynamıştır (Polat, 1992, s.10-13). Anadolu üzerinden malların taşınması ile birlikte Konya, Antalya, Sinop, Kayseri, Erzurum gibi şehirlerde zengin tüccarlar ikamet etmeye başlamış ve bu şehirlerde pazarlar kurulmuştur. Bununla birlikte yine kervansarayların önünde dükkanlar açılmıştır (Karpuz, 1995, s.49-50).

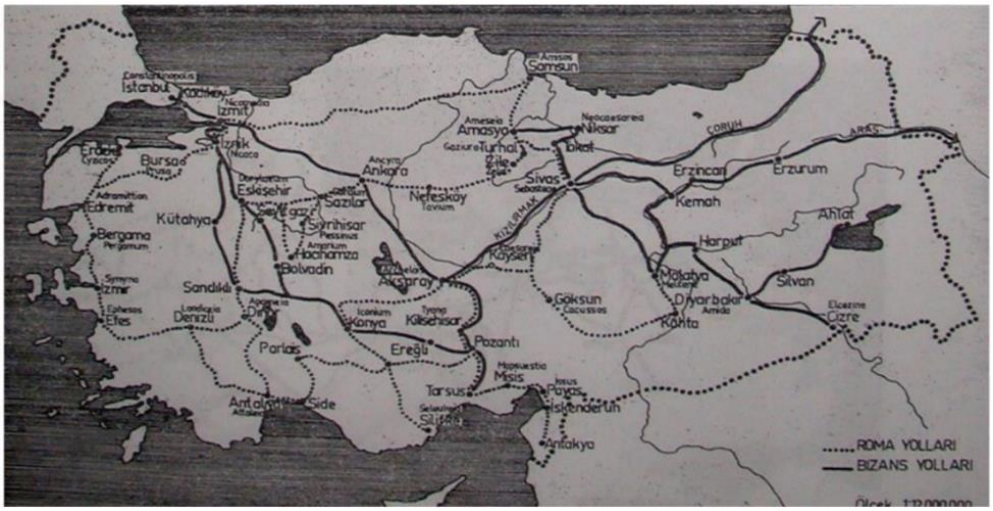
13. yy sonlarına doğru Moğolların Anadolu üzerindeki baskı ve hakimiyetinin artması ile kervan yolları önemini kaybetmiş, ticari hayat zarar görmüş ve kervansaray yapıları önemini kaybetmeye başlamış, bununla birlikte yeni kervansaray inşa edilmesi ihtiyacı kalmamıştır (Durukan, 1989, s.59).

2.2.1. Anadolu Selçuklu Devleti Döneminde Ticaret Yolları

Anadolu bulunduğu jeopolitik konum sebebiyle tarih boyunca önemli yol ağlarının oluşmasında önemli rol oynamıştır. Selçuklu Devleti Anadolu üzerinde hakimiyet kurduğu dönemde Anadolu üzerinde Hitit, Urartu, Asur, Lidya ve Roma İmparatorluklarının oluşturduğu yollar kullanılmaktaydı (Özergin, 1959, s.27). Kral Yolu; Efes'ten başlayarak Mezopotamya'ya kadar uzanan Lidyalılar tarafından yapılmış ve döneminin en önemli ticaret yollarından biri olmuştur (Bal,1998, s.54-55). Hitit Devleti, İskender İmparatorluğu ve Lidyalılara ait Kral Yolu'nun Anadolu üzerindeki güzergahları ile Roma ve Bizans İmparatorlukları'na ait yollar aşağıdaki haritada ayrı ayrı verilmiştir. Görüldüğü üzere yollar genel olarak birbirine paralellik göstermekte ve fakat devletlerin başkentlerine göre merkez noktaları değişmektedir.

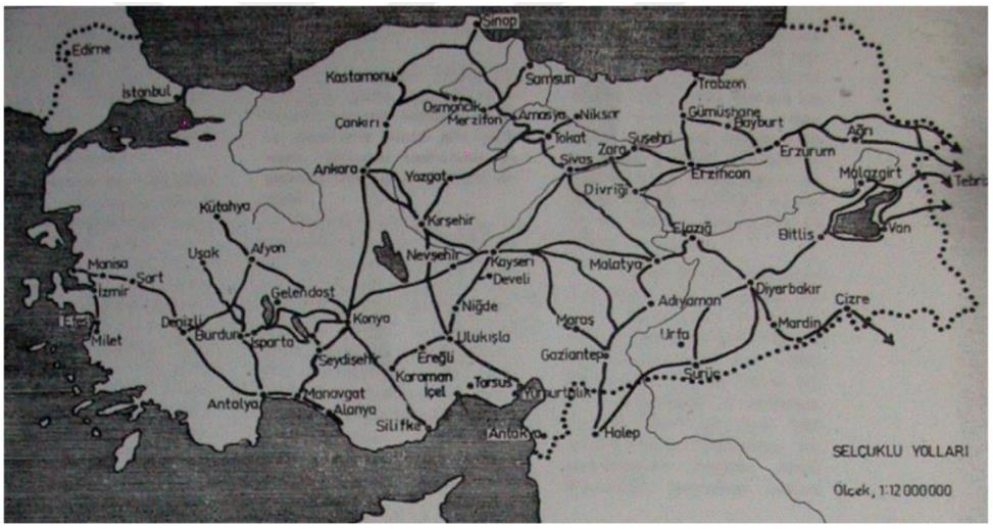

Şekil 2.13: Anadolu'da Selçuklu öncesi ticaret yolları (Koşay, 1974)

Şekil 2.14: Anadolu'da Selçuklu öncesi ticaret yolları (Koşay, 1974)

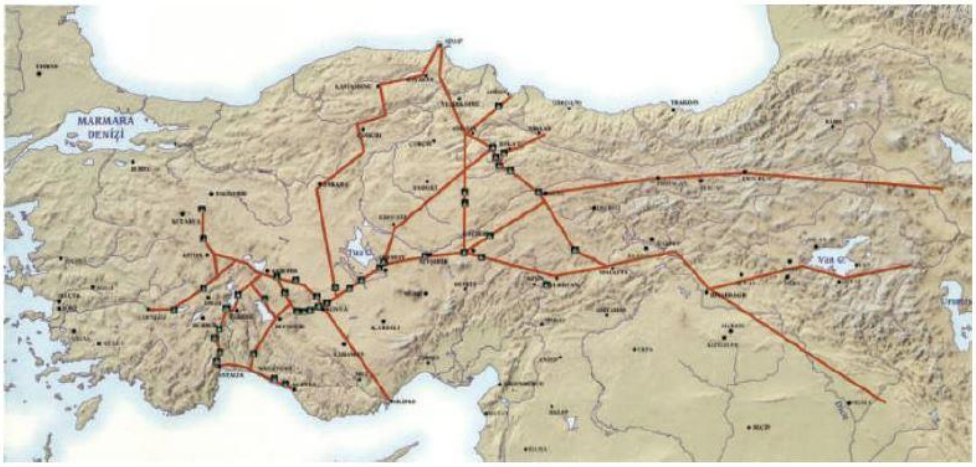
Aşağıdaki harita ise Anadolu'da Selçukluların hüküm sürdüğü dönemde kullanılan yolları göstermektedir. Selçuklular ile birlikte kendilerinden önceki devletlerin oluşturduğu güzergahlar bir dönem daha kullanılmış ve sonrasında Selçuklu devleti ile birlikte kullanımda olan yollar gelişmeye ve değişmeye başlamıştır.

Şekil 2.15: Anadolu'da Selçuklu ticaret yolları (Koşay, 1974)

Anadolu Selçuklu devleti döneminde haberleşme, güvenlik, askeri ve iktisadi ve mevsimsel sebeplerle güzergahlar alternatifli olarak kullanılmıştır (Dursun, Duran. 2018, s.130-133). Anadolu Selçuklu Devleti, bulundukları toprakların devletin ekonomik olarak güçlenmesinde büyük rol oynadığının farkında olarak fetih politikalarını belirlemiş, ticaret için önemli görülen şehirleri ve fethetmiş ve bununla birlikte ticaretin Anadolu üzerinde kolaylaşmasını sağlayacak imar çalışmaları yapmışlardır. Bu çalışmalar sonucunda Anadolu Ortadoğu'daki en önemli ticaret merkezi haline gelmiştir. Kuzey-güney ve doğu-batı arasındaki ticareti sağlamak amacıyla Anadolu üzerinde önemli bir kervan yolu ağı oluşturulmuştur (Durukan, 1989, s.55). Oluşturulan kervan yolu üzerinde birbiri ardı sıra kervansaraylar yapılmış, yolların güvenliği sağlanmış ve tüccarların malları rahatlıkla taşıması amaçlanmıştır. Dolayısıyla kervan yollarının güvenli hale getirilerek kervansaray yapımının arttırılması ile ticaretin hızla gelişmesi arasında doğrusal bir orantı ortaya çıkmıştır (Baykara, 1990, s.110). Tüm bu gelişmeler sonucunda Anadolu'da kısa sürede Sinop'tan Antalya'ya kadar fetihler yapılmış ve Anadolu üzerinde ana yol güzergahları belirlenmiştir. Bu yollardan ayrılan ve farklı güzergahlar oluşturan birçok yol bulunmaktadır. Tüm bu ticaret yolları ise başkent Konya'da kesişmiştir. Selçuklu devletinin ekonomi politikası sebebiyle yaptığı imar çalışmaları neticesinde inşa ettiği kervansaraylar ve buna bağlı olarak oluşan ana yol güzergahları aşağıdaki

haritada görülmektedir. Anadolu'da ana yollar kuzey-güney ve doğu-batı ağları olarak iki temel güzergah oluşturmuşlardır.

Şekil 2.16: Anadolu'da Selçuklu kervan yolları (Kuban, 2002)

Kuzeyde Karadeniz kıyılarında Sinop limanında başlayan yol; Kastamonu-Çankırı üzerinden Ankara'ya ulaşmaktadır. Ankara'dan ise başkent Konya'ya ulaşarak oradan da farklı güzergahlarla Antalya limanına ulaşılabilmektedir (Bal, 1998, s.56-57). Anadolu'nun kuzey ve güney limanları arasında kullanılan bu güzergah Konya üzerinden doğu-batı yollarıyla da kesişmektedir.

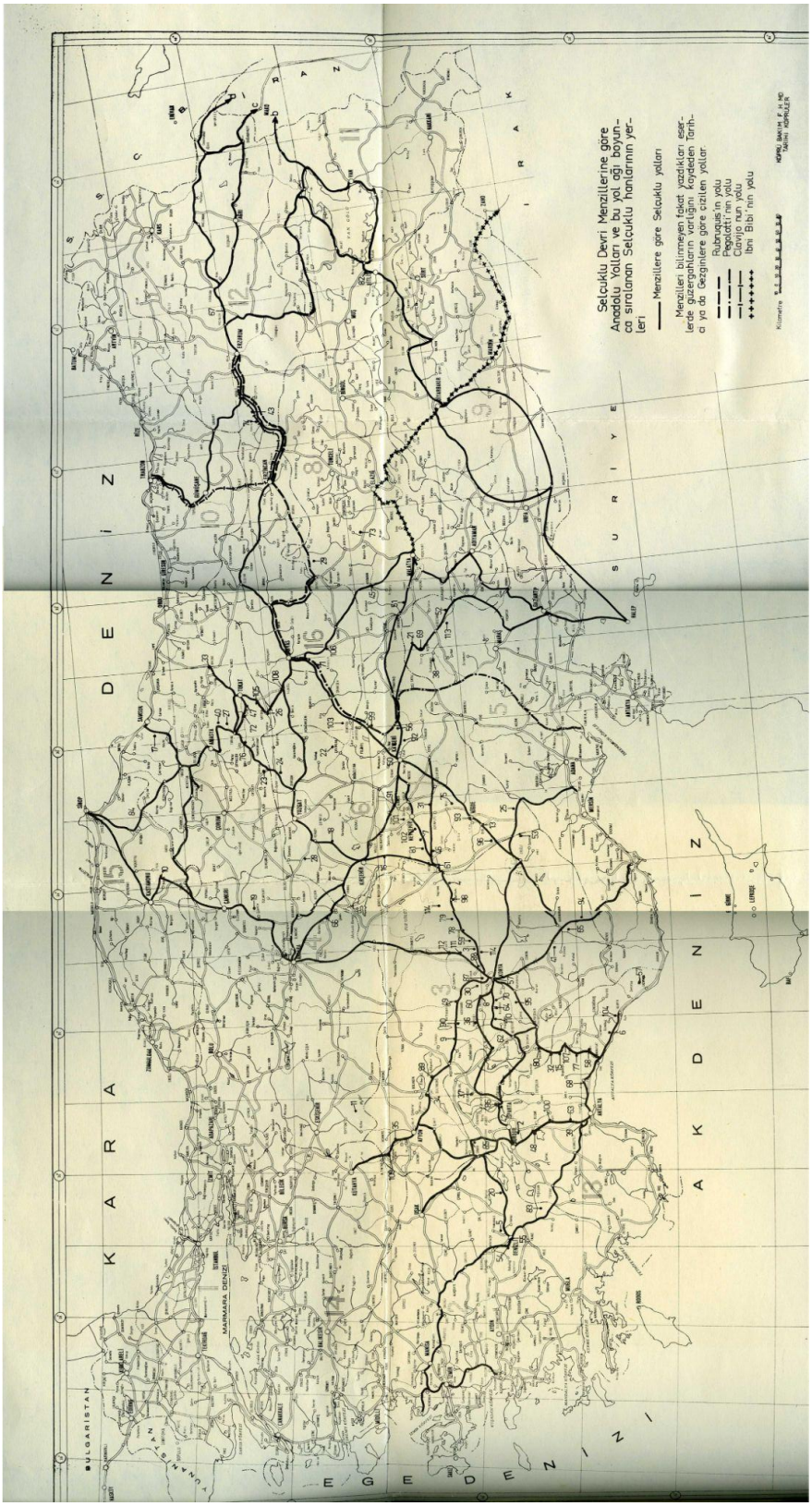
Kuzey güzergahından Ankara'da ayrılan bir başka yol ise; Ankara-Kırıkkale-Kırşehir üzerinden Aksaray'a ulaşmakta ve orada yine Karadeniz kıyılarında Samsun'dan başlayan ve Tokat-Sivas-Kayseri üzerinden Aksaray'a, oradan da başkente ulaşan yol ile birleşmektedir (Bal, 1998, s.56-57).

Anadolu'nun doğusunda Türkistan tarafından gelen bir başka yol Iğdır-Erzurum-Erzincan ve Sivas üzerinden Aksaray'ı geçerek Konya'ya ve Akdeniz limanlarına ulaşmaktadır (Özergin,1965, s.20).

Uzak Doğu'dan gelen tüccarların kullandığı bir diğer güzergah ise Kırım'dan Trabzon limanına ulaşarak Gümüşhane-Bayburt üzerinden Erzincan-Erzurum yoluna bağlanmaktadır. Bu güzergah ile başkent Konya'ya ve oradan da Antalya limanına ulaşılabildiği gibi; Erzincan-Elazığ-Diyarbakır-Mardin üzerinden Tebriz'e geçilerek İran'a; Elazığ-Malatya-Adıyaman-Şanlıurfa üzerinden ise Şam'a ulaşılabilmektedir. (Bal, 1998, s.56-57).

Konya üzerinden batıda Ege limanlarına ulaşan bir diğer güzergah ise Konya-Isparta-Burdur-Denizli üzerinden İzmir'e ulaşmaktadır (Özergin,1965, s.20). Bu yola alternatif olarak yine Konya-Afyon-Uşak üzerinden de Ege limanlarına ulaşmak mümkündür.

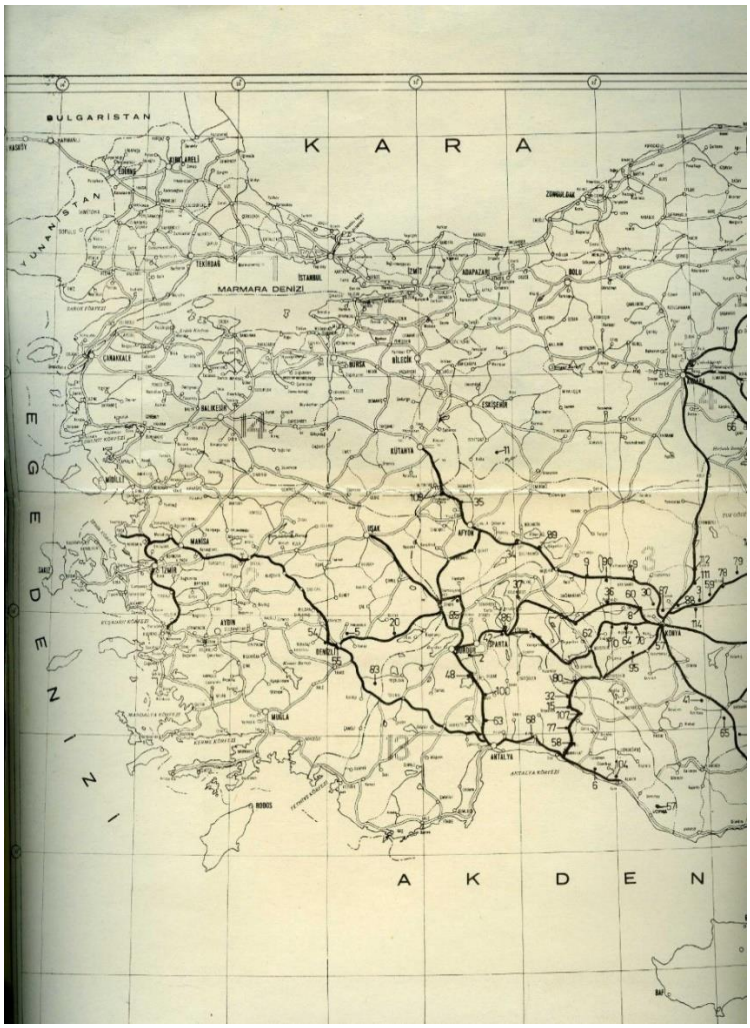
Avrupa devletleri ile Selçuklu devleti başkenti Konya üzerinden Akdeniz devletleri ve Mezopotamya devletleri arasındaki ticaret ağını sağlayan bir başka güzergah ise Raziye Sultan Kervansarayı'nın da üzerinde bulunduğu Konya-Afyon-Kütahya-Eskişehir üzerinden İstanbul'a ulaşmaktadır. Bu güzergah Kütahya'da Bursa tarafına ayrılarak Marmara'ya doğru da ayrı bir hat oluşturmuştur.

Şekil 2.17: Anadolu'da Selçuklu kervan yolları ve kervansaraylar (İlter, 1969)

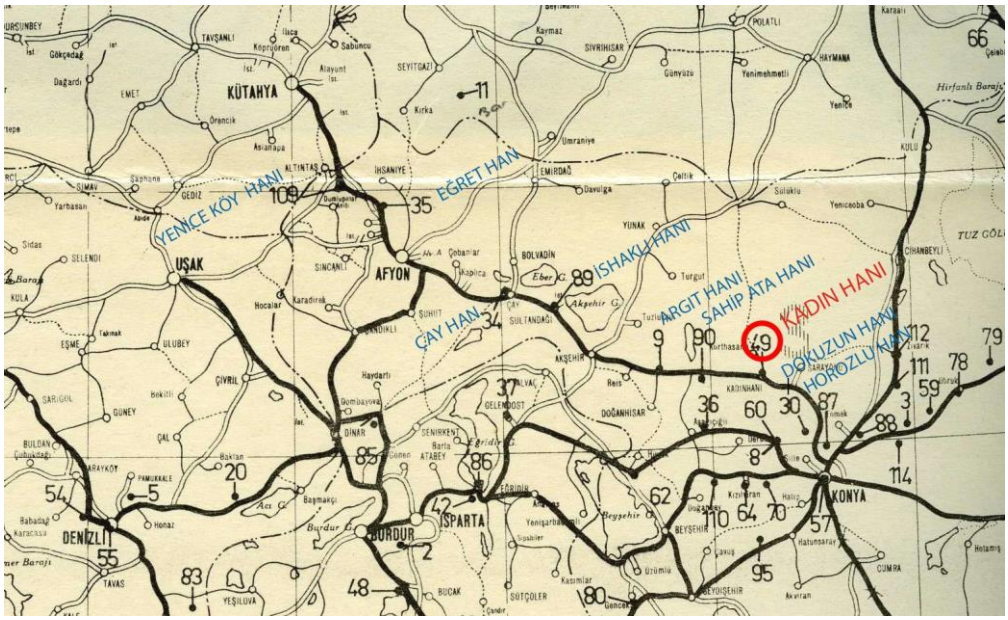
2.2.2. Kadın Hanı'nın Ticaret Yolu Üzerindeki Yeri

Raziye Sultan Kervansarayı, Konya-Akşehir yolu üzerinde yer almaktadır. Bu yol Akşehir üzerinden Afyon'a ulaşmaktadır. Afyon'da bir kol Kütahya'ya devam etmektedir. Kütahya devlet sınırlarına da bağlı olarak bu güzergahın son menzilidir. Bu güzergah Selçuklular için Roma İmparatorluğu ve Avrupa devletleri ile başkent arasında köprü görevindedir. Afyon'dan Burdur'a doğru ilerleyen bir başka güzergah ise batı Denizli üzerinden Manisa ve İzmir'e ulaşarak Ege limanları üzerinden ticaret için önemli bir güzergah oluşturmaktadır. Aynı güzergah Burdur'dan yine başkent Konya'ya ve Antalya limanlarına ulaşan farklı güzergahlara bağlanmaktadır.

Şekil 2.18: Anadolu'nun batı kısmında Selçuklu kervan yolları ve kervansaraylar (İlter, 1969)

Konya-Akşehir yolu Selçuklu devleti ve sonrasında kurulan Anadolu devletleri için Konya'dan kuzeybatıya geçişin sağlandığı en önemli güzergahtır (Dursun, Duran. 2018, s.130-133). Konya-Akşehir kervan yolu üzerindeki kervansaraylar sırasıyla Horozlu Han, Dokuzun (Derbent) Hanı, Raziye Sultan Kervansarayı (Kadın Hanı), Sahipata Han (günümüze ulaşmamıştır). Argıt Hanı, İshaklı Hanı ve Çay Han şeklinde sıralanmışlardır.

Şekil 2.19: Konya-Akşehir kervan yolu ve kervansaraylar (İlter, 1969)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KADIN HANI/RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

Tezin üçüncü bölümünde Raziye Sultan Kervansarayı hakkında genel bilgiler aktarılmış ve yapının ayrıntılı tanımı yapılmıştır. Hanı'nın tescil durumu, konumu ve kısaca yapım sürecine de yer verilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetinde olan han, günümüzde kapalı tutulmakta ve kullanılmamaktadır. Gerekli izinlerin sağlanmasıyla birlikte hanı ziyaret ederek belgeleme çalışmaları yapılmıştır. İlk olarak fotoğraf ile belgeleme yapılmış, bununla birlikte lazer ile hanın iç mekanı, cepheleri ve çatısı taranmıştır. Yaklaşık 30 noktadan lazer cihazı ile yapılan tarama sonucu elde edilen veriler 3 boyutlu olarak görüntülenebilmektedir. Bununla birlikte lazer tarama ile elde edilen veriler doğrultusunda hana ait rölöve çizimleri tarafımca tamamlanmıştır. Bu bölümde hanın yapım süreci, mimari özellikleri ve yakın çevresi ile birlikte mevcut durumu sözel olarak ifade edilmiş ayrıca rölöve çizimleri de eklenmiştir.

Şekil 3.1: Raziye Sultan Kervansarayı genel görünüm, 2016 (URL-11)

3.1. YAPININ KONUMU VE TESCİL DURUMU

Raziye Sultan Kervansarayı, Konya iline bağlı, Konya'nın batısında bulunan ve bulunduğu yere adını da verdiği Kadınhanı ilçesinde yer almaktadır. Turgutlu mahallesi İstanbul caddesi (Güncel haritada Konya caddesi olarak geçmektedir.) üzerinde yer alan han Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetlidir. Ek A.14'te yer alan tapu senedine göre 26-27-D pafta 231 ada 1 numaralı parselde bulunan han 737 metrekare olarak kayıtlara geçmiştir. Kadınhanı ilçesinin genel görünümüne aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 3.2: Kadınhanı genel görünüm, 2017 (URL-12)

Şekil 3.3: Kadınhanı ilçesi genel görünüm, 2022 (URL-13)

1986 tarihli tapu belgesinde yer alan ibareye göre kervansaray ‘’Kadınhanı Kaymakamlığı’nın 05.09.1986 tarih ve 616 sayılı yazısına istinaden 7044 sayılı kanun gereğince tescil edildi.’’ notu ile tescillenmiştir. Daha sonra ise Raziye Sultan Kervansarayı’nın 29.08.2012 tarihinde alınan 778 sayılı karar ile; 2863 tarihli yasa kapsamında 1. grup yapılara dahil edilerek tescillenmesi uygun bulunmuştur, tescil kararı ile ilgili evrak A.11’de görülmektedir (KKVKBK, 2012).

3.2. YAPININ YAKIN ÇEVRESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şekil 3.4: Raziye Sultan Kervansarayı yakın çevresi, 2022 (URL-13)

Kadınhanı ilçesi çevresi tarım arazileriyle çevrili bir ilçedir. İlçede genellikle tuğla malzeme kullanılarak yapılmış karkas yapılar yer almaktadır. Üst örtüler ise kırma çatı şeklinde tamamlanmış ve çoğunlukla kiremit kullanılmıştır. İlçe merkezinde bulunan yapıların kat yüksekliği genellikle iki – üç kat ile sınırlandırılmıştır.

Raziye Sultan Kervansarayı, ilçe merkezinde ana cadde üzerinde yer almaktadır. Yapının kuzey cephesi ana caddeye paralel iken diğer cepheleri de tali yollar ile çevrelenmiştir. Ana cadde karşısında yıkılan eski hükümet konağının yerinde Kadınhanı Belediyesi, İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Adliye Sarayı bir avlu çevresinde yer almaktadır. Hanın kuzey cephesinde yol ile arasında bir durak oluşturulmuş ve toplu taşıma araçlarını beklemek için sert zeminle geniş bir kaldırım yapılmıştır. Güney cephesinde ise kısmi olarak otopark olan kullanılan boş bir alan

ile birlikte iki katlı bitişik nizamlı konutlar bulunmaktadır. Bu konutların zemin katlarında hukuk büroları ve eczane olarak kullanılan ticari alanlar bulunmaktadır. Hanın giriş kapısının da bulunduğu doğu cephesinin karşısında ise, ana cadde ile kesişiminde bulunan iki katlı bina banka olarak kullanılmaktadır. Bankanın arkasında bulunan tali yoldan sonra ise dört katlı bir mağaza yer almaktadır. Hanın batı cephesinde iki ve üç katlı bitişik nizam konutlar bulunmaktadır. Bu konutların zemin katları yeme-içme fonksiyonlu ticari alan olarak kullanılmaktadır. Konutların arkasında ilkokul, ortaokul ve lisenin yan yana yer aldığı bir kamu yapıları kümelenmesi bulunmaktadır.

Hanın çevresinde bulunan tüm bu yapılar nedeniyle gün içerisinde insanların yoğunlukla bulunduğu bir bölge olduğu gözlemlenmiştir.

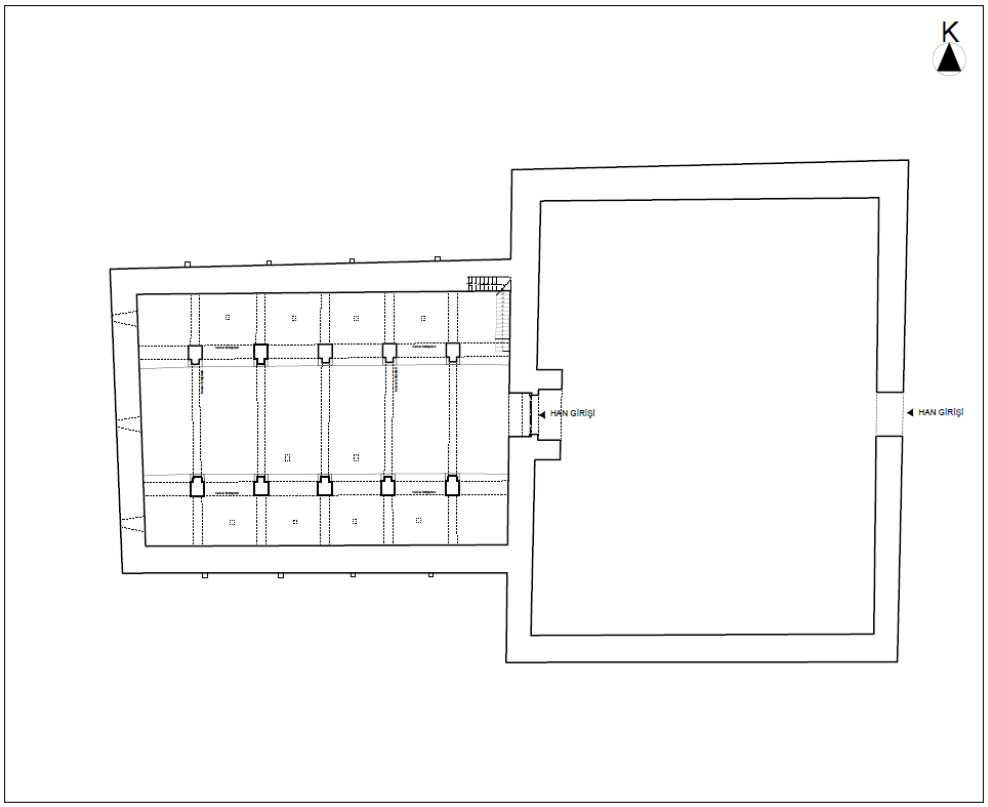
3.3. YAPININ EVRELERİ VE BİLİNEN ONARIMLARI

Raziye Sultan Kervansarayı 1200lü yılların başında tamamlanmış bir Selçuklu yapısıdır. Hanın bilinmeyen bir tarihte avlu duvarları yıkılmış, günümüze yalnızca kapalı kısmı ulaşmıştır. Yazılı kaynaklar incelendiğinde yapının yalnızca 1987 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan onarım çalışmalarına rastlanılmıştır. Bu çalışma sırasında yapı içerisinde kullanıma yönelik değişiklikler yapılmış ve restorasyon süreci sonunda yapı kullanıma açılmıştır. Restorasyon öncesinde sözlü olarak uzun süre kullanılmamış olduğu çevre halkı tarafından belirtilmesiyle birlikte hanın ne zamandır kullanılmadığı bilinmemektedir. Dolayısıyla Raziye Sultan Kervansarayı iki evreye ayrılarak; ilk döneminde yapının orjinal hali, ikinci evrede ise bilinen tek onarımı sonrası hali tariflenmiştir.

3.3.1. Birinci Dönem

Yapının ilk dönemi 13. yyda yapılığı halidir. Giriş kısmında bulunan kitabesine göre han Raziye Hatun tarafından yaptırılmıştır. Banisine ithafen yapı Kadın Hanı olarak da anılmaktadır. Kitabede yapının tamamlanma tarihi ise 620/1223 yılı olarak geçmektedir (Özergin, 1965, s.154). Ancak son yıllarda kitabe tekrar okunmuş ve yapım yılı 622/1225 olarak da belirtilmiştir (Bekmez, 2016, s.45-46). Kitabesinde ‘’Es-Sultani Allahhumme'r-hamha Li sahibiha Raziyel hatun Binti Mahmud fi sitte ve işrine ve sittemiye’’ yazmaktadır, anlamı ise ‘’Allah’ım bu hanın

sahibesi olan Mahmud kızı Raziye Hatun'a rahmet eyle. 620 yılı aylarında'' şeklindedir (Altunsapan,Parla., 2002,s.31). Raziye Hatun'un Danişmendoğullarından Muzafferüddin Mahmud'un kızı olduğu bilinmektedir. Selçuklu sultanlarından biri ile evli olduğu bilinmektedir ancak evli olduğu sultan ile ilgili iki ihtimal bulunmaktadır. Hanın 1213 ve 1224 yıllarına ait iki adet vakfiyesi bulunmaktadır. Vakfiyesinde han giderlerinin karşılanması için çevrede çiftlikler ve dükkanların bulunduğu belirtilmiştir (Konyalı, 1997, s.86-87). Yapıyı tamamlayan mimar hakkında bilgi bulunmamaktadır (Acun, 2007, s.506). Kervansaray karma plan tipli tamamlanmıştır.

Şekil 3.5: Raziye Sultan Kervansarayı restirüsyon planı (Bayram, 2022)

Doğu-batı doğrultulu konumlandırılan hanın kapalı kısmı üç sahınlıdır. Kapalı ve açık kısımlardan oluşan hanın, günümüze ulaşan kapalı kısmı barınak olarak kullanılmış, yıkılmış olan avlu kısmında ise servis alanları için ayrılmıştır. İç mekanda orta sahın yan sahınlardan daha geniş ve yüksek olacak şekilde tamamlanmıştır. Orta sahını yan sahınlardan ayıran iki aks üzerinde tonozu taşıyan beşer adet paye bulunmaktadır. Payeler devşirme malzeme kullanılarak

oluşturulmuştur. Payeler arasında kuzey güney- doğu batı doğrultulu oluşturulan sivri kemerler ile üst örtü taşıtılmaktadır. Payeler ve çevre duvarlar arasında da kuzey güney doğrultulu sivri kemerler bulunmaktadır. Sivri kemerler kesme taş ile oluşturulmuş, orta sahın üzerindeki tonozu oluşturan duvarlar ise sıralı moloz taş ile oluşturulmuştur. Hanın orijinal zemin döşemesi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Girişin sağ tarafında çatıya ulaşım için kullanılan yığma bir merdiven bulunduğu bilinmektedir (Yavuz, 1992, s.258). Merdivenin doğu duvarına paralel olan kısmı yıkılmış yalnızca sahanlıktan sonraki beden duvarı üstüne oturan basamakları günümüze ulaşmıştır. Yıkılan kısım için ise çelik konstrüksiyonlu bir merdiven restorasyon sonrasında ilave edilmiştir. Yapının dikkat çeken portali doğu cephesinde yer almaktadır. Portal yoğunlukla devşirme taş malzeme kullanılarak oluşturulmuş ve dışa taşkın bir dikdörtgen prizma şeklindedir. Portalin önünde kervansarayın kapalı kısmından daha geniş büyüklükte kervansarayın açık kısmını oluşturan, servis mekanlarını içeren bir avlu bulunmaktadır. Ancak kervansaray çevresinde yapılaşma olduğu için yüzey araştırması mümkün değildir ve avlu kısmının hangi tarihte yıkıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Kervansarayın çevre duvarları yaklaşık 160-180 cm kalınlığındadır. Duvarlar moloz taş dolgulu ve kesme taş kaplamalı şekilde tamamlanmıştır. Cephe kaplamasında kesme taş ile birlikte devşirme taş ve yer yer moloz taş kullanımı da görülmektedir. Batı cephesinde bulunan üç adet şevli açıklık dışında cepheler dışa kapalıdır. Orta sahın tonozunun güney cephesinde iki adet ve yan sahınların doğu ve batıdaki birer adetleri hariç bölüntülerin tonoz kısmında açıklık bulunmaktadır. Eski fotoğraflardan anlaşıldığı üzere hanın tek girişi olan taç kapısı ahşap malzemeli, çift kanatlıdır.

Hanın üst örtüsü düzenli örgü moloz taş ile oluşturulmuş tonozdur (Altunsapan, Parla, 2002, s.34). Kervansaraylar, Selçuklu döneminde genellikle toprak örtülü damlara sahip ve damın erişilebilir olması için de birer çıkış merdiveni bulunduran yapılardır (Acun, 2007, s.16). Kervansaraylar barınma amacına hizmet eden bununla birlikte korunma ve savunmaya da uygun yapılardır. Yapı malzemeleri ve yapım teknikleri buna uygun şekilde geliştirilmiştir. Dolayısıyla çatıların savunma ya da korunma amaçlı kullanılması da yaygın olarak görülmektedir. (Yavuz, 1992, s.258). Raziye Sultan Kervansarayı'nın orijinal çatı örtüsü hakkında bir bilgi

bulunmamaktadır. Ancak çatıya erişim sağlayan yığma merdiven ve eski fotoğraflar göz önünde bulundurularak sıkıştırılmış toprak kaplı olduğu düşünülmektedir.

3.3.2. İkinci Dönem

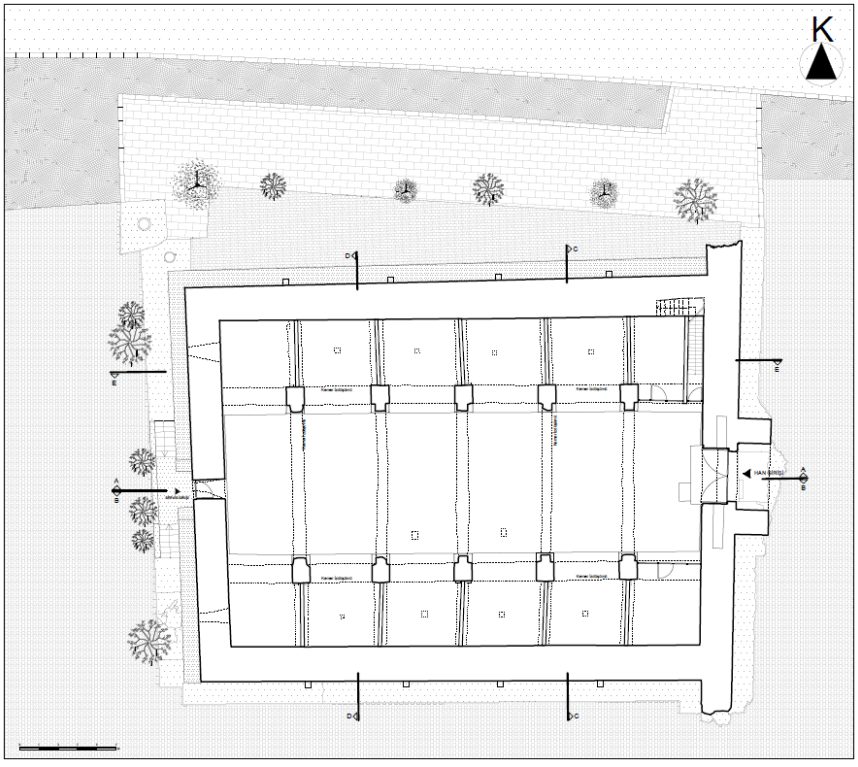
Yapının yazılı kaynaklardan bilinen 1987 tarihli tek onarımı bulunmaktadır. Bu onarım çalışması sonunda kervansarayın çarşı olarak kullanıma açılması planlanmıştır. Restorasyon öncesinde kesin olarak bilinmeyen bir tarihte avlu yıkılmıştır. Dolayısıyla onarım çalışmaları yalnızca kapalı kısımda tamamlanmıştır. Yapının ikinci dönemi olarak restorasyon sonrası nitelendirilmiştir. Bu dönemde portalin tam karşı cephesine bir boşluk açılarak servis kapısı ilave edilmiştir. Hanın doğu ve batı cephesi arasındaki zemin kotunun çevrede farklı olması nedeniyle açılan servis kapısı önüne tek sahanlıklı iki yönlü yedişer basamaklı bir merdiven yapılmıştır. Han çevresine tretuvar yapılmış ve zemindeki doğal eğim nedeniyle bu tretuvar batı ve kuzey cephelerinde parapet duvar halini almıştır. Bu parapet duvar moloz taş ve harç ile karma örgü tipli olarak tamamlanmıştır. İç mekanda yan sahınlarda paye hizasında bulunan kemerler altında bölücü duvarlar yapılmış ve bağımsız bölümler oluşturulmuştur. Onarım raporuna göre bu bölümlerin orta sahına bakan kısımlarına sivri kemerler altında metal cam doğrama yapılmasına karar verilmiştir, fakat günümüzde yalnızca taç kapı sağ ve solunda birer adet bağımsız bölümde metal cam doğrama bulunmaktadır. Diğer bağımsız bölümler incelendiğinde doğrama takıldığına dair bir iz görülmemiştir. Hanın iç mekanında kısmi olarak sivri kemerler hariç tüm yüzeyler sıvanarak boyanmıştır. Zemini yonu taşı ile kaplanmıştır. Han içerisine elektrik ve sıhhi tesisat getirilmiştir. Taç kapının sağ köşesinde, onarım notlarında yer almayan fakat restorasyon sürecinde tamamlandığı düşünülen, yıkılan yığma merdiven yerine çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ilave edilmiştir. Merdivenin çatıya ulaştığı kısımda ise çıkış noktasından merdivene doğru eğimle kapalı bir alan oluşturulmuştur. Çatıya onarım sırasında şap dökülmüş ve restorasyon notlarında belirtildiği üzere yalıtımlı bir malzeme ile kaplanmıştır. Güney ve kuzey cephelerine dörder adet çörten eklenmiştir. Hanın çevre duvarları üzerine ise bir betonarme parapet yapılarak mozaik harpuşta ile sonlandırılmıştır. Çevre duvarlarının üst kısımlarına onarım sırasında silme ilave edilmiştir. Onarım notlarında bulunmayan ve restorasyon sonrasında tamamlandığı

düşünülen orta tonozun doğu ve batı bitişinde iki adet kalkan duvar bulunmaktadır. Tüm cephe açıklıkları cam ile tamamlanmıştır. Hanın taç kapısı sac bir kapı ile değiştirilmiştir. Han onarım süreci sonrasında dönem dönem kullanılmış fakat günümüzde kullanıma ve ziyarete kapatılmıştır.

3.4. YAPININ AYRINTILI TANIMI

Raziye Sultan Kervansarayı, Konya-Akşehir kervan yolu üzerinde bulunmaktadır. Kervansarayın mevcut durumdaki hali karma plan tipli tamamlandığını ancak yalnızca kapalı kısmının günümüze ulaştığı, açık kısmının yıkıldığını göstermektedir (Altunsapan, Parla, 2002, s.32). Açık kısmın ne zaman yıkıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Giriş kapısının da bulunduğu doğu cephesi köşelerinde avlu kısmını tamamlayan duvar kalıntıları bulunmaktadır. Bu kalıntılardan anlaşıldığı üzere kervansarayın kapalı kısmı açık kısmından daha küçüktür. Cephe karakterine hareket katan devşirme malzemeler dışında süsleme barındırmayan sade taş bir yapıdır (Aslanapa, 1963, s.29).

3.4.1. İç Mekan

Şekil 3.6: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve planı (Bayram, 2022)

Kervansaray, dikdörtgen planlı ve doğu-batı doğrultusunda konumlandırılmıştır. İç mekan üç sahına ayrılmış ve üzeri sivri tonozla örtülmüştür. Doğu cephesinin kuzey ve güney cepheleri köşelerinde yer alan duvar kesiti hanın karma plan tipli olduğu ve açık kısmının yıkıldığını göstermektedir. Bu duvar kesiti kervansaray duvarlarının malzemesi ve kalınlığı hakkında da bilgi vermektedir. Çevre duvarları yaklaşık 160-180 cm genişliğindedir. Duvar örgüsü moloz taş dolgulu ve kesme taş kaplamalı şekilde oluşturulmuştur. Kervansaray tek katlıdır.

Yapının orta sahını iki aks üzerinde karşılıklı beşer adet kare kesitli kaide üzerine oturtulmuş payeler ile yan sahınlardan ayrılmaktadır. Orta sahın, yan sahınlara göre daha geniş ve yüksek tamamlanmıştır. Kuzey ve güney duvarlarını payelere, payeleri de birbirine bağlayan sivri kemerler üst örtüyü de desteklemektedir (Altunsapan, Parla,2002, s.33). Kuzey ve güney duvarları ile payeler arasında oluşturulan kemerler altında bölücü duvarlar inşa edilerek yan sahınlarda altışar adet bağımsız bölüm restorasyon sırasında oluşturulmuştur. Yan sahınlarda oluşturulan bağımsız bölümlerden taç kapının kuzey ve güney yanında birer adet bölüm ise sonradan metal cam doğrama sistemi ile orta sahından ayrılmıştır. Yan sahınların altında oluşturulmuş bu altı adet bağımsız bölümün doğu ve batıdaki birer tanesi haricinde kalan dörder adet bölümün üst örtüsünde birer adet açıklık bulunmaktadır. Yapının güney cephesinde bulunan yan sahınına bakan kısımda; orta sahın üzerindeki tonozda üç ve dördüncü bağımsız bölümlerin hizasında tonoz alnında iki adet daha açıklık bulunmaktadır. Bu açıklıklar için çatıda betonarme parapetler oluşturulmuş ve metal çerçeveli cam ile kapatılmıştır. Zemine yonu taşı döşenmiş ve yan sahınlar orta sahın döşemesinden yaklaşık 15 cm kadar yüksekte bırakılmıştır. Bu yükselti portal kapısı önünde sahanlık oluşturacak şekilde devam ettirilmiştir. Sahanlıktan zemin kotuna ise 100 cm genişliğinde sac bir levha ile rampa oluşturularak iniş sağlanmıştır. Payelerin oturtulduğu kaideler de bağımsız bölümler için oluşturulmuş bu yükselti hizasında orta sahından sınırlandırılmıştır. Oluşturulan bağımsız bölümlerin girişlerinde bulunan sivri kemerler, orta sahını oluşturan payelerin birleşimiyle oluşan kemerler ve payeler ile cephe duvarları arasında bulunan yan sahınları oluşturan kemerler açıkta bırakılmıştır. Tüm kemerler sivri kemer şeklindedir ve kesme taştan yapılmıştır. Yan sahınların bölünmesi ile

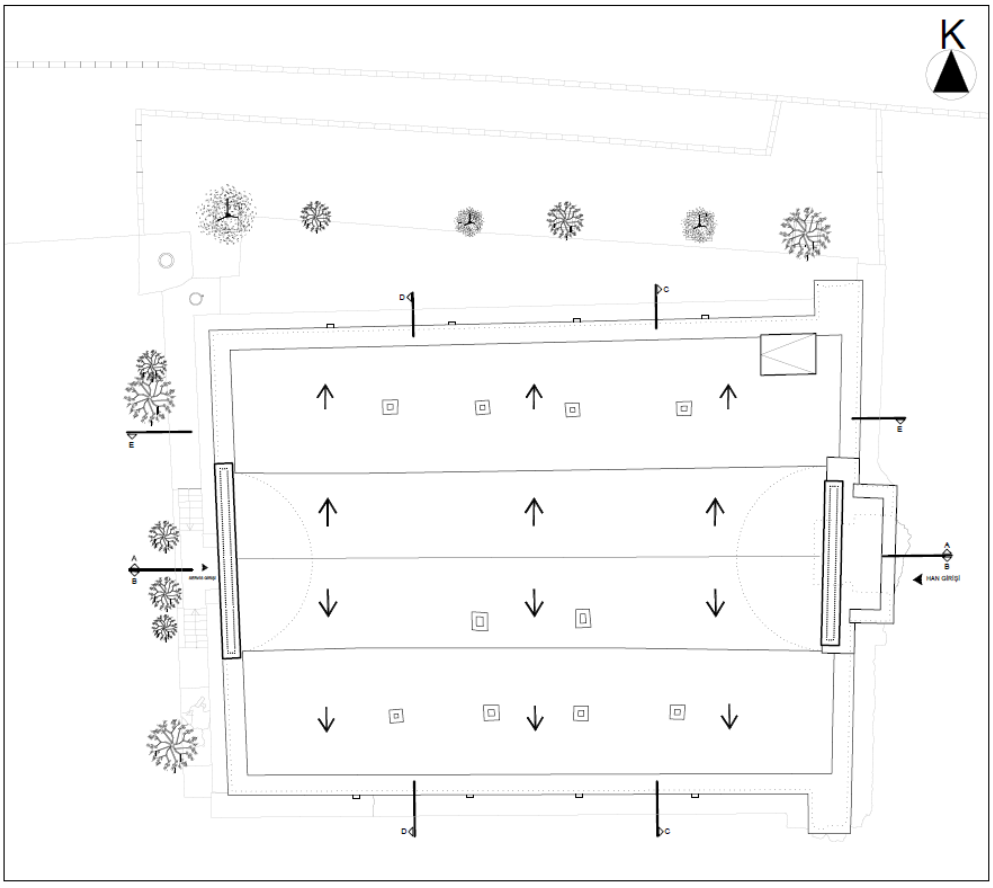
oluşturulmuş duvarlar ve cephe duvarları ise sıvanarak beyaz renk ile boyanmıştır. İç mekanda hem tonoz üzerinde hem duvar yüzeyinde sıva dökülmeleri, kararmalar, lekelenmeler nem ve küf oluşumu özellikle cephe duvarlarında tespit edilmiştir. Restorasyon ile binaya ilave edilen elektrik tesisatına ait sigorta kutuları, orta sahında ve bağımsız bölümlerde duvar üzerine sıva üstü olacak şekilde sabitlenmiştir. Bununla birlikte duvarlarda yine sıva üstü olacak şekilde tesisat taşıtılmış ve duvar yüzeylerine priz ve anahtarlar konulmuştur. Bağımsız bölümlerin tavanından sarkıtılan, orta sahında ise duvar yüzeyleri ve kemerlerin üzerinde lineer armatürler kullanılmıştır.

Portalin bulunduğu doğu cephesi duvarında yer alan ana giriş kapısı restorasyonda metal olarak değiştirilmiştir. Bu cephede kapı yanındaki lineer armatürler ve sigorta kutusu göze çarpmaktadır. Doğu duvarının sağ tarafında yan sahınla arasında kalan bölümde boya kısmi olarak tamamen dökülmüş ve sıva yüzeyinde küf oluşumu gözlenmiştir. Yapının kuzeydoğu köşesine çatıya ulaşımı sağlayan orijinal yığma merdivenin büyük bir kısmı yıkılmış olduğundan çelik konstrüksiyonlu bir merdiven sonradan ilave edilmiş ve ince bir duvarla bitişiğindeki bağımsız bölümden ayrılmıştır (Altunsapan, Parla,2002, s.34). Restorasyon sonrası ilave edilen merdiven yapının doğu duvarına paralel olacak şekilde yaklaşık 80 cm genişliğinde l kollu ve çevresi duvarla kapatılmış şekilde eklenmiştir. Merdivende korkuluk bulunmamaktadır. Merdiven ana çıkış hattından sonraki yedi basamaklı kısım çevre duvarı üzerine oturan orijinal merdivendir. Çatıya çıkışa metal bir kapı eklenmiştir. Merdivenin orta sahanlıktaki başlangıcı da metal-cam sistem ile orta sahından ayrılmış, bir kapı konulmuştur.

Muhdes kapının eklendiği batı cephesinde ise üç adet açıklık bulunmaktadır, bu açıklıklar metal çerçeveli cam ile kapatılmıştır. Açıklıkların her biri bir sahında yer almaktadır. Muhdes kapı iki yanında ise lineer armatür bulunmaktadır. Güneybatı köşesinde bulunan bağımsız bölümde sıhhi tesisata ait sıva üstü götürülmüş borular bulunmaktadır. Bu tesisat ise batı cephesinde bulunan servis kapısı yakınına kadar taşıtılarak dışarı çıkarılmış şekildedir. Güneybatı köşesindeki yan sahının batı cephesinde sıva boya dökülmeleri yoğun olarak görülürken, kuzeybatı cephesi batı duvarında da kılcal çatlatlar tespit edilmiştir.

Yapının kuzey ve güney duvarları sıva boyalı yüzeylerdir. Bu yüzeylerde herhangi bir muhdes ek bulunmamaktadır. Ancak kullanılan sıva malzemesi nedeniyle en çok sıva ve boya dökülmesi, küflenme ve kabarmalar bu duvarlar görülmektedir. Yapının yan sahınlarında oluşturulan bağımsız bölümlerin duvarları da sıva ve boyalı yüzeylerden oluşmaktadır.

3.4.2. Dış Mekan

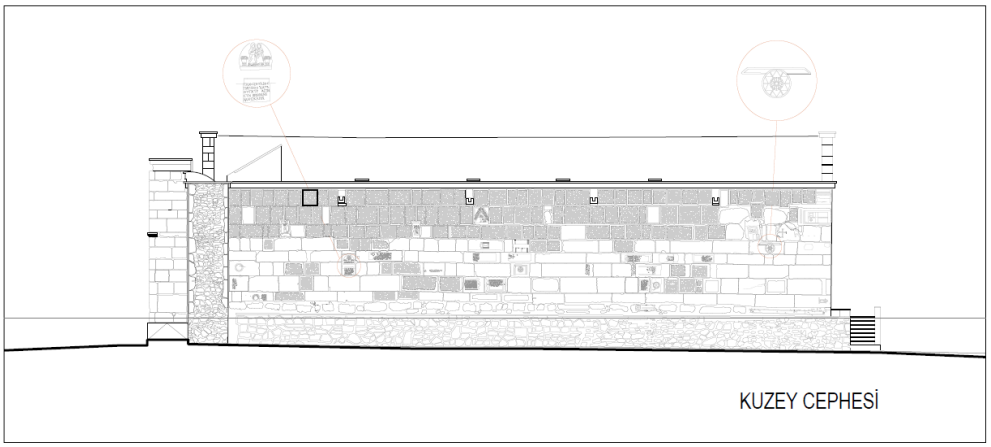
Şekil 3.7: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve çatı planı (Bayram, 2022)

Yapının üst örtüsü tonozdur, orta sahın yan sahınlardan daha yüksekte tamamlanmıştır. Restorasyon ile birlikte çatı betonarme kaplanmıştır. Öncesinde ise tonozun düzgün örgülü moloz taş ile tamamlandığı bilinmektedir. Yan sahınların üstü kuzey ve güney cephelerine doğru eğimli olacak şekilde beton dökülmüş ve kuzey güney cephelere ilave edilen çörtenlerle çatı yüzeyinde biriken suyun aktarılması düşünülmüştür. Restorasyonda beton üzeri su itici özellikli bir malzeme kulanılmış ancak bu kaplama da oldukça aşınmış ve kaybolmuş durumdadır.

Cepheler boyunca çepeçevre betonarme bir parapet yapılmış ve çatı sınırlandırılmıştır. Yan sahınlarda oluşturulmuş bağımsız bölümlerde bulunan dörder adet pencere de çatı kotundan parapet ile yükseltilerek metal çerçeveli cam ile kapatılmıştır. Orta sahın üstündeki sivri tonozun güneye bakan alnında yer alan iki adet açıklıkta yine aynı şekilde betonarme parapet ile çevrelenerek metal çerçeveli cam ile kapatılmıştır. Orta sahını oluşturan tonozun batı ve doğu cephelerinde saçak kotu tonoz merkeziyle aynı olacak şekilde tamamlanmış kalkan duvarlar bulunmaktadır. Düzgün kesme taştan yapılmış kalkan duvarlar tonozun merkez yüksekliği sonrasında iki sıra silme taş ile sonlanmaktadır. Doğu cephesindeki portal çatı ile birleştirilmiş ve cepheyi çevreleyen parapet portalin çevresinden devam ettirilmiştir. Bu sebeple doğu cephesinde kalkan duvar ve parapet arasında bir mesafe bulunmaktadır. Zemin kattan çatıya ulaşılan merdivenin sahanlıktan sonraki kısmında kafa kurtarma yüksekliğini nispeten sağlamak için bir alan oluşturulmuştur. Tek yöne eğimli şekilde çıkış noktasından içeride merdiven sahanlığına doğru çatı zemin kotuna yaklaşan bu mekanın dış duvarları sıvanmış ve merdiven sonuna bir adet metal kapı eklenmiştir.

Doğu-batı doğrultusunda konumlandırılmış hanın portali doğu cephesinde yer almaktadır. Taç kapının bulunduğu doğu cephesinin kuzey ve güney cepheleriyle birleştiği köşelerde hanın açık kısmını oluşturduğu düşünülen duvar kesitleri yer almaktadır. Cephelerde dışa kapalılık vurgulu bir biçimde gözükmekte, yalnızca batı cephesinde üç adet mazgal pencere yer almaktadır. Kuzey ve güney cephelerde düzgün biçimli dörder adet çörten yer almaktadır. Kesme taşın yoğun olarak kullanıldığı cephelerde yer yer moloz taş kullanılmış ve bununla birlikte cephelere hareket kazandıran devşirme taşlar kullanılmıştır. Cepheler genel olarak süslemeden uzaktır, portalin abidevi şekilde yapıya eklektik olması ve kullanılan devşirme malzemeler dışında süslemeye ait bir öğe görülmemiştir. Hanın cepheleri çatıda iki sıra şeklinde kademelendirilerek oluşturulmuş silme ile sonlanmaktadır. Doğu ve batı cephelerinde yan sahınlardan daha yüksek olan orta sahın ekseninde yükselen ve yine iki kademeli silme ile sonlandırılan kalkan duvarlar cephelerin gabarisini etkilemektedir.

3.4.2.1. Kuzey Cephesi

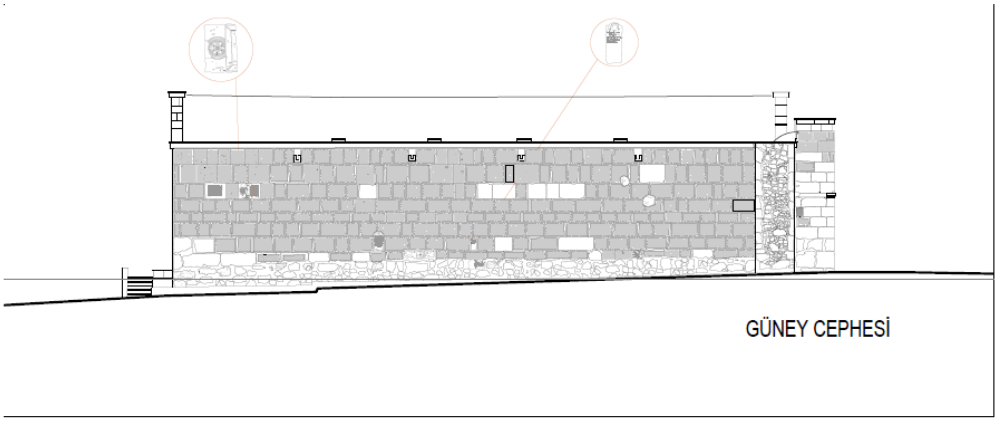

Şekil 3.8: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve kuzey cephesi (Bayram, 2022)

Handa en çok devşirme malzeme kullanılan cephe kuzey cephesidir. Bu cephe ilçenin ana caddesi ile sınırlanmıştır. İki sıra silme taş ile sınırlanmış üst kısımda üç sıra kesme taş malzeme görülmektedir. Kuzey cephesinin batı cephesi ile birleştiği kısımda bu üç sıra düzensiz şekilde yerleştirilmiş devşirme taş ile tamamlanmıştır. Cephenin alt kısmı ise nispeten düzenli şekilde yerleştirilmiş devşirme malzeme ile tamamlanmıştır. Devşirme taşların arasında bir noktada malzeme kaybı nedeniyle açıklık, bir noktada ise düzensiz moloz taş yerleşimi görülmektedir. Zemin eğimi nedeniyle batı cephesi ile birleşiminde yaklaşık 150 cm yüksekliğe ulaşan ve güney cephesi boyunca devam ettirilen bir tretuvar/parapet duvar bulunmaktadır. Tretuvar/parapet duvar hizasında cephedeki son sırada düzensiz moloz taş kullanımı ve aralarının çimento esaslı harç ile tamamlanması gözlemlenmiştir. Tretuvar doğu cephesi birleşiminde hanın avlu kısmına ait olan duvar parçasında bitirilmiştir. Moloz taş ve harç ile tamamlanmış tretuvar alnı cephede düzensiz bir görüntü oluşturmaktadır. Tretuvar sonrasında geniş bir kaldırım bulunmaktadır, kaldırımın yol ile birleştiği kısımda ise cephe boyunca aralıklı olarak ağaçlar bulunmaktadır. Güney cephesinde bulunan çörtenlerle aynı nitelikte dört adet çörten de bu cephede yer almaktadır. Doğu ve batı cephesiyle birleştiği köşede silme hizasında aydınlatma elemanı yer almaktadır. Cephede bozulmalar genel olarak tretuvar ile birleşimin olduğu kısımlarda harçların dökülmesi, kararması ve lekelenmesi ile göze çarpmaktadır. Bununla birlikte bir devşirme taş üzerinde yoğun kararma gözükmektedir. Bazı taşlar üzerinde ise insanlar tarafından yapılmış

karalamalar, yazılar gözükmektedir. Bu cephede de, güney cephesinde olduğu gibi doğu cephesi köşesinde hanın avlu bölümünden kalan duvar kesiti gözükmektedir.

3.4.2.2. Güney Cephesi

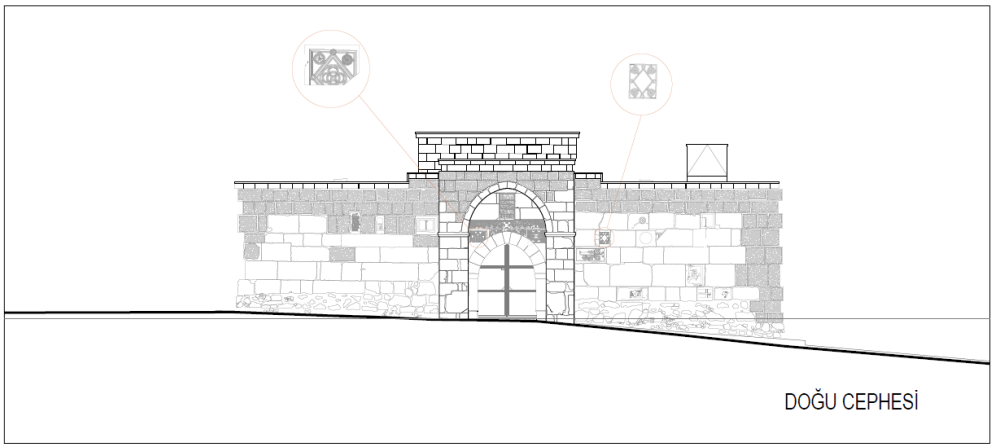

Şekil 3.9: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve güney cephesi (Bayram, 2022)

Güney cephesi yapıda devşirme malzemenin en az kullanıldığı cephedir. Bu cephe bir sokak ile sınırlanmış ve cephenin batı kısmına doğru karşısında kat yüksekliği han ile benzer özellikte olan bir konut yer almaktadır. Nizami şekilde yerleştirilmiş sıralı kesme taştan oluşan bu cephede birkaç noktada tekil, iki sırada ise yan yana dizili devşirme malzemeler dışında kesme taş malzeme görülmektedir. Restorasyon ile han çevresine eklenen tretuvar beton malzemedir. Tretuvar yaklaşık 100 cm genişliğindedir. Zeminde bulunan doğal eğim sebebiyle tretuvar doğu cephesinden batıya doğru kademelendirilmiştir. Cephede tretuvara yakın kısımlarda moloz taş kullanımı görülmektedir. Moloz taşlar düzensiz yerleştirilmiş ve aralarında çimento bazlı harç kullanılmıştır. Çatıyı çevreleyen parapetle birlikte cephe taşırılmış iki sıra silme taş ile sonlandırılmıştır. Çatı üzerinde biriken suları aktarması için cephede dört adet taş çörten bulunmaktadır. Çörtenler cepheden 25 cm kadar taşırılmıştır. Hanın günümüze ulaşmayan avlu kısmına ait duvar kesiti güney ve doğu cephesi birleşiminde yer almaktadır. Yaklaşık 160-180 cm kadar olan bu duvar açıklığında kireç harcı ile birleştirilmiş moloz taşların cephede kesme taş ile kaplandığı duvara ait yapım yöntemi ve yapı malzemeleri görülmektedir. Cephenin doğu ve batı cepheleriyle birleştiği köşelerde alt sıra silme taşın bulunduğu kısımdan demir çubukla bağlanmış ikişer adet aydınlatma elemanı gözükmektedir. Cephede

genel olarak malzeme bozulması göze çarpmaktadır. Yalnızca zemine yakın kısımlarda moloz taşlar arasında kullanılan harcın döküldüğü, bazı noktalarda ise nem ve suya bağlı olarak küflenme, lekelenme olduğu tespit edilmiştir. Cephede pencere kapı açıklığı izine rastlanmamıştır.

3.4.2.3. Doğu Cephesi

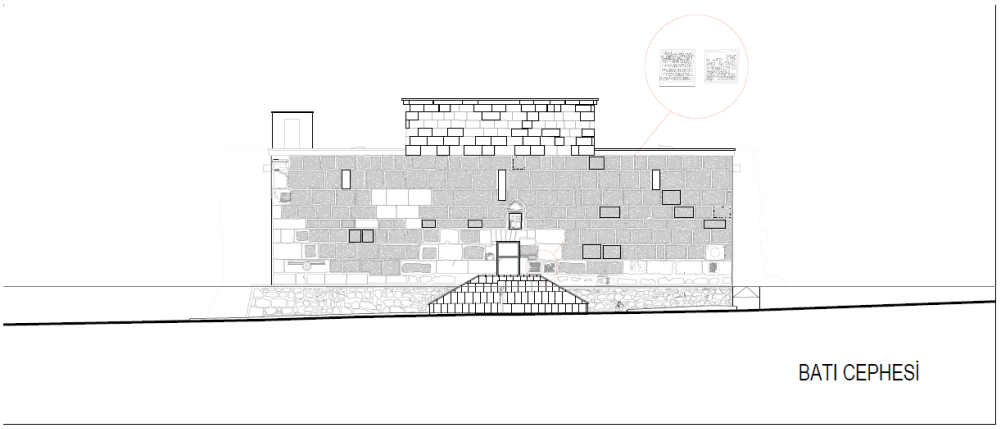

Şekil 3.10: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve doğu cephesi (Bayram, 2022)

Hanın portalinin bulunduğu cephedir. Kuzey ve güney köşelerinde bulunan duvar kalıntılarından anlaşılacağı üzere hanın daha geniş olan avlu bölümü bu cephede yer almaktadır. Portal dışa taşırılmış dikdörtgen biçimlidir. Portal önden sivri kemerle tamamlanmış ve nişin yan yüzeyleri sağır bırakılmıştır. Portal gibi kapının bulunduğu yerde de sivri kemer kullanılmıştır. Kapı restorasyonda değiştirilmiş ve metal bir kapı takılmıştır. Eski fotoğraflarda orijinal kapının ahşap olduğu görülmektedir. Kapı üzerinde hana ait kitabe yer almaktadır.Portal nişinin yan yüzeylerine bitişik şekilde 30 cm kadar yükseltilmiş parapet yer almaktadır. Cephede portalin iki yanında portal yüksekliğinden daha düşük fakat cephe hizasından bir sıra taş kadar yüksekte yaklaşık 70 cm genişliğinde yükseltiler bulunmaktadır. Arkadan ise daha geride tonoz yüksekliğince kalkan duvar yükselmektedir. Çatı hizasındaki silmeye ilave olarak portal üzerinde kapı hizasında da silme yer almaktadır. Bu silmeler devşirme taş kullanılarak yapılmış ve yalnızca ön yüzeyde devam ettirilmiştir. Kuzey cephesi gibi devşirme malzemenin yoğun olduğu bu cephede üst iki sıra ve avluyu oluşturan duvarlar kesme taştır. Zemin eğimine bağlı olarak tretuvar kuzey cephesine doğru yüksekliği artarak devam

etmektedir. Cephenin alt kısmında devşirme taşlar arasında moloz taş kullanımı ve çimento esaslı harç ile doldurulmuş kısımlar göze çarpmaktadır. Her iki köşesinde de silme taş hizasında aydınlatma elemanları bulunan cephede, portal nişinin yan yüzeylerinde de lineer armatür kullanılmıştır. Cephenin alt kısımlarında nem ve suya bağlı bozulmalar, lekelenmeler gözükmektedir. Yoğun olarak portal nişinin iç yüzeylerinde de kararmalar tespit edilmiştir.

3.4.2.4. Batı Cephesi

Şekil 3.11: Raziye Sultan Kervansarayı rölöve batı cephesi (Bayram, 2022)

Batı cephesinde yine kesme taş malzeme yoğunlukla kullanmıştır. Muhdes kapının çevresinde ve kuzey-güney cephe birleşimlerinde devşirme taş malzeme kullanımı görülmektedir. Cephe yüksekliği orta sahın hizasında yükseltilmiş kalkan duvarla hareket kazanmıştır. Cephede üç adet açıklık bulunmaktadır. Bu açıklıklar ışığın iç mekanda dağılımını arttırmak için şevli olarak yapılmıştır. Açıklıklar cam ile kapatılmıştır. Zemin eğimi nedeniyle cephe boyunca tretuvar/parapet duvar olarak yaklaşık 150 cm yüksekliğinde devam ettirilmiştir. Bu parapet duvar/tretuvar kuzey cephedeki gibi örgü moloz taş ile tamamlanmıştır. Bununla birlikte sonradan ilave edilen kapıdan zemin kotuna ulaşım için kapı önündeki sahanlıktan iki yönlü inen tek kollu merdiven yapılmıştır. Merdivenin dış kenarında merdivenden 30 cm kadar yüksekte bulunan parapet devam etmektedir. Basamakların hizasında parapet duvar önünde betonarme bir kaldırım devam etmektedir. Sonradan açılmış muhdes metal kapı ve kapıya ulaşım için yedişer basamaklı çift yönlü tek kollu iki adet merdiven bu cephede yer almaktadır. Doğu-batı doğrultulu hanın çatı eğimine bağlı olarak bu

cephede çörten yer almamaktadır. Merdiveninin genişliğince devam ettirilen kaldırım bitişinde sıralı ağaçlar bulunmakta ve cephe sokak ile sınırlandırılmaktadır. Sokak karşısında han ile benzer kat yüksekliklerine sahip konutlar bulunmaktadır. Batı cephesinin kuzey cephe ile birleşiminde kaldırım üzerinde kullanıma kapalı olan bir su kuyusu/çeşme bulunmaktadır. Bu cephenin her iki köşesinde de silme hizasında aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Bu cephede kesme taşlar üzerinde aşınma ve lekelenmeler tespit edilmiştir. Ayrıca yine tretuvar/parapet duvar hizasında taşlar arasına çimento esaslı harç ile dolgular yapıldığı görülmektedir.

3.4.3. Yapının Mimari Unsurları

3.4.3.1. Taç Kapı

Hanın doğu cephesinde bulunan portal Anadolu Selçuklu hanlarının genelinde karşılaşılan eyvan şeklinde, abidevi ve dışa taşkın şekilde inşaa edilmiştir. Süsleme, taç kapıda yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu Selçuklu yapılarında süsleme sanatı genel olarak taç kapılar üzerinde yer almaktadır (Öney, 1992). Yapının en dikkat çekici yönü olan taç kapı; kalın duvarlı ve kesme taş ile tamamlanmış sivri kemer ile oluşturulmuş bir eyvandır. Yan yüzeyleri sağır olan portalde yine sivri kemer altında bulunan giriş kapısı yer alır. Restorasyon sonrası metal olarak değiştirilen kapı üzerinde yer alan kitabe yapının banisi ve yapım yılı hakkında bilgi vermektedir. Taç kapı üzeri duvar örgüsünde geometrik süslemelerin bulunduğu devşirme malzemeler kullanılmıştır. Bununla birlikte kitabeler, mezar taşları, haç sembolü ve kabartmalar, insan ve hayvan figürleri, bitkisel motifler de portaldeki devşirme taşlarda görülmektedir.

3.4.3.2. Kemerler ve Payeler

Yapıda genel olarak sivri kemer kullanılmıştır. Orta sahnı payelere, payeleri de yan sahınları geçerek cephe duvarlarına bağlayan kemerler kesme taş ile oluşturulmuştur. Kemerler üzerinde süsleme ya da devşirme taş malzeme genel olarak görülmemiştir. Kemerler kesme taş ile tamamlanmış üzeri ise sonradan kısmi olarak sıvanmıştır. Yapıyı üç sahına bölen doğu batı doğrultusunda iki aks üzerinde sıralanmış beşer adet paye ve payelerin altında kesme taştan kaideler yer almaktadır. Payelerin çoğunluğu devşirme malzemedir. Geçmiş dönemlerde mobilya mağazası

olarak kullanılan handa elektrik tesisatı koruma amacı güdülmeden payelerin üzerine armatür yerleştirilerek yapılmıştır.

3.4.3.3. Pencereler

Dışa kapalılığın oldukça vurgulu olduğu hanın kuzey ve güney cephelerinde açıklık bulunmamaktadır. Batı cephesinde sonradan açılan kapı üstünde merkez akslı şevli üç adet açıklık bulunmaktadır. Açıklıkların şevli oluşturulması ile iç mekana girecek ışığın daha geniş bir hacme dağılması amaçlanmıştır (Oktaç, 2005, s.411). Yan sahınların kemerleri arası duvar örülerek oluşturulmuş altışar adet bağımsız bölümden en batı ve doğudakiler haricinde kuzey ve güney tarafta dörder adet olmak üzere tepe açıklıkları yer almaktadır. İlave olarak orta sahını oluşturan tonoz üzerinde güney kısımda tonoz alnında iki adet açıklık bulunmaktadır. Tüm bu açıklıklar metal çerçeveli cam ile kapatılmıştır.

3.4.3.4. Muhdes Unsurlar

Taç kapının karşısında, batı cephesinde sonradan açıldığı tespit edilmiş muhdes bir kapı bulunmaktadır. Hanın giriş kapısı ve ilave edilen muhdes kapı metal malzemeden yapılmıştır. Kapının zemin kotuna erişimi için dışarıda ortak sahanlıklı çift yönlü tek kollu merdiven yapılmıştır. İç mekanda yan sahınlarda yer alan bağımsız bölümlerden taç kapının yanında yer alan ilk bölümler metal cam doğrama ile orta sahından ayrılmıştır. Çatıya ulaşımı sağlayan merdivenin girişinde de metal-cam doğrama devam ettirilmiştir. Merdivenin çatıya çıkışında da metal bir kapı bulunmaktadır. Merdivenin yeniden yapılmış kısmı çelik konstüksiyonludur. İç mekanda yan sahınlarda oluşturulan bağımsız bölümlere ve orta sahına elektrik tesisatı eklenmiş ve buna bağlı olarak sigorta, priz ve anahtarlar yerleştirilmiştir. Orta sahında payelerin üstüne ve doğu batı duvar yüzeylerine lineer armatürler yerleştirilmiş, bağımsız bölümlerde ise tavandan armatür sarkıtılmıştır. Güneybatı köşesinde yer alan bağımsız bölüme sıhhi tesisat eklenmiş ve borular açıktan götürülerek muhdes kapı önünden dışarıya çıkarılmıştır. Hanın cephelerinde ise köşelerde yer almak üzere armatürler yerleştirilmiştir. Portalin yan yüzeylerinde de lineer armatürler bulunmaktadır.

3.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri

Anadolu Selçuklu dönemi yapılarında kullanılan ana malzeme taş olmuştur. Raziye Sultan Kervansarayı'nda da genel olarak kesme taş kullanılmaktadır. Bununla birlikte yapıya hareket katan devşirme taşlar hem iç hem dış mekanda kullanılmıştır. Duvar ve örtü örgüsünde ve kısmi olarak cephelerde moloz taş kullanımı yer almıştır. Yapıya eklenen muhdes eklerde ise cam ve metal malzeme kullanımı da görülmektedir.

Kervansarayın beden duvarları farklılık göstermekle birlikte yaklaşık 160-180 cm genişliğindedir. Bu duvarlar kaplamalı şekilde tamamlanmıştır. Duvarlar içi kireç harçlı moloz taş dolgu sisteminde tamamlanmış, cephesi ise kesme taş ile kaplanmıştır (Binan, 199, s.134). Kervansaray içten içe doğu, güney, batı ve kuzey duvarları sırasıyla 17.03, 24.28, 16.90 ve 25.07 metre olarak ölçülmüştür. Duvar yüksekliği ise yaklaşık 5,5 metre olarak ölçülmektedir. Cephelerde kullanılan kesme taşlar sıralı şekilde dizilmişlerdir. Çoğunlukla dikdörtgen formda olan bu taşların bazısı kareye yakın dikdörtgen form oluşturmaktadır. Yapıda kullanılan taş malzemeler için analiz yaptırmak mümkün olmamıştır. Ancak uzman görüşüyle görseller üzerinden bilgi alınmıştır. Cephelerde bulunan krem renkli taşların traverten, kahverengi taşların andezitik tüf olması muhtemeldir. Cephelerde kullanılan devşirme taşlar ise çoğunlukla cephe düzenine uygun şekilde yerleştirilmiştir. Fakat farklı formda olan bazı taşlar için kesme taşlarda pahlama yapılmış ve devşirme taşa göre kenar ve köşeleri düzeltilmiştir. Kullanılan devşirme malzemeler çoğunluk mermer olmakta birlikte F. Sarre devşirme malzemelerin Laodicaea Katakekaumene (Ladik)'ten getirildiğini belirtmiştir (Ün, 2012, s.65). Devşirme taşların malzemesi ise kireçtaşı ve mermer olarak karşımıza çıkmaktadır (Binan, 1990, s.135)

Yalnızca batı cephesinde karşımıza çıkan pencereler cephedeki taş düzenine uygundur. Yan sahınlarda bulunan pencereler 37x85 cm ve 36x84 cm ölçülerinde iken muhdes kapı üstünde orta sahında yer alan pencere 35x134 cm ölçülerindedir. Yan sahınların tepe pençeleri birbiriyle neredeyse aynı ölçüde 50x60 cm, tonozda bulunan iki adet pencere ise 72x84 cm ölçülerindedir.

Hanın temeli ve zemin kaplaması hakkında bilgi sahibi olunamamıştır. Zemin kaplaması restorasyon sırasında şaşırtmalı biçimde yerleştirilmiş kaba yonu taş olarak düzenlenmiştir. Hanın üst örtüsü ise betonarme kaplanmıştır. Eski fotoğraflardan tonozların sıralı moloz taş ile örüldüğü görülmüştür. İç mekanda bulunan ve açıkta bırakılan sivri kemerler kesme taş kullanılarak oluşturulmuştur. Yine eski fotoğraflardan sıva boya yapılan yüzeylerin ise sıralı moloz taş kullanılarak tamamlandığı anlaşılmaktadır. İç mekanda kullanılan payelerin çoğunluğunda devşirme taş kullanılmıştır.

3.4.4.1. Devşirme Malzeme

İngilizce ‘’spolies’’, Fransızca ‘’spoiler’’ ve Almanca’da ‘’spolien’’ olarak tanımlanan devşirme malzemenin yeni bir yapıda kullanılan eski yapılara ait mimari öğeler şeklinde bir tanımı yapılmıştır (Rona, 1997, s.450-451). Sanat Kavramları ve Terimleri Sözlüğünde ise öncesinde eski bir yapıda kullanılmış mimari öğelerin, yeni bir yapıda benzer ya da farklı işlevler kazandırılarak kullanılması şeklinde tanımlanmıştır (Sözen, Tanyeli. 2001). İşlenmiş bir malzemenin tekrar kullanımı şeklinde kısa bir tanımda devşirme malzemeyi açıklar niteliktedir (Doğan, Yazar. 2007, s.209).

Devşirme malzeme kullanımına Geç Antik Dönemden itibaren rastlanılmaktadır. Devşirme malzeme kullanımının yaygın sebebi ekonomik olması olarak görülmektedir. Doğu Roma İmparatorluğu’nda ise ekonomiyle beraber Hristiyanlığı yayma politikası ile diğer inançlara ait değerli yapılar, sanat eserleri ve anıtlar yıkılmıştır. Yıkılan bu eserlerden kalan malzemeler ise yeni yapılarda duvar örgü malzemesi olarak kullanılmıştır (Baş,2017, s.44). Bizans mimarisinde devşirme malzeme kullanımı hemen her dönemde devam ettirilmiştir. Bununla birlikte kullanımıyla ilgili kanunlar çıkarılmış ve sanat eserlerine zarar verilmemesi sağlanmıştır (Özgenel, 2005, s.78-80). Mermer levhalar, sütun ve sütun başlıkları, frizler ve mezar stelleri Bizans döneminde kullanılan devşirme malzemelere örnek olarak gösterilebilir (Saradi, 1997, s.406). Bununla birlikte Roma imparatorluğu başkenti olarak İstanbul’un yeniden inşası sırasında çeşitli bölgelerden getirilen heykel ve anıtlarla süslenmesi devşirme kavramının farklı bir perspektifi olarak

değerlendirilir. Hipodrom meydanı çevresi için getirilen anıt ve heykeller bir zafer göstergesi ve Roma'nın gösterişi olarak değerlendirilmiştir (Bassett, 1991, s.87-96).

Tarih boyunca birçok farklı dönemde ve uygarlıkta devşirme malzeme; ekonomik, ideolojik, estetik vb nedenlerle kullanılmaya devam etmiştir.

3.4.4.1.1. Anadolu Selçuklu Mimarisinde Devşirme Malzeme

Selçuklu döneminde devşirme malzemenin yapı elemanı olarak kullanımı büyük önem taşımaktadır. Anadolu'da yeni bir devlet kuran Selçuklular, kendilerinden önceki uygarlıklardan kalan yapıları bir süre kullanmışlar, sonrasında ise yapı malzemelerini farklı yapı ögelerinde kullanarak değerlendirmişlerdir (Eravşar, 2005, s.280). Konya tarih boyunca farklı uygarlıklar için yerleşim yeri olarak kullanılmasıyla beraber farklı kültür varlıklarının bölgede süre gelmesini mümkün kılmıştır. Uzun süre Anadolu Selçuklu devletine başkentlik yapmış Konya'da da özellikle kale ve kervansaray yapılarında olmak üzere her tür yapıda devşirme malzeme kullanımı görülmektedir (Baş, 2017, s.47-48). Orta Çağ ve öncesindeki dönemlerin kültürleri arasında süreklilik var olan bölgelerde devşirme malzeme kullanımı gelenekselleşmiş bir yapım metodu olarak karşımıza çıkmaktadır (Eravşar, 2005, s.280).

Selçuklu yapılarında spolien malzeme kullanımının nedenleri; yapıların devşirilmesi, yapı elemanlarının devşirilmesi, yapı malzemelerinin devşirilmesi ve süsleme elemanlarının devşirilmesi şeklinde dört madde olarak sınıflandırılmaktadır (Eravşar, 2005, s.280).

Anadolu Selçuklularının devşirme malzemeyi genel olarak yapı sürecini hızlandırmak ve ortaya çıkan malzeme ihtiyacını gidermek için kullanmış olması ile birlikte; kullanılan malzemelerin genellikle yapıda doğrudan görünür şekilde konulması bu malzemelerin ihtiyaç ile birlikte süsleme ve ikonografik özellikleri de dikkate alınarak bilinçli bir sebeple kullanıldığını göstermektedir.

Devşirme malzeme, bu dönemde kimi zaman işlevine uygun olarak kullanılmış, kimi zaman ise farklı bir şekilde kullanılmıştır. Yapılarda bulunan devşirme malzemeler mimari ögelerine göre aşağıdaki şekilde gruplandırılmıştır (Baş, 2017, s.49).

- Sütun, sütun başlığı ve kaide
- Söve, lento, eşik,
- Lahitler
- Duvar örgüsünde kullanılan malzemeler

Sütunlar en çok kullanılan devşirme malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Özgün fonksiyonunu kullanarak kullanıldığı gibi pencere çerçevesi, kapı lentosu, duvar örgüsü içinde ya da süsleme öğesi olarak da kullanılmıştır. Sütun başlıkları ve kaideler ise yine sütunlarla beraber özgün fonksiyonunu koruyarak taşıyıcı olarak kullanılmıştır. Devşirme sütunların en fazla görüldüğü yapı Konya Alaaddin Cami'dir (Baş, 2017, s.49). Birçok farklı yapı grubunda söve, lento ve eşiklerde devşirme malzeme kullanımına da yer verilmiştir. İşlemeli lentoların kapı ve pencere dışında zaman zaman duvar örgüsü için de kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Zazadın Han, Obruk Han gibi kervansarayların duvar örgülerinde işlemeli lento kullanımı örnek olarak verilmiştir (Sevimli, 2019, s.10). Lahitlerin devşirilerek kullanımı işlevi değiştirilerek karşımıza çıkmaktadır; kırılmış parçalar genellikle duvar örgüsü içinde yapı malzemesi olarak kullanılırken sağlam lahitler ise çeşme yalağı veya sebil haznesi olarak kullanılmıştır. Duvar örgüsünde kullanılan malzemeler ise devşirme malzeme kullanımının temel sebebi olan ekonomik olması ve kolay elde edilmesiyle ve hız kazandırmasıyla çeşitli öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Duvar örgüsü olarak bazısı figürlü, işlemeli her türlü mimari malzeme kullanılmış, hatta heykel ve kabartmalar da bu malzemeler içinde yerini almıştır (Baş, 2017, s.54).

Selçuklular, Konya'nın başkent olmasıyla birlikte imar faaliyetlerine önem vermiş ve kısa sürede başkenti önemli bir Türk şehri haline getirmişlerdir. Bu imar faaliyetleri sırasında kendilerinden önceki toplumların kullanılabilir durumda olan yapılarını onararak kullanmaya devam etmiş, genellikle kullanılmaz durumda harap olmuş yapıların malzemelerini ise yeni ürettikleri yapılarda kullanmışlardır. Devşirme malzeme kullanımının iki temel uygulama biçiminden bahsetmek mümkündür; bunlardan ilki sütun, paye, lento, söve gibi mimari elemanların aynı fonksiyonu koruyarak yeni yapılarda kullanılmasıdır, diğeri ise heykel ya da figürlü kabartmaların cephe düzenlerinde süsleme elemanı olarak yeniden işlev verilerek

kullanılmasıdır. Özellikle Konya kalesi dış surlarında örnekleri bulunan heykel ve figürlü kabartma örneklerinin zarar verilmeden olduğu gibi kullanılması Selçuklu devletinin sanat eserlerine karşı güttüğü hoşgörü politikasını da destekleyici bir unsur olarak görülmektedir (Baş, 2017, s.55).

3.4.4.1.2. Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Devşirme Malzeme

Anadolu Selçuklu Devleti yapılarında devşirme malzeme kullanımının en yoğun olarak kervansaray yapılarında kullanıldığı görülmüştür, bunun en büyük sebebi ise kervansaray çevresinde kullanılacak yapı malzemesinin bulunmasında karşılaşılan zorluklardır. Kervansaraylarda kullanılan devşirme malzemeler genellikle yapı malzemesi olarak kullanılmıştır (Eravşar, 2005, s.280). Bununla birlikte kervansaray yapılarının uluslararası ticarette önemine bağlı olarak bu yapılarda kullanılan devşirme malzemelerin bir ticaret politikası olarak bilinçli şekilde de kullanıldığı düşünülmektedir (Özdemir, 2020, s.229-230). Selçuklular döneminde Konya ve çevresinde yaptırılan Obruk Hanı, Zazadın Hanı, Hacı Hafız Hanı, Kuruçeşme Hanı, Kadın Hanı gibi yapılarda devşirme malzeme kullanımı yoğun olarak görülmektedir (Baş, 2017, s.45).

3.4.4.1.3. Raziye Sultan Kervansarayında Devşirme Malzeme

Raziye Sultan Kervansarayı devşirme malzeme kullanımının yoğun olarak kullanıldığı önemli Selçuklu yapılarındandır. Hem cepheler de hem de iç mekanda devşirme malzeme kullanımına dair örnekler bulunmaktadır. Yapının kuzey cephesi devşirme taşların en yoğun olarak görüldüğü cephesidir. Bununla birlikte portalin bulunduğu doğu cephesinde de yoğun devşirme malzeme kullanımı görülmektedir. Portal üzerinde kullanılan devşirme malzemeler taç kapının süslemesi olarak nitelendirilmektedir. Yapının güney cephesi ise en az devşirme malzeme kullanımına sahip cephesidir. İç mekanda ise taşıyıcı sistemde kullanılan sütun kaideleri ve payeler göze çarpmaktadır.

Yapı genelinde kullanılan devşirme malzemeler Esma Sevimli tarafından detaylı olarak incelenmiş ve nitelikli devşirme malzemeler üzerinden bir katalog çalışması oluşturularak malzemelerin sınıflandırılmaları yapılmıştır. Yapıda kullanılan devşirme malzemeler; levhalar, mezar stelleri, lento, arşitrav, alınlık,

figürlü parçalar, paye, sütun, blok taş, sütun kaidesi ve işlevi belirlenemeyen devşirme malzemeler şeklinde sınıflandırılabilir. Bununla birlikte yapıda niteliği olmayan devşirme malzemeler de tespit edilmiştir (Sevimli,2019, s.132).

Yapıda bulunan devşirme malzemeler incelendiğinde en çok yazıtlı mezar stelleri göze çarpmaktadır. Stellerde kullanılan dil Latince'dir. Yazıtların benzer üslupla yazıldığı tespit edilmiştir (Sevimli,2019, s.135). Mezar stelleri içerisinde motifli ve figürlü olan örnekler de yer almaktadır.

Şekil 3.12: Kadın Hanı doğu cephesi motifli ve yazıtlı mezar steli ve figürlü mezar steli örnekleri (Bayram, 2019)

Portalde çok sayıda devşirme malzeme kullanılmıştır. Kapı ve kitabe arasında kullanılan levhalar bitkisel ve geometrik motifli kullanılmış ve süsleme unsuru olarak değerlendirilmektedir. Kapı üstü sivri kemerin formuna uygun olarak kemer çevresinde kullanılan levha parçaları pahlanmıştır.

Şekil 3.13: Kadın Hanı portalinde kullanılan bitkisel ve geometrik motifli levha parçaları (Bayram, 2019)

Şekil 3.14: Kadın Hanı doğu cephesi devşirme malzeme örnekleri (Bayram, 2019)

Cephede kullanılan bazı devşirme malzemelerin restorasyon ve sonrası dönemlerde yüzeyleri harç ile doldurulmuştur.

Şekil 3.15: Kadın Hanı güney cephesi devşirme malzeme örnekleri (Bayram, 2019)

Şekil 3.16/17: Kadın Hanı batı cephesi muhdes kapı üstü mezar steli (Bayram, 2019)

İç mekanda orta sahındaki sivri kemerleri taşıyan devşirme taş sütunlar ve sütun kaideleri özgün işlevlerine uygun şekilde taşıyıcı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.18/19: İç mekanda yassı bodur sütun ve figürlü payenin taşıyıcı olarak kullanımı (Bayram, 2019)

Şekil 3.20/21: İç mekanda yazıtlı mezar stelinin ve devşirme blok taşın taşıyıcı olarak kullanımı (Bayram, 2019)

Raziye Sultan Kervansarayı'nda 300e yakın devşirme malzeme tespit edilmiştir, bunların büyük bir kısmının ise niteliği bulunmamaktadır (Sevimli, 2019, s.138). Devşirme malzemeler yapı üzerinde çoğunlukla duvar örgüsünde yapı malzemesi olarak kullanılmış, bununla birlikte iç mekanda ise taşıyıcı sistemde yer

almıştır. Portal üzerinde bulunan devşirme malzemelerin ise süsleme öğesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

3.4.5. Süsleme Özellikleri

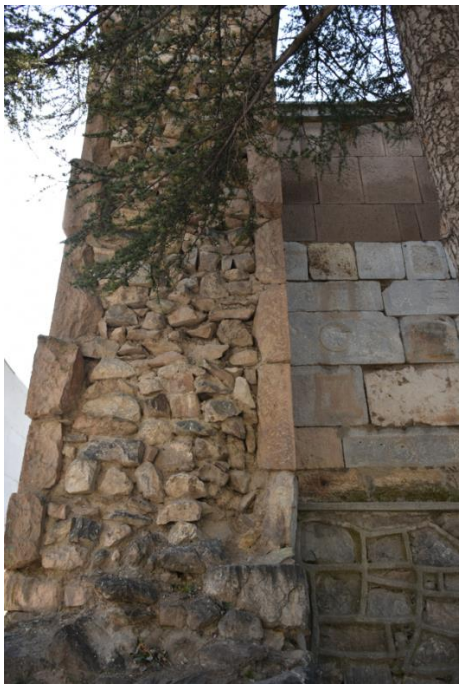
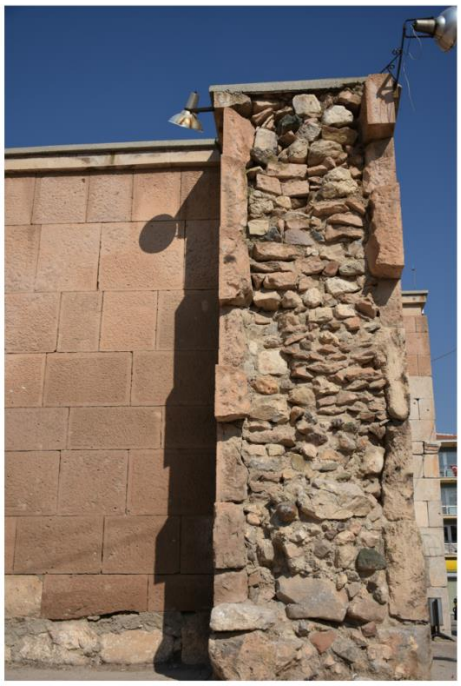
Kadınhanı genel olarak süsleme barındırmayan bir yapıdır (Ünsur, 1994, s.77). Anadolu Selçuklu yapılarında karşılaştığımız taş malzeme yapılar içerisinde süsleme unsuru olarak da kullanılmaktadır. Kervansarayda dönemin diğer yapılarında olduğu gibi süsleme taç kapıda yoğun olarak görülmektedir (Öney, 1992, s.9). Taç kapı üzeri duvar örgüsünde geometrik süslemelerin bulunduğu devşirme malzemeler kullanılmıştır. Bununla birlikte kitabeler, mezar taşları, haç sembolü ve kabartmalar, insan ve hayvan figürleri, bitkisel motifler de portalde görülmektedir. Cephede ve yapı içerisinde kullanılan devşirme malzemeler yapıda süsleme unsuru olarak değerlendirilebilir.

3.5. YAPIDA TESPİT EDİLEN BOZULMALAR

Raziye Sultan Kervansarayı günümüzde kapalı olarak tutulmaktadır. 80li yıllarda kapsamlı bir restorasyon yapılmıştır, öncesi ve sonrasında kayıtlara geçen bir onarım çalışması yoktur. Restorasyon sonrası hanın çarşı olarak kullanılmasına karar verilmiş ve bir dönem kullanılmıştır. Daha sonra bir dönem mobilya mağazası olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Bir dönem ise boş bırakılan han belediye tarafından kermes, yemek vb. etkinlikler için kiralanmaya başlamıştır. Tüm bu süreç boyunca hana çeşitli müdahalelerde bulunulduğu bilinmektedir. Günümüzde ise kapalı tutulan ve bir süredir kullanılmayan han genel olarak bakımsız durumdadır. Handa yapılan incelemeler sonucu bozulmalar üç ana başlık altında toplanarak aktarılmıştır.

3.5.1. Strüktürel Bozulmalar

İç mekanda ve cephelerde strüktürel olarak gözle görülür büyük bir sorun tespit edilmemiştir ancak yapının avlu kısmına ait olan doğu cephesinin kuzey ve güney cepheleri ile birleşim noktalarında bulunan duvar kalıntıları önlem alınmadan bırakılmıştır. Bu kısımda yapının çevre duvarlarıyla ilgili bilgi sahibi olmamız ile birlikte duvar dolgusu olarak kullanılan moloz taşlar açık durumdadır, bu duvar kesitinin tehlike oluşturma ihtimali bulunmaktadır.

Şekil 3.22/23: Kadın Hanı kuzeydoğu ve güneydoğu köşesi (Bayram, 2019)

Bir diğer konu ise hanın çevresine sonradan ilave edilen tretuvar/parapet duvar ile cephenin zemin ile birleştiği kısımlarda (Han çevresinde cepheler arasında ortaya çıkan kot farkıyla birlikte batı ve kuzey cephelerinde yaklaşık 150 cm yüksekliğinde cepheye bitişik ilerleyen bir parapet duvar halini almıştır.) üzerinde bitki oluşumu, yosunlaşma ve rutubetlenme görülmektedir. Yapının temeline zarar verme ihtimali yüksektir. Belediye çalışanlarından edindiğimiz bilgiye göre hanın kuzey cephesinde zemin çim kaplama iken parapet duvar üzerinde bitkilenme daha fazla görülmekte imiş, yapıya zarar vermesi ihtimali de göz önünde bulundurularak son 10 yıl içerinde yapı çevresindeki yeşil alan azaltılmış ve yapı çevresi zemin sert döşemeye dönüştürülmüştür.

Şekil 3.24: Kadın Hanı kuzey cephesi (VBM, 2014)

Şekil 3.25: Kadın Hanı kuzey cephesi (Bayram, 2019)

Çatıda ise orta sahın üzerinde tonoz yan yüzeyinde bitki oluşumu görülmektedir. Çatı strüktürünü etkilemektedir.

Şekil 3.26: Kadın Hanı çatı yüzey bozulması ve bitkilenme (Bayram, 2019)

3.5.2. Malzeme Bozulmaları

Yapı uzun süredir kullanıma kapalı da olması nedeniyle onarım yapılmamış ve bakımsız bırakılmıştır. İç mekanda genel olarak yüzeylerde bulunan sıva boya dökülmeleri, kılcal çatlaklar, sıva boyalı yüzeylerdeki çürüme, renk değişimi ve lekelenmeler göze çarpmaktadır.

Dökülmelerin bulunduğu kısımlarda yer yer sıva ve boyalarda çürüme ve renk değişimi de görülmektedir. Lekelenmelerin nem ve rutubet oluşumuna bağlı sıvada kullanılan çimento esaslı malzemeye bağlı oluştuğu görülmüştür. Çürümenin bulunduğu kısımlarda yüzeysel çatlaklar bulunmaktadır.

Şekil 3.27: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019)

Şekil 3.28: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019)

Şekil 3.29: İç mekan genel görünüm sıva-boya bozulmaları (Bayram, 2019)

Giriş kapısının sağ yüzeyinde zemine yakın kısımda boyalı olmayan ve sıvalı olan bir yüzey bulunmaktadır. Boya dökülmesinin fazla olduğu bu yüzeyde de sıva üzerinde rutubetlenme sonucu tuzlanma ve lekelenme görülmektedir. Giriş kapısının bulunduğu bu iç cephede yüzey üzerinde kılcal çatlaklar da görülmektedir.

Şekil 3.30: Giriş kapısının bulunduğu iç cephe yüzey bozulmaları (Bayram, 2019)

Şekil 3.31: Giriş kapısı üstü kılcal çatlaklar (Bayram, 2019)

Orta sahın ile yan sahınlar arasında tonozu taşıyan sivri kemerler ile yan sahınlara geçişte kullanılan sivri kemerler yapının geçirdiği restorasyon döneminde açıkta bırakılmış sıvanmamıştır. Bu yüzeylerde taş malzeme üzerinde aşınma, kararma ve lekelenmeler görülmektedir.

Şekil 3.32: İç mekan genel görünüm malzeme bozulmaları (Bayram, 2019)

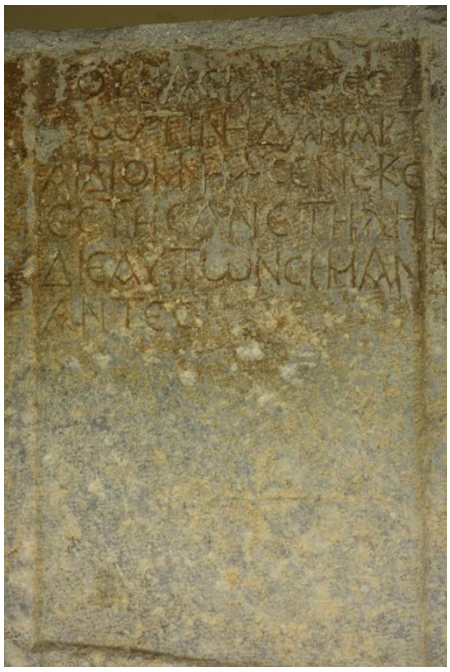

Şekil 3.33/34: İç mekan orta sahında bulunan devşirme taş malzemelerin yüzey aşınması (Bayram, 2019)

Şekil 3.35: İç mekan orta-yan sahın arası sivri kemer taş malzemede yüzey aşınması (Bayram, 2019)

Şekil 3.36: İç mekan devşirme taş malzeme yüzey aşınması (Bayram, 2019)

Yan sahınların tavan kısımlarında sıva boya üzerinde renk değişimleri, dökülmeler ve çatlaklar görülmektedir.

Şekil 3.37: İç mekan yan sahın bağımsız bölüm tavanı yüzey bozulması (Bayram, 2019)

Şekil 3.38: İç mekan yan sahın bağımsız bölüm tavanı yüzey bozulması (Bayram, 2019)

Şekil 3.39: İç mekan yan sahın cephe duvarı yüzey bozulması (Bayram, 2019)

Şekil 3.40: İç mekan yan sahın cephe duvarı yüzey bozulması (Bayram, 2019)

Hanın cepheleri kesme taş, moloz taş ve devşirme taş malzeme kullanılarak oluşturulmuştur. Devşirme malzeme kullanımının en yoğun görüldüğü cephe kuzey

cephesidir, sonrasında ise doğu ve batı cephelerinde yoğunlukla kullanılmıştır. Devşirme malzemeler genellikle düzenli biçimde yerleştirilmiş, bazı yüzeylerde ise taşın şekline göre çevre taşlar düzenlenmiştir. Devşirme taşlar üzerinde aşınma, kararma, parça kaybı, kırılma gibi bozulmalar görülmektedir. Portal üzerinde bulunan taşlarda yoğun olarak kararma vardır. Kesme taşlar üzerinde ise malzeme aşınmaları göze çarpmaktadır. Taş yüzeyleri genel olarak kirli bir görünüme sahip olmakla birlikte bazı taş yüzeyler üzerinde kullanıcı kaynaklı yüzey boyamaları bulunmaktadır.

Tretuvar ve parapet duvar üzerinde bitkilenme ve yosun oluşumu görülmektedir, ayrıca cephelerin zemine yakın kısımlarında derz aralarının çimento esaslı bir harç ile özensiz biçimde doldurulduğu görülmektedir. Zemine yakın yüzeylerde moloz taş kullanımı da cephelerde görülmektedir.

Şekil 3.41: Doğu cephesi yüzey aşınmaları genel görünüm (Bayram, 2019)

Şekil 3.42: Doğu cephesi, yüzey aşınması, parça kaybı (Bayram, 2019)

Şekil 3.43: Doğu cephesi parça kaybı, kırılması, yüzey aşınması ve yüzey kirliliği (Bayram, 2019)

Şekil 3.44: Kesme taş yüzey aşınması (Bayram, 2019)

Şekil 3.45: Batı cephesi devşirme malzeme yüzey kirliliği (Bayram, 2019)

Şekil 3.46: Portal yüzey kararması (Bayram, 2019)

Şekil 3.47: Batı cephesi yüzey bozulmaları, muhdes ekler (Bayram, 2019)

Şekil 3.48: Kuzey cephesi yüzey bozulmaları (Bayram, 2019)

Şekil 3.49: Kuzey cephesi yüzey bozulmaları (Bayram, 2019)

3.5.3. Kullanıcı Kaynaklı Bozulmalar

Yapıda yanlış onarımlar sonucu ortaya çıkan birçok imalat bulunmaktadır. Yan sahınlarda oluşturulan bağımsız bölümlerin girişlerine metal-cam malzeme ile doğrama eklenmiştir. Hana elektrik tesisatı çekilmiş ve her bir bağımsız bölüme ve orta sahına ayrı sigorta kutusu konulmuştur. Elektrik tesisatına ait kablolar ve armatürler özensiz biçimde yapıya eklenmiştir. Bir bağımsız bölüme sıhhi tesisat çekilmiş ve borular açıktan götürülmüştür. Yapının özgünlüğüne aykırı olan bu yanlış uygulamalar yapıya zarar vermektedir.

Şekil 3.50: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019)

Şekil 3.51: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019)

Şekil 3.52: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019)

Şekil 3.53: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019)

Şekil 3.54: İç mekan muhdes ekler (Bayram, 2019)

Çatıya ulaşımda kullanılan muhdes merdiven için çatıda oluşturulan kapalı alan yapı üzerinde kötü bir görünüme sahiptir.

Şekil 3.55: Çatı muhdes ekler (Bayram, 2019)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. RESTİTÜSYON

Raziye Sultan Kervansarayı 13. yüzyıla ait bir erken dönem Anadolu Selçuklu yapısıdır. Konya-Akşehir kervan yolu üzerinde bulunan bu han, Raziye Hatun isimli bir sultan hanımı tarafından yaptırılmıştır. Anadolu Selçuklu kervansaraylarında en sık karşılaştığımız yazlık ve kışlık kısımlardan oluşan karma plan tipine sahip bu hanın günümüzde sadece kapalı kısmı bulunmaktadır ve avlu kısmı kesin olarak bilinmeyen bir tarihte yok olmuştur. Günümüzde hanın avlusunun bulunduğu kısımda yapılar bulunduğu için yüzey araştırması da imkansız haldedir. Dolayısıyla hanın avlu kısmının mevcuttaki duvar izlerinden yola çıkarak kapalı kısımdan daha geniş olduğu anlaşılmakta fakat uzunluğu ve yerleşimi hakkında bilgi sahibi olunamamaktadır.

Raziye Sultan Kervansarayı'na ait restitüsyon önerisi için öncelikle yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar dikkate alınmış ve incelenmiştir. Bununla birlikte karma tipli kervansaraylar ile karşılaştırması yapılarak yapı ile benzerlikleri araştırılmıştır. Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na ait arşivlerden yapıya ait veriler incelenmiştir. Yapının geçirdiği bilinen tek restorasyon VGM tarafından 1987 yılında yapılan onarım çalışmalarıdır. Bu döneme ait onarım raporları ve eski eser fişleri incelendiğinde yapının restorasyonu sonucu çarşı olarak kullanıma açılmasına onay verildiği ve buna bağlı olarak kapalı kısmında birçok değişiklik yapıldığı tespit edilmiştir.

Restitüsyon önerisinde yapıya süreç içinde dahil olan muhdes ekler tespit edilmiş ve kaldırılması uygun bulunmuştur. Bununla birlikte çatıdaki beton uygulaması, çevre duvarlara eklenen parapet duvar, iç mekanda bulunan sıva boya uygulaması ve zemin döşemesi eklenmesi gibi imalatların da kaldırılması önerilmiş ve bu muhdes imalatların uzaklaştırılması sonucu ortaya çıkan özgün dokuların korunarak iyileştirilmesi ve kullanılması önerilmiştir. Hanın açık bölümü için ise, aynı dönemde tamamlanmış benzer nitelikli kervansaray yapıları incelenerek analoji yöntemi ile hipotetik bir plan önerisi oluşturulmuştur.

Anadolu Selçuklu hanları Karahanlılar ve Gazneliler döneminde yapılan ribatlar ile Büyük Selçuklu Devleti döneminde yapılan kervansaraylarla tipoloji bakımından benzer özellikler taşımaktadır. Dışa kapalılığın vurgulu olduğu ve genellikle kare veya dikdörtgen plan şekli ile uygulanan hanların yapı malzemesi ise taştır. Yoğunluklar kesme taş malzeme ve bununla birlikte moloz taş ve devşirme taşlar ile Anadolu kervan yolları üzerinde kısa sürede çok sayıda kervansaray yapılmıştır. Hanların plan özelliklerine göre genel sınıflandırılması yalnız kapalı kısımdan oluşan hanlar, yalnız açık kısımdan oluşan hanlar ve hem kapalı hem açık kısımdan oluşan hanlar şeklindedir.

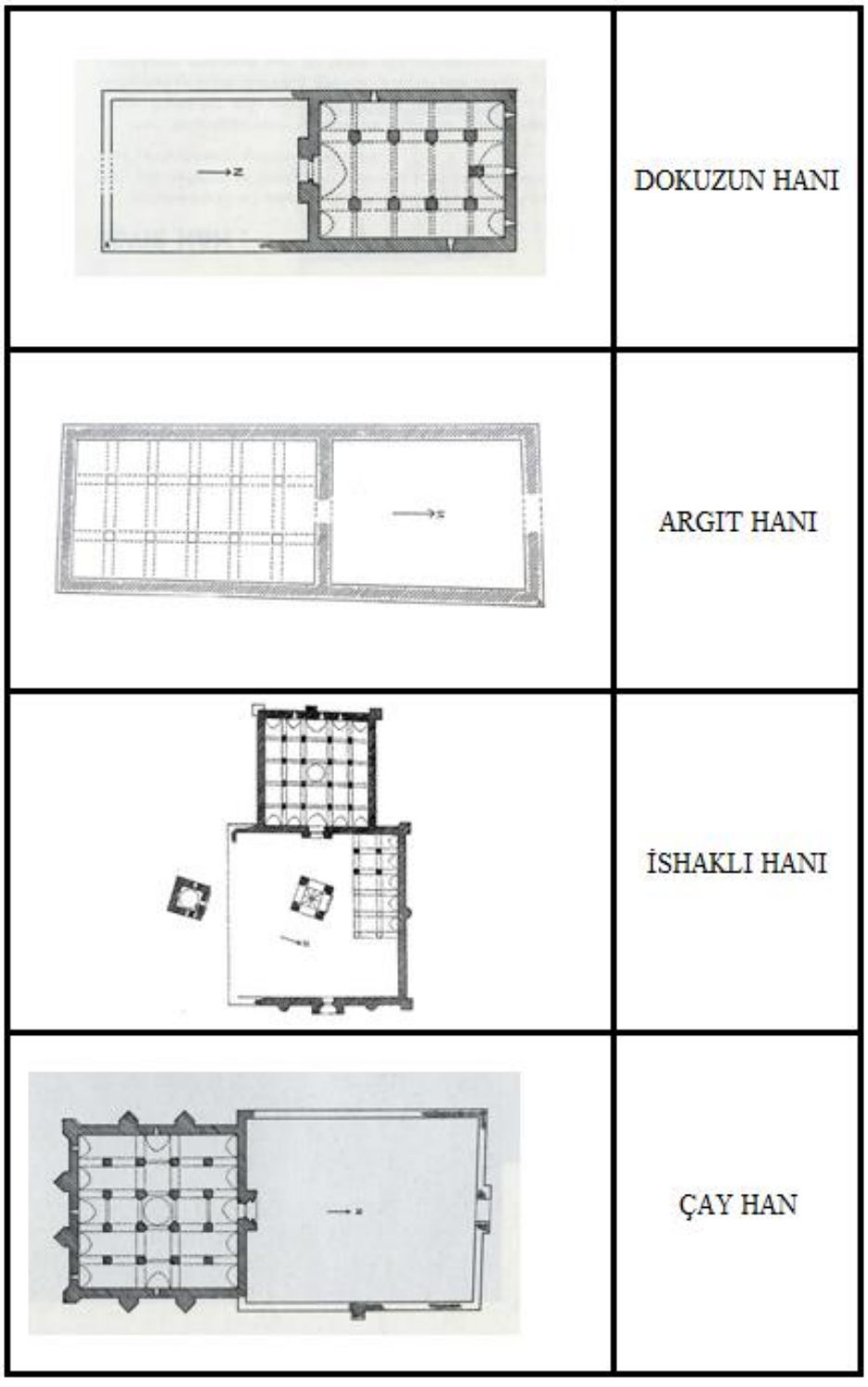
Raziye Sultan Kervansarayı, yapı izlerinden anlaşıldığı üzere karma plan tipine uygun şekilde tamamlanmıştır. Günümüze yalnız kapalı kısmı ulaşmış olsa dahi; hanın hem kapalı hem açık kısımdan oluştuğu söylenebilir. Karma plan tipli hanlar, Anadolu Selçuklu kervansaraylarında yoğun olarak görülen tiptir. Plan özellikleri bakımından Raziye Sultan Kervansarayı'nı öncelikle bulunduğu Konya-Akşehir kervan yolu üzerinde bulunan karma plan tipli hanlar ile kıyaslamak mümkündür. Bu hanlar içinden Dokuzun Hanı, Argıt Hanı, İshaklı Hanu ve Çay Han planları incelenmiş ve aşağıdaki tabloda plan tipleri verilmiştir (Şekil 5.1).

Kadın Hanı ile yaklaşık aynı tarihlerde yapılmış Dokuzun Hanı (1210) karma plan tipli ve avlu ile kapalı kısmı birbirine yaklaşık olarak eşit şekilde yapılmış bir kervansaraydır (İlter, 1969, s.19). Kapalı kısmı Kadınhanı'na benzer nitelikte orta sahnı daha geniş olacak şekilde üç sahna bölünmüştür.

Argıt Han, üzerinde kitabe bulunmadığı için tarihlendirilememiş ancak vakfiyelerden edinilen bilgiyle 1201 yılında yaptırıldığı anlaşılmıştır. Devşirme malzemelerle yapıldığı bilinen hanın temel izleri ve duvar parçalarından yola çıkılarak karma plan tipli bir han olduğu anlaşılmaktadır. Yine Kadın Hanı gibi kapalı kısmı üç sahına bölünmüş ve her bir dizide beşer adet paye ile üst örtü taşıtılmıştır (URL-14)

İshaklı Hanı 1249 yılında bir vezir Sahipata tarafından sultan hanı olarak yaptırılmıştır. Karma plan tipli olması ile birlikte sultan hanı özelliklerini de beraberinde taşımakta ve avlusunda bir adette mescit bulunmaktadır (İlter,1969,

s.49). Kadınhanı ile benzer plan grubunda olmasına rağmen sultan hanı olan bu yapı plan özellikleri, büyüklüğü ve fonksiyonları bakımından Kadın Hanı ile ayrışmaktadır.

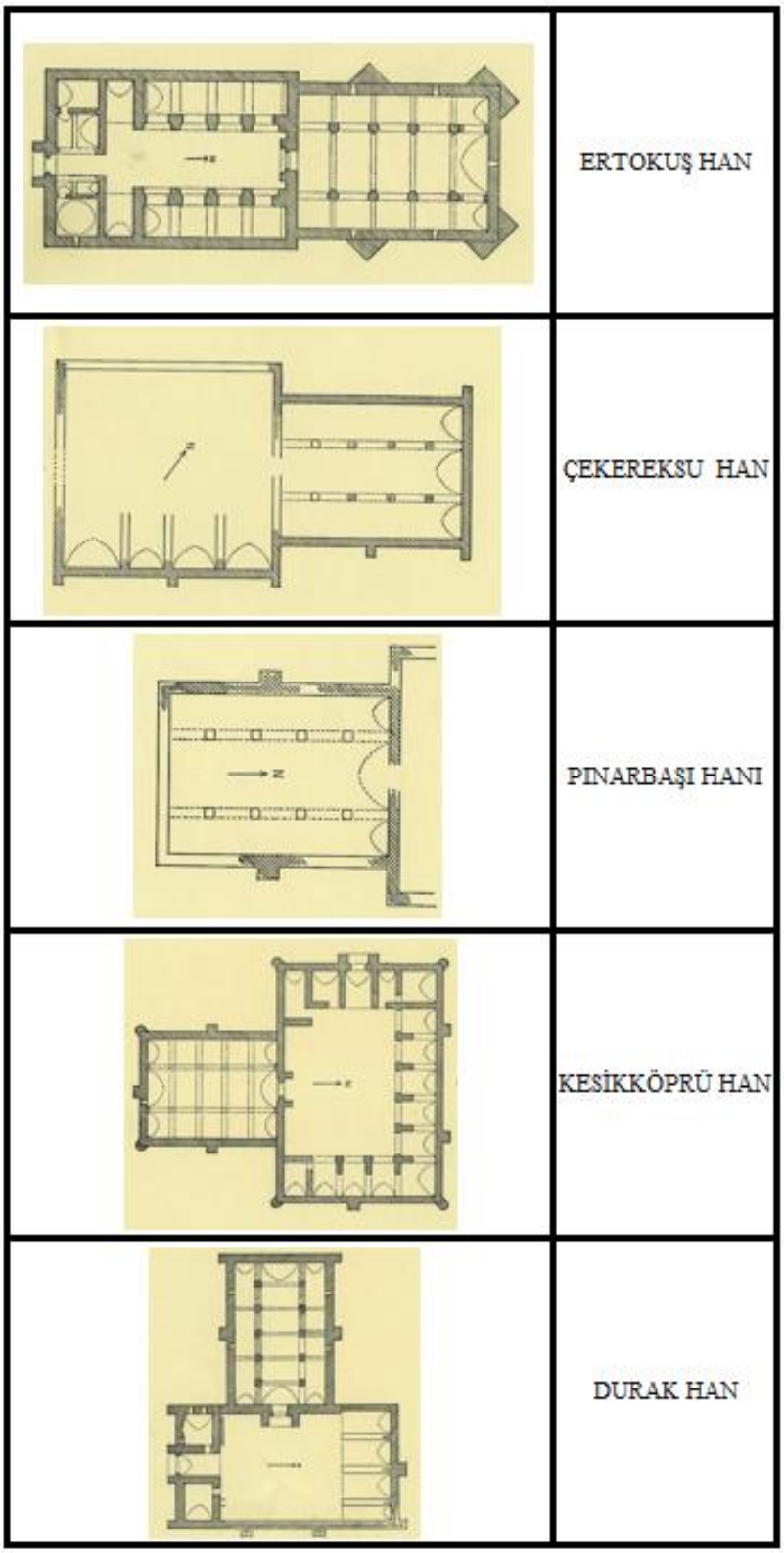

Şekil 4.1: Karma tip plana sahip kervansaray örnekleri (Bayram, 2022)

Çay Han ise 1278 yılında yaptırılmış karma tipli bir yapıdır (İlter, 1969). Avlu ve kapalı kısmı kareye yakın dikdörtgen plana sahip olmakla birlikte avlu kısmı kapalı kısımdan daha büyüktür.

Kadın Hanı, karma tipli plan yapısına sahip olmakla birlikte kışlık kısmı avlu kısmına göre daha dar olarak yapılmıştır. Bulunduğu menzil üzerideki yapılardan İshaklı Hanı ve Çay Han ile bu yönüyle örtüşmektedir. Fakat bu yapıların kapalı kısımları birbiri ile benzeşse de Kadın Hanı ile aynı nitelikte değildir. Kadın Hanı üç sahınlı ve tonozlu olmasına rağmen İshaklı Hanı ve Çay Han beş sahınlı, tonozlu ve merkez kubbeli olarak tamamlanmıştır. Kadın Hanı'nın kapalı kısmı dikdörtgen forma sahip olmasına rağmen, İshaklı Hanı ve Çay Han'ın kare forma yakın olduğu görülmektedir.

Raziye Sultan Kervansarayı açık kısmının kapalı kısmından daha büyük olması yönüyle dönem kervansaraylarından Alay Han, Sultan Hanı (Aksaray), Mahperi Hatun Hanı, Kesikköprü Hanı, Ağzıkara Han, Pınarbaşı Han, Ertokuş Han, Çardak Han, Hekim Han vb. hanlar ile de benzer özellikler göstermektedir (İlter, 1969, s.14-59). Bununla birlikte hem kapalı kısmının üç sahınlı olması olması hem de dikdörtgen plana sahip olması yönüyle benzerlik gösterdiği yapılar tespit edilmiş aşağıdaki tabloda sıralanmıştır (Şekil 5.2).

Şekil 4.2: Karma tip planlı, kapalı kısmı üç sahınlı ve avlu kısmı daha büyük olan kervansaray örnekleri (Bayram, 2022)

Anadolu Selçuklu kervansaraylarında yapı malzemesi olarak taş kullanımı yoğunluktadır. Kesme taş, moloz taş, devşirme malzemeler geleneksel harç bağlayıcılı olarak kervansaray yapılarında karşımıza çıkmaktadır. Raziye Sultan Kervansarayı'nda duvarlar kaplamalı olarak tamamlanmış, moloz taş ve harç bağlayıcı dolgulu ve kesme taş kaplamalı şekilde oluşturulmuştur. Cephelerde kesme taş kullanımı ile birlikte yoğunluklu şekilde devşirme taş malzeme görülmektedir. Ayrıca iç mekanda ve portalde bulunan sivri kemerler de kesme taş kullanılarak tamamlanmış, tonozlarda ise sıralı moloz taş kullanılmıştır. Kervansaraylarda yapı malzemesi olarak devşirme taş kullanımı sık rastlanılan bir durumdur. Zazadın Hanı, Kuruçeşme Han, Obruk Han, Hacı Hafız Hanı, devşirme malzemenin yapı malzemesi olarak kullanıldığı Anadolu Selçuklu kervansaraylarına örnek olarak verilebilir.

Hanlar genellikle sade, dışa kapalı ve süslemeden uzak biçimde olmalarıyla beraber Selçukluların dini ve sivil diğer yapılarında da genel olarak görüldüğü gibi süsleme taç kapıda karşımıza çıkmaktadır (Öney, 1992, s.9). Kadınhanı da genel olarak süslemeden uzak sade bir yapıdır. Portal üzerinde bulunan devşirme malzemeler ve abidevi şekilde cepheden taşırılması ile yapının dikkat çekici yönü olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte özellikle yoğun biçimde yol cephesinde kullanılan devşirme malzemeler yapıya hareket kazandırmaktadır. Hanın iç kısmında ise antik döneme ait sütunlar kullanılmıştır.

Şekil 4.3/4: Kadın Hanı iç mekana ait devşirme taş sütun örnekleri (Bayram,2019)

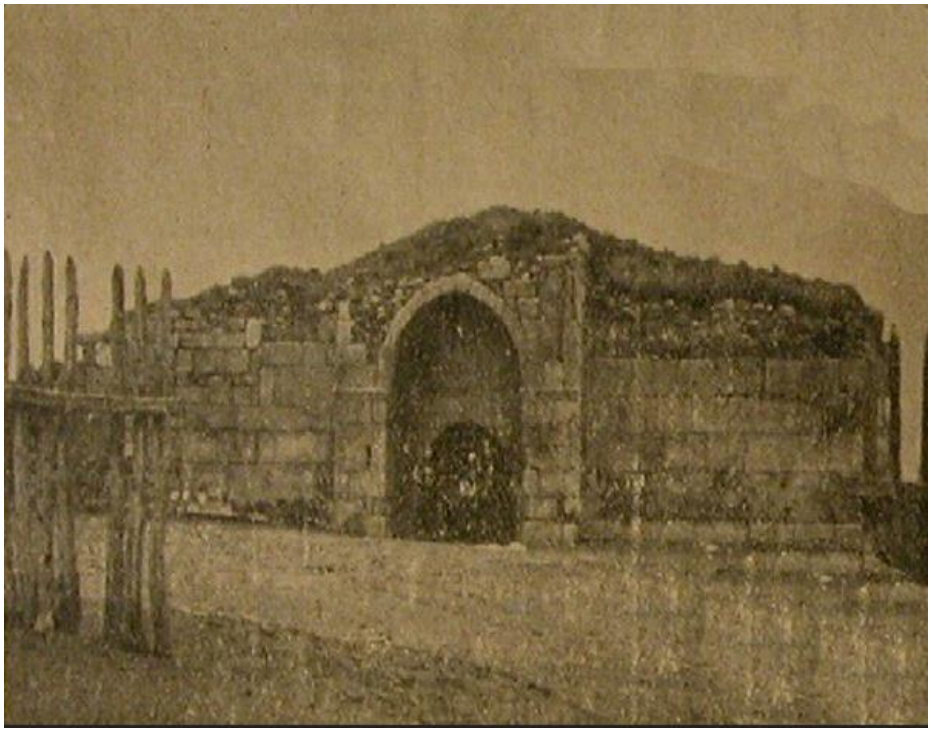

Şekil 4.5/6: Kadın Hanı cephelerden devşirme taş örnekleri (Bayram,2019)

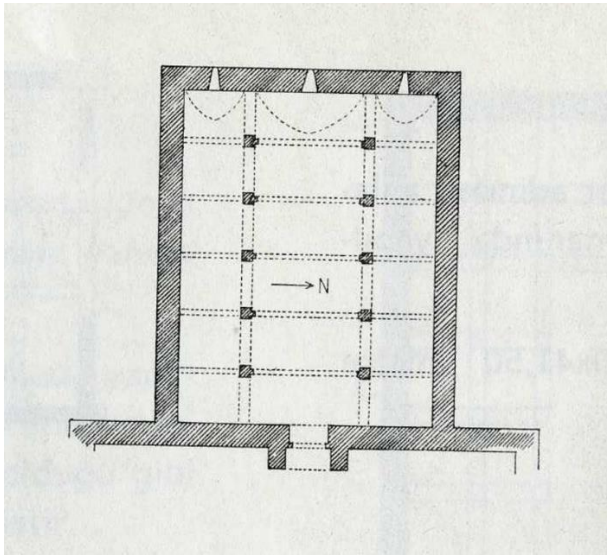
Şekil 4.7: Kadın Hanı portali (Bayram,2019)

Hana ait ulaşabildiğimiz en eski görsel 1936 yılına aittir. Avlu kısmının bu dönemde de bulunmadığı, tonoz üst örtünün moloz taş ile oluşturulduğu ancak üst örtü de yer yer çökme ve kayıpların olduğu, toprak tabakanın üst örtüye hakim olduğu ve toprak üzerinde ise yoğun bitkilenme oluştuğu görülmektedir. Portalin ise sol kısmı yıkılmış durumdadır.

Şekil 4.8: 1930lu yıllarda Raziye Sultan Kervansarayı

Kurt Erdmann'a ait Anadolu Selçuklu kervansarayları katalog çizimlerinde Kadın Hanı'na ait plan rölövesi aşağıdaki gibidir. Kapalı kısmın tek bir mekan şeklinde oluşturulmuş olduğu, orta sahını daha geniş olmak üzere üç sahna bölündüğü ve T formlu 10 adet ayak bulunduğu görülmektedir. Batı cephesinde bulunan üç adet şevli açıklıkta yine bu çizimde yer almaktadır.

Şekil 4.9: Kadın Hanı planı (Erdmann, 1976)

Erdmann'ın Türkiye'de bulunduğu 1950li yıllara ait görsellerde ise kapalı kısımda sıralı moloz taş ve harç kullanılarak oluşturulmuş duvar/tonoz örgüsü ve kesme taş kullanılarak oluşturulmuş sivri kemerler görülmektedir. Hanın portali üzerinde kullanılan devşirme malzemeler ve kitabe günümüze de bu şekilde ulaşmıştır. Giriş kapısının ise çift kanatlı ve ahşap malzemeli olduğu görülmektedir.

Şekil 4.10: 1950li yıllarda Kadın Hanı iç mekan (Erdmann)

Şekil 4.11: 1950li yıllarda Kadın Hanı portali (Erdmann)

Şekil 4.12: 1950li yıllarda Kadın Hanı giriş kapısı ve kitabesi (Erdmann)

VBM arşivlerinden edinilen, kesin tarihi bilinmemekte birlikte restorasyon öncesi olduğu anlaşılan görseller ise yan sahından çekilmiştir. Restorasyon ile birlikte yan sahında kemerler arasına bölücü duvarlar örülmüştür.

Şekil 4.13/14: 1987 öncesi Kadın Hanı iç mekan yan sahın (VBM)

Hanın kuzey cephesinde eski hükümet konağı önünde çekildiği söylenen 1961 tarihli bu fotoğrafla hanın üst örtüsünün moloz taş ile oluşturulduğu görülmektedir. Hanın kuzey cephesinin batı cephesi birleşimi köşesinde bulunan yapının ne olduğu bilinmemektedir. 1980 yıllarında yapılan restorasyonda varlığından bahsedilmeyen ve fotoğraflarda bulunmayan bu yapının 1960-1980 yılları arasında yıkılmış olması gerekmektedir.

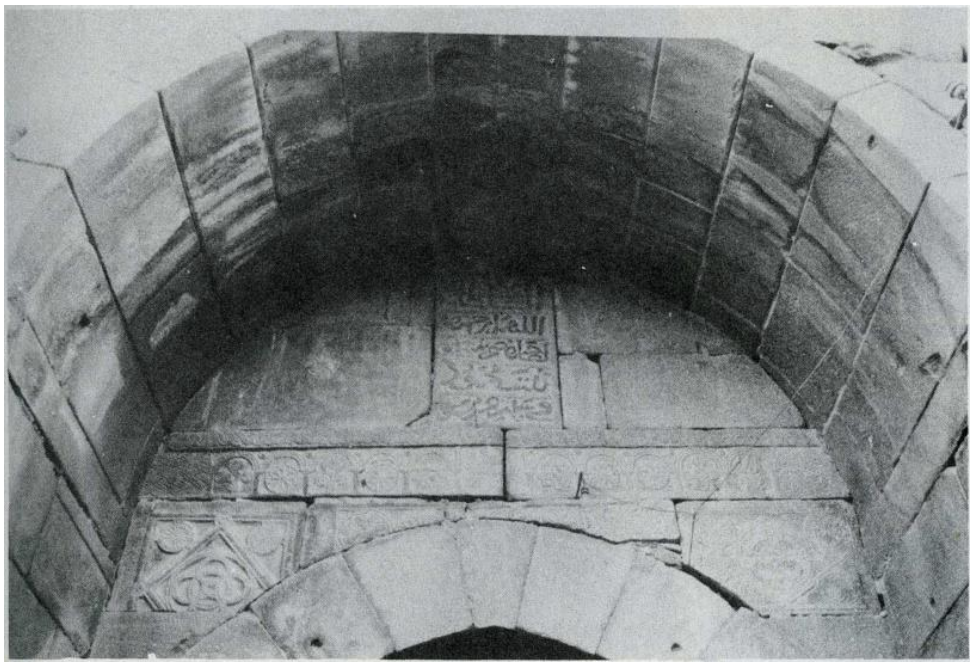
Şekil 4.15: 1961 yılında Raziye Sultan Kervansarayı (VBM)

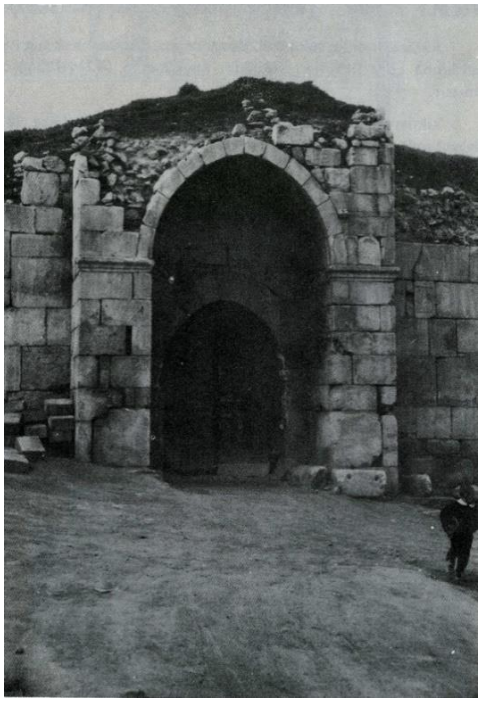
Şekil 4.16: 1966 yılı Kadınhanı genel görünüm

Şekil 4.17: 1987 öncesi Kadın Hanı doğu cephesi (VBM)

Şekil 4.18: 1987 öncesi Kadın Hanı kitabesi (VBM)

Şekil 4.19: 1987 öncesi Kadın Hanı portali (VBM)

Şekil 4.20: 1987 öncesi kuzey cephesi devşirme malzeme örneği (VBM)

Şekil 4.21: 1987 yılı Kadın Hanı onarım sürecinde doğu cephesi (VBM)

Onarım raporunda ve restorasyona ait fotoğraflarda yer almayan ve ne zaman tamamlandığı hakkında bilgi edinilemeyen batı ve doğu cephelerinde orta sahın tonozunun bitişine birer adet kalkan duvar eklenmiştir. Bununla birlikte doğu cephesinde portal ile cephe arasında ikinci bir kademelenme bulunmaktadır. Kalkan duvarlar ile beraber yapılması muhtemel olan bu kademelendirmenin işlevi ve yapım tarihi hakkında veri elde edilememiştir. Bu duvarların ve yükseltinin işlevi kontrol edilerek kaldırılması önerilmektedir.

Hanın kuzeybatı köşesinde, batı cephesine paralel yapılmış ve çatıya ulaşımı sağlayan bir merdiven bulunmaktadır. Merdivenin özgün halinin yığma olarak tamamlandığı ancak günümüze büyük bir kısmının ulaşmadığı bilinmektedir. Onarım sürecinde merdivenin batı cephesine paralel kısmı sac ve çelik malzeme ile yeniden yapılmıştır. Bir tarafı cephe duvarı olan merdivenin diğer tarafına da bölücü bir duvar eklenmiştir ve korkuluk kullanılmamıştır. Merdiven çatıda ise iki metre yüksekliğinde duvar örülerek kapatılmış, çıkışına metal bir kapı eklenmiştir. Oluşturulan merdiven boşluğunun üstü ise kapının bulunduğu cepheden iniş hattına doğru tek yöne eğimli şekilde zemin kotuna indirilmiştir. Muhdes olan bu merdiven ve merdivenle birlikte tamamlanan bu imalatların restitüsyonda kaldırılması merdivenin özgün haline uygun şekilde düzenlenmesi önerilmiştir.

Şekil 4.22: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar (Bayram, 2019)

Şekil 4.23: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar detayı (VBM, 2014)

Şekil 4.24: Kadın Hanı doğu cephesi kademelendirmesi (Bayram, 2019)

Şekil 4.25: Kadın Hanı çatı muhdes kalkan duvar ve merdiven üstü kapalı mekan (Bayram, 2019)

Çatının üst örtüsü için onarım raporunda şap ile doldurularak demirli mozaik kaplama yapılacağı, yine bir başka raporda ise şap üstünde yalıtımlı bir malzeme kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte yapıda cephe duvarları üstünde betonarme bir parapet ve harpuşta yapılmıştır. Restitüsyonda muhdes olan bu imalatların kaldırılması önerilmektedir.

Han orta sahını daha geniş olmak üzere üç sahından oluşmaktadır. Yan sahınların üst örtüyü taşıyan payeleri ile kuzey-güney duvarları arasındaki sivri kemerleri altına bölücü duvarlar örülmüş ve altışar adet bağımsız bölüm oluşturulmuştur. Her bir bölümün orta sahından girişine metal-cam doğrama önerilmiştir ancak mevcutta yalnızca taç kapının yanındaki birer adet bölümde bu doğramalar görülmektedir. Restitüsyon önerisinde öncelikle bu bölücü duvarlar bertaraf edilmeli ve metal-cam doğramalar kaldırılmalıdır.

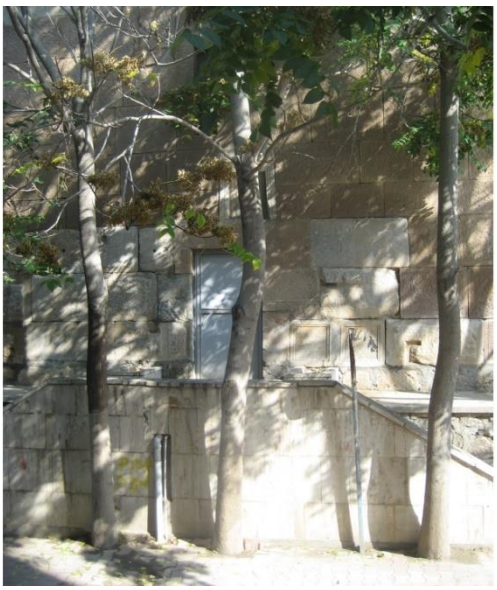
Şekil 4.26: Kadın Hanı iç mekanda oluşturulan bağımsız bölümler ve muhdes kapı (Bayram, 2019)

Şekil 4.27/28: Kadın Hanı iç mekan muhdes metal cam doğramalar (Bayram, 2019)

Restorasyon ile birlikte hanın batı cephesinde ikinci bir kapı açılmıştır. Zemin ile kot farkı nedeniyle kapı önüne yedişer basamaklı iki yönlü merdiven ilave edilmiştir. Muhdes olan bu kapı ve önündeki merdivenin de kaldırılması gereklidir.

Şekil 4.29/30: Kadın Hanı batı cephesi muhdes kapı ve merdivenler (Bayram, 2019)

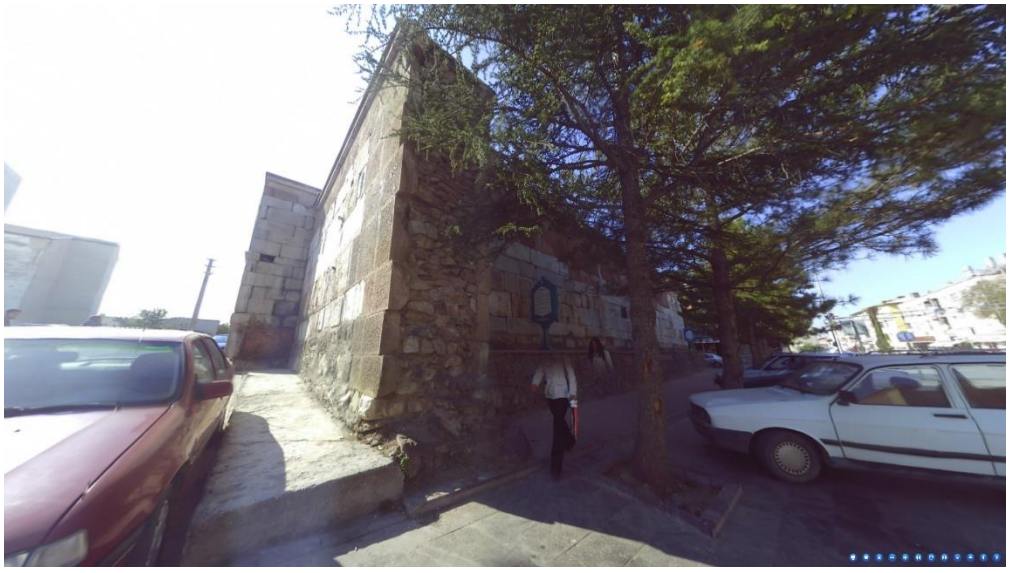
Hanın iç mekanında yüzeyler sıva boya ile kapatılmıştır. Ayrıca han içerisine elektrik ve sıhhi tesisat çekilmiştir. Oluşturulan her bir bağımsız bölüm içerisinde sigorta kutusu, priz ve anahtarlar, tavandan sarkıtılan armatürler bulunmaktadır. Orta sahında ise payelerin üzerine armatürler yerleştirilmiştir. Hanın güneybatı köşesinde bulunan bağımsız bölüm içerisine ise sıhhi tesisata ait borular sıva üstü olarak çekilmiş durumdadır. Bu tesisat muhdes kapının yanından dışarıya çıkarılmıştır. Hanın içerisinde bulunan tüm bu tesisatların kaldırılması önerilmektedir. Bununla birlikte yüzeyler rasparalarak sıva ve boya katmanlarının kaldırılması ve eski fotoğraflarda da gördüğümüz harçlı moloz taş yüzeyinin açığa çıkarılması gerekmektedir.

Raziye Sultan Kervansarayı'na ait restitüsyon önerisi yalnızca yapının günümüze ulaşmış kısmı için; eski fotoğraflar, yazılı kaynaklar ve yapılmış restorasyon çalışmasına ait verilere dayanarak verilebilmektedir. Günümüzde hanın yakın çevresinde yer alan yapılar yüzey araştırması yapmaya imkan vermemektedir. Hanın avlu kısmının hangi dönemde yıkıldığı da bilinmemekle birlikte yazılı bir kaynağa ulaşılamamıştır. Avlu ile ilgili edinebildiğimiz tek bilgi yapı üzerinde doğu cephesinde bulunan ve avlulu kısma ait olan duvar kalıntılarıdır. Bu duvarlar avlu

kısmının kapalı bölümden daha geniş olduğunu göstermektedir ancak avlulun işlevi ve biçimi hakkında bir veri bulunmamaktadır.

Şekil 4.31: Kadın Hanı doğu cephesi güney köşesi yıkılmış avlu duvarı (Bayram, 2019)

Şekil 4.32: Kadın Hanı doğu cephesi kuzey köşesi yıkılmış avlu duvarı (Bayram, 2019)

Raziye Sultan Kervansarayı'na ait restitüsyon önerisi için öncelikle yapının çağdaşı diğer kervansarayların plan tipolojileri incelenmiştir. Analoji yöntemine bağlı kalınarak incelenen planlar doğrultusunda kervansarayın açık ve kapalı mekan kurgusu oluşturulmuş ve bir plan geliştirilmiştir. Bu planda kervansarayın açık kısmı varsayımsal olarak gösterilmiştir. Kapalı mekan için ise muhdes olduğu bilinen tüm müdahaleler kaldırılmıştır. Önerilen planda kervansarayın çatıya erişimini sağlayan ve özgün halinin yığma olduğu bilinen merdiven de ilave edilmiştir.

Kervansarayın cephelerine ilave edilmiş parapet duvar ve tretuvar kaldırılmıştır. Batı cephesinde bulunan muhdes kapı ve buna bağlı ilave edilen merdiven kaldırılmıştır. Yapının cephelerinde bu muhdesler dışında müdahale tespit edilmemiştir. Çatının betonarme kaplaması ve bununla birlikte duvarlar üzerine ilave edilen parapet ve silmeler yapıdan uzaklaştırılmıştır. Çatı için ise kervansarayların genel tipolojilerine dayalı bilgiler ve eski fotoğraflar doğrultusunda analoji yöntemi ile hipotetik bir öneri geliştirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. RESTORASYON

Raziye Sultan kervansarayı 13.yy da yapılmış erken dönem Anadolu Selçuklu yapılarındandır. Hanın cephelerinde ve iç mekanda yapı malzemesi olarak yoğun şekilde devşirme malzeme kullanımı kullanıldığı görülmektedir. Bu yönüyle erken dönem Selçuklu kervansarayları içerisinde önemli bir örnek teşkil etmektedir. Yapının geçirdiği yanlış onarımlarla birlikte uzun süredir korunmasız ve bakımsız bırakılması dolayısıyla sürdürülebilirliğinin olumsuz yönde etkilenmesi nedeniyle restorasyona ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Yapı ile ilgili araştırma, belgeleme ve bozulma nedenlerinin tespitleri sonrasında hasar analizleri oluşturulmuş, yapının özgün durumuna uygun şekilde restorasyonu için bir öneri hazırlanmıştır. Bu öneride yapının özgün halinin korunarak onarılması ve sağlamlaştırılmasına yönelik müdahale yöntemleri belirlenmiştir. Müdahale yöntemleri; ayıklama ve temizleme, sağlamlaştırma, yenileme ve bütünleme başlıkları ile aktarılmıştır. Yapının restorasyon sürecinde özgün dokuyu koruyacak bir yaklaşım benimsenmeli, yapıdaki muhdesler kaldırılarak özgün plan şeması kullanılacak şekilde düzenleme yapılmalı ve geleneksel yapım yöntemleri kullanılarak yenileme çalışmaları tamamlanmalıdır. Tüm restorasyon sürecinde yapıda bulunan nitelikli devşirme malzemeler korunmalı, belgeleme çalışmaları titizlikle yapılarak, gerekli koruma ve onarım çalışmaları tamamlanmalıdır. Yapının restorasyonla birlikte bulunduğu çevre de göz önünde bulundurularak yeniden kullanımına yönelik bir de öneri geliştirilmiştir.

5.1. AYIKLAMA VE TEMİZLEME

Restorasyon çalışmasında öncelikle yapıya öncesinde yapılan onarım çalışmaları ve yapının muhtelif kullanım dönemlerinde yapılan muhdes ekler ve düzenlemeler bertaraf edilmelidir. Yapıda özgün olmayan tüm imalatlar restitüsyon bölümünde detaylı olarak aktarılmıştır. Kaldırılacak muhdes eklerle ilgili çalışmalar aşağıda sıralanmıştır.

Yapının yan sahınlarında bağımsız bölümler oluşturmak amacıyla sivri kemerler altına yapılmış bölücü duvarlar kaldırılmalıdır. Bu duvarlar taşıyıcı niteliği

olmayan mahal bölüntüsü için imal edilmiş duvarlardır. Duvarlar öncelikle yoklanarak sivri kemerler ile bağlantısı kontrol edilmelidir. Bölücü duvarlar yapıdan uzaklaştırılırken sivri kemer ve beden duvarlarına zarar verilmemelidir. Yıkılan duvar kalıntıları yapıdan kontrollü biçimde uzaklaştırılmalıdır.

Hanın çarşı olarak kullanıldığı dönemde servis kapısı olarak kullanılmak üzere batı cephesine bir boşluk açılmış ve muhdes metal kapı takılmıştır. Zemin ile kot farkı oluşturması sebebiyle kapı önünde iki yönlü bir merdiven yapılmıştır. Özgün olmayan bu kapı ve merdiven kaldırılmalı ve kalıntılar yapıdan kontrollü biçimde uzaklaştırılmalıdır. Portalde bulunan demir kapı restorasyon ile yapıya eklenmiştir, özgün nitelik taşımayan bu kapı kaldırılmalıdır.

Hanın kuzeydoğu köşesinde bulunan özgün merdiven yerine çatıya erişim sağlayan çelik konstrüksiyonlu bir merdiven eklenmiş, çatı çıkışında ise kapalı bir alan oluşturularak metal bir kapı takılmıştır. Bu merdiven ve ekleri yapıdan kontrollü şekilde uzaklaştırılmalıdır.

Yapı içerisinde oluşturulmuş bağımsız birimler için orta sahın ve yan sahınlar arasındaki sivri kemerler altında yer alan metal-cam doğramalar sökülerek yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

Yapı içerisinde koruma ve estetik kaygılar olmaksızın yapıya eklenmiş tüm elektrik ve sıhhi tesisata ait imalatlar kaldırılmalıdır. Bu işlem yaparken yapıya zarar verilmemesine önem gösterilmelidir.

Hanın zemininde onarım çalışmaları sırasında yonu taşı kaplanmıştır. Ancak döşeme malzemesi ve derzler deforme olmuş yer yer çatlaklar ve kırılmalar tespit edilmiştir. Zemin kaplaması kontrollü şekilde kaldırılmalı ve yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

Yapı içerisinde yüzeyler sıva-boya işlemlerinden geçirilmiş yalnızca sivri kemerler özensiz biçimde açıkta bırakılmıştır. Bu sıva boya yüzeyinde ise rutubetlenme, çürüme, renk değişimi ve dökülmeler görülmektedir. Kapalı kısımdaki tüm sıva ve boya yüzeyleri raspalanarak yapının özgün taş yüzeyi açığa çıkarılmalıdır. Raspalama işlemi için öncelikle uygun el aletleri ile mekanik yöntem kullanılarak yoklama yapılmalıdır. Taş yüzeyde bulunan sıva ve boya katmanının

dokusu ve derinliği hakkında bilgi sahibi olduktan sonra uygulamaya kontrollü bir şekilde devam edilebilir. Gerekli görülen bölgelerde ise uygun kimyasallar yüzeye sürülerek taş üzerindeki katmanlar kaldırılmalıdır. Muhdes yüzeyler ile tepkimeye giren kimyasallar sonucu basit el aletleri kullanılarak yüzeyden uzaklaştırılır. Tüm bu imalatlar boyunca yapının özgün taş dokusuna zarar verilmemelidir.

Yapının çatısında restorasyon sürecinde beton döküldüğü, cephe duvarları üzerine parapet dönüldüğü bilinmektedir. Sonrasında ise portal cephesinde ikinci bir kademelendirme yapıldığı, sivri tonozun iki ucuna kalkan duvar ilave edildiği bilinmektedir. Çatı kaplaması ve parapetler gerekli koruma önlemleri alınarak tonoz üst örtüye zarar vermeyecek şekilde yapıdan uzaklaştırılmalıdır. Bununla birlikte ilave edilen kalkan duvarlar statik olarak değerlendirilmeli ve bertaraf edilmelidir.

Han çevresine yapılan tretuvar ve parapet duvar kontrollü biçimde beden duvarlarına zarar vermeyecek şekilde yapıdan uzaklaştırılmalıdır. Yapı cephelerinde görülen bitki ve yosun oluşumları kökleri kurutularak ve mekanik işlemler ile yüzeye zarar vermeden yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

Raziye Sultan Kervansarayı cephelerinde genel olarak zemine yakın kısımlarda farklı malzeme ve teknikler ile yapılmış dolgu ve derz dolgu çalışmaları tespit edilmiştir. Bu imalatlar öncelikle basit el aletleri ile mekanik temizleme ile yapının özgün taşlarına zarar vermeden yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

Cephelerde yer alan taş yüzeylerde yüzey kirliliği, boyama, kararma gibi bozulmalar görülmektedir. Taş yüzeylerdeki tüm bu kirlilikler analiz edilerek uygun bir reçete ile AB57 gibi bir temizleyici jel hazırlanmalıdır. Hazırlanan jel fırça ve kağıt hamuru kullanılarak yüzeye sürülmeli, doğru yöntemler ve süreler ile bekletilmeli ve yüzeyde kimyasal kalıntı kalmayacak şekilde temizlik sağlanmalıdır. İhtiyaç duyulduğu kısımlarda yöntem tekrarlanabilir. Portal yüzeylerinde de yoğun kararma görülmektedir, kontrollü biçimde temizliği sağlanmalıdır. Yüzey kirliliği ve kararmalar için kullanılacak malzemeye bir diğer yöntem atomize su püskürtülerek yüzeyin basit fırçalar ile temizlenmesi işlemidir. Cephe yüzeylerinde kirliliğin boyutu ve derinliği analiz edilerek, malzeme için en uygun yöntem şeçilmeli ve uygulama tamamlanmalıdır. Aynı şekilde iç mekanda sivri kemerleri oluşturan taşlar

ve payeler üzerinde bulunan yüzey kirlilikleri, sıva-boya kalıntıları uygun mekanik ve kimyasal yöntemlerle temizlenmelidir.

5.2. SAĞLAMLAŞTIRMA

Yapı genel olarak iyi durumda bulunmasına ile birlikte bina içinde rutubet ve çevre parapet duvar / tretuvar ile cephe arasında rutubet, bitki oluşumu ve yosunlaşma görünmektedir. Cephe çevresindeki muhdes imalatların kaldırılması gerekmektedir. Yapının iç mekanında da zemin kaplamasının kaldırılması önerilmiştir. Tüm bu ayıklama işlemleri sonrasında hanın temeli ve zemin kotu altındaki duvar yüzeyleri kapsamlı bir araştırmaya tabi tutulmalıdır. Gerekli kontroller ile birlikte statik önlemler alınmalı ve zeminin sudan korunması için su yalıtımının tamamlanarak yapının sağlamlaştırılması sağlanmalıdır. Yapının beden duvarları iç mekandaki kemer ayakları ve sivri kemerleri detaylıca incelenmelidir. Sivri kemerler üzerinde ve ayaklarda çatlaklar ve kopmalar tespit edilmiştir, bu kısımlarda sağlamlaştırma adına renovasyon yapılması gerekecektir. Çatı üst örtüsünün aşındığı tespit edilmiştir. Restorasyon sürecinde bu üst örtü kaldırılmalı ve yapıyı dış etkilere koruyacak şekilde yalıtılarak sağlamlaştırılmalıdır.

5.3. YENİLEME VE BÜTÜNLEME

Raziye Sultan Kervansarayı restorasyon önerisi kapsamına yapılacak müdahale ve onarımların yapının özgün dokusunu koruyacak şekilde ve minimum müdahale ile tamamlanması amaçlanmıştır. Dolayısıyla yapılacak yenileme çalışmaları yalnızca restitüsyon araştırmaları kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan muhdes eklerin kaldırılması ve tahribata uğramış ögelerin sağlamlaştırılarak yenilenmesi üzerine tamamlanmalıdır.

Hanın çevresinde bulunan tretuvar ve parapet duvar tahribata uğramış durumdadır. Yapıdan uzaklaştırılan bu imalatlar sonrası temel ve beden duvarları statik açıdan kontrol edilmeli ve gerekli görülürse sağlamlaştırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Sonrasında yapıyı su ve nemden korumak için gerekli yalıtım işlemleri tamamlanmalıdır. Yapı çevresinde sökülen parapet duvar ve tretuvar yerine, altta çıkan yüzey incelenerek koruma kurulu görüşü doğrultusunda yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek ve aykırı olmayacak şekilde bir yenileme

yapılacaktır. Bu kapsamda yapı çevresinde gerekli peyzaj düzenlemeleri de tamamlanmalıdır. Yapı içerisinde kaldırılan zemin kaplama yerine ise yine kurul görüşü alınarak özgün doku ile yarışmayacak şekilde zemin kaplama yapılacaktır.

Yapının batı cephesindeki muhdes kapı ve merdivenlerin kaldırılması ile birlikte; ahşap bir servis kapısı yapılacak, zemin ile oluşan kot farkı için ise çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ve rampa oluşturulacaktır.

Yapının çatısında bulunan muhdes ekler kaldırılacaktır. Zeminindeki bozulmaya uğramış şap ile üzerindeki kaplama ve çevre duvarları üzerinde tamamlanan parapet harpuşta imalatlarıının bertaraf edilmesi ile koruma kurulunun görüşü alınarak çatı üst örtüsü yenilenmelidir. Üst örtü için hem uygulama kolaylığı sağlayacak olması hem de yapının dış etmenlerden korunmasına pozitif katkı sağlaması düşünülerek kurşun kaplama önerilmektedir. Çatıya ait imalatlar kapsamında zarar görmüş kırık ve çatlakların bulunduğu çörtenler de yenilenmelidir. Bununla birlikte yapının abidevi şekilde tamamlanmış taç kapısının ise çatı gabarisi de dikkate alınarak yapının karakterine aykırı olmayacak şekilde çağdaş bir malzeme ile tamamlanması önerilmektedir.

Cephelerin tamamında yüzey temizleme işlemleri nitelikli biçimde tamamlanmalıdır. Deforme olmuş derzler geleneksel yöntemle hazırlanmış özgün kireç harcı ile yenilenmelidir. Cephe restorasyonu sırasında devşirme malzemelerin temizlenmesi ve nitelikli malzemelerin korunması için gerekli önlemler alınmalıdır. Onarım için cepheden sökülmesi gereken taşlar var ise numaralandırılarak kontrollü biçimde yapıdan alınmalı ve onarım işlemlerinden sonra özgün yerine konulmalıdır.

Yapının iç mekanında tamamlanan sıva ve duvar raspaları sonrası açığa çıkan taş yüzeyler titizlikle temizlenmelidir. Taşlar kontrol edilerek çürümeye maruz kalmış olanlar var ise yenilenmelidir. Derz dökülmeleri kontrollü şekilde uygun malzeme ve geleneksel yöntemlerle tamamlanmalıdır. Kemer ayakları, payeler ve sivri kemerlerde bulunan taş malzemelerde kopma, kırılma, parçalanma olanlar uygun şekilde yenilenmeli ve sağlamlaştırılmalıdır. Tüm yüzeylerdeki onarım işlemleri tamamlandıktan sonra malzemelerin korunmasına yönelik gerekli önlemler de alınmalıdır.

5.4. YAPININ YENİDEN KULLANIMINA YÖNELİK ÖNERİLER

Kervansaraylar ait oldukları dönemin konaklama yapıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıların mimari kimliklerini kaybetmemesi için özgün işlevlerinde varlıklarını sürdürebilmeleri önemlidir. Ancak günümüzdeki konaklama yapıları zaman içinde değişime uğramış ve çağdaş koşullara uyum sağlayacak şekilde biçimlenmiştir. Dolayısıyla bir kervansarayı mimari kimliğini zedelemeyecek şekilde yapım amacına uygun işlevlendirmek yapının çok fazla müdahale görmesine yol açacaktır. Raziye Sultan Kervansarayı ile çağdaş ve günümüzde konaklama yapısı olarak kullanılan kervansaraylar araştırılmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti kervansaraylarından günümüzde otel olarak kullanılan bir kervansaray tespit edilememiş ancak 1400lü yıllarda yapılmış Kurşunlu Han'ın otel olarak kullanıldığı görülmüştür. Han 2008 yılında otel olarak kullanıma açılmıştır (URL-15). Yapının birçok müdahaleye maruz kaldığı görülmektedir.

Şekil 5.1: Kurşunlu Han genel görünüm (URL-16)

Şekil 5.2: Kurşunlu Han lobi genel görünüm (URL-17)

Konya çevresindeki Anadolu Selçuklu kervansarayları incelendiğinde restoran olarak işlevlendirilen örnekler tespit edilmiştir. Zazadın Han, Horozlu Han, Hocacihan Han günümüzde restoran işlevli kullanılmaktadır.

Zazadın Han, özel etkinliklerde süreli olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle yapıda restorasyonla ilave edilmiş bir mutfak alanı yer almamaktadır. Kervansaraya yalnızca ıslak hacim ilave edilmiştir. İlave edilen ıslak hacim portatif malzemeler kullanılarak yapılmış olsa dahi estetik bir görünüm sağlamamaktadır. Etkinlik sırasında kullanılacak hareketli ekipmanlar, servis ekipmanları, yemek vs. ayrıca organizasyon ekipleri tarafından getirilmektedir.

Şekil 5.3: Zazadın Han genel görünüm (URL-18)

Şekil 5.4: Zazadın Han ıslak hacim (Özkafa, 2015)

Horozlu Han restoran olarak sürekli kullanıma açık bir kervansaraydır. Mutfak iç mekanda muhdes duvarlar ile bir alan oluşturularak çözümlenmiştir. Mutfak çözümü sırasında yapıya niteliksiz birçok müdahalede bulunulmuştur.

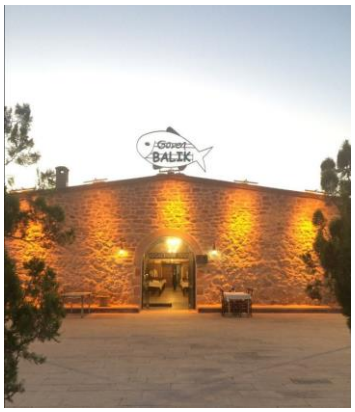

Şekil 5.5: Horozlu Han genel görünüm (URL-19)

Şekil 5.6: Horozlu Han mutfak (Özkafa, 2015)

Hocacihan Han ise yine sürekli restoran olarak kullanılan bir yapıdır. Han restore edildikten sonra restoran işlevi verilmiş ve servis mekanları hana eklektik bir yapıda çözülmüştür. Eklektik yapı ile servis mekanlarının çözülmesi koruma açısından uygun bir yaklaşımdır fakat geçiş alanı ve çevresi nitelikli olarak tamamlanmamış gözükmektedir.

Şekil 5.7: Hocacihan Han genel görünüm (URL-20)

Şekil 5.8: Hocacihan Han eklektik yapıya geçiş alanı (Özkafa, 2015)

Raziye Sultan Kervansarayı geçirdiği onarım sırasında niteliksiz muhdeslere maruz kalmıştır. Kervansarayın çarşı olarak kullanımına karar verilmiş bununla birlikte farklı fonksiyonlar için de zaman zaman kullanılmış ve bu sırada koruma kaygısı olmaksızın yine birçok değişime uğramış ve tüm bu süreç sonunda tahribata uğramıştır. Kervansarayın korunmasının sürdürülebilirliğini sağlamak için için ticari

bir işlev kazandırılması uygun değildir. Kadınhanı ilçesi sosyo-kültürel olarak incelendiğinde kervansarayın kültür merkezi olarak halkın kullanımına açılmasının doğru olacağı düşünülmektedir. Belediye tarafından ilçede bulunan şehir konağında kadınlara yönelik kurslar verilmektedir. Ayrıca ‘’Bilgehane’’ ismiyle öğrencilerin okul dışında vakit geçirebildikleri ve çeşitli kursların olduğu bir eğitim merkezi yer almaktadır. Bu merkez eski bir yapının dönüştürülmesi ile oluşturulmuş ancak yetersiz görülmüştür. Hem kursiyerler hem de öğrenciler için kervansarayda atölye etkinlikleri yapılabilir ve sergiler düzenlenebilir. Restorasyon sürecinde yapının içerisindeki muhdes imalatların kaldırılmasıyla mekan tek bir mahal olarak kullanılabilir duruma getirilecektir. Bu sayede yapı kültür etkinliklerinin gerçekleştirilmesi için uygun olacaktır. Kervansarayın batı cephesinde bulunan servis kapısı yenilenecek ve kullanıma devam edilecektir. Yapının batı kenarında mutfak ve ıslak hacim çözülmesi planlanmıştır. Mutfak basit ısıtma ve sunum hazırlama fonksiyonlu olarak çalışacak ve etkinlikler sürecince hizmet için kullanılacaktır. Islak hacimler ise; bir adet kadın, bir adet erkek ve bir adet engelli wc olacak şekilde tamamlanacaktır. Yapılacak bu çağdaş ekler yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde çelik konstrüksiyonlu ve nitelikli malzeme ile uygulanmalıdır.

SONUÇ

Raziye Sultan Kervansarayı 13. yüzyıldan günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş ve erken dönem Selçuklu kervansarayları hakkında örnek teşkil etmesi ile önemli bir yapıdır. Hanın inşa edildiği dönem Selçuklu devleti için Anadolu'daki hakimiyeti güçlendirmek için kervansaray yapımına önem verdiği ve sayısız kervansaray inşa ettiği bir iskan politikası izlediği, dolayısıyla Anadolu Selçuklu Devleti'nin en önemli kervansaraylarını inşa ettiği dönemdir (Karamağaralı, 1970, s.61-62). Kısa sürede çok sayıda han inşa edilmesi sebebiyle yapı malzemesi olarak devşirme taş kullanımı da kaçınılmaz olmuştur. Selçukluların devşirme malzeme kullanımı çoğunlukla kervansaray yapılarında görülmektedir (Eravşar, 2005, s.280). Raziye Sultan Kervansarayı da bu dönemdeki devşirme malzeme kullanımının yoğun olarak görüldüğü önemli bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Cephelerinde ve iç mekanda görülen devşirme malzeme kullanımı ile ilk bakışta dikkat çeken han bakımsız bir şekilde kapalı tutulmaktadır. Bulunduğu bölgenin de zaman içinde adıyla anılmaya başladığı yapı, Konya-Akşehir kervan yolu üzerinde bulunan günümüzde Konya iline bağlı Kadınhanı ilçesinde bir kervansaraydır. Yapıyı özümseyebilmek için öncelikle Konya ve Kadınhanı bölgesi hakkında araştırmalar yapılmış, bölge üzerinde yerleşmiş medeniyetler ve kültürler hakkında bilgi edinilmiştir. Kervansaray yapılarının Anadolu Selçuklu devleti için önemi ve dönemin önemli bir yapı grubunu temsil etmesinin sebepleri araştırılmıştır. Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış Konya ve yakın çevresinde kervansaray yapımının önemi ve Anadolu'da bulunan ticaret yollarının kervansaray örgüsü ile Selçuklular tarafından desteklenmiş olduğu tespit edilmiştir. Kervansaray yapılarının çıkış noktası, mimari özellikleri, plan tipolojileri arasında Raziye Sultan Kervansarayı'nın yeri incelenmiştir.

Raziye Sultan Kervansarayı, karma plan tipine sahip, yazlık ve kışlık olarak da nitelendirilebilecek açık ve kapalı kısımdan oluşan bir Selçuklu eseridir. Selçuklu sultan hanımlarından biri tarafından yaptırılmış ve banisi adıyla anılmıştır. Cephesinde ve kapalı kısımda kullanılan devşirme malzemeler yapının dikkat çekici yönünü oluşturmaktadır. Yaklaşık 800 yıldır ayakta olan ve döneminin devşirme malzeme kullanımına dair önemli bir temsilcisi olan Raziye Sultan Kervansarayı'nın

belgelenmesi ve doğru onarımlar ile koruma önlemleri alınarak özgün yapısı bozulmadan gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, hanın korunmasına yönelik bir öneri sunmak amacıyla oluşturulmuştur. Literatür çalışmaları ile birlikte hana ait yazılı kaynaklar araştırılmış, eski görsellerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde hanın karma plan tipli olduğu fakat avlusunun bilinmeyen bir tarihte yıkıldığı tespit edilmiştir. Günümüzde ilçe merkezinde bulunan kervansaray çevresinde sivil mimari ve kamusal mimariye ait yapılar yer almaktadır. Bu nedenle yüzey araştırmaları için imkan bulunamamış ve avlu kısmı için fikir edinilememiştir. Yalnızca cephe üzerindeki izler takip edilerek kervansarayın yıkılmış avlu kısmının kapalı kısımdan daha geniş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Restitüsyon araştırmaları kapsamında Raziye Sultan Kervansarayı ile aynı dönemde yapılmış diğer Selçuklu kervansarayları incelenmiş ve plan tipolojileri kıyaslanmış ve bu doğrultuda hipotetik bir restitüsyon önerisi oluşturulmuştur.

Raziye Sultan Kervansarayı'nın mevcut durum tespiti ve belgeleme çalışmaları için üç boyutlu lazer tarayıcı kullanılmış ve büyük bir titizlikle rölöve çizimleri oluşturulmuştur. Rölöve çalışmaları oluşturulurken kullanılan üç boyutlu lazer tarayıcı hata payını minimumda tutmakta fayda sağlamıştır. Yerinde yapılan tespit ve fotoğraflama çalışmaları ile de hanın strüktürel ve malzeme bozulmaları tespit edilmiş, bu bozulmalara neden olabilecek sebepler araştırılmış ve tespit edilmiştir. Rölöve projesinde devşirme taş malzemelerin yerleri çizim üzerinde belirtilmiş ve düzenlenmiştir. Nitelikli devşirme taş malzemelerin belgelenmesinin yapının ve yapı malzemelerinin korunmasına yönelik önemli bir adım olduğu düşünülmektedir. Yapı üzerindeki izler, yazılı kaynaklar, geçmiş fotoğraflar incelenerek özgün durumu hakkında tespitler restitüsyon bölümünde aktarılmıştır. Yapının bilinen tek onarım çalışması 1987 yılında tamamlanmıştır. Bu döneme ait veriler ile yapı üzerinde özgün olmayan müdahaleler tespit edilmiştir. Yapının bu onarımdan sonra kullanıma açıldığı ve farklı ticari işlevler kazandırılarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu süre içerisinde yapının korunmasına yönelik bir hassasiyet geliştirilmemiş, aksine yapının zarar görmesine sebep olunduğu görülmüştür.

Tüm bu veriler sonucunda hanın restorasyonuna yönelik yapılması gereken onarım çalışmaları belirlenmiştir. Raziye Sultan Kervansarayı'nın onarımlarının tamamlanarak korunması, yapının gelecek nesillere de Selçuklu kervansaraylarının önemli bir temsilcisi olarak aktarılması amaçlanmaktadır. Restorasyon çalışmaları kapsamında yapı özgün durumunu koruyacak şekilde çalışılmıştır. Bunun için restitüsyon araştırmaları kapsamında muhdes olduğu tespit edilen ekler yapıdan uzaklaştırılarak, yapı yüzeylerindeki müdahaleler temizlenerek yapının özgün dokusunun ortaya çıkarılması önerilmiştir. Yapının strüktürel durumu incelenerek onarımlar sırasında gerekli görülen önlemlerin alınması gerekmektedir. Kervansarayın restorasyonu sırasında yapıya minimum müdahalede bulunulması ve yapının özgün halinde korunması hedeflenmiştir. Sağlamlaştırma, bütünleme ve yenileme kapsamında yapılması gerekli müdahalelerin koruma kurulunun görüşü alınarak yapının özgün dokusunu bozmayacak ve bu dokuyla zıtlık oluşturmayacak şekilde tamamlanması umulmaktadır. Yapının onarım çalışmaları kapsamında gerekli koruma önlemlerinin alınarak, düzenli olarak yapı malzemelerinin bakımlarının yapılması gereklidir.

Anadolu Selçuklu Devleti, kervansaray yapılarına ticari politikaları doğrultusunda ayrı bir önem vermiş ve Anadolu'da yer alan kervan yolları üzerinde konaklama amacıyla kullanılması için tamamlamışlardır. Günümüzde ise kervansarayların yapılış amaçlarına hizmet edecekleri bir fonksiyonları bulunmamaktadır. Turizm amaçlı konaklama yapısı olarak kullanımı düşünüldüğünde ise günümüz kullanıcısına uygun hale getirilmek istendiğinde yapıya çok fazla müdahale gerektirmektedir. Bu nedenle, kervansarayların konaklama işlevi kazandırılarak kullanılması yapının özgün dokusunun korunmasına fayda sağlamayacaktır. Bununla birlikte Raziye Sultan Kervansarayı'nın bulunduğu konum ve yapının ölçeği itibariyle de konaklama yapısı olarak değerlendirilmesi uygun görülmemiştir. Ülkü Altınoluk; ''Yapıların fiziksel özelliklerinin işlevlerinden daha uzun ömürlü oldukları düşünülürse, işlevlerini sürdüren binalar için bile, her konudaki gelişmeler nedeniyle sorun olabilmektedir. O binaya ait işlevin tamamen değiştirilmesi ya da işlevin geliştirilmesi gerekebilir.'' diyerek yapıların yeniden işlevlendirmesinde orjinal işlevin kullanılamayabileceğini özetlemektedir (Altınoluk,

1998, s.19). Raziye Sultan Kervansarayı'nın restorasyonuyla birlikte kullanıcı profili ve ilçe ihtiyaçları gözetildiğinde kültür merkezi olarak kullanılması uygun bulunmuştur. Kervansarayın ilçe merkezinde yer alması herkes tarafından erişilebilir bir konumda olmasına olanak sağlamaktadır. İlçede kadınlar ve çocuklar için kurs ve etkinlik programları olduğu görülmüştür. Kervansaray kursiyerlerin aldıkları eğitim sonunda ortaya çıkardıkları ürünleri sergilemeleri için bir mekan olarak kullanılabilir. Bu kurslar boyunca çeşitli atölye etkinlikleri için de kullanılması önerilmektedir. Ayrıca kursiyerlere katkı sağlaması amacıyla ürünlerin kermesler düzenlenerek satışa sunulması da planlanabilir. Eğitim-öğretim süresi boyunca öğrencilerin sosyo-kültürel becerilerini geliştirmeleri için tiyatro, müzik, resim gibi çeşitli atölyeler yine kervansarayda düzenlenebilir.

Venedik Tüzüğü (1964)'nde koruma ile ilgili yer alan iki maddeye aşağıda yer verilmiştir. Madde 4'e göre ''Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır.'' Madde 5 ise ''Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.'' şeklindedir. Raziye Sultan Kervansarayı restorasyon projesi ile bu iki madde dikkate alınarak toplum yararına bir işlev kazandırılmış ve yapının özgün dokusuna zarar verilmeden korunmasının sürdürülebilirliğini sağlamak hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

Acun, H. (2007). Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Aka, A.S. (2007). Konya Şehrinin Kuruluş ve Gelişimini Etkileyen Coğrafi Faktörler, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Akdağ, M. (1977). Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi, Cilt 1, Cem Yayınevi, İstanbul.

Akok, M. (1972). "*Türk Tarih Kurumu Adına, Konya Alâeddin Tepesinde 1941 Yılında Yapılmış Olan Arkeolojik Kazılarda Elde Edilen Mimari Buluntular*", VII. Türk Tarih Kongresi, Cilt I, TTK Basımevi, Ankara.

Altınoluk, Ü. (1998). Binaların Yeniden Kullanımı, YEM Yayınları, İstanbul.

Altunsapan, E., Parla, C. (2002). "*Konya Kadın Hanı*", Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:3, Eskişehir.

Arabacı C., Küçükdağ, Y. (1994). Selçuklular ve Konya, Selçuklu Belediyesi Yayınları, Konya.

Aslanapa, O. (1963). "*Orta Çağda Türklerin İleri Bir Sosyal Müessesesi: Kervansaraylar*", Türk Kültürü, 1/5, Ankara.

Atçeken, Z. (1998). Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Aytaç, İ. (2002). "*Selçuklu Kervansarayları*", Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

Bahar, H., Koçak, Ö. (2004). Eskiçağ Konya Araştırmaları 2 (Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar), Kömen Yayınları, Konya.

Bahar, H. (2006). "*Hititler Zamanı Konya ve Çevresi*", Yeni İpek Yolu Dergisi, Konya Kitabı IX, Konya.

Bahar, H. (2015). Konya Ansiklopedisi 5. Cilt, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya

Bal, M.S. (1998). Türkiye Selçuklularında Ticari Hayat, Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bassett, S.G. (1991). "*The Antiquities in the Hippodrome of Constantinople*", Dumbarton Oaks Papers, Vol. 45, Dumbarton Oaks, Washington.

Baş, A. (2017). Konya'daki Selçuklu Yapıların Devşirme Antik Malzeme Kullanımı, Sanat Tarihi Yazıları, Çizgi Kitabevi, İstanbul.

Baykara, T. (1990). Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerine Araştırmalar, Ege Üniversitesi, İzmir.

Baykara, T. (2002). "*Konya*", TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 26, TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara.

Bekmez, A. (2016). Anadolu Selçuklu Döneminde Kadınların Mimari Etkinlikleri, Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Bektaş C. (1999). Selçuklu Kervansarayları Korunmaları ve Kullanımları Üzerine Bir Öneri, Yem Yayınları, İstanbul.

Binan C. (1990). 13.Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Ünivesitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Boleken, Z. (2010). Anadolu Selçuklu Başkentinde Dini Mimaride Devşirme Malzeme Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Cezar, M. (1977). Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Darkot, B. (1977). "*Konya*", İslam Ansiklopedisi, Cilt 6, MEB Basımevi, İstanbul.

Doğan, N., Yazar, T. (2007). "*Orta Çağ Anadolu Türk Mimarisinde Devşirme Malzeme Kullanımı*", Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 1, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, Ankara.

Dursun Ş., Duran, R. (2018). "*Anadolu Selçukluları Dönemi Konya Ticaret Yolları*", Yeni İpek Yolu Dergisi, Konya Ticaret Odası, Konya.

Durukan, A. (1989). "*Selçuklular döneminde ticaret hayatı ve Antalya*", Antalya 3. Selçuklu Eserleri Semineri Bildirileri, İstanbul.

Duymaz, A. (1996). Isparta – Antalya arasında yer alan Anadolu Selçuklu hanlarından İncir Han, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Eravşar, O. (2001). "*Beylikler Devri Konya Yapıları*", Gez Dünyayı Gör Konya'yı, hazırlayan Ahsen Erdoğan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Eravşar, O. (2005). "*Selçuklu Yapılarında Spolien Yapı Malzemesi Kullanımı:Zazadın Hanı*", Konya Kitabı VIII, Konya.

Erdmann, K. (1961). Das Anatolische des 13. Jahrhunderts, Verlag Gebr. Mann, Berlin.

Erdmann, K. (1961). Das Anatolische Karavansaray Des 13. Jahrhunders Zweıter und Drıtter Teil, Mann Verlag, Berlin.

İlter, İ. (1969). Tarihi Türk Hanları, KGM Matbaası, Ankara.

Karamağaralı, H. (1970). Anadolu Selçuklu Kervansarayları, Önasya, Ankara.

Karauğuz G., **Özdemir H.** (1996). Eskiçağ Konya Araştırmaları 1, Phrygia Paroreus Bölgesi (Anıtlar, Yerleşmeler ve Küçük Buluntular), Özel Baskı, İstanbul.

Karpuz, H. (1995). Anadolu Selçuklu Mimarisi, S.Ü. Kültür Yayınları, Konya.

Kayaoğlu, İ. (1989). "*Anadolu Selçukluları Devrinde Ticari Hayat*", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara.

Keser, O. (1987). Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Kadınhanı, M.Naci Gücüyener Matbaacılık ve Gazetecilik, Konya.

KKVKVK. Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 42.11/5 Nolu Dosya

Konyalı, İ.H. (1997). Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Enes Yayınları, Ankara.

Kuban, D. (1965). "*Anadolu Türk mimarisinin kaynak ve sorunları*", İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Moltke, H. (1960). Türkiye'deki Durum ve Olaylar Üzerine Mektuplar (1835-1839), çev. Hayrullah Örs, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Oktaç, A.D. (2005). "*Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Kullanılan Aydınlatma Detay ve Araçları*", Konya Kitabı VIII, Konya.

Ögel, B. (1991). Türk Kültür Tarihine Giriş, Cilt 1, Kültür Bakanlığı, Ankara.

Öney, G. (1992). Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, İş Bankası Yayınları, Ankara.

Özcan, K. (2006). "*Anadolu Selçuklu Dönemi Yerleşme Tipolojileri -I- Pazar ya da Panayır Yerleşmeleri*", Sosyal Bilimler Dergisi.

Özdemir, Y. (2020). Anadolu'da Bizans Selçuklu Kültürel Etkileşiminin Sanata Yansımaları, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Özergin M.K. (1959). Anadolu Selçukluları Çağında Anadolu Yolları, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Özergin M.K. (1965). Anadolu'da Selçuklu Kervansarayları, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Özgenel, L. (2005). Spolia: Geç Antik Dönemde Yapılar ve Yapı Elemanlarının İkinci Kullanımları, Eskiçağ'ın Mekânları Zamanları İnsanları, Homer Kitabevi, İstanbul.

Özkul, L. (2003). Sultanlar Şehri Kadınhanı (Saideli-Pira), Kadınhanı Belediyesi, Konya.

Polat, M.S. (1992). Anadolu Selçuklularında Ticari Hayat, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Rona, Z. (1997). "*Devşirme*", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, YEM Kitabevi, İstanbul.

Saradi, H. (1997). "*The Use of Ancient Spolia in Byzantine Monuments: The Archaeological and Literary Evidence*", International Journal of the Classical Tradition, Vol. 3, No.4, Spring.

Sevimli, E.E. (2019). Konya'daki Kadınhanı Kervansarayının Devşirme Malzemeler Üzerinden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Strabon. (2000). Geographika Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XII-XIII-XIV, çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Şapolyo, E.B. (1972). Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Güven Matbaası, Ankara.

Sözen, M., Tanyeli, U. (2001). "*Devşirme*", Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Teixer, C. (2002). Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, çev. Ali Suat, Cilt III, Enformasyon ve Doküman Hizmetleri Vakfı, Ankara.

Tuncel M. (2002). "*Konya*", TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 26, TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara.

Turan, O. (1946). "*Selçuklu Kervansarayları*", Belleten Dergisi, Sayı 39, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Turan, O. (1947). "*Selçuklu Devri Vakfiyeleri-I Şemseddin Altun-Aba, Vakfiyesi ve Hayatı*", Belleten Dergisi, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Turan, O. (1988). Türkiye Selçukluları hakkında resmi vesikalar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Turan, O. (2009). Selçuklular Târihi ve Türk-İslâm Medeniyeti, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Uslu, H. (1985). Başlangıçtan Günümüze İslam Müesseseleri Tarihi, Gonca Yayınları, İstanbul.

Ün, H.İ. (2012). Anadolu Selçuklu Sanatı-V, Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Erzurum.

Ünsur, N. (1994). "*Konya Yöresi XIII.y.y.'ın İlk Yarısındaki Selçuklu Rumi Motifleri*"**,** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yasa, A. (1996). Anadolu Selçukluları Döneminde Türk-İslam Şehri Olarak Konya, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yavuz, A. (1969). "*Alara Han'ın Tanıtılması ve Değerlendirilmesi*", Belleten Dergisi, Türk Tarih Kurumu,Ankara.

Yavuz, A. (1976). "*Anadolu'da Eşodaklı Selçuklu Hanları*", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Sayı 2/2, Ankara.

Yavuz, A. (1992). "*Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Mekan-İşlev İlişkisi İçinde Savunma ve Barınma*", Vakıflar Haftası Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Yavuz, A. (1995). "*Anadolu Selçuklu dönemi kervansaraylarının tipolojisi*", IV. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri, Konya.

Yuvalı, A. (1993). "*Türkiye Selçukluları döneminde Antalya'da ticari hayat*", 4. Selçuklu Semineri Bildiriler, Antalya.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1<http://cografyaharita.com/haritalarim/4o-konya-konum-haritasi.jpg>

URL-2<http://cografyaharita.com/haritalarim/1gturkiye_ karasal_iklim_ grafigi _konya.png>

URL-3<http://cografyaharita.com/haritalarim/4l-konya-ili-haritasi.png>

URL-4<https://arkeofili.com/konyada-baraj-suyu-cekilince-selcuklu-hani-ortaya-cikti/>

URL-5<https://www.sanatinyolculugu.com/sarapsa-han/>

URL-6<https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/ezinepazar-hani>

URL-7<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecekyer/gelendost-ertokus-kervansarayi-kudret-han>

URL-8<https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/tuzhisar-sultan-hani>

URL-9<http://www.dosemealti.bel.tr/tr/m/tarihi-yerler/evdir-han.html>

URL-10<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/alara-han-1>

URL-11<http://www.turkishhan.org/kadin.htm>

URL-12<https://gezilecekyerler.com/kadinhani-konya/>

URL-13<https://earth.google.com/web/data=MkEKPwo9CiExejVoeml2SVJ3UlAtY2llS2plQ2NCaXhwclNrejdzQ0sSFgoUMEM0OTYyQzE5MDIyMzY0MURCNDEgAQ>

URL-14<https://islamansiklopedisi.org.tr/argit-hani>

URL-15 <https://www.kursunluhan.com/#tarihce>

URL-16<https://www.kursunluhan.com/#galeri>

URL-17<https://www.kursunluhan.com/#galeri>

URL-18<yandex.com.tr/harita/org/zazadin_hani_kervansarayi>

URL-19<http://www.turkishhan.org/images/horozint.JPG>

URL-20<https://www.tripadvisor.com.tr/Guven_Balik_Restaurant-Meram.html>

ÇİZİM KAYNAKLARI

Erdmann, K. (1961). Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrhunderts, Istanbuler Forschungen, Berlin.

Erdmann, K. (1976). Das Anatolische Karavansaray Des 13. Jahrhunders Zweıter und Drıtter Teil, Mann Verlag, Berlin.

HARİTA KAYNAKLARI

İlter, İ. (1969). Tarihi Türk Hanları, KGM Matbaası, Ankara.

Koşay, H. Z. (1974). Makaleler ve İncelemeler, Ankara.

Kuban, D. (2002). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

EKLER

EK A. VBM Verileri

EK B. Rölöve Çizimleri

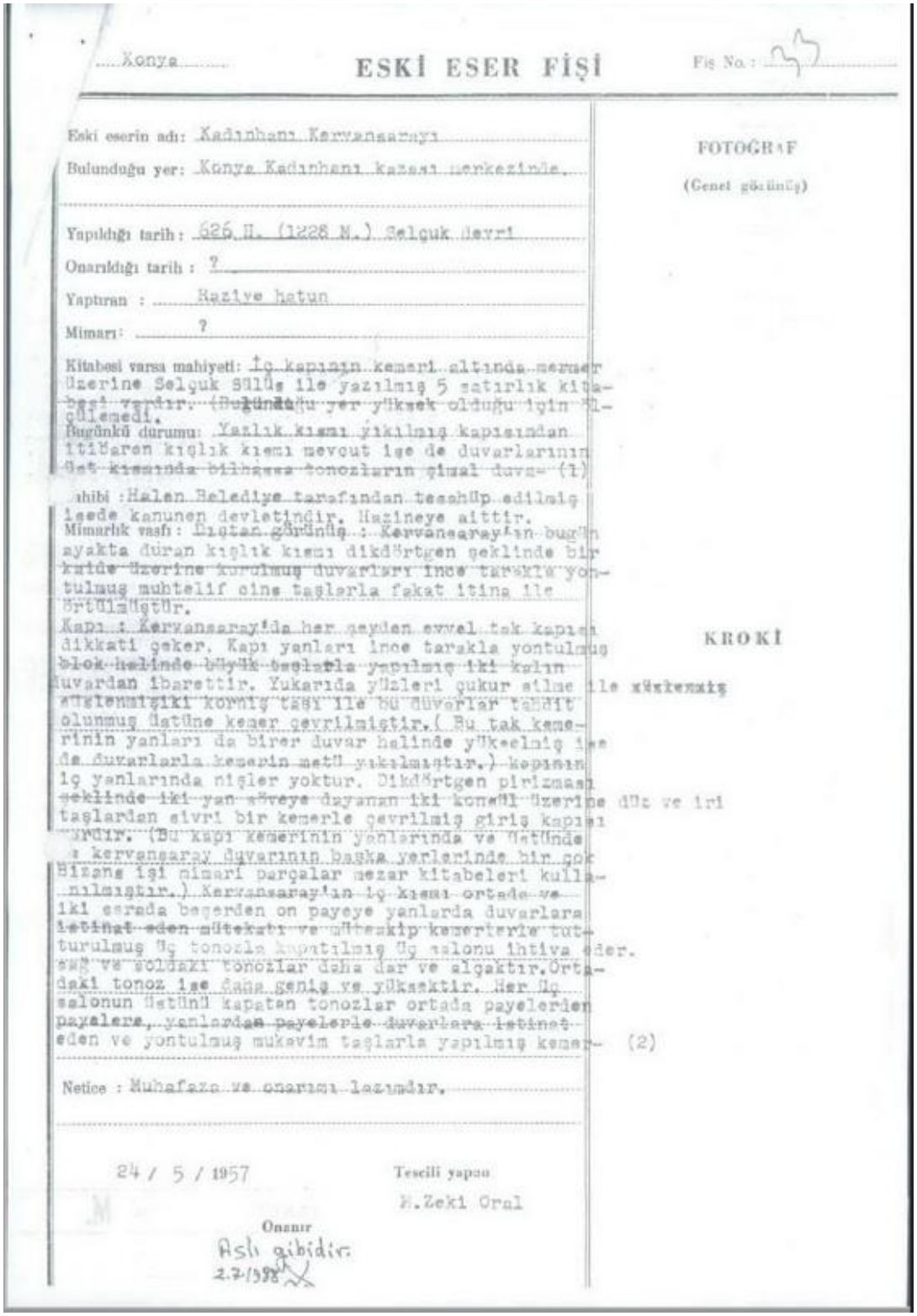
EK C. Malzeme Analizi

EK D. Bozulma Analizi

EK E. Restitüsyon Çizimleri

EK F. Müdahale Analizi

EK G. Restorasyon Çizimleri

Konya

ESKİ ESER FİŞİ

Fiş No.: 57

Eski eserin adı: Kadınhanı Karvansarayı

Bulunduğu yer: Konya Kadınhanı kazası merkezinde.

FOTOĞRAF

(Genel görünüş)

Yapıldığı tarih: 626 H. (1228 M.) Selçuk devri

Onarıldığı tarih: ?

Yaptıran: Hazive hatun

Mimarı: ?

Kitabesi varsa mahiyeti: İç kapının kemeri altında mermer üzerine Selçuk Süls ile yazılmış 5 satırlık kitabesi vardır. (Bulunduğu yer yüksek olduğu için ölçülemedi.

Bugünkü durumu: Yazlık kısmı yıkılmış kapısından itibaren kışlık kısmı mevcut ise de duvarlarının üst kısmında bilhassa tonozların çimal duvarı (1)

Sahibi: Halen Belediye tarafından tasahhüp edilmiş ise de kanunen devletindir. Hazineye aittir.

Mimarlık vasfı: Dıştan görünüş: Karvansaray'ın bugün ayakta duran kışlık kısmı dikdörtgen şeklinde bir kütle üzerine kurulmuş duvarları ince taraklı yontulmuş muhtelif cins taşlarla fakat itina ile örülmüştür.

Kapı: Karvansaray'da her şeyden evvel tak kapısı dikkati çeker. Kapı yanları ince taraklı yontulmuş blok halinde büyük taşlarla yapılmış iki kalın duvardan ibarettir. Yukarıda yüzleri çukur silme ile süslenmiş iki kornış taşı ile bu duvarlar tahdit olunmuş üstüne kemer çevrilmiştir.(Bu tak kemerinin yanları da birer duvar halinde yükselmiş ise de duvarlarla kemerin metn yakılmıştır.) Kapının iç yanlarında nişler yoktur. Dikdörtgen pirizması şeklinde iki yan söveye dayanan iki konsol üzerine düz ve iri taşlardan sivri bir kemerle çevrilmiş giriş kapısı vardır. (Bu kapı kemerinin yanlarında ve üstünde o kervansaray duvarının başka yerlerinde bir çok Bizans işi mimari parçalar mezar kitabeleri kullanılmıştır.) Kervansaray'ın iç kısmı ortada ve iki sırada beşerden on payeye yanlarda duvarlara istinat eden müteaddi ve müteakip kemerlerle tutturulmuş üç tonozla kapatılmış üç salonu ihtiva eder. Sağ ve soldaki tonozlar daha dar ve alçaktır. Ortadaki tonoz ise daha geniş ve yüksektir. Her üç salonun üstünü kapatan tonozlar ortada payelerden payelere, yanlardan payelerle duvarlara istinat eden ve yontulmuş mukavim taşlarla yapılmış kemer- (2)

KROKİ

Netice: Muhafaza ve onarımı lazımdır.

24 / 5 / 1957

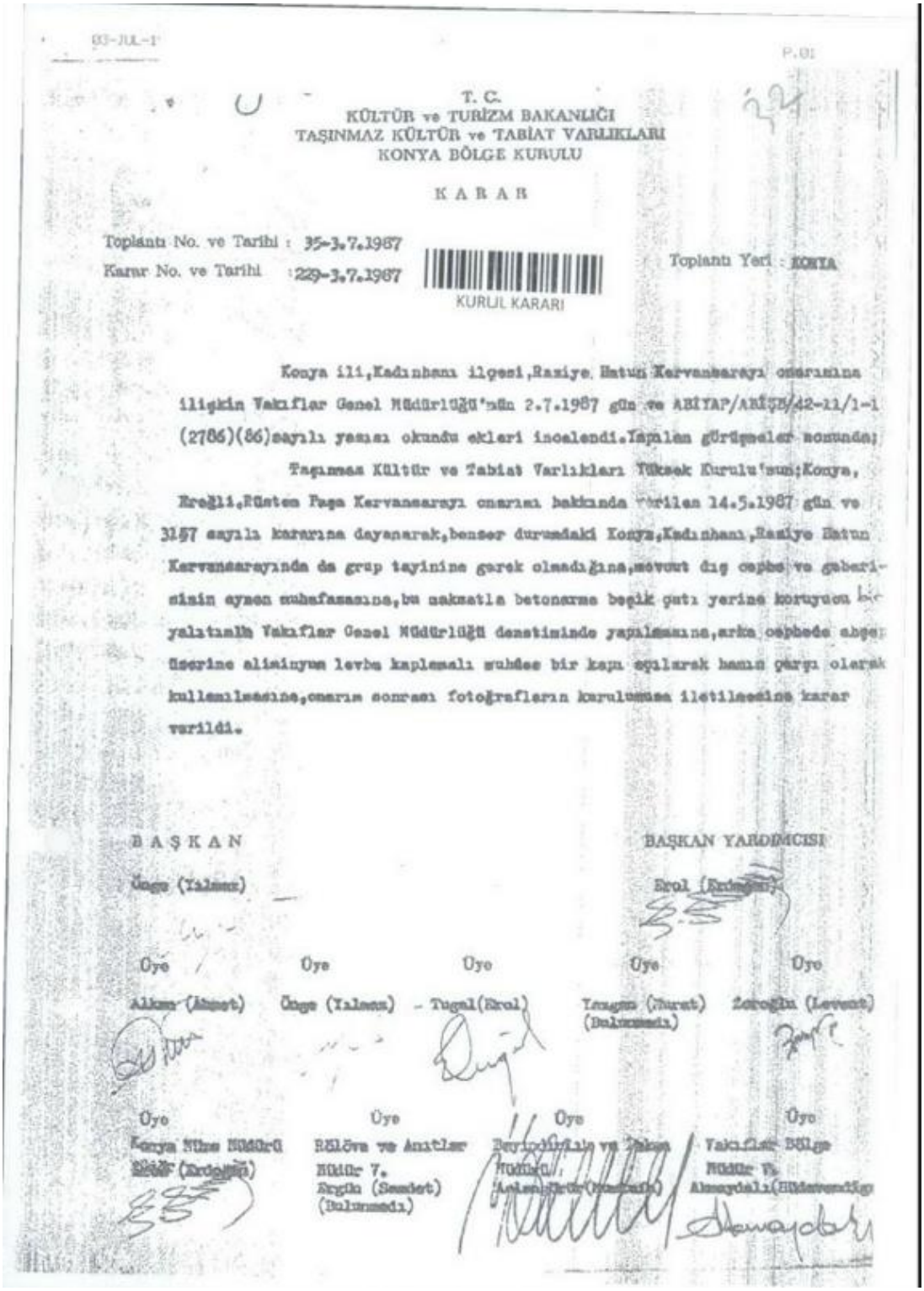
Tesdik yapan

M.Zeki Oral

Onanır

Aslı gibidir.

2.7.1958

T. C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI
KONYA BÖLGE KURULU

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 35-3.7.1987
Karar No. ve Tarihi : 229-3.7.1987

KURUL KARARI

Toplantı Yeri : KONYA

Konya ili,Kadınhanı ilçesi,Raziye Hatun Kervansarayı onarımına ilişkin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 2.7.1987 gün ve ABİYAP/ABİŞB/42-11/1-1 (2786)(86)sayılı yazısı okundu ekleri incelendi.Yapılan görüşmeler sonunda; Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun;Konya, Ereğli,Rüstem Paşa Kervansarayı onarımı hakkında verilen 14.5.1987 gün ve 3157 sayılı kararına dayanarak,benzer durumdaki Konya,Kadınhanı,Raziye Hatun Kervansarayında da grup tayinine gerek olmadığına,mevcut dış cephe ve gaberisinin aynen muhafazasına,bu maksatla betonarme beşik çatı yerine koruyucu bir yalıtımlı Vakıflar Genel Müdürlüğü denetiminde yapılmasına,arka cephede abge üzerine alüminyum levha kaplamalı muhdes bir kapı açılarak hamam çıkışı olarak kullanılmasına,onarım sonrası fotoğrafların kurulumuza iletilmesine karar verildi.

BAŞKAN

Öngö (Yılmaz)

BAŞKAN YARDIMCISI

Erol (Erdoğan)

Üye
Alkan (Ahmet)

Üye
Öngö (Yılmaz)

Üye
Tugal(Erol)

Üye
Uzugan (Murat)
(Bulunmadı)

Üye
Zeroğlu (Levent)

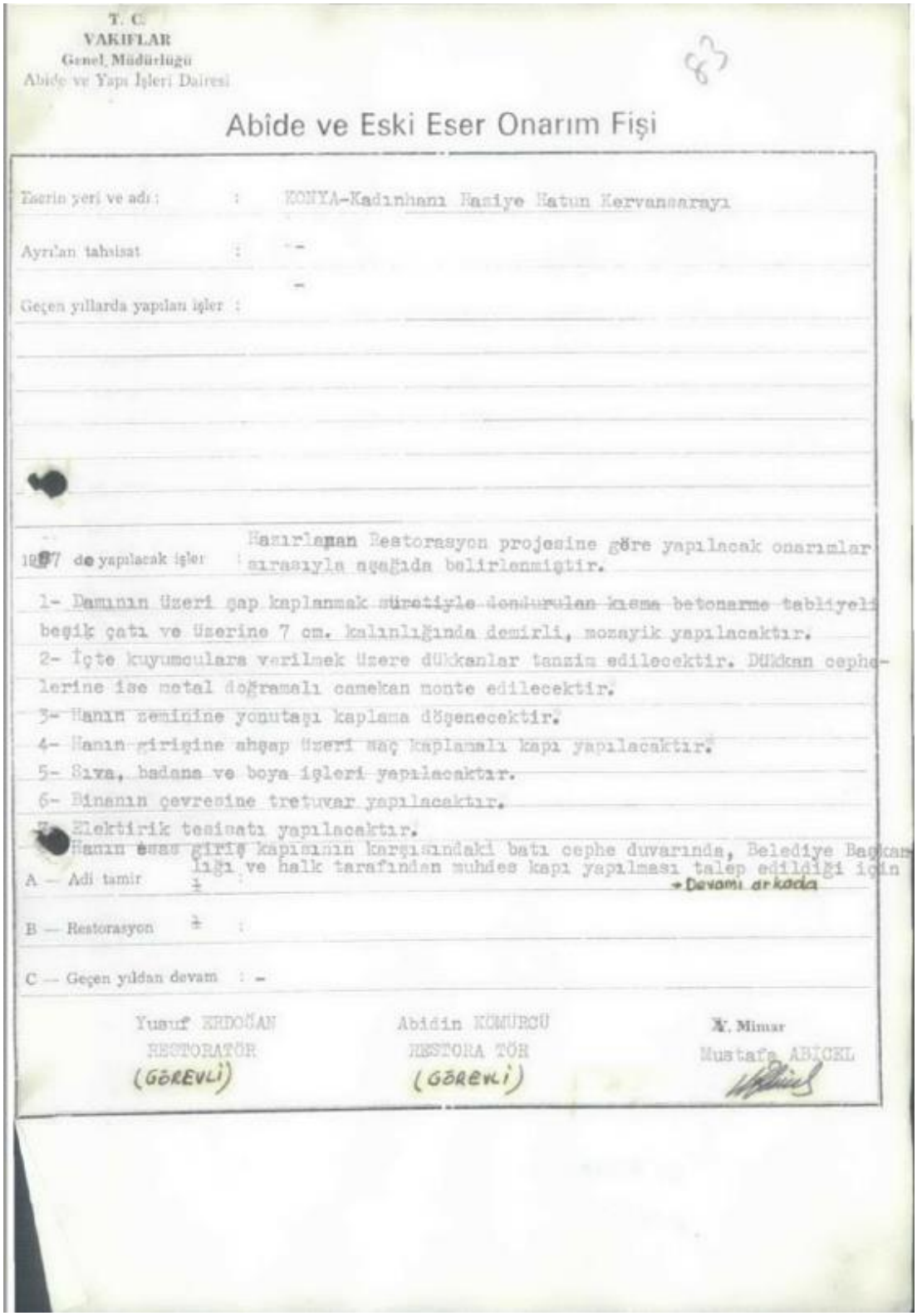
Üye
Konya Müze Müdürü
Nüzhet (Erdoğan)

Üye
Eğitim ve Anıtlar
Müdür V.
Ergün (Semahat)
(Bulunmadı)

Üye
Devlet Su İşleri ve Yapım
Müdürü
Arslan (Kemal)

Üye
Vakıflar Bölge
Müdür V.
Almaydalı(Müdafaasında)

EK A.2. 1987 tarihli kurul kararı

T. C.
VAKIFLAR
Genel Müdürlüğü
Abide ve Yapı İşleri Dairesi

Abîde ve Eski Eser Onarım Fişi

Eserin yeri ve adı : KONYA-Kadınhanı Nasiye Hatun Kervansarayı

Ayrılan tahsisat : -

Geçen yıllarda yapılan işler : -

1987 de yapılacak işler : Hazırlanan Restorasyon projesine göre yapılacak onarımlar sırasıyla aşağıda belirlenmiştir.

1- Damının üzeri çap kaplanmak süretiyle donduruları kısma betonarme tabliyeli beşik çatı ve üzerine 7 cm. kalınlığında demirli, mozayik yapılacaktır.
2- İçte kuyumculara verilmek üzere dükkanlar tanzim edilecektir. Dükkan cephelerine ise metal doğramalı camekan monte edilecektir.
3- Hanın zeminine yonutaşı kaplama döşenecektir.
4- Hanın girişine ahşap üzeri naç kaplamalı kapı yapılacaktır.
5- Sıva, badana ve boya işleri yapılacaktır.
6- Binanın çevresine tretuvar yapılacaktır.
7- Elektirik tesisatı yapılacaktır.
Hanın esas giriş kapısının karşısındaki batı cephe duvarında, Belediye Başkanlığı ve halk tarafından muhdes kapı yapılması talep edildiği için

→Devamı arkada

A — Adi tamir ½ :

B — Restorasyon ½ :

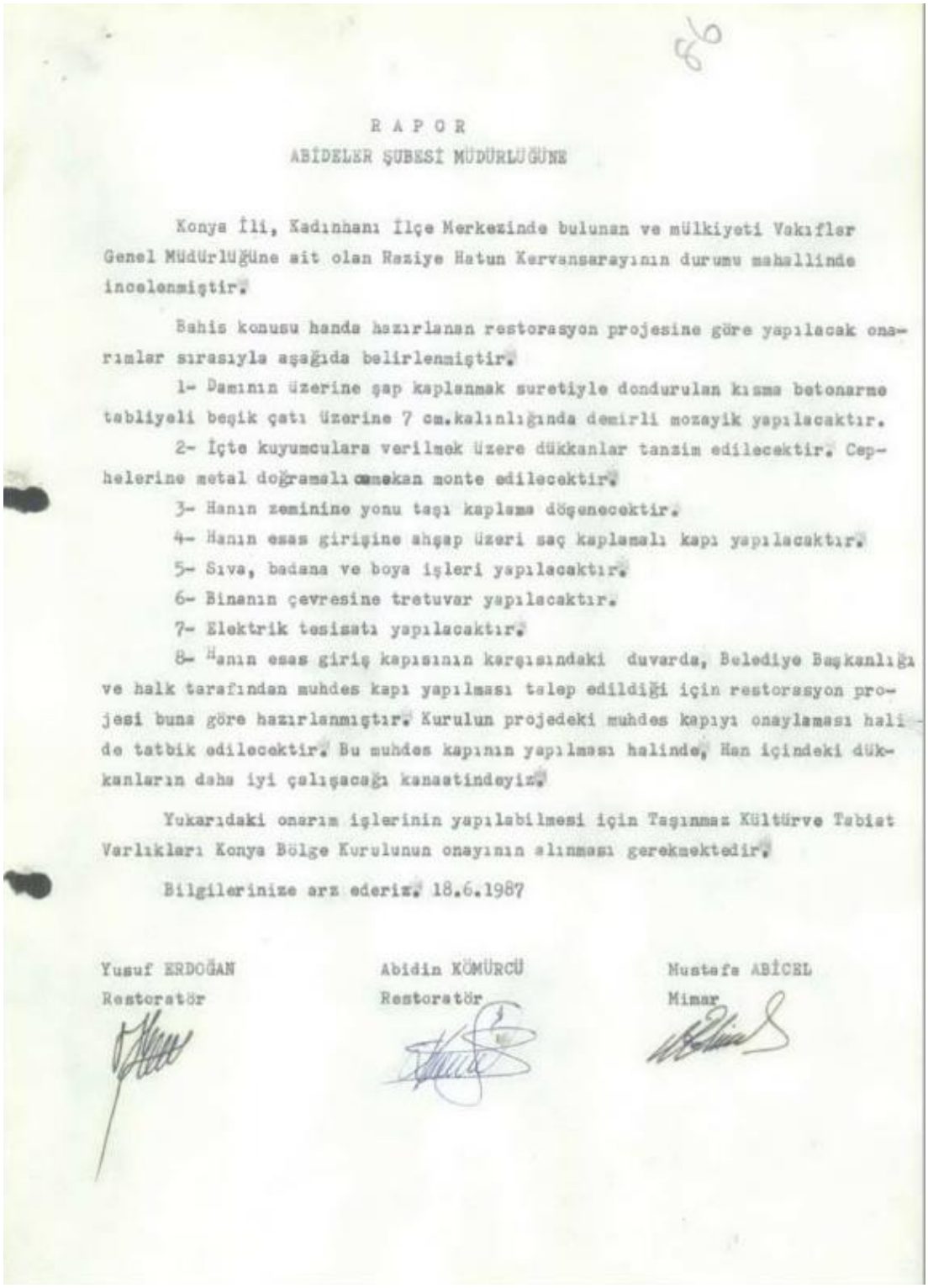
C — Geçen yıldan devam : -

Yusuf ERDOĞAN
RESTORATÖR
(GÖREVLİ)

Abidin KÖMÜRCÜ
RESTORATÖR
(GÖREVLİ)

Y. Mimar
Mustafa ABİCKL

EK A.3. 1987 tarihli abide ve eski eser onarım fişi

R A P O R

ABİDELER ŞUBESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Konya İli, Kadınhanı İlçe Merkezinde bulunan ve mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan Raziye Hatun Kervansarayının durumu mahallinde incelenmiştir.

Bahis konusu handa hazırlanan restorasyon projesine göre yapılacak onarımlar sırasıyla aşağıda belirlenmiştir.

1- Damının üzerine şap kaplanmak suretiyle donduruları kısma betonarme tabliyeli beşik çatı üzerine 7 cm.kalınlığında demirli mozayik yapılacaktır.

2- İçte kuyumculara verilmek üzere dükkanlar tanzim edilecektir. Cephelerine metal doğramalı camekan monte edilecektir.

3- Hanın zeminine yonu taşı kaplama döşenecektir.

4- Hanın esas girişine ahşap üzeri saç kaplamalı kapı yapılacaktır.

5- Sıva, badana ve boya işleri yapılacaktır.

6- Binanın çevresine tretuvar yapılacaktır.

7- Elektrik tesisatı yapılacaktır.

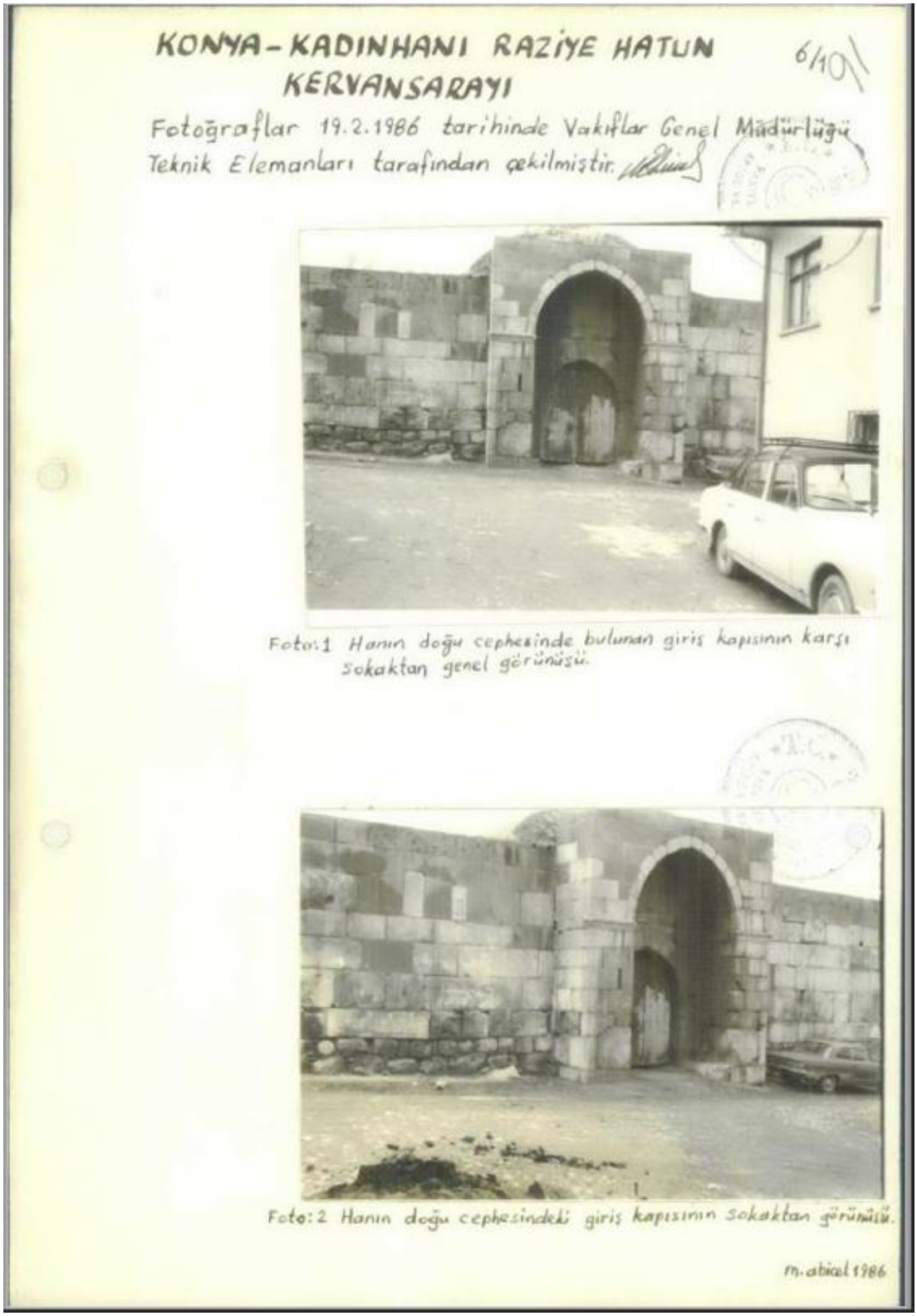
8- Hanın esas giriş kapısının karşısındaki duvarda, Belediye Başkanlığı ve halk tarafından muhdes kapı yapılması talep edildiği için restorasyon projesi buna göre hazırlanmıştır. Kurulun projedeki muhdes kapıyı onaylaması halinde tatbik edilecektir. Bu muhdes kapının yapılması halinde, Han içindeki dükkanların daha iyi çalışacağı kanaatindeyiz.

Yukarıdaki onarım işlerinin yapılabilmesi için Taşınmaz Kültürve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulunun onayının alınması gerekmektedir.

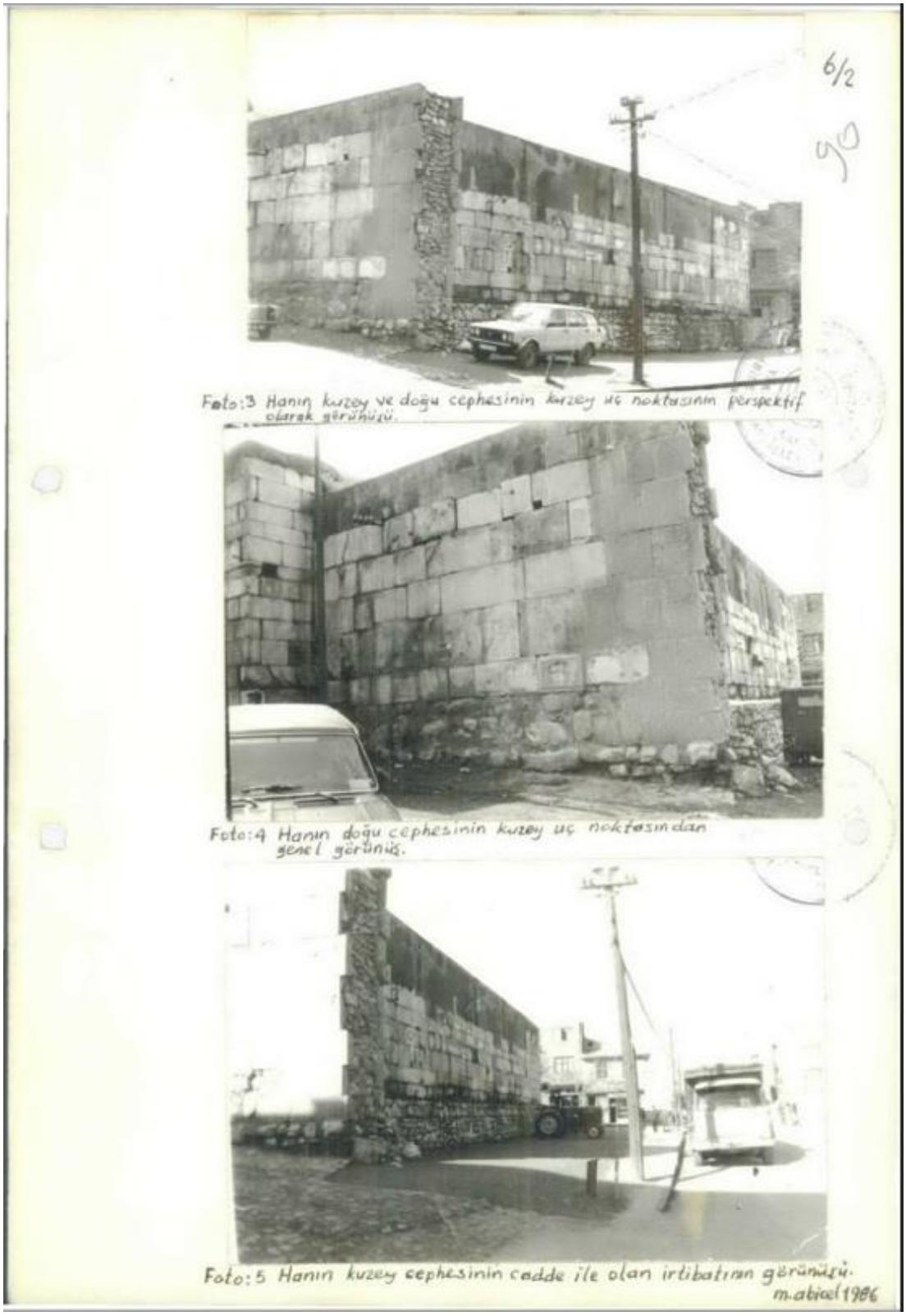
Bilgilerinize arz ederiz. 18.6.1987

Yusuf ERDOĞAN	Abidin KÖMÜRCÜ	Mustafa ABİCEL
Restoratör	Restoratör	Mimar

EK A.4. 1987 tarihli onarım raporu

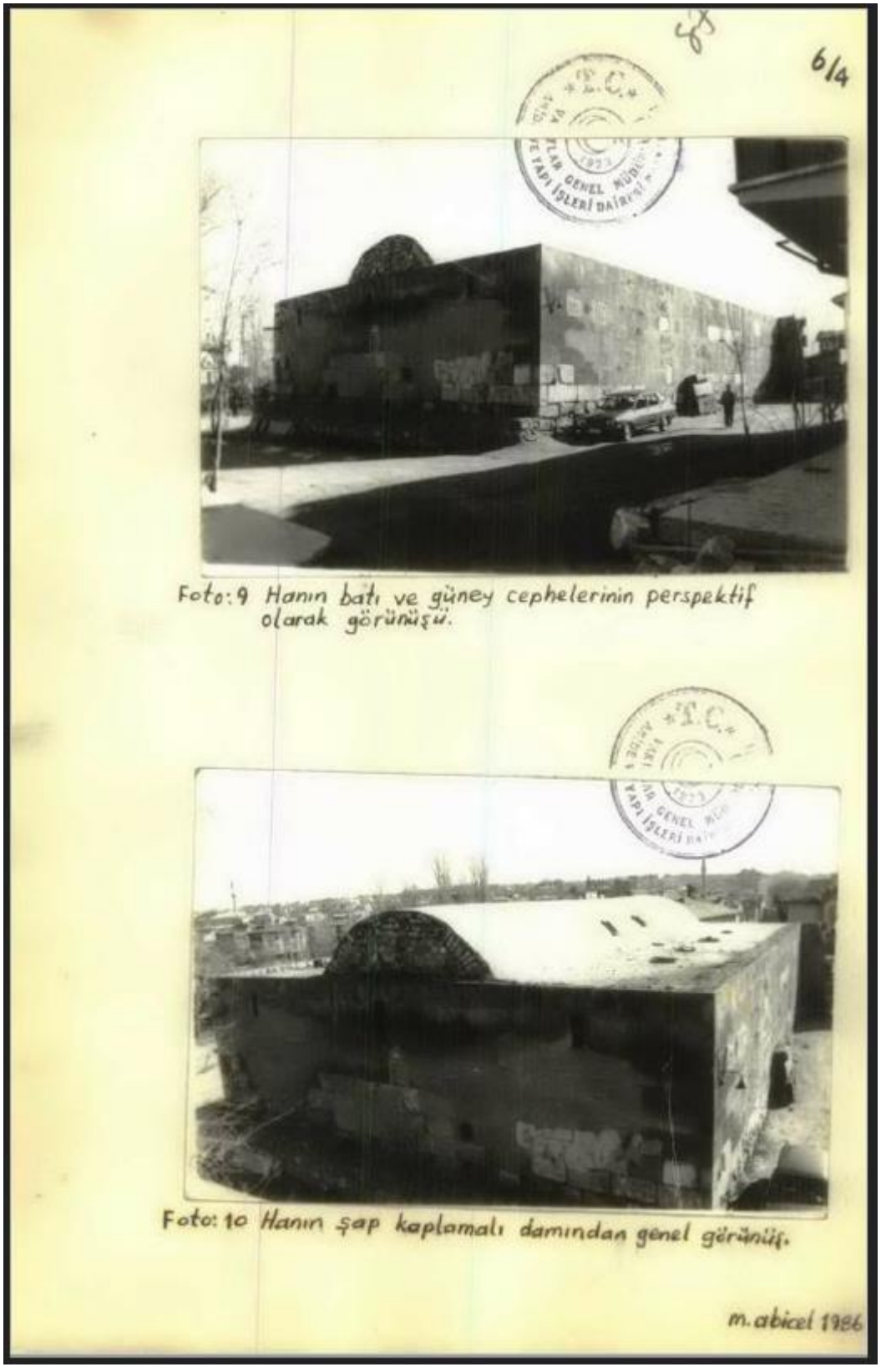
EK A.5. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

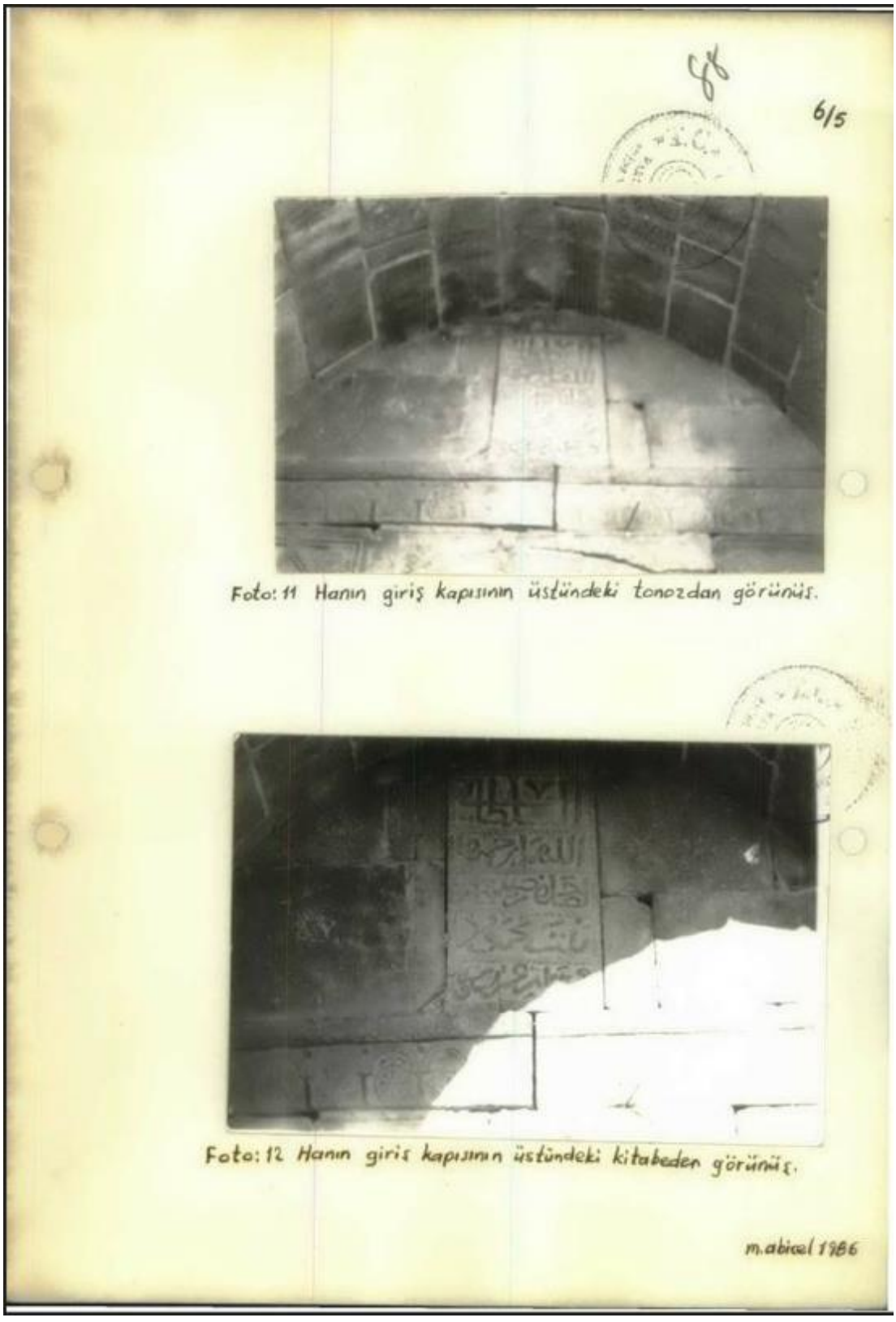
EK A.6. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

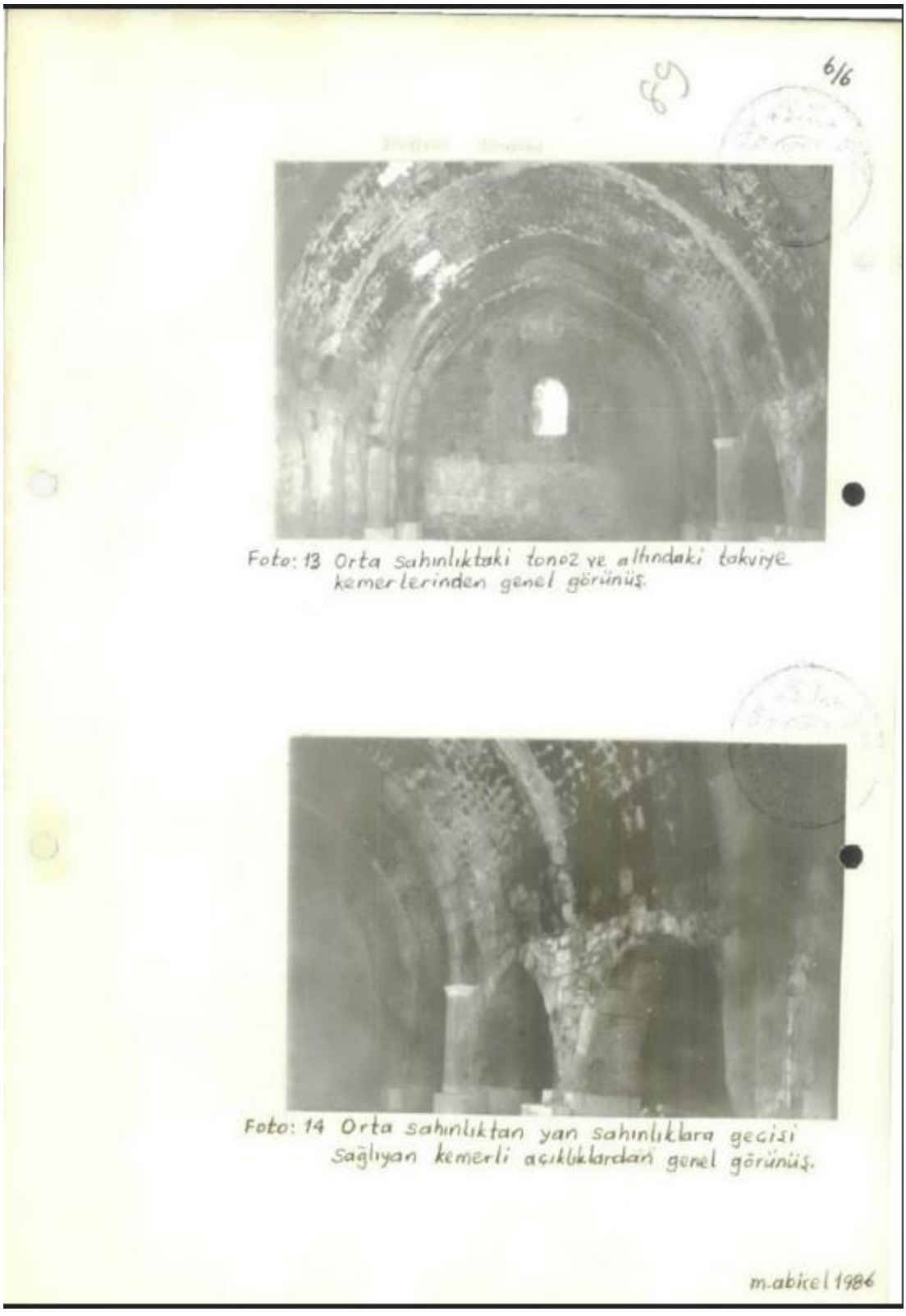
EK A.7. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

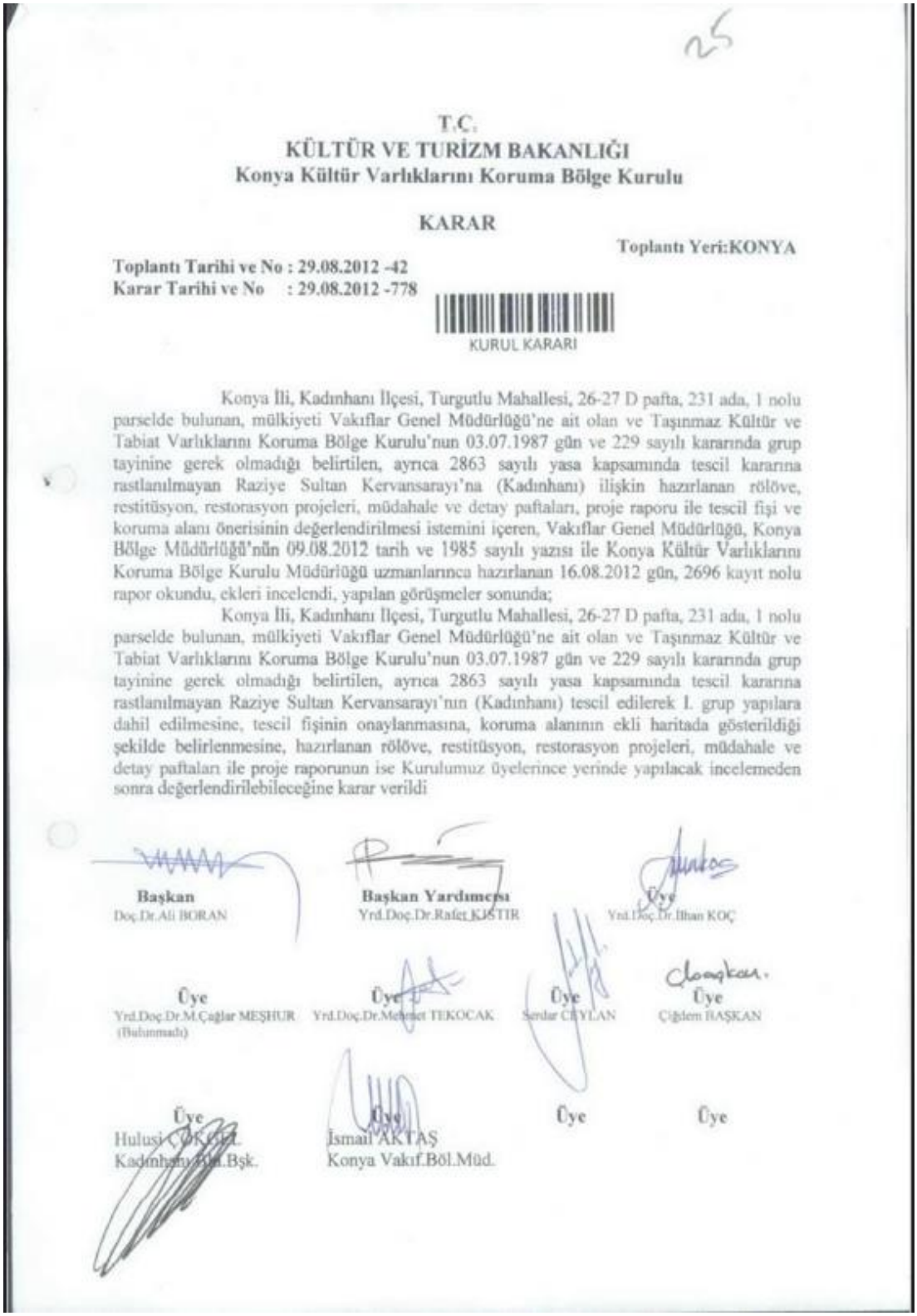
EK A.8. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

EK A.9. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

EK A.10. 1986 tarihli Raziye Sultan Kervansarayı görselleri

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Yeri:KONYA

Toplantı Tarihi ve No : 29.08.2012 -42
Karar Tarihi ve No : 29.08.2012 -778

KURUL KARARI

Konya İli, Kadınhanı İlçesi, Turgutlu Mahallesi, 26-27 D pafta, 231 ada, 1 nolu parselde bulunan, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.07.1987 gün ve 229 sayılı kararında grup tayinine gerek olmadığı belirtilen, ayrıca 2863 sayılı yasa kapsamında tescil kararına rastlanılmayan Raziye Sultan Kervansarayı'na (Kadınhanı) ilişkin hazırlanan rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri, müdahale ve detay paftaları, proje raporu ile tescil fişi ve koruma alanı önerisinin değerlendirilmesi istemini içeren, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Konya Bölge Müdürlüğü'nün 09.08.2012 tarih ve 1985 sayılı yazısı ile Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan 16.08.2012 gün, 2696 kayıt nolu rapor okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Konya İli, Kadınhanı İlçesi, Turgutlu Mahallesi, 26-27 D pafta, 231 ada, 1 nolu parselde bulunan, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.07.1987 gün ve 229 sayılı kararında grup tayinine gerek olmadığı belirtilen, ayrıca 2863 sayılı yasa kapsamında tescil kararına rastlanılmayan Raziye Sultan Kervansarayı'nın (Kadınhanı) tescil edilerek I. grup yapılara dahil edilmesine, tescil fişinin onaylanmasına, koruma alanının ekli haritada gösterildiği şekilde belirlenmesine, hazırlanan rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri, müdahale ve detay paftaları ile proje raporunun ise Kurulumuz üyelerince yerinde yapılacak incelemeden sonra değerlendirilebileceğine karar verildi

Başkan
Doç.Dr.Ali BORAN

Başkan Yardımcısı
Yrd.Doç.Dr.Rafet KÜSTİR

Üye
Yrd.Doç.Dr.İlhan KOÇ

Üye
Yrd.Doç.Dr.M.Çağlar MEŞHUR
(Bulunmadı)

Üye
Yrd.Doç.Dr.Mehmet TEKOCAK

Üye
Serdar CEYLAN

Üye
Çiğdem BAŞKAN

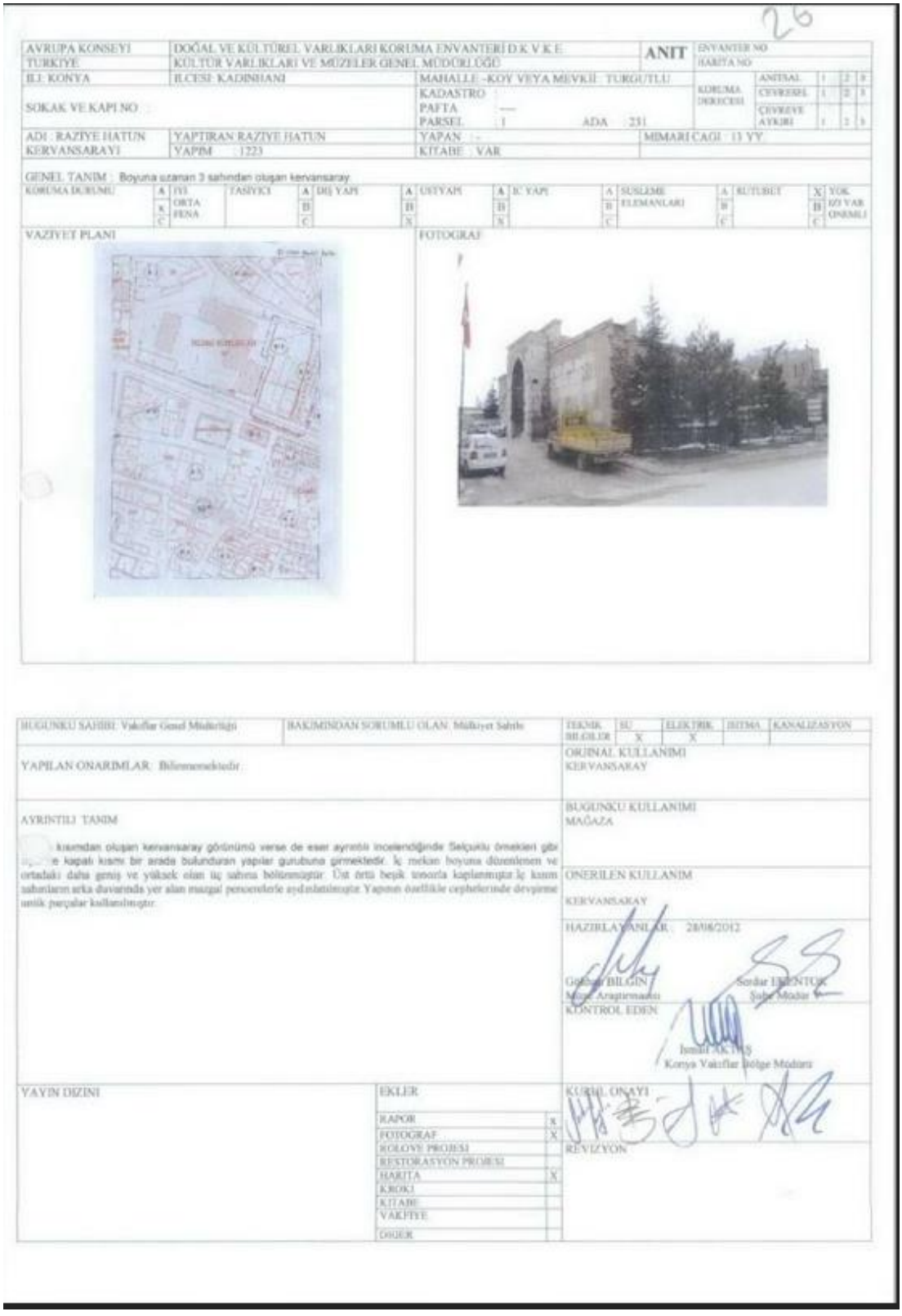
Üye
Hulusi ÇOKGÖZ
Kadınhanı Mal.Bşk.

Üye
İsmail AKTAŞ
Konya Vakıf.Böl.Müd.

Üye

Üye

EK A.11. 2012 tarihli kurul kararı

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO
İL: KONYA	İLÇESİ: KADINHANI	MAHALLE: -KÖY VEYA MEVKİİ: TURGUTLU	KORUMA DERECESİ: ANITSAL 1 2 3
SOKAK VE KAPI NO:		KADASTRO: PAFTA: --- PARSEL: 1 ADA: 231	ÇEVRESEL 1 2 3 / ÇEVRESİ AYKIRI 1 2 3
ADI: RAZİYE HATUN KERVANSARAYI	YAPTIRAN: RAZİYE HATUN	YAPAN: -	MİMARİ ÇAĞI: 13 YY
	YAPIM: 1223	KİTABE: VAR	

GENEL TANIM: Boyuna uzanan 3 sahından oluşan kervansaray

KORUMA DURUMU		TİPİ		TAŞIYICI		DIŞ YAPI		ÜSTYAPI		İÇ YAPI		SÜSLEME ELEMANLARI		KÜTÜBİYET		YOK
	A	İYİ			A		A		A		A		A		X	İZİ VAR
	B	ORTA			B		B		B		B		B		B	ÖNEMLİ
	C	FENA			C		X		X		C		C		C	

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

BUGÜNKÜ SAHİBİ: Vakıflar Genel Müdürlüğü	BAKIMINDAN SORUMLU OLAN: Mülkiyet Sahibi	TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON
			X	X		

YAPILAN ONARIMLAR: Bilinmemektedir.

ORİJİNAL KULLANIMI
KERVANSARAY

BUGÜNKÜ KULLANIMI
MAĞAZA

AYRINTILI TANIM

kısımdan oluşan kervansaray görünümü verse de eser ayrıntılı incelendiğinde Selçuklu örnekleri gibi e kapalı kısmı bir arada bulunduran yapılar gurubuna girmektedir. İç mekan boyuna düzenlenen ve ortadaki daha geniş ve yüksek olan üç sahına bölünmüştür. Üst örtü beşik tonozla kaplanmıştır.İç kısım sahınların arka duvarında yer alan mazgal pencerelerle aydınlatılmıştır. Yapının özellikle cephelerinde dönemine ünlik parçalar kullanılmıştır.

ÖNERİLEN KULLANIM
KERVANSARAY

HAZIRLAYANLAR: 28/08/2012

Gökhan BİLGİN
Müze Araştırmacısı

Serdar [illegible]
Şube Müdür

KONTROL EDEN

İsmail [illegible]
Konya Vakıflar Bölge Müdürü

YAYIN DİZİNİ	EKLER		KURUL ONAYI
	RAPOR	X	
	FOTOĞRAF	X	
	KOLOYE PROJESİ		REVİZYON
	RESTORASYON PROJESİ		
	HARİTA	X	
	KROKİ		
	KİTABE		
	VAKFİYE		
	DİĞER		

EK A.12. 2012 tarihli eski eser fişi

T. C.
KADINHANI BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ

İMAR ÇAPI

Sayı : Tarih :

DEĞİŞİKLIK ONAMA SINIRI

PLAN NOTU :

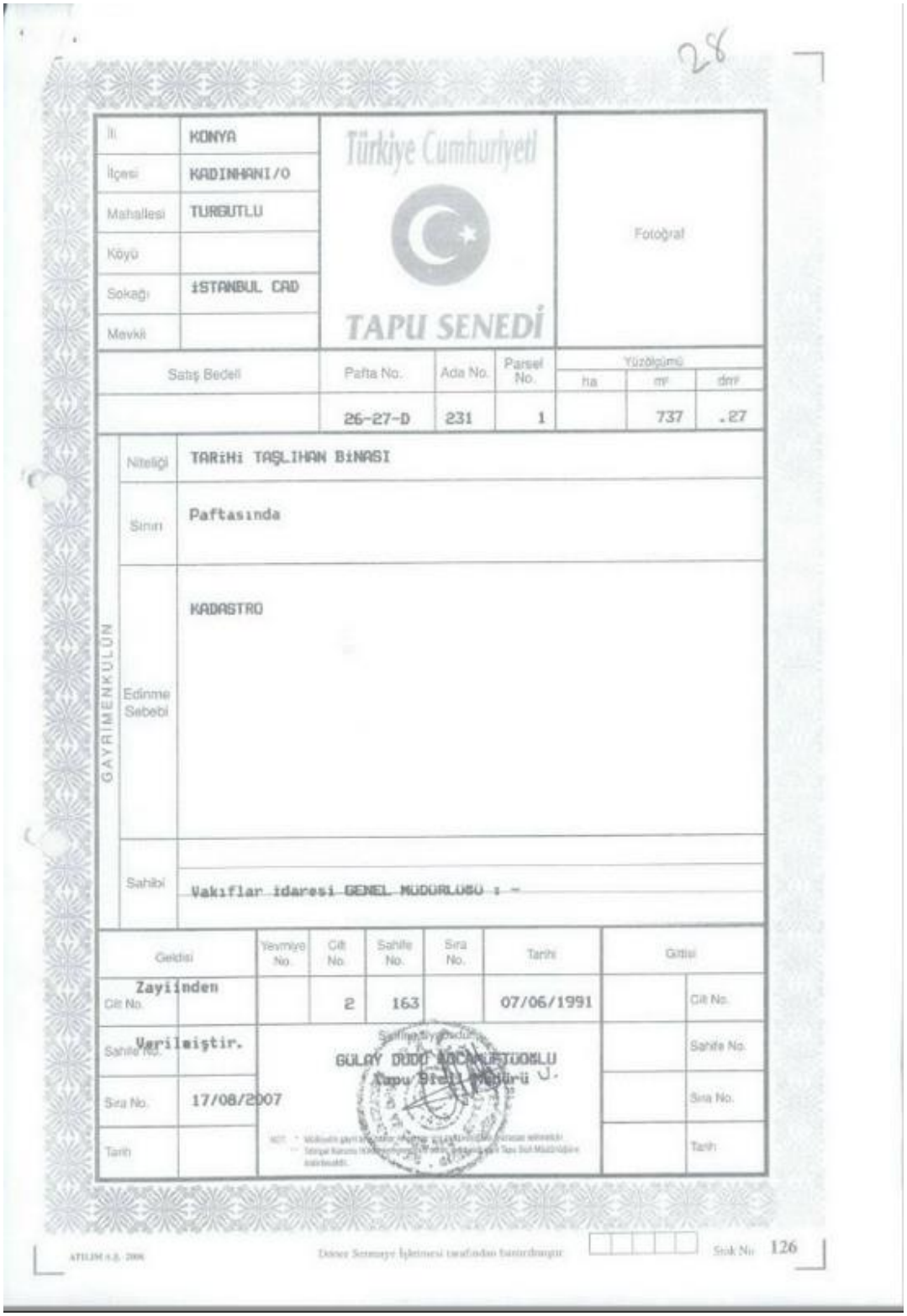
Harita Durumunu İşleyen :					İmar Durumunu İşleyen :		
	Mahalle	Pafta	Ada	Parsel	Miktarı	İmar Planı Onayı	Parselasyon Onayı
KADASTRO						TARİH :	TARİH :
İMAR						SAYI :	SAYI :

Yapı Nizamı :		Kat Yüksekliği :	Uygulama Notu :
Kat Adedi :		Ayrık kat :	
TAKS :		Bodrum :	
KAKS :		Ön Bahçe Mesafesi :	
Toplam İnş Alanı :		Yan Bahçe :	
Bina Yüksekliği :		Arka Bahçe :	

Bu imar durumu yürürlükteki mevzuata göre düzenlenmiştir. İmar durumu ile yalnız proje tasdiki aşamasında inşaat yaptırılmaz. İmar planlarında bir değişiklik olması halinde bu kısıtlar ortadan kalkar.

—Koruma Alanı

EK A.13. 2012 tarihli kurul kararına ait koruma alanı

28

İli: KONYA
İlçesi: KADINHANI/O
Mahallesi: TURGUTLU
Köyü:
Sokağı: İSTANBUL CAD
Mevkii:

Türkiye Cumhuriyeti

TAPU SENEDİ

Fotoğraf

Satış Bedeli	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Yüzölçümü ha	m²	dm²
	26-27-D	231	1		737	.27

GAYRİMENKULUN

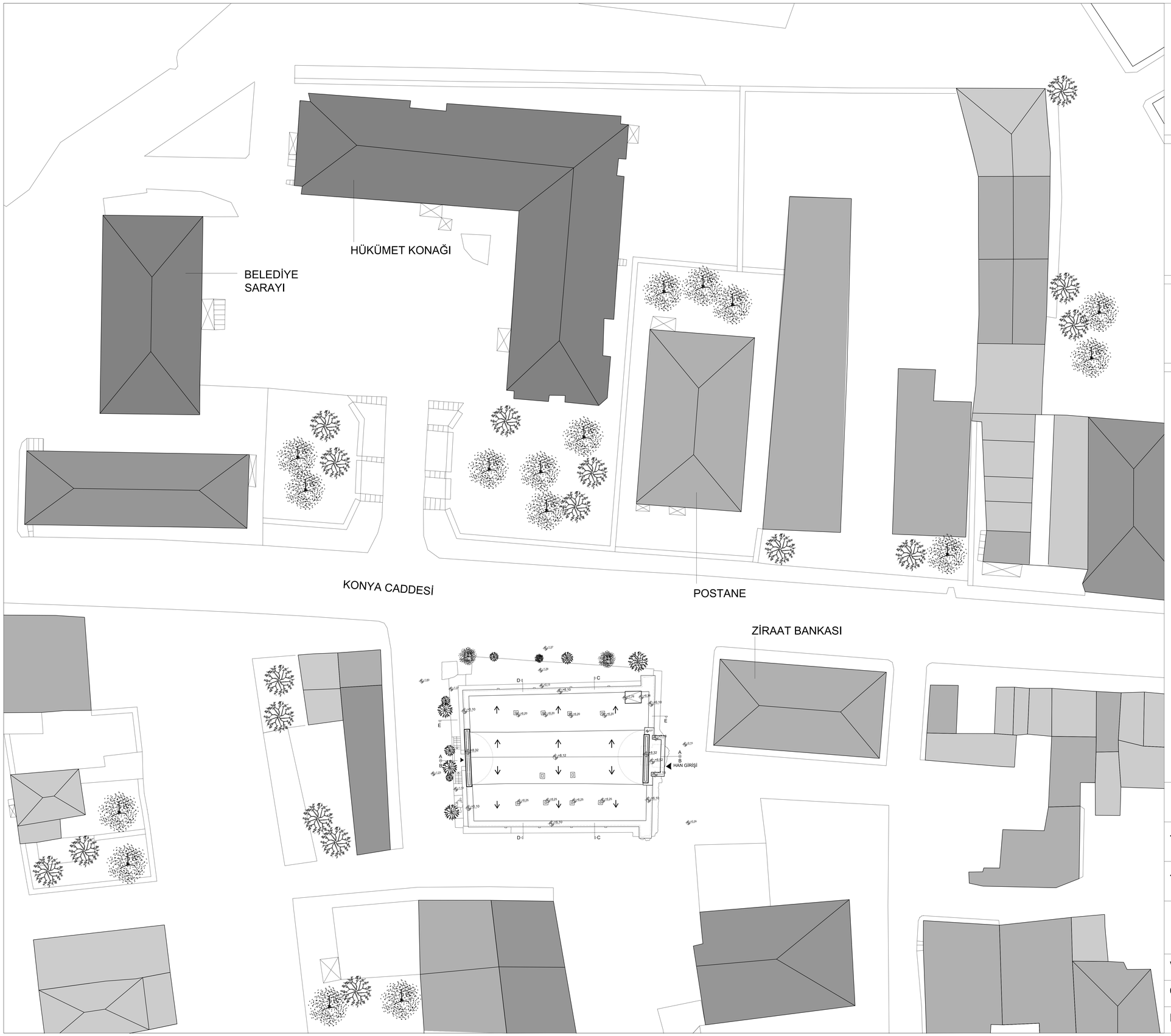
Niteliği: TARİHİ TAŞLIHAN BİNASI
Sınırı: Paftasında
Edinme Sebebi: KADASTRO
Sahibi: Vakıflar idaresi GENEL MÜDÜRLÜĞÜ : -

Geldisi	Yevmiye No.	Cilt No.	Sahife No.	Sıra No.	Tarihi	Gidisi	
Cilt No. Zayiinden		2	163		07/06/1991		Cilt No.
Sahife No. Verilmiştir.							Sahife No.
Sıra No. 17/08/2007							Sıra No.
Tarih							Tarih

GÜLAY DUDU AKCAKUŞOĞLU
Tapu Sicil Müdürü

ATILIM A.Ş. 2006 — Döner Sermaye İşletmesi tarafından basılmıştır — Sıra No: 126

EK A.14. 1991 tarihli tapu senedi

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

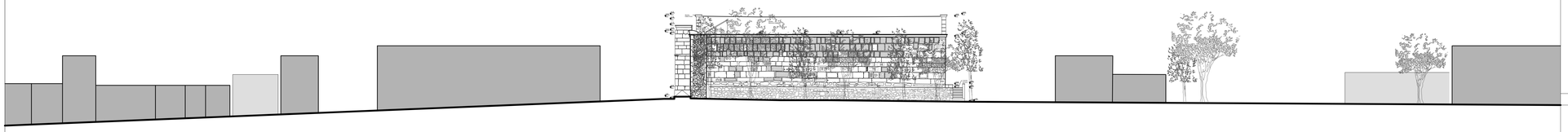
KONYA RAZİYE SULTAN
KERVANSARAYI

RÖLÖVE

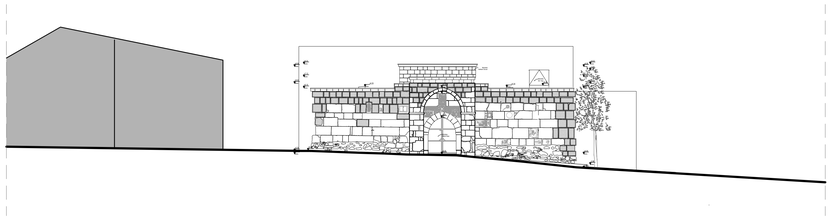
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

VAZİYET PLANI

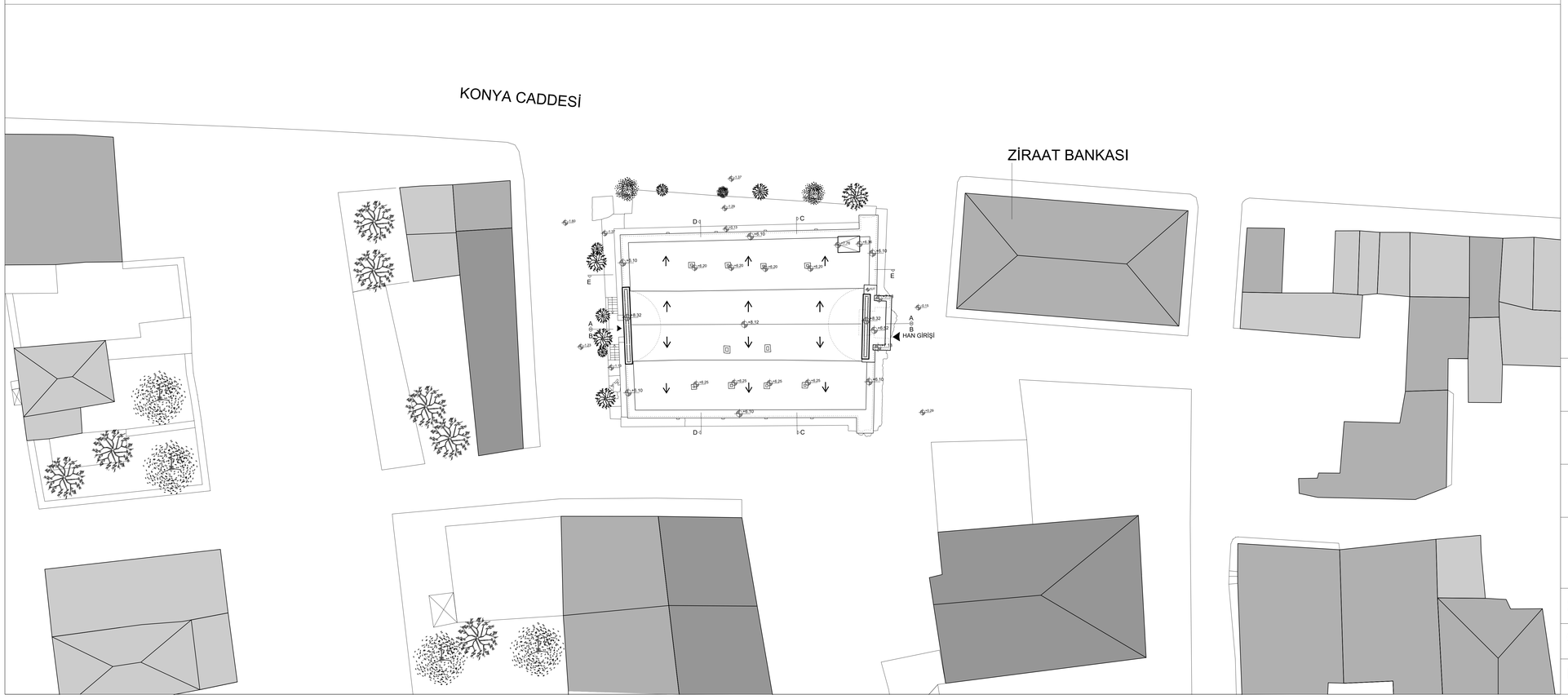
ÖLÇEK	1/200
PAFTA NO	1

SİLÜET (KUZEY CEPHE)

SİLÜET (DOĞU CEPHE)

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

SİLÜET	
ÖLÇEK	1/200
PAFTA NO	2

K

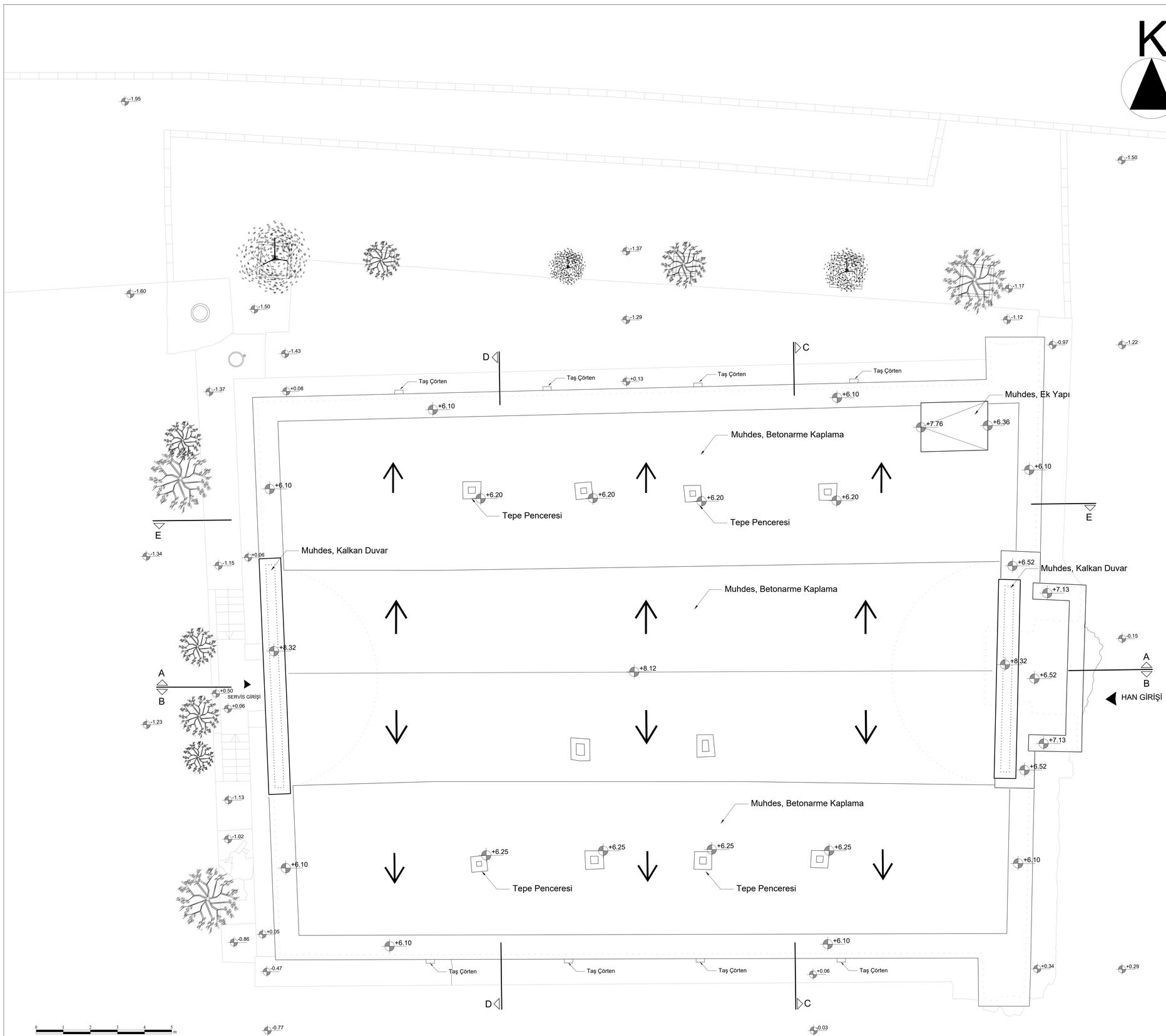
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ÇATI PLANI	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	3

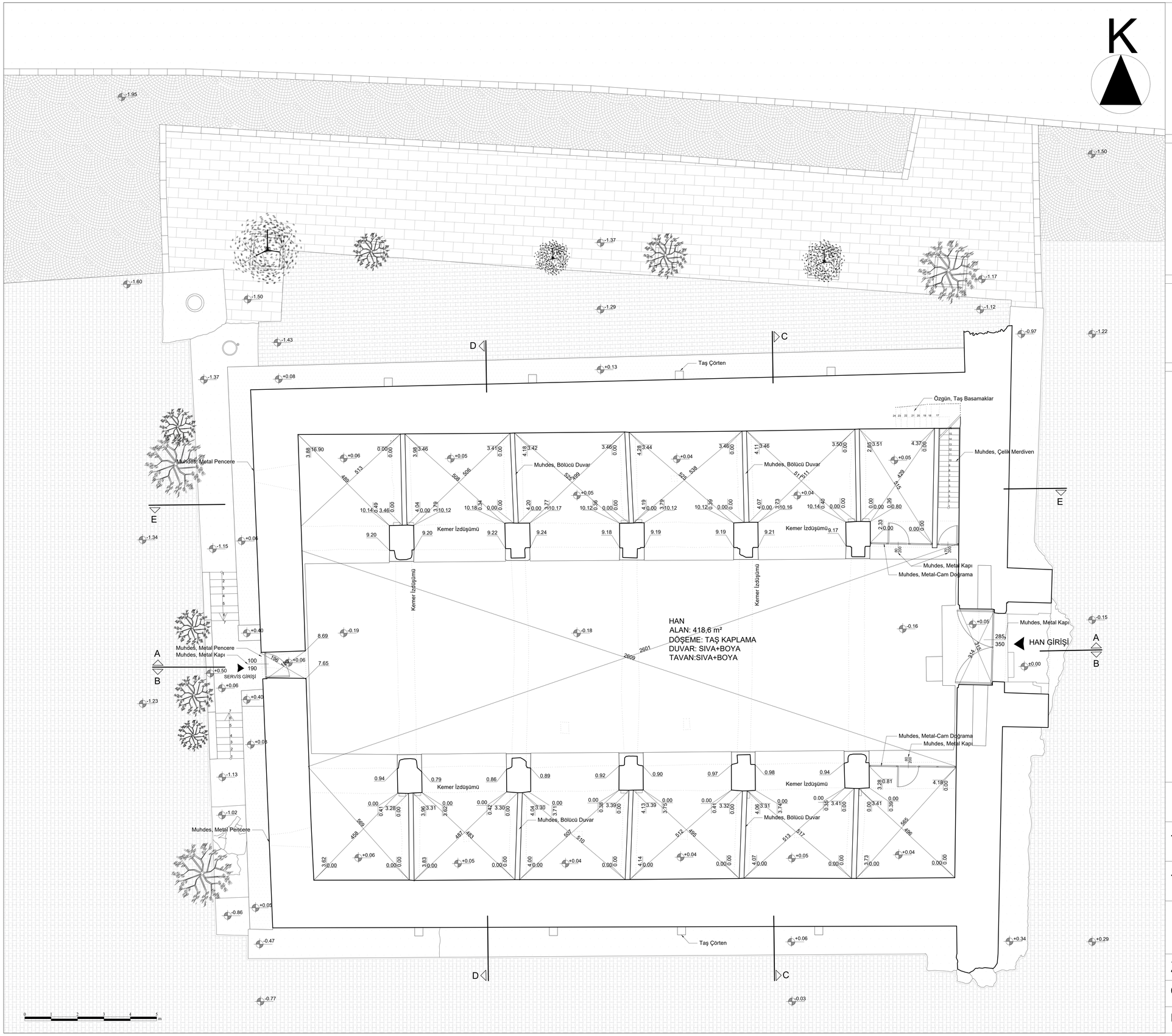
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	4

K

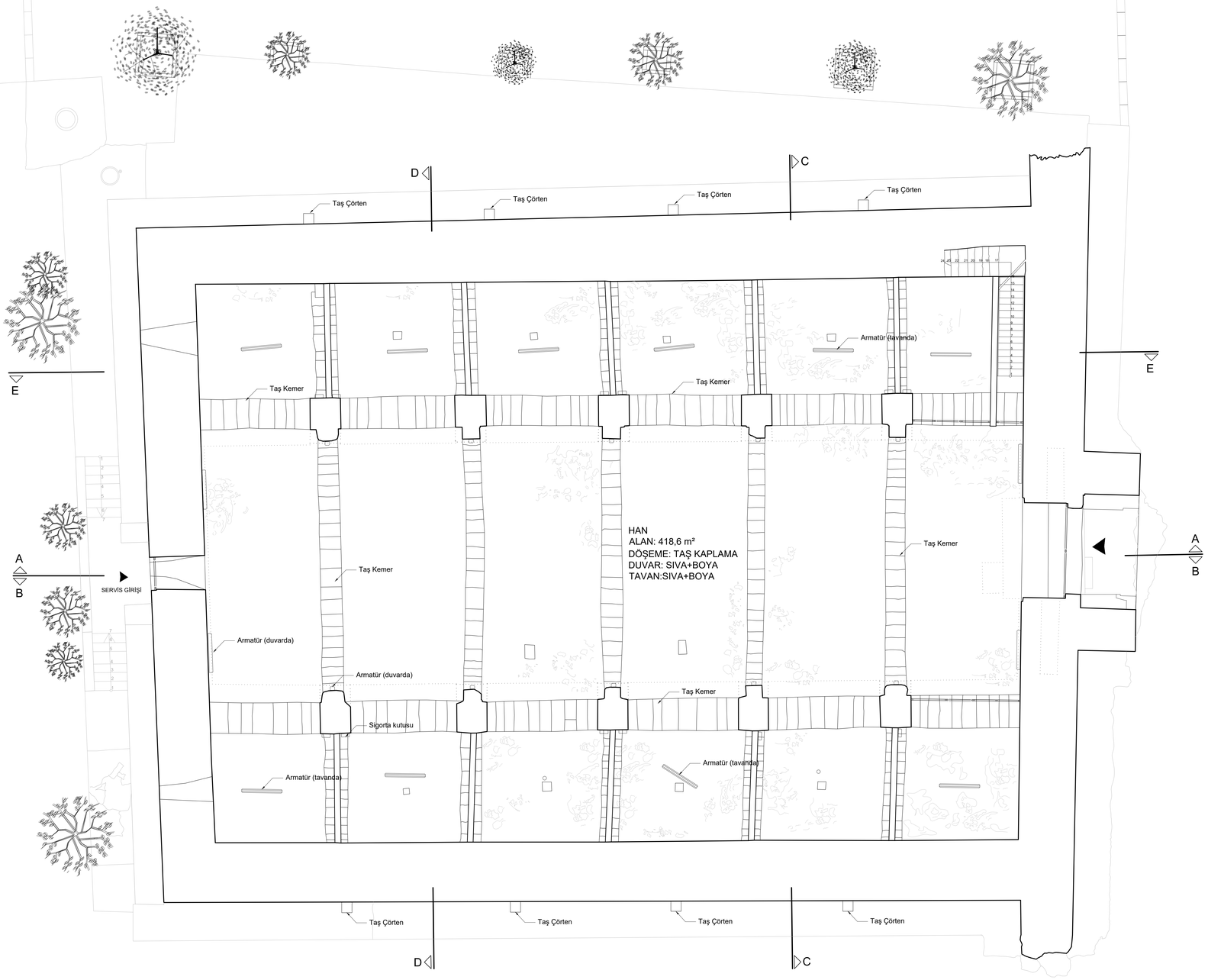
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

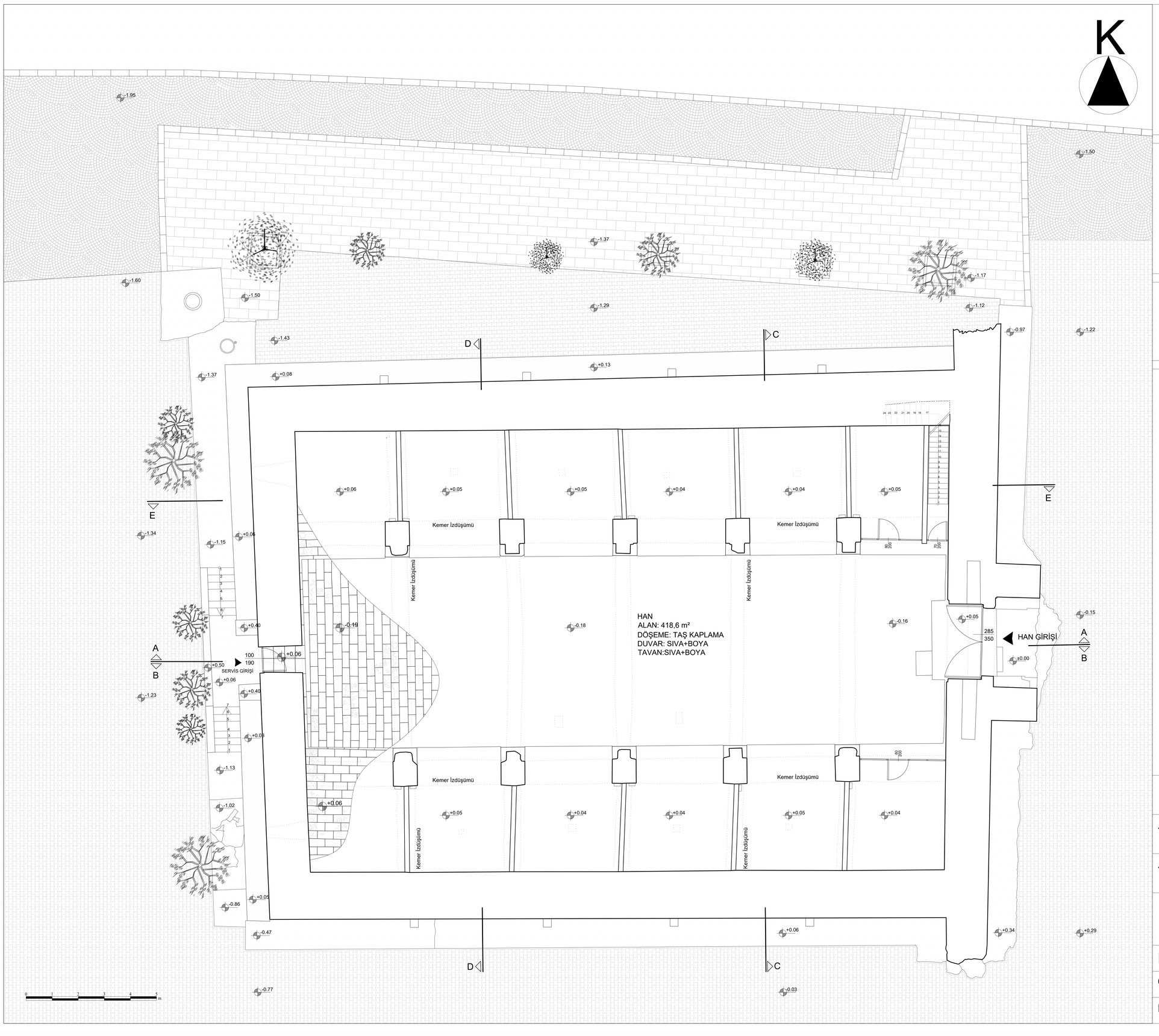

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	5

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DÖŞEME PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	6

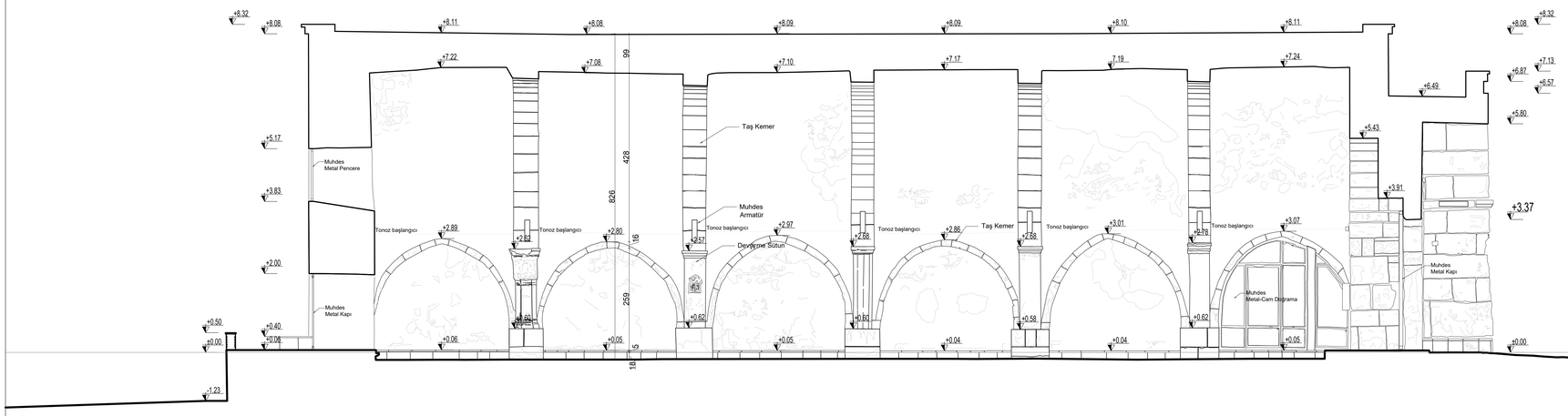
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

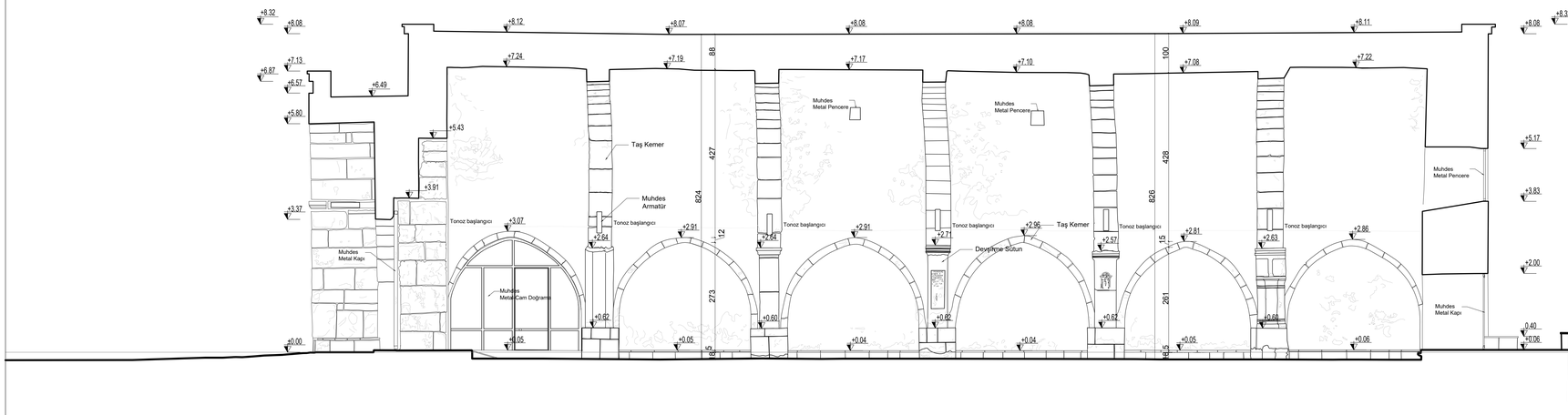
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

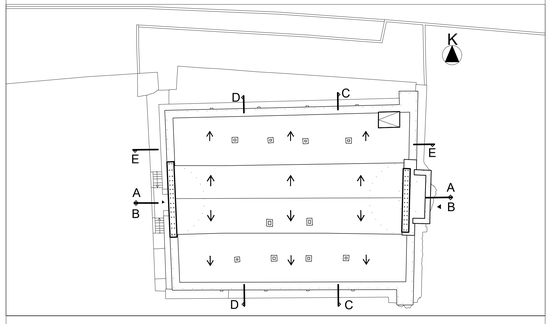
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

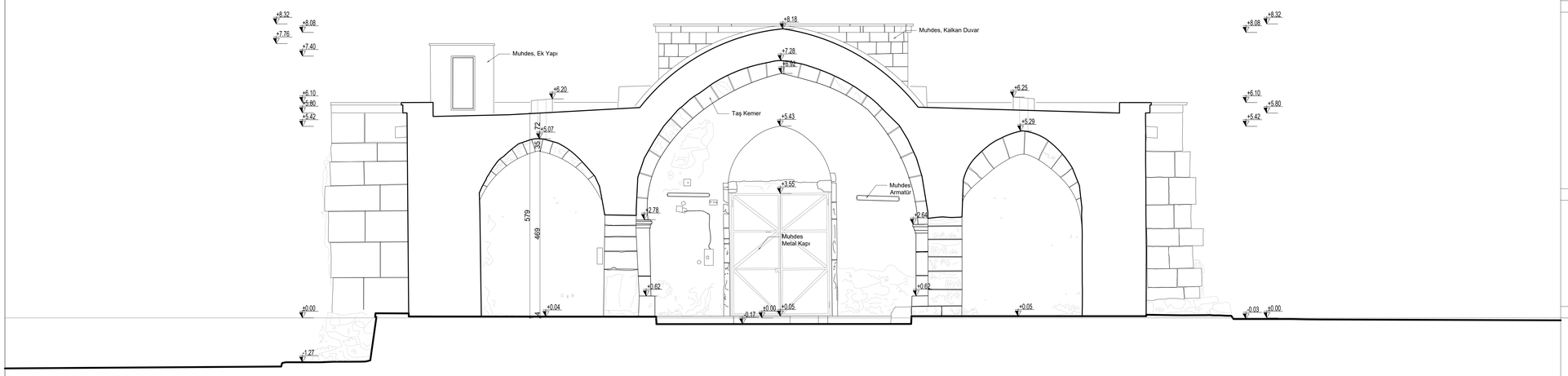

RÖLÖVE

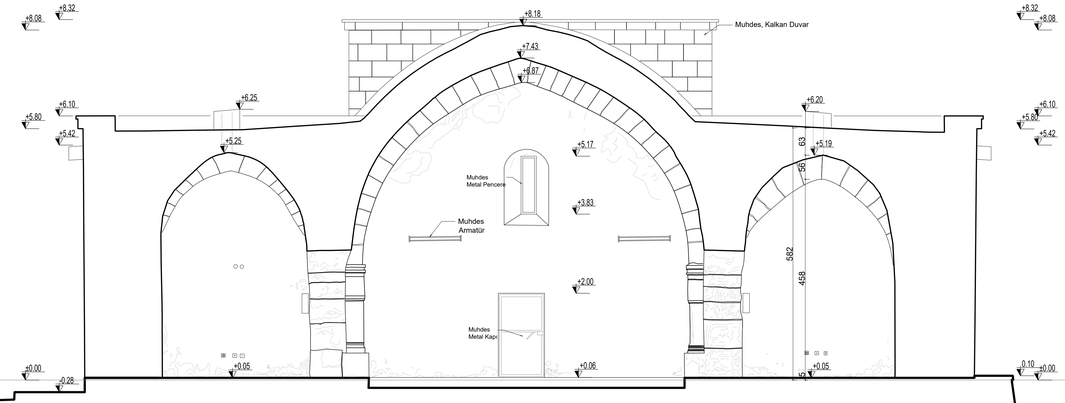
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

A-A / B-B KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	7

C-C KESİTİ

D-D KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

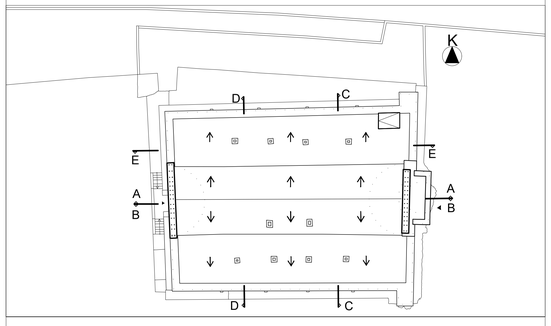
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

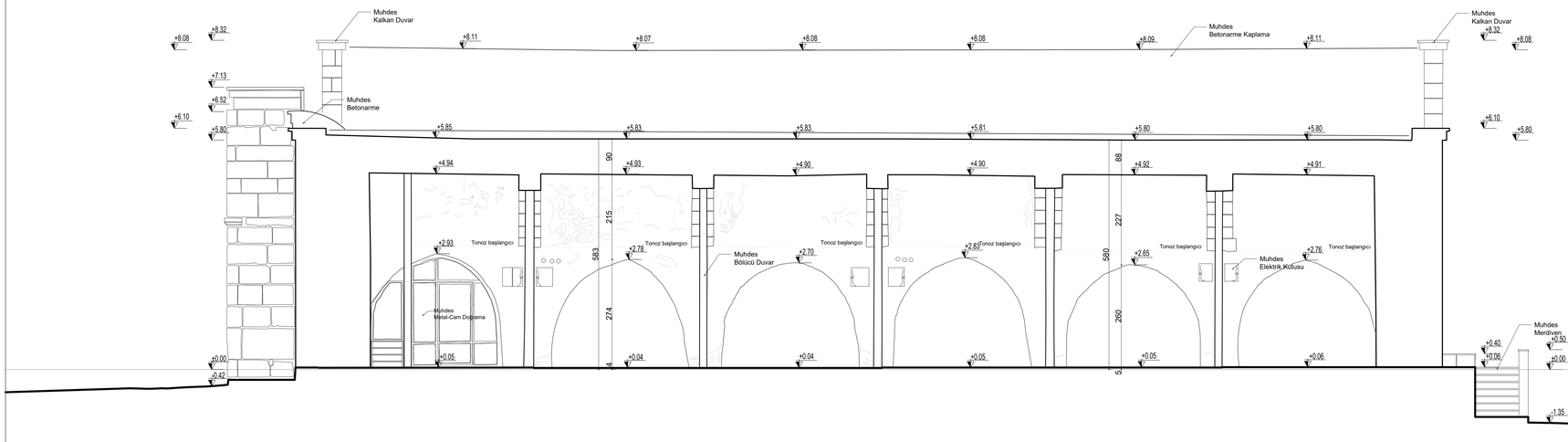

RÖLÖVE

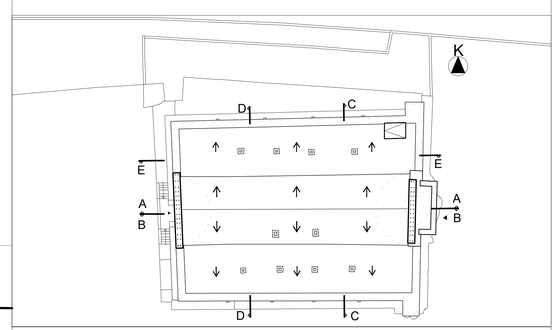
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	8

E-E KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

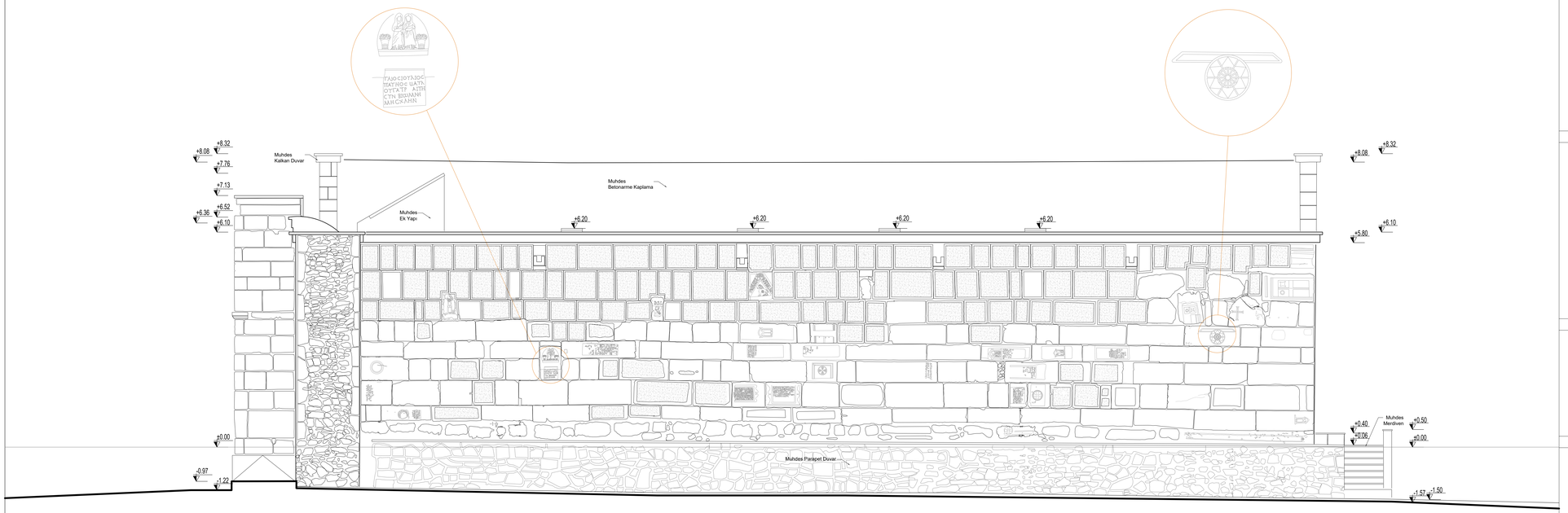
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RÖLÖVE

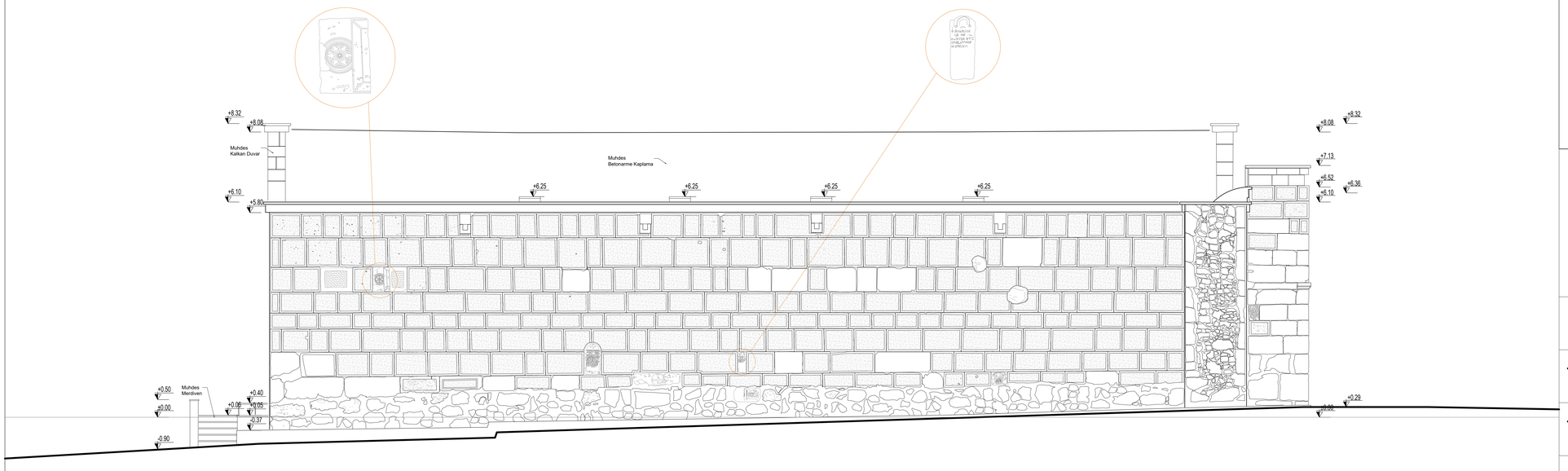
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

E-E KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	9

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

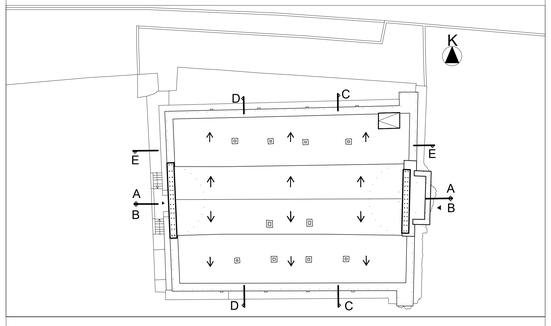
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

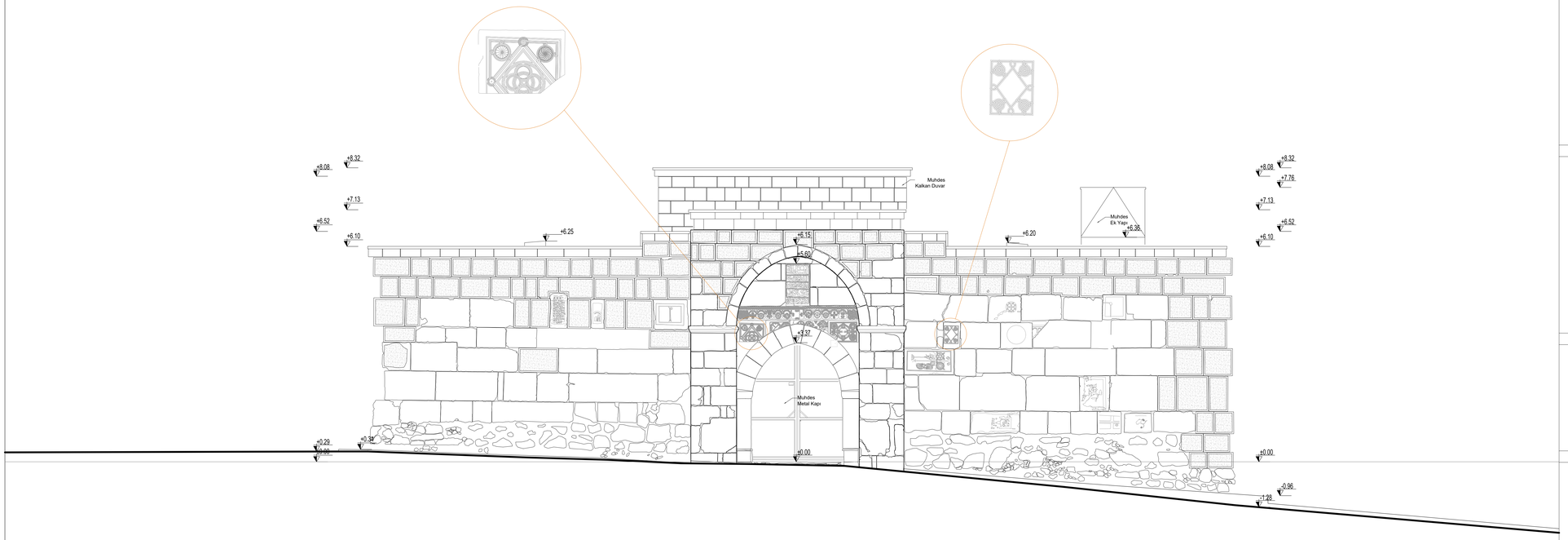

RÖLÖVE

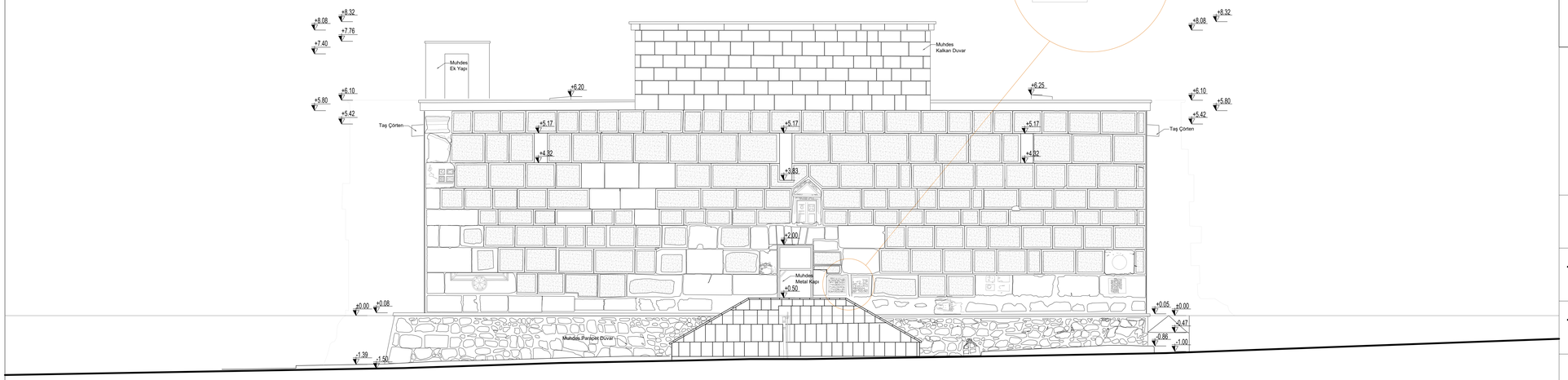
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	10

DOĞU CEPHESİ

BATI CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

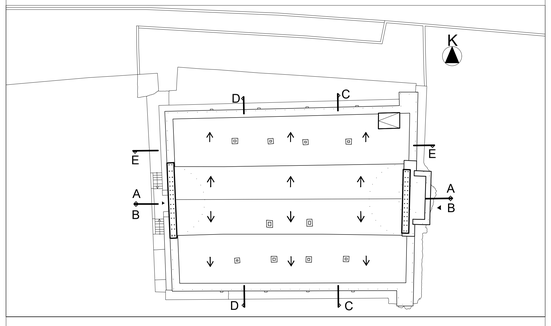
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

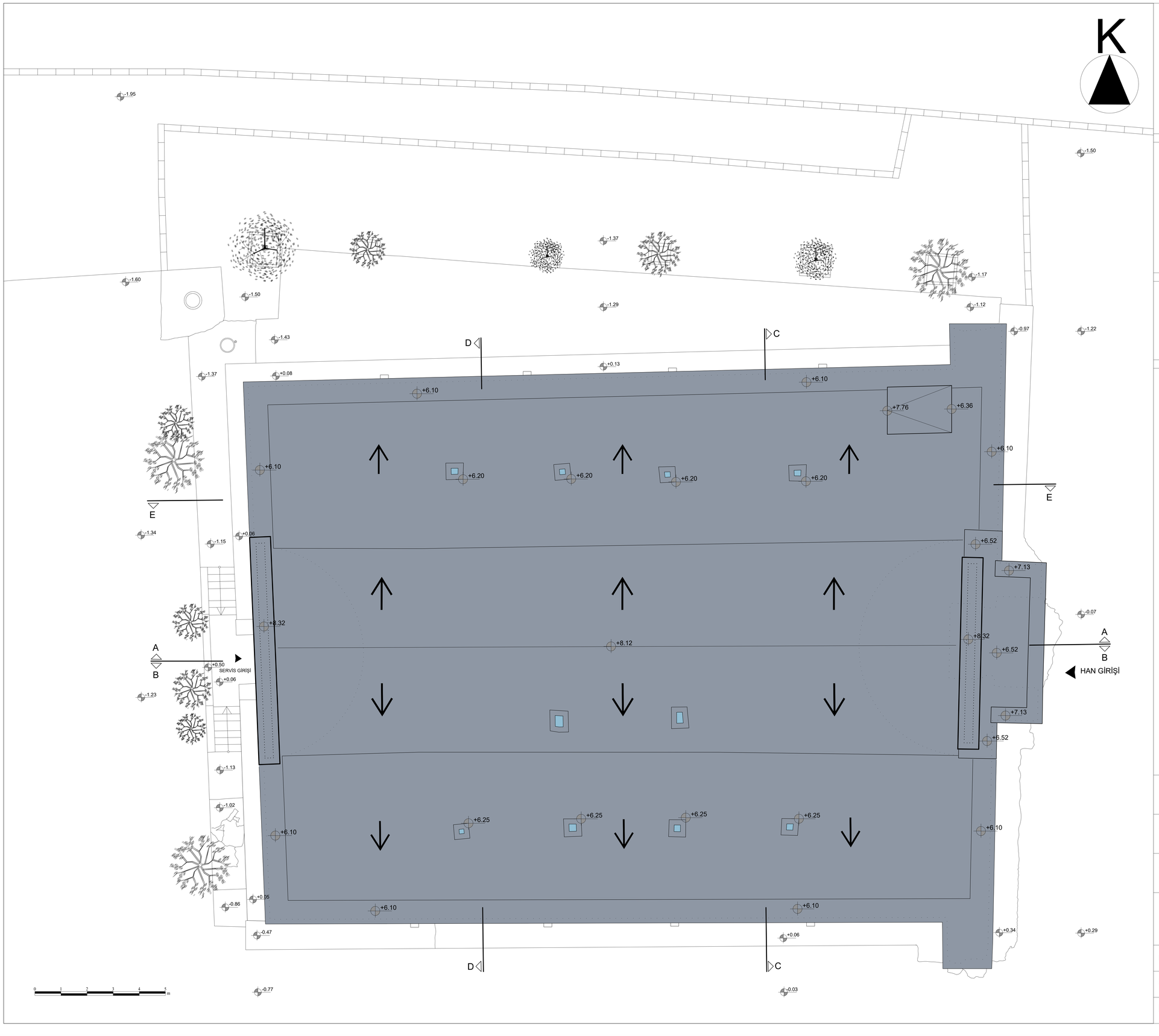

RÖLÖVE

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DOĞU-BATI CEPHESİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	11

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

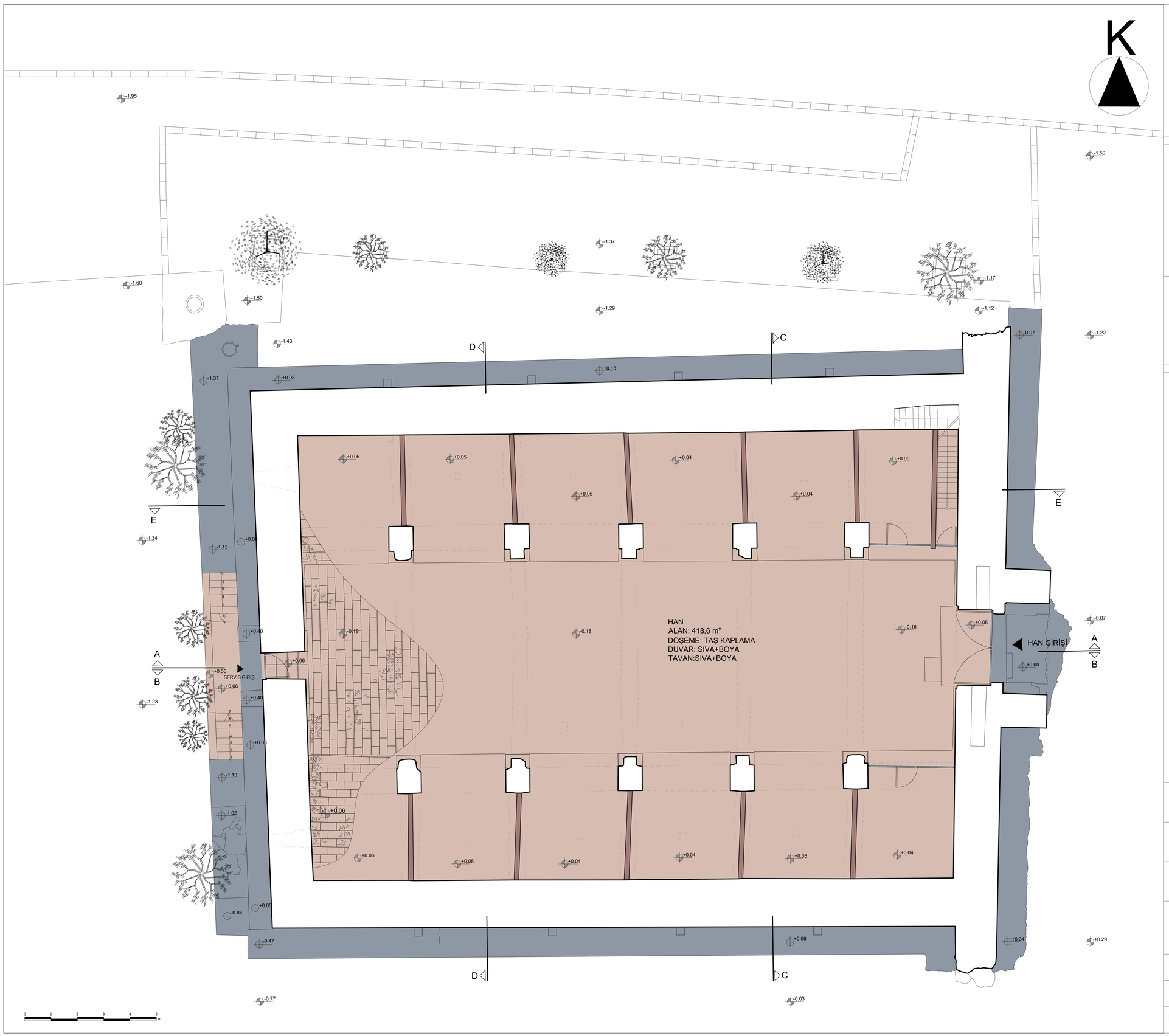
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)
- ÇELİK (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- SIVA-BOYA
- BETON

MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ÇATI PLANI	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	1

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

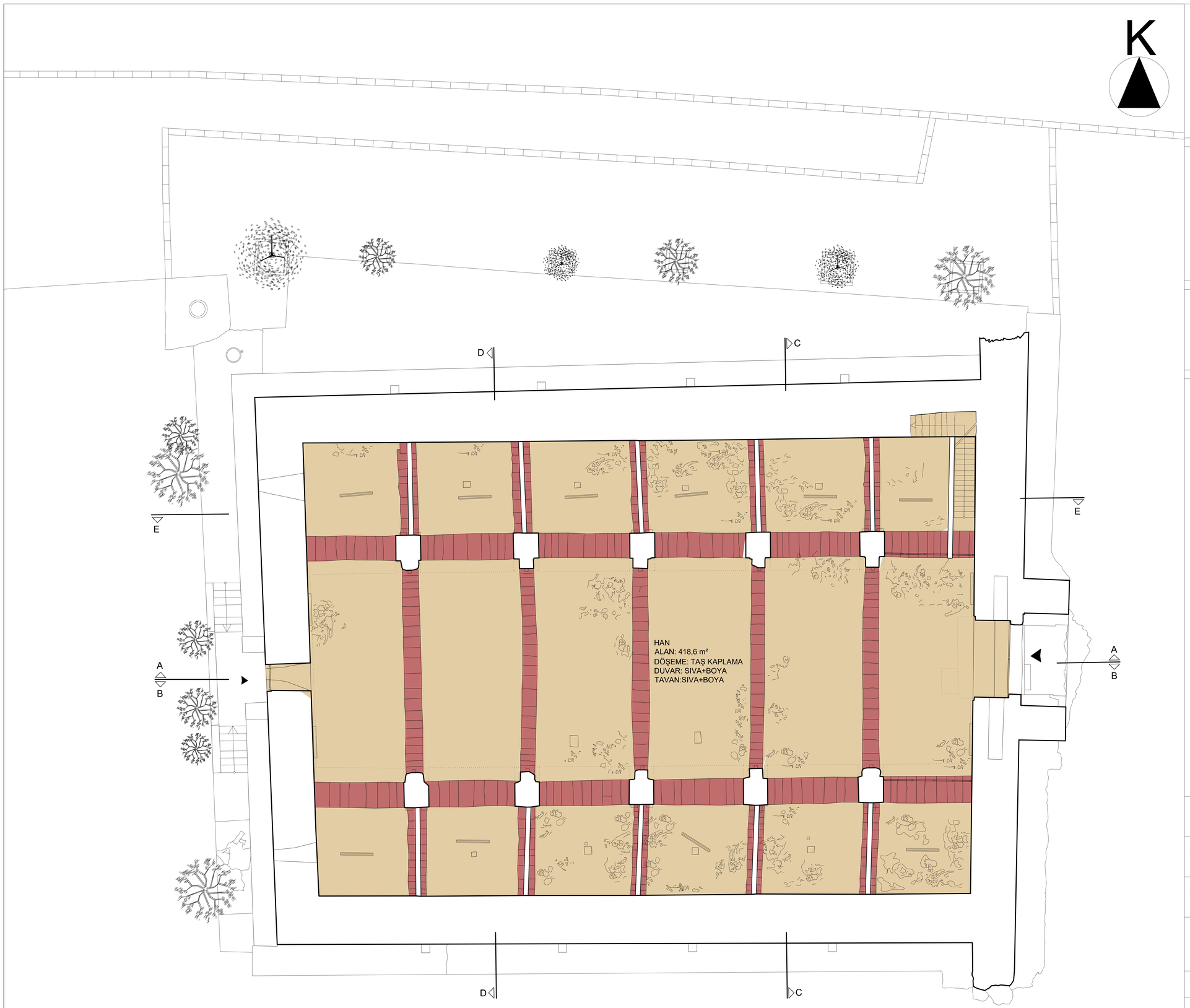
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)
- ÇELİK (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- SIVA-BOYA
- BETON

MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ZEMİN KAT PLANI	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	2

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

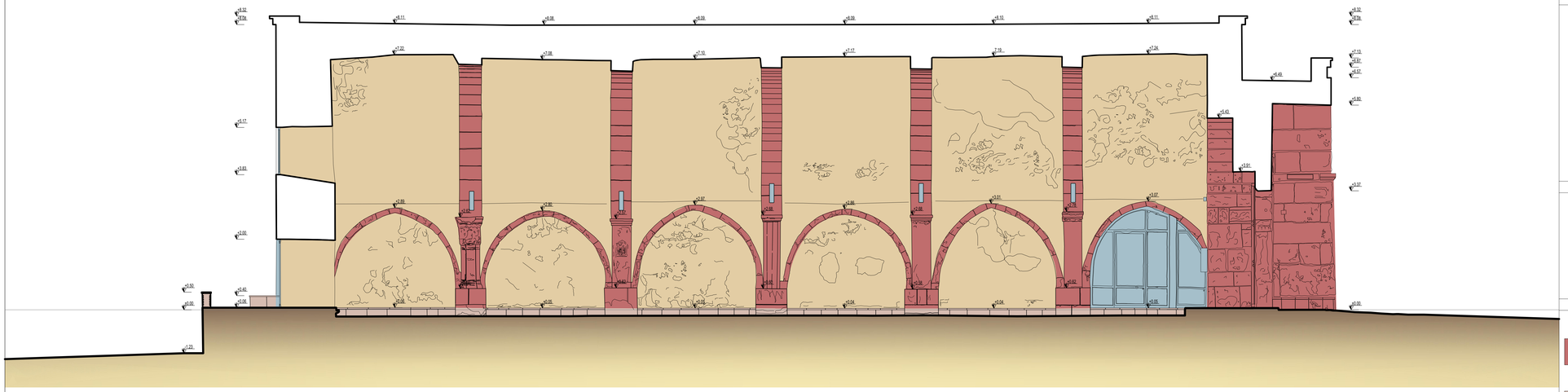
- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)
- ÇELİK (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- SIVA-BOYA
- BETON

MALZEME ANALİZİ

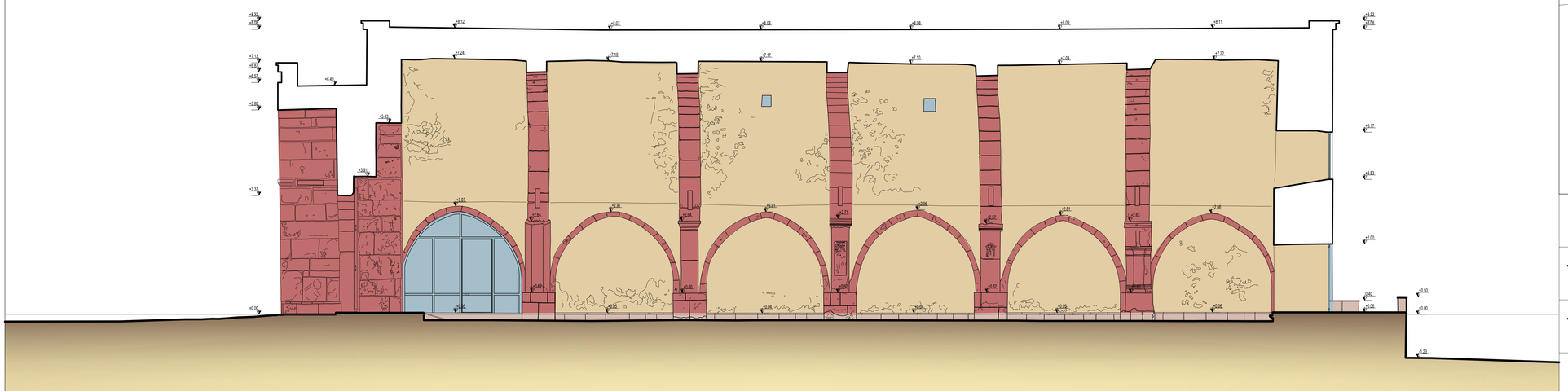
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	3

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

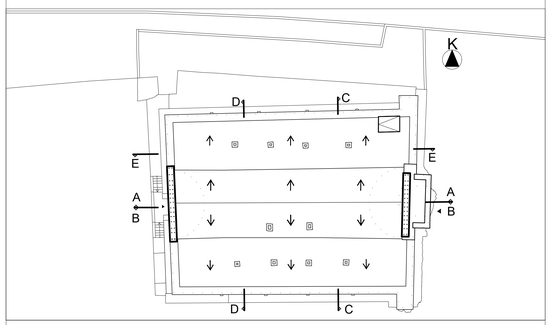
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

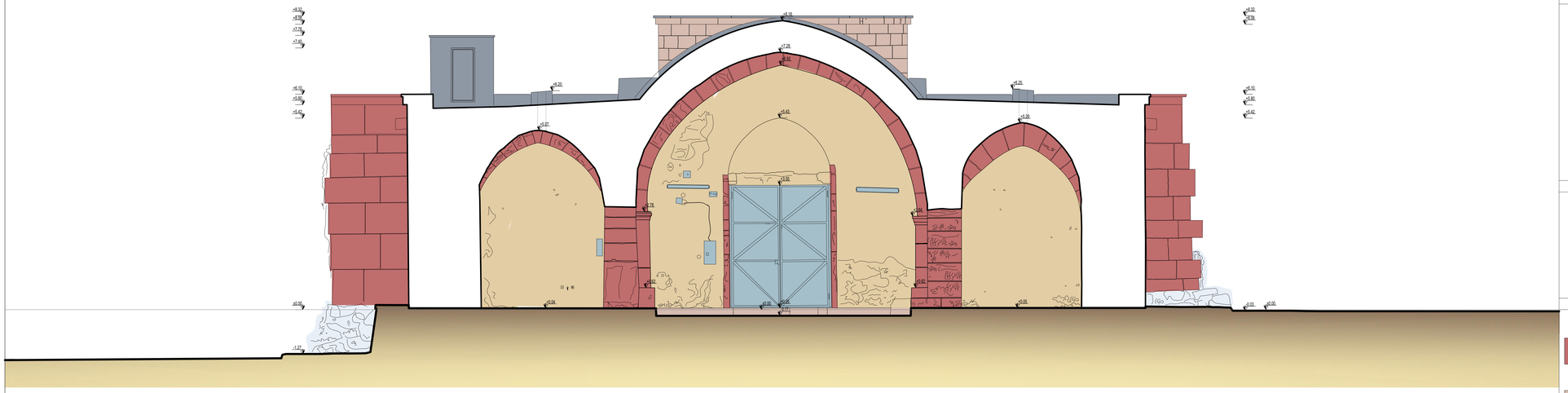
- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- ÇELİK (MUHDES)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- SIVA-BOYA
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- BETON
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)

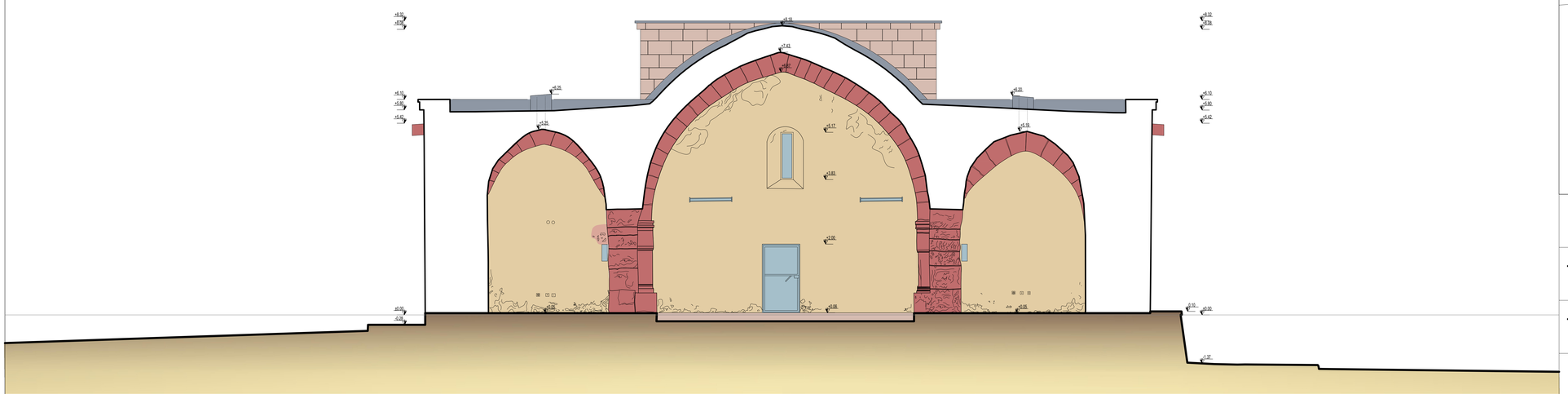
MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

A-A / B-B KESİTİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	4

C-C KESİTİ

D-D KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

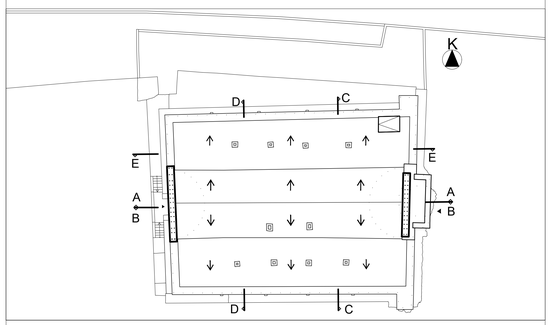
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

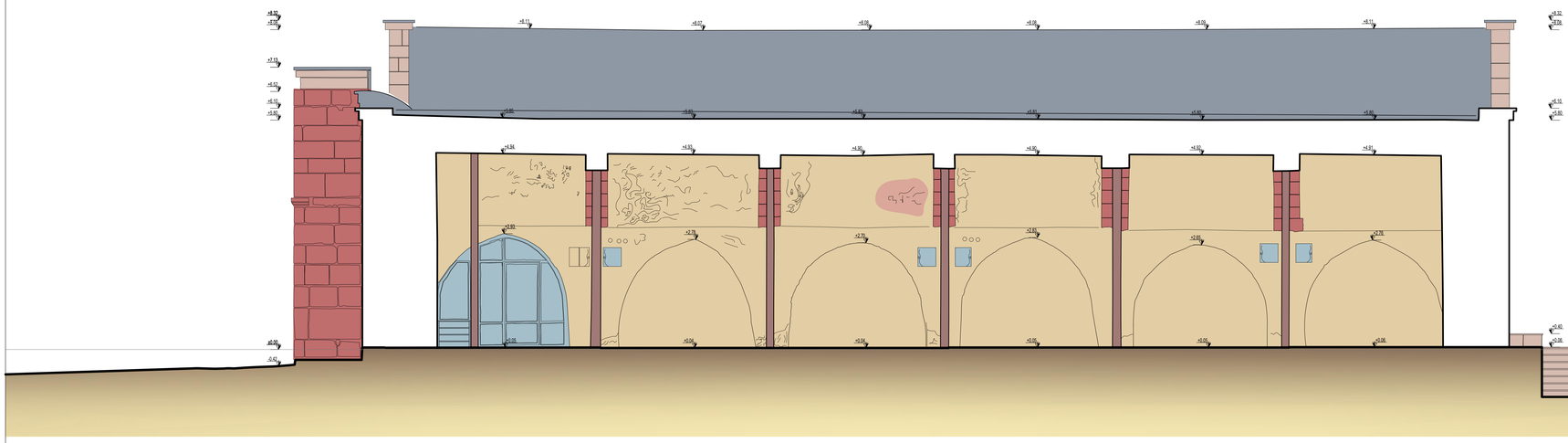
- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- ÇELİK (MUHDES)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- SIVA-BOYA
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- BETON
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)

MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D KESİTİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	5

E-E KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

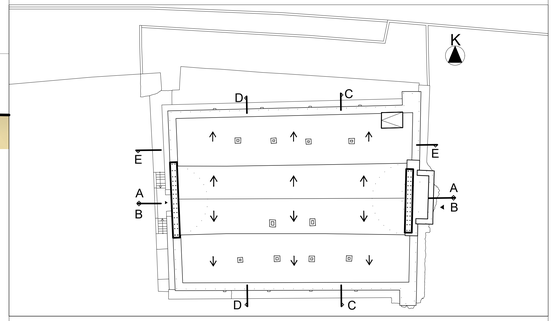
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)
- ÇELİK (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- SIVA-BOYA
- BETON

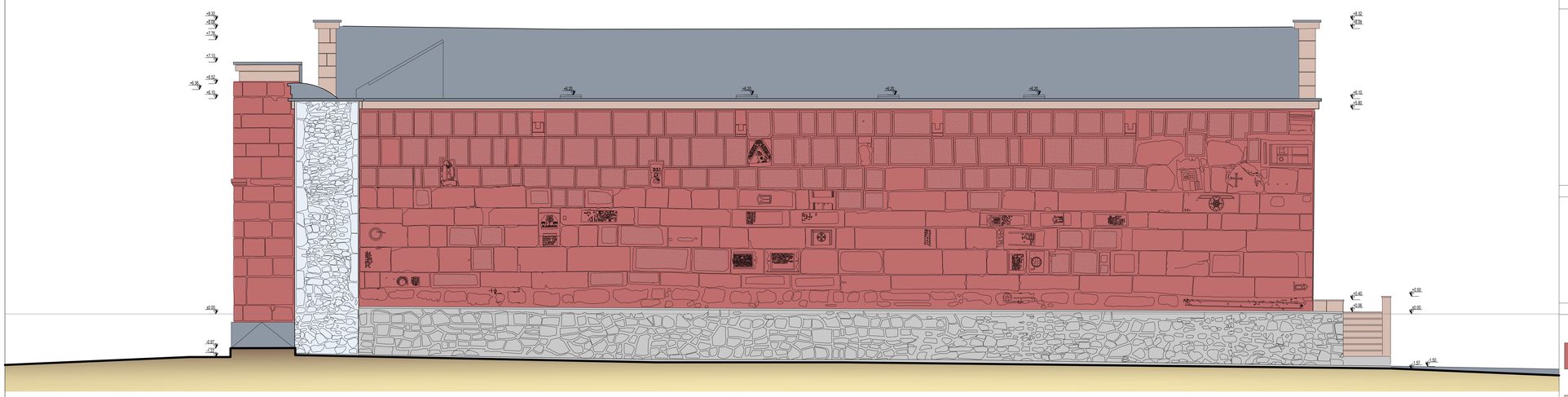

MALZEME ANALİZİ

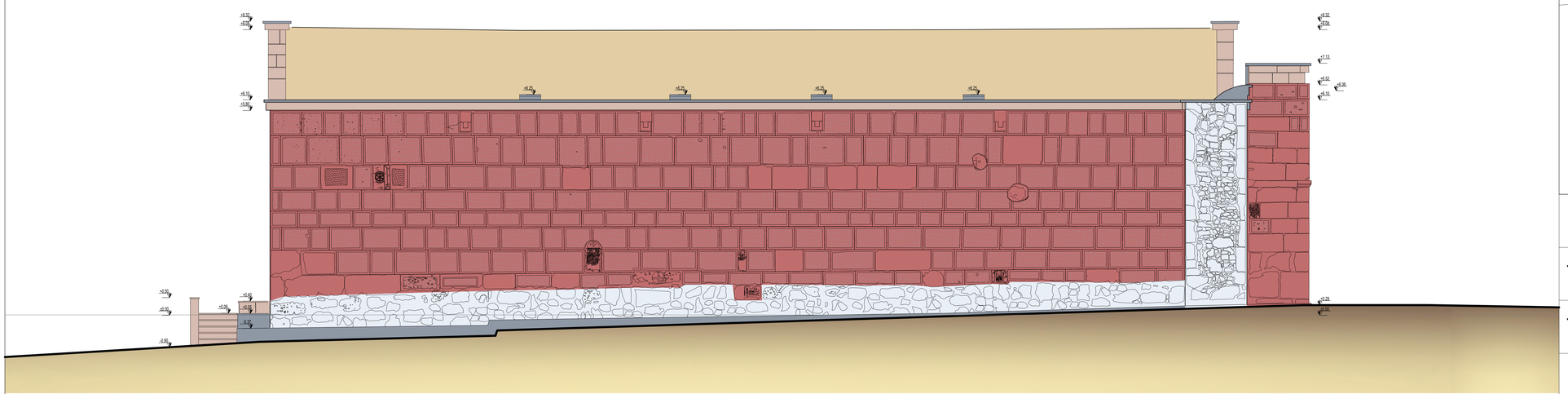
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

E-E KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	6

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

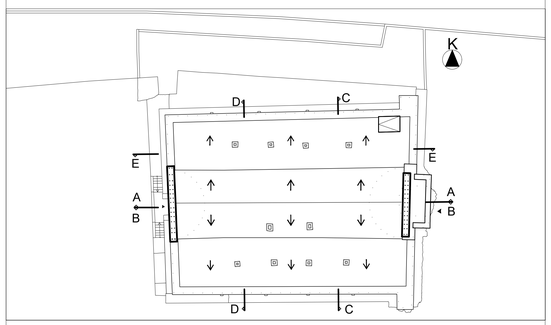
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

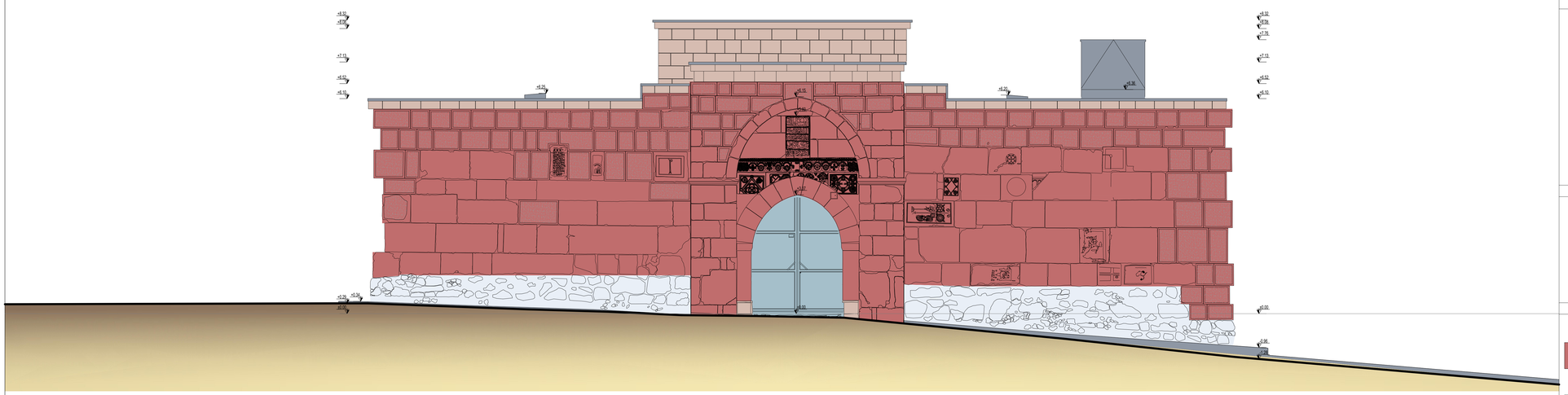
- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- ÇELİK (MUHDES)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- SIVA-BOYA
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- BETON
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)

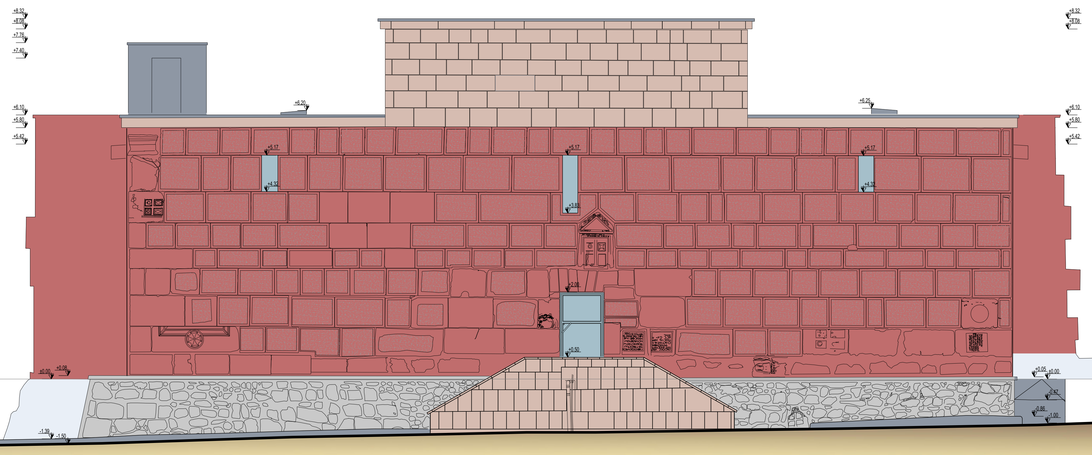
MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	7

DOĞU CEPHESİ

BATI CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

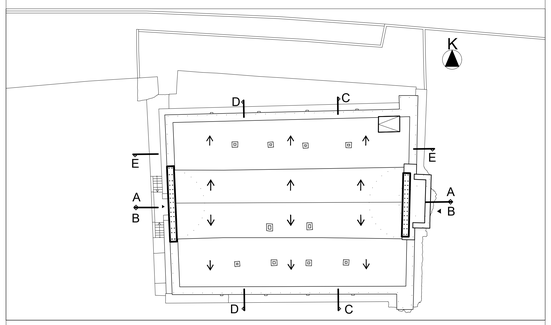
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

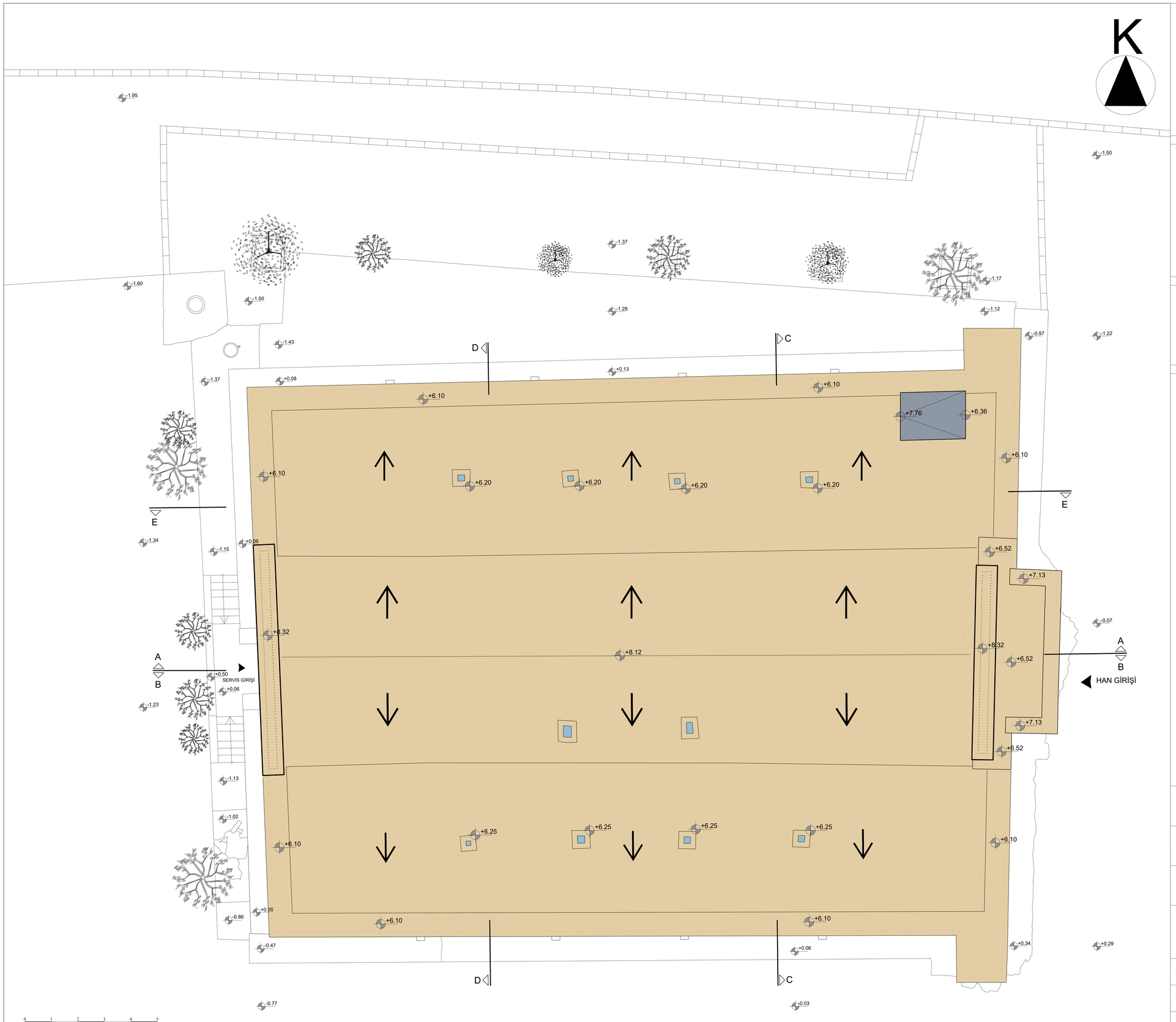
- TAŞ MALZEME (ÖZGÜN)
- ÇELİK (MUHDES)
- TAŞ MALZEME (MUHDES)
- METAL/ CAM (MUHDES)
- MOLOZ TAŞ (ÖZGÜN)
- SIVA-BOYA
- MOLOZ TAŞ (MUHDES)
- BETON
- TUĞLA DUVAR (MUHDES)

MALZEME ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DOĞU-BATI CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	8

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

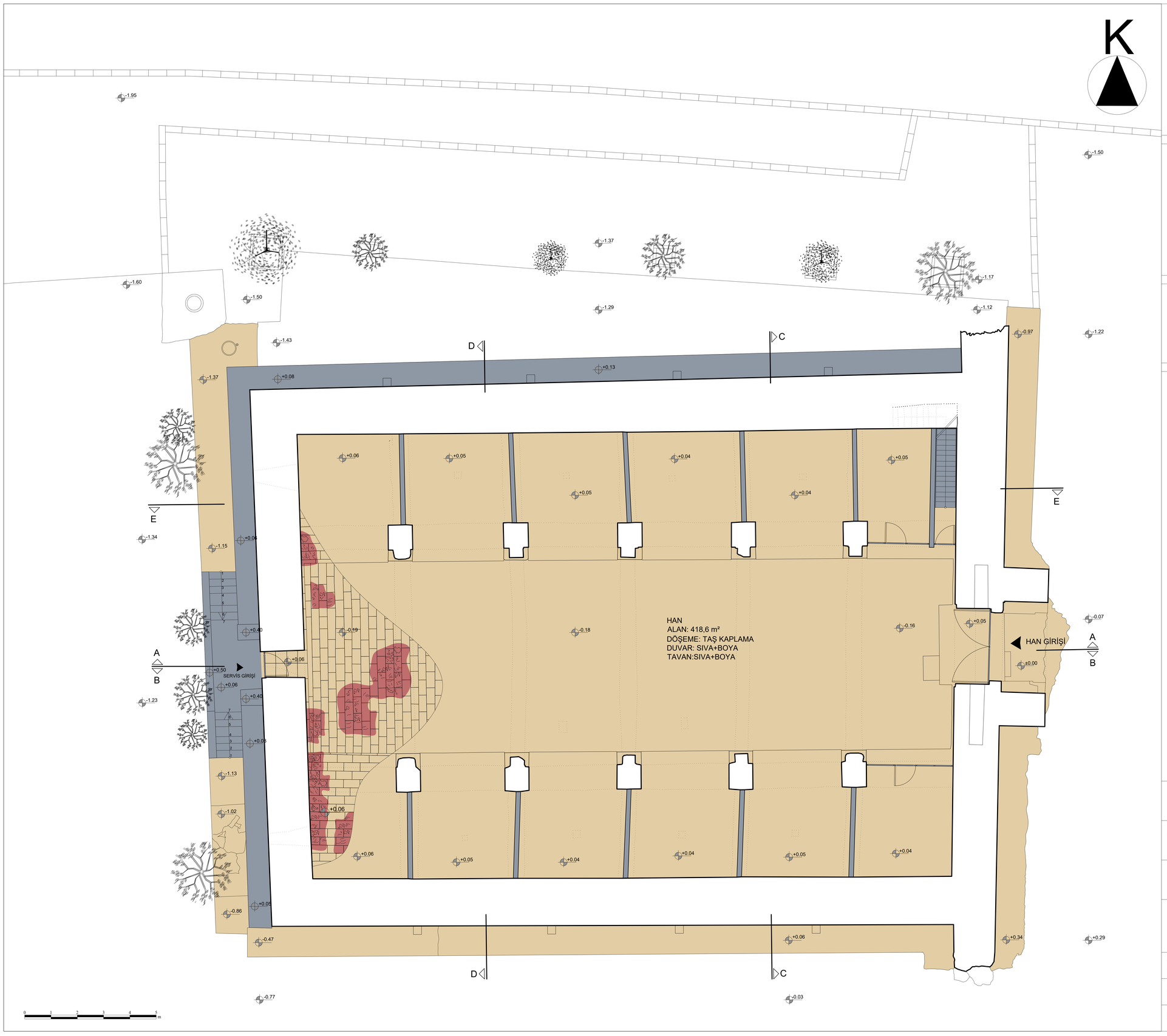
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- NİTELİKSİZ EKLER
  (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR
  (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI
  (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ
  (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ÇATI PLANI	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	1

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- NİTELİKSİZ EKLER
  (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR
  (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI
  (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ
  (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ZEMİN KAT PLANI	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	2

K

D

C

E

A

B

HAN
ALAN: 418,6 m²
DÖŞEME: TAŞ KAPLAMA
DUVAR: SIVA+BOYA
TAVAN:SIVA+BOYA

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

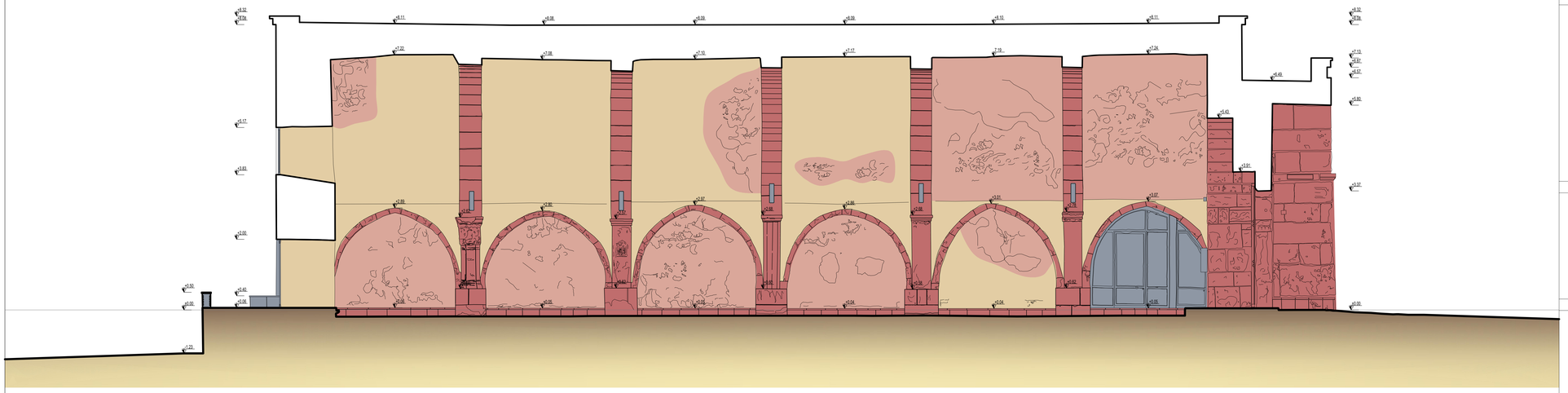
- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

BOZULMA ANALİZİ

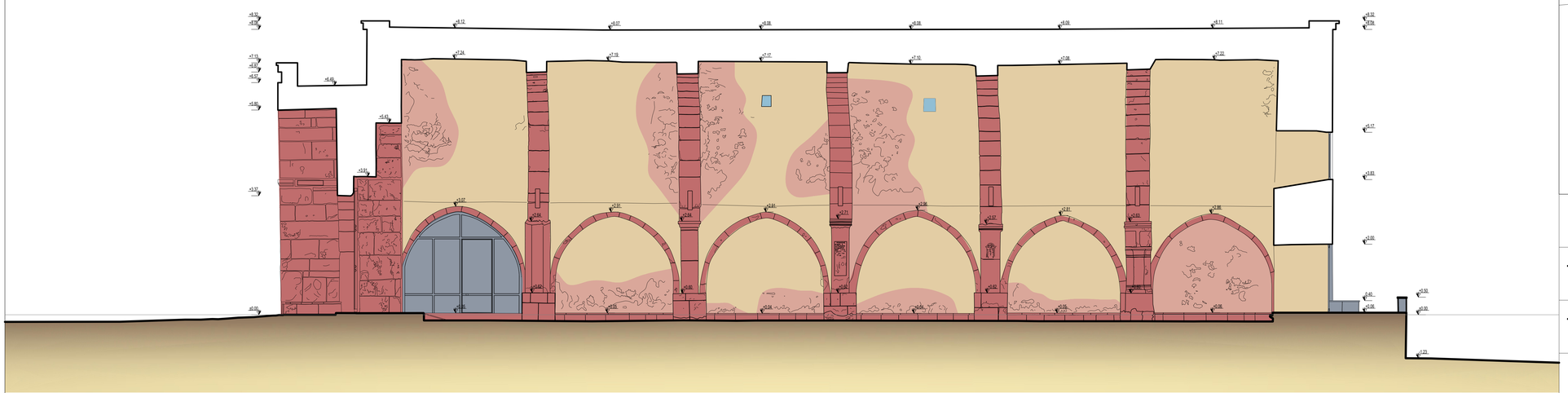
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	3

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

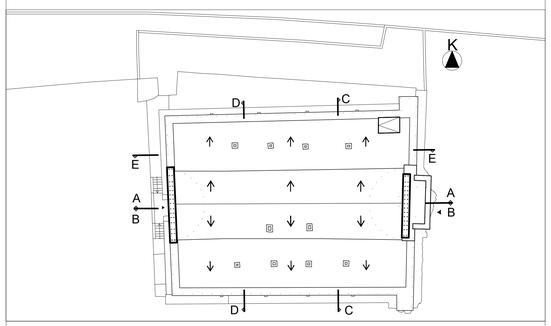
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

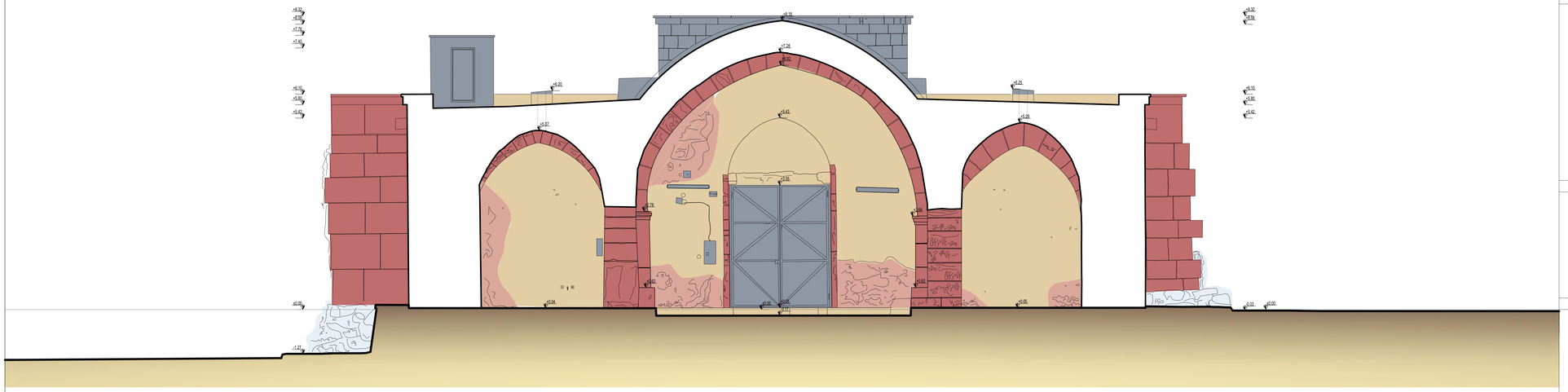
- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

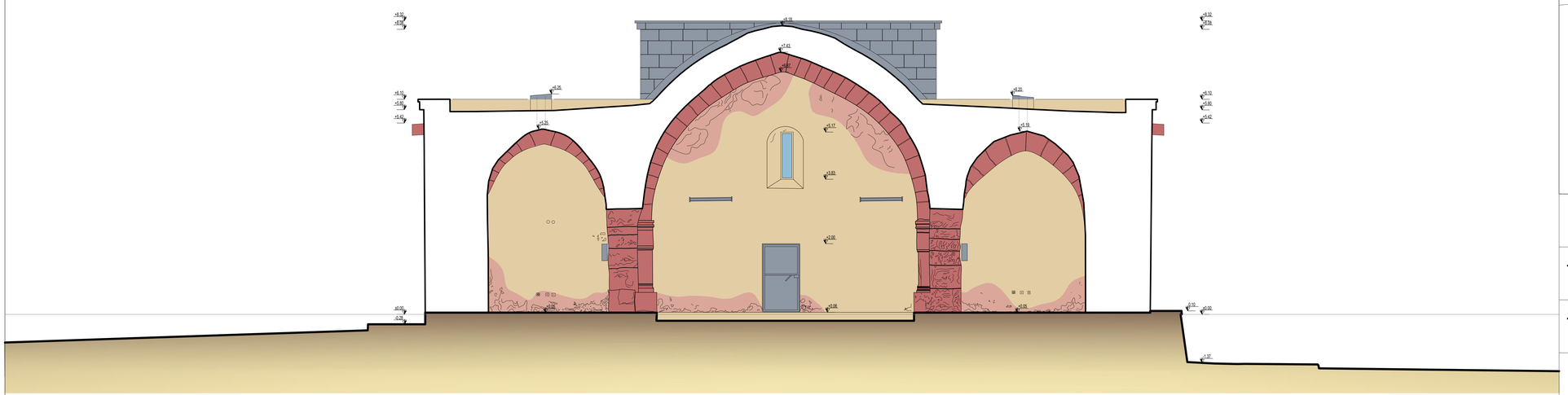
BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

A-A / B-B KESİTİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	4

C-C KESİTİ

D-D KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

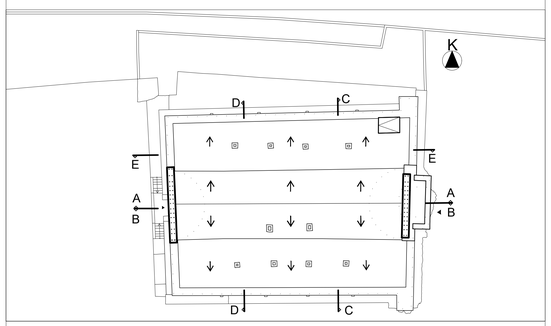
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

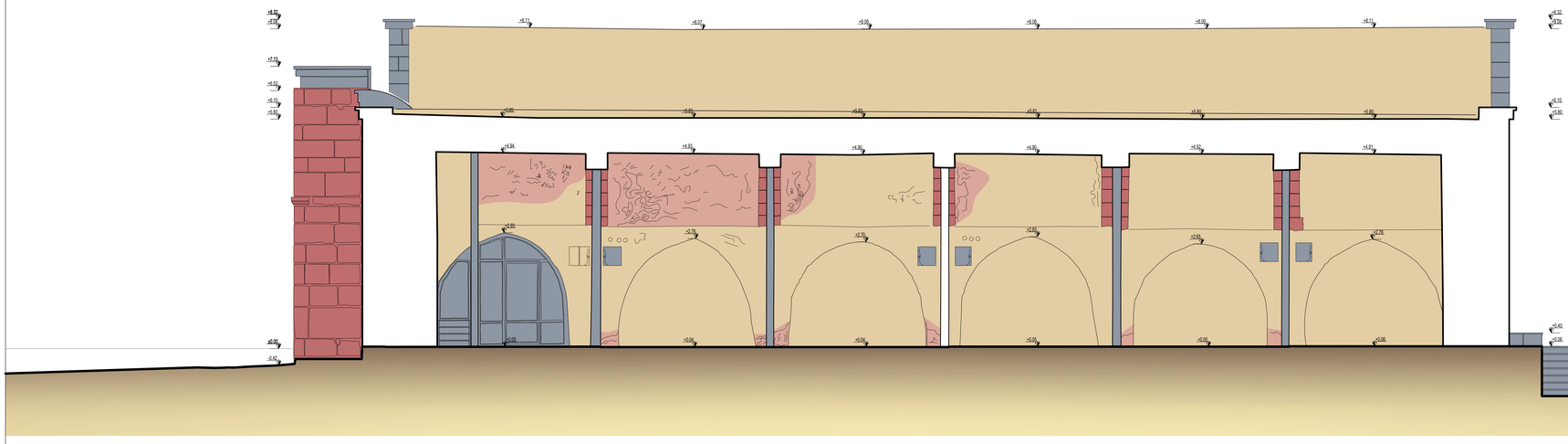

BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	5

E-E KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

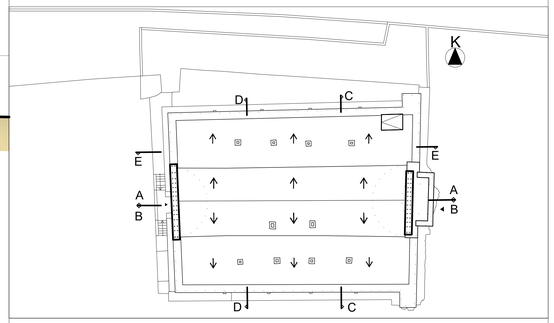
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

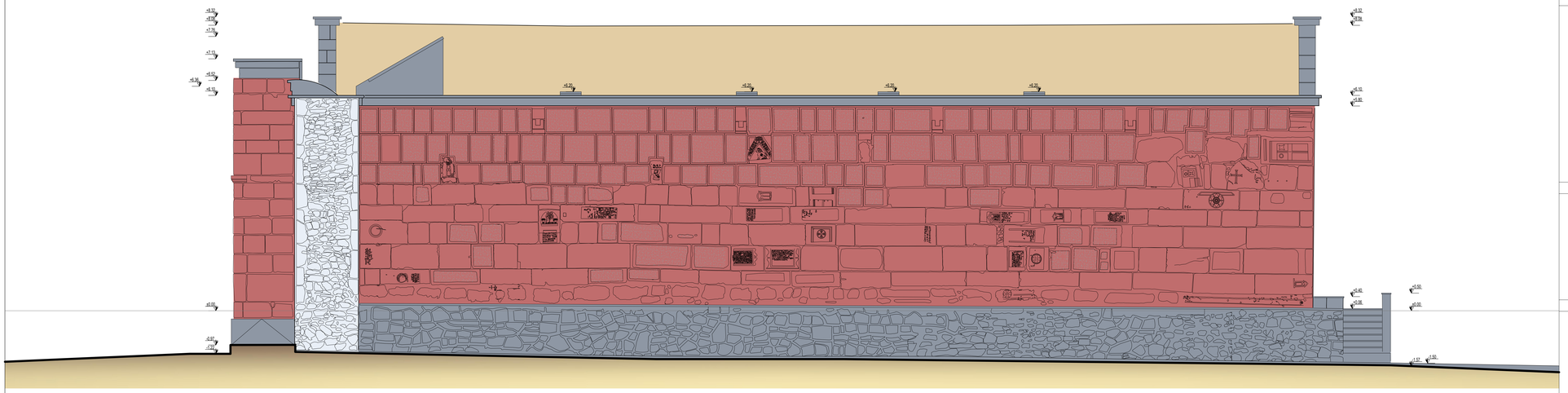

BOZULMA ANALİZİ

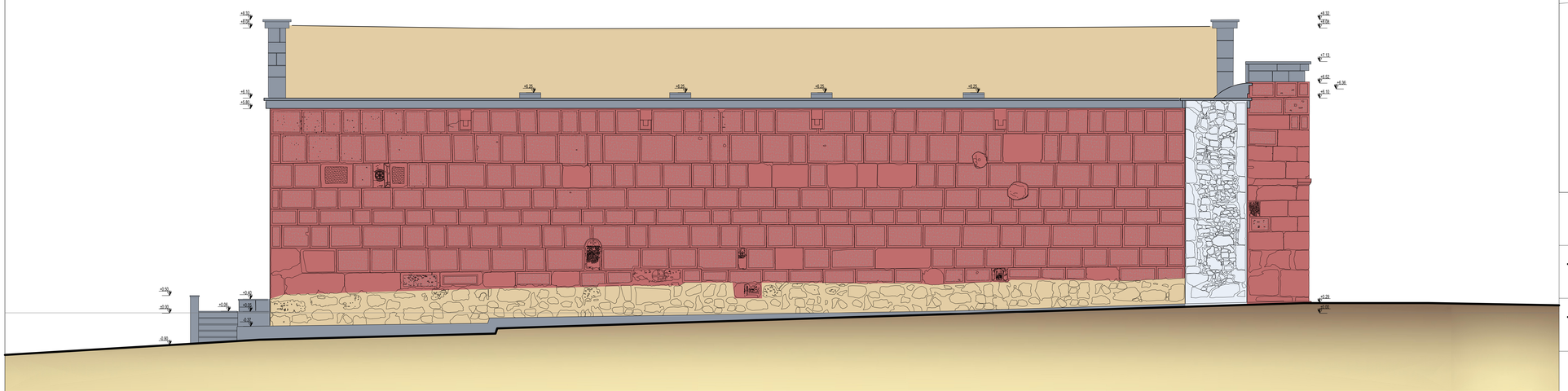
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

E-E KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	6

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

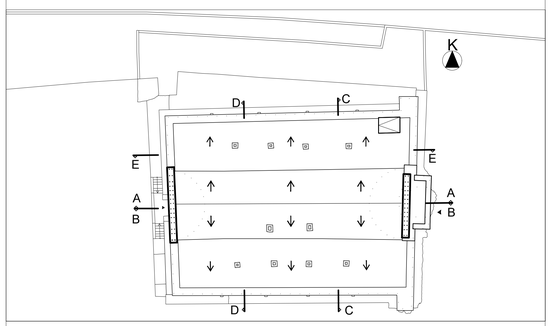
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

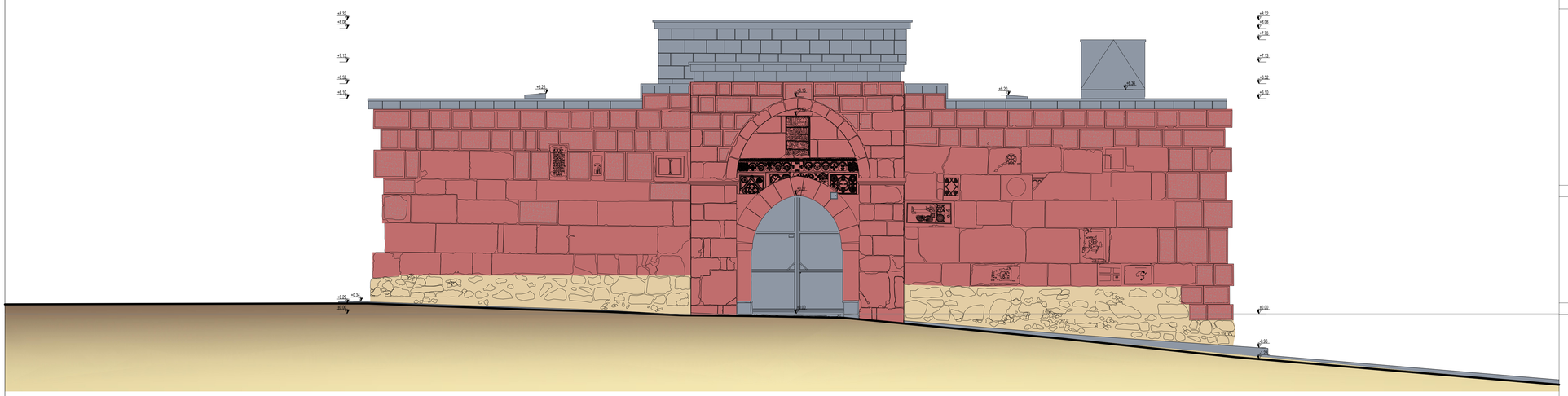
- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

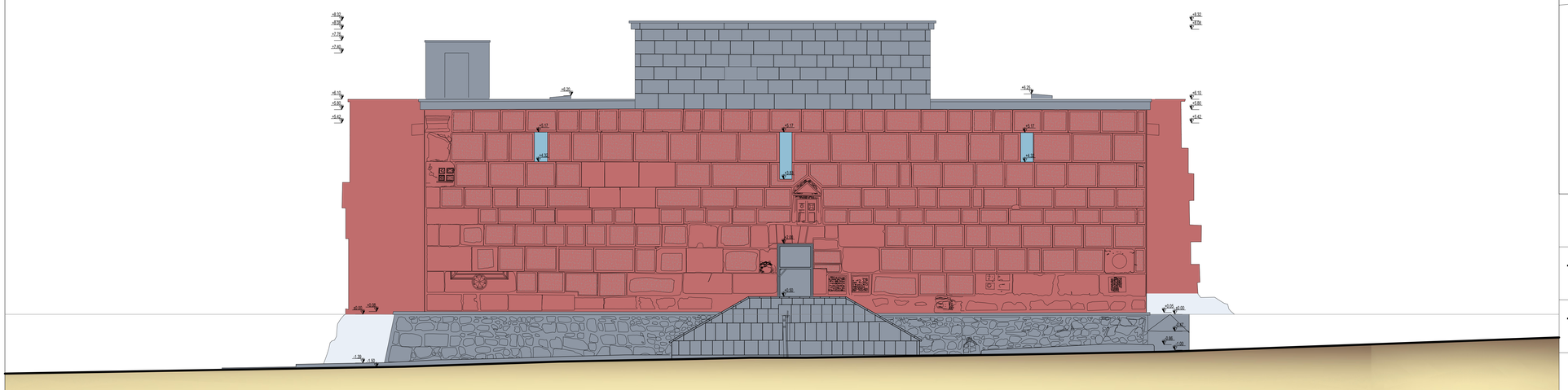
BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	7

DOĞU CEPHESİ

BATI CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

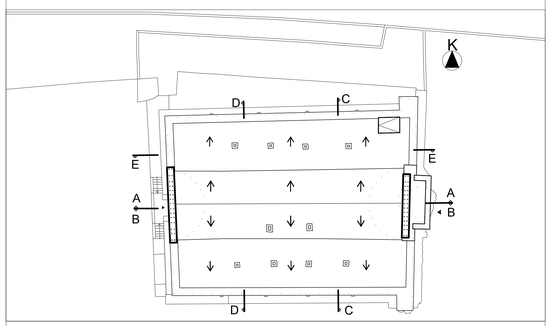
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- SIVA-BOYA BOZULMALARI (dökülme,çatlama,çürüme,renk değişimi vb.)
- AŞINMA/YIPRANMA/YÜZEY KİRLİLİĞİ (taş yüzeylerde malzeme bozulmaları)
- PARÇA KAYBI

BOZULMA ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

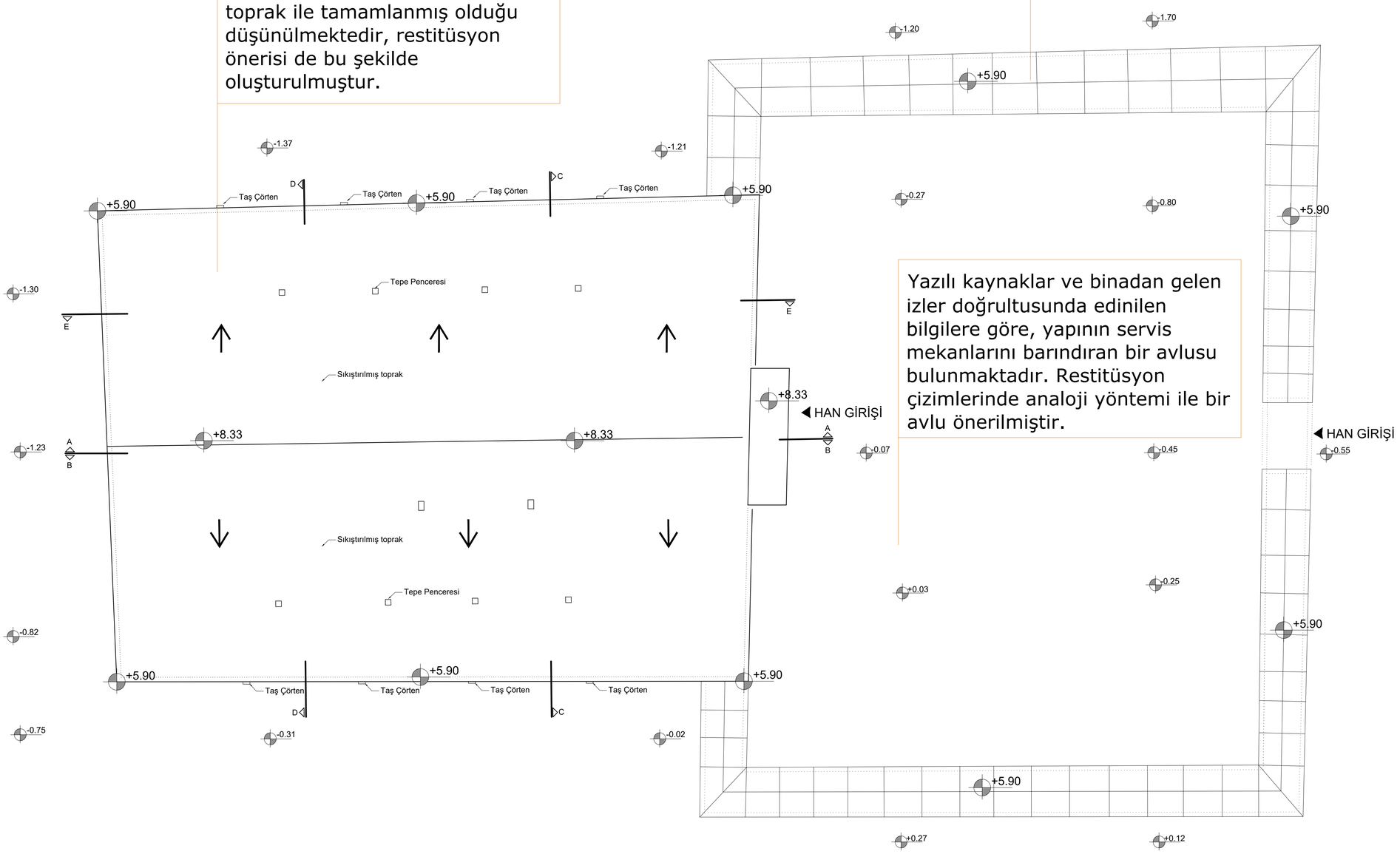
DOĞU-BATI CEPHESİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	8

Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının günümüzde betonarme kaplanmış üst örtüsü muhdestir. Üst örtünün çağdaş yapılar incelendiğinde sıkıştırılmış toprak ile tamamlanmış olduğu düşünülmektedir, restitüsyon önerisi de bu şekilde oluşturulmuştur.

Restitüsyon çizimlerinde yer alan avlu duvarları üstünde taş harpuşta önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve binadan gelen izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının servis mekanlarını barındıran bir avlusu bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde analoji yöntemi ile bir avlu önerilmiştir.

K

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTİTÜSYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

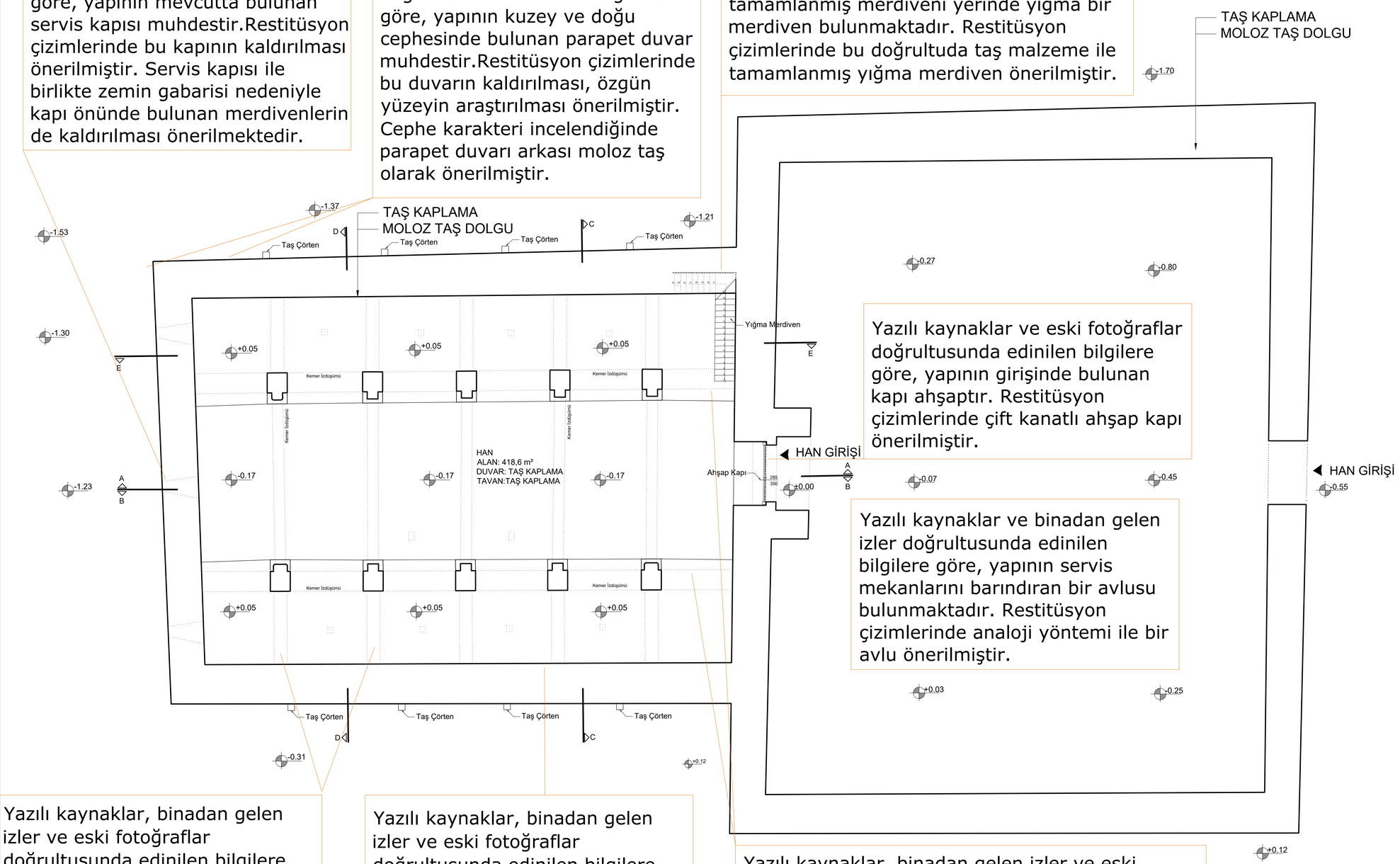
ÇATI PLANI

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	1

Yazılı kaynaklar, binadan gelen izler ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının mevcutta bulunan servis kapısı muhdestir.Restitüsyon çizimlerinde bu kapının kaldırılması önerilmiştir. Servis kapısı ile birlikte zemin gabarisi nedeniyle kapı önünde bulunan merdivenlerin de kaldırılması önerilmektedir.

Yazılı kaynaklar, binadan gelen izler ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının kuzey ve doğu cephesinde bulunan parapet duvar muhdestir.Restitüsyon çizimlerinde bu duvarın kaldırılması, özgün yüzeyin araştırılması önerilmiştir. Cephe karakteri incelendiğinde parapet duvarı arkası moloz taş olarak önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve binadaki izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının günümüzde bir kısmı çelik olarak tamamlanmış merdiveni yerinde yığma bir merdiven bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde bu doğrultuda taş malzeme ile tamamlanmış yığma merdiven önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının girişinde bulunan kapı ahşaptır. Restitüsyon çizimlerinde çift kanatlı ahşap kapı önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve binadan gelen izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının servis mekanlarını barındıran bir avlusu bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde analoji yöntemi ile bir avlu önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar, binadan gelen izler ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının yan sahınlarında kemer altında mevcutta bulunan bölücü duvarlar muhdestir. Restitüsyon çizimlerinde bu duvarların kaldırılması önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar, binadan gelen izler ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının tüm duvar ve tonoz yüzeyleri sıvanarak boyanmıştır. Restitüsyon çizimlerinde bu sıva boya imalatlarının kaldırılması önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar, binadan gelen izler ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının yan sahınlarında girişte bulunan ilk bölmelerin orta sahına bakan kemerleri altında mevcutta bulunan metal cam bölücüler muhdestir. Restitüsyon çizimlerinde bu eklerin kaldırılması önerilmiştir.

K

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

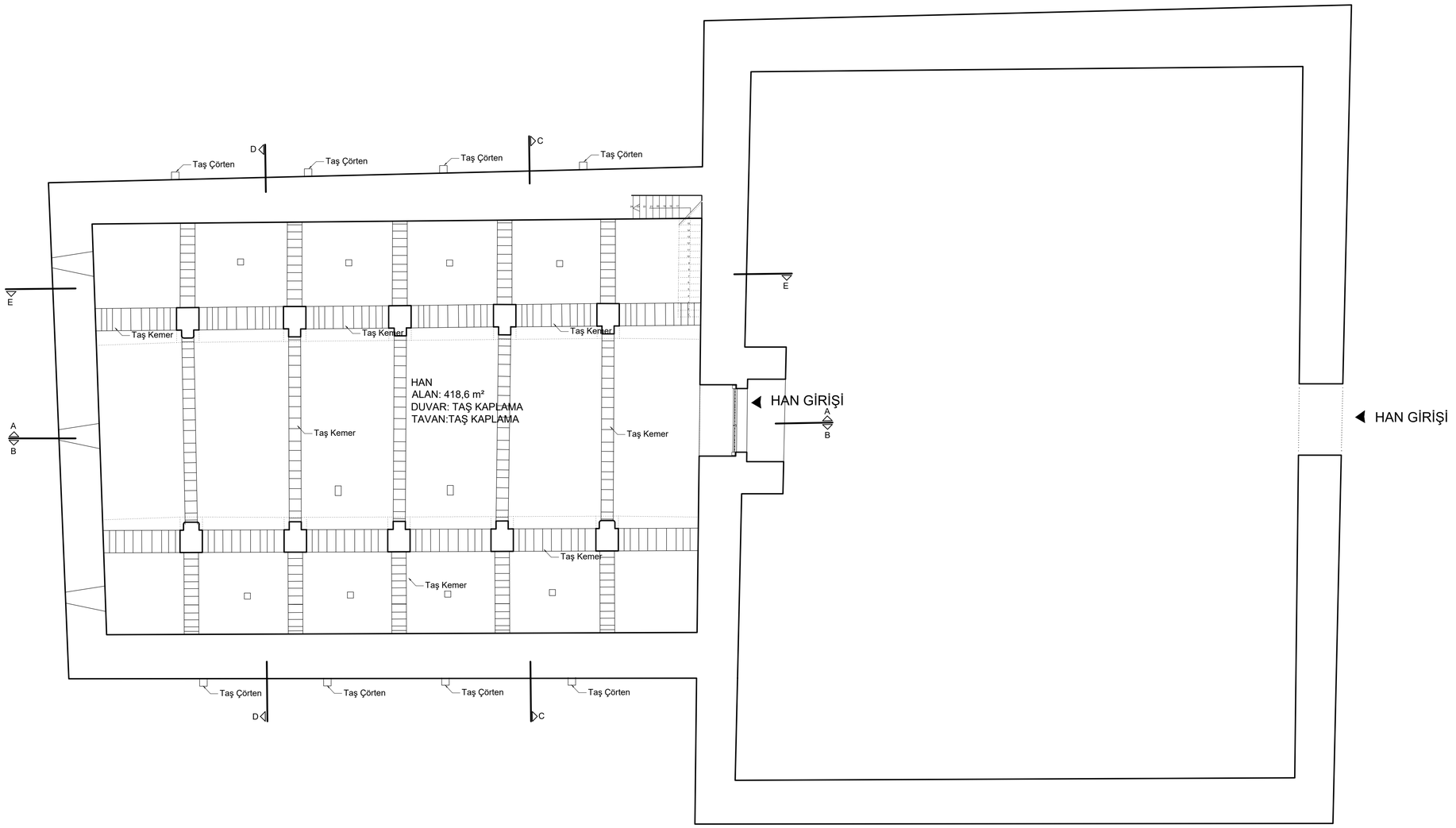
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTİTÜSYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	2

K

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTİTÜSYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

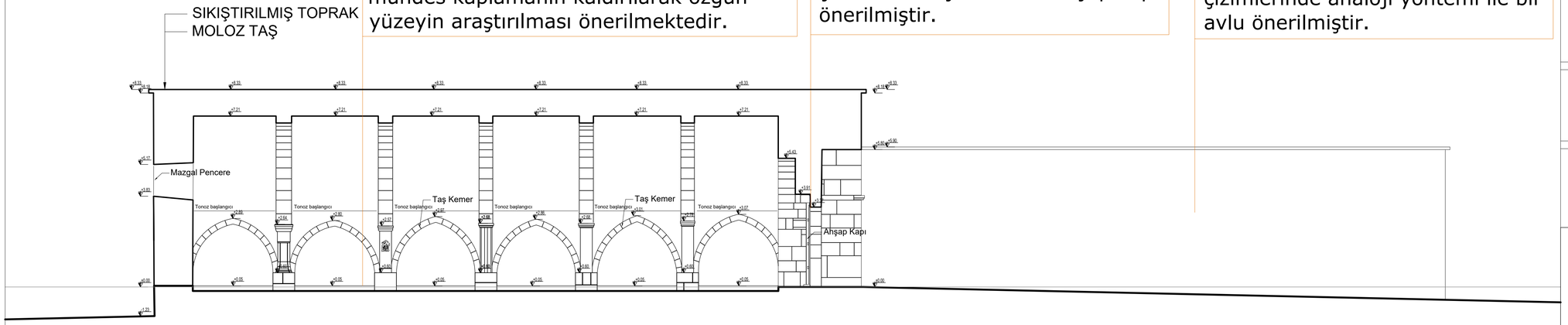
TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	3

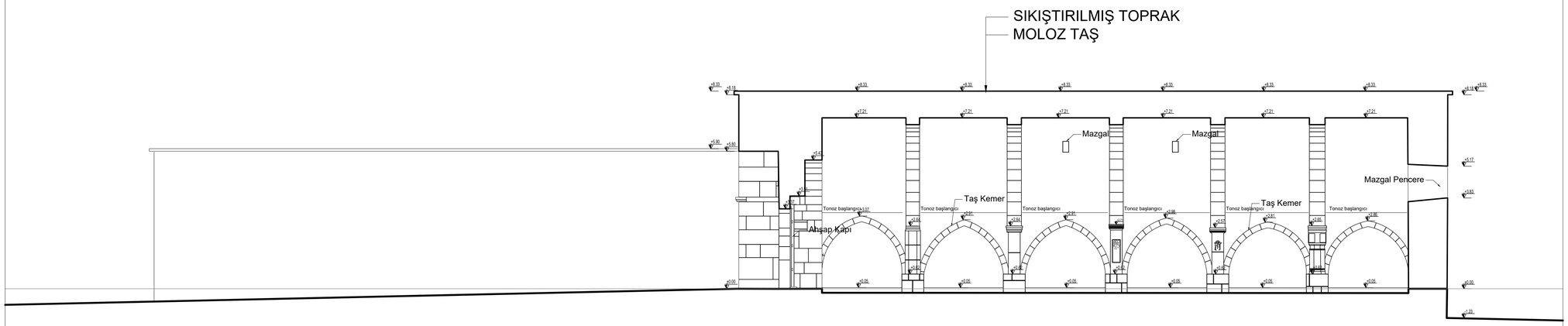
Yazılı kaynaklar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının yan sahınlarında taş seki bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde mevcutta bulunan sekinin mevcudiyetini koruması önerilmiştir. Zemin kaplaması ile ilgili yazılı kaynağa ulaşılamamış olmakla birlikte yapıdaki muhdes kaplamanın kaldırılarak özgün yüzeyin araştırılması önerilmektedir.

Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının girişinde bulunan kapı ahşaptır. Restitüsyon çizimlerinde çift kanatlı ahşap kapı önerilmiştir.

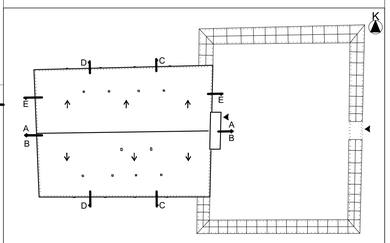
Yazılı kaynaklar ve binadan gelen izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının servis mekanlarını barındıran bir avlusu bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde analoji yöntemi ile bir avlu önerilmiştir.

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTİTÜSYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

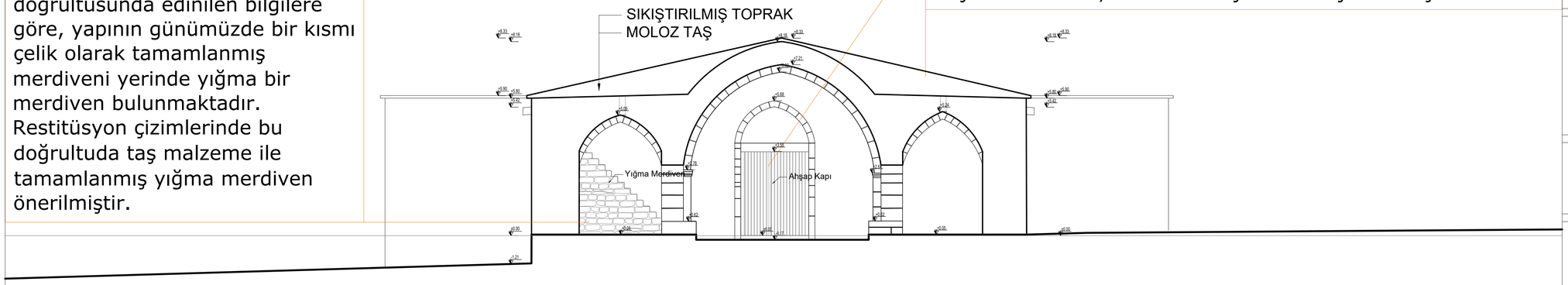
A-A / B-B KESİTİ

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	4

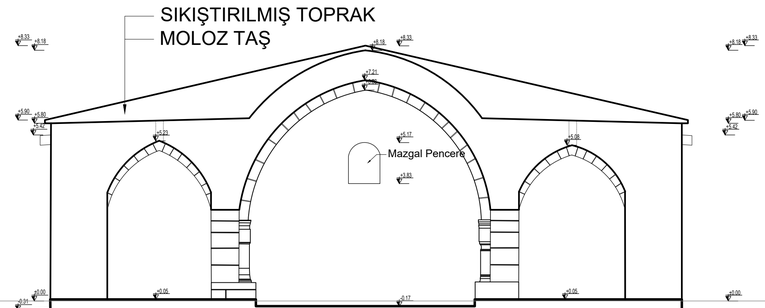
Yazılı kaynaklar ve binadaki izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının günümüzde bir kısmı çelik olarak tamamlanmış merdiveni yerinde yığma bir merdiven bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde bu doğrultuda taş malzeme ile tamamlanmış yığma merdiven önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının girişinde bulunan kapı ahşaptır. Restitüsyon çizimlerinde çift kanatlı ahşap kapı önerilmiştir.

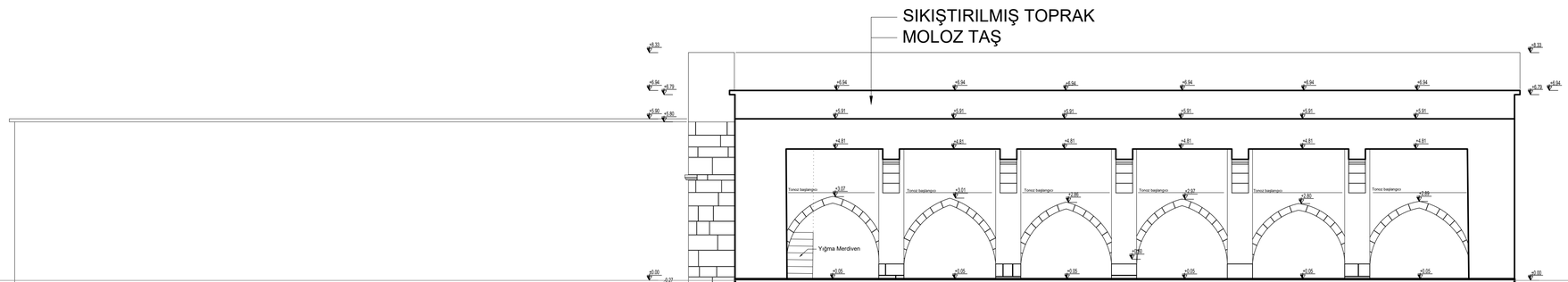
Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının günümüzde betonarme kaplanmış üst örtüsü muhdestir. Restitüsyon çizimlerinde üst örtünün sıkıştırılmış toprak üzeri taş malzeme ile tamamlanmış olduğu düşünülmektedir, öneri de bu şekilde oluşturulmuştur.

C-C KESİTİ

D-D KESİTİ

E-E KESİTİ

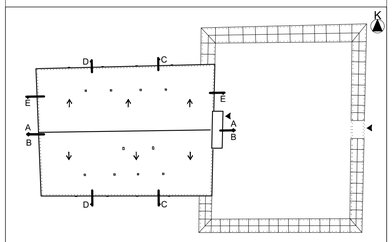
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

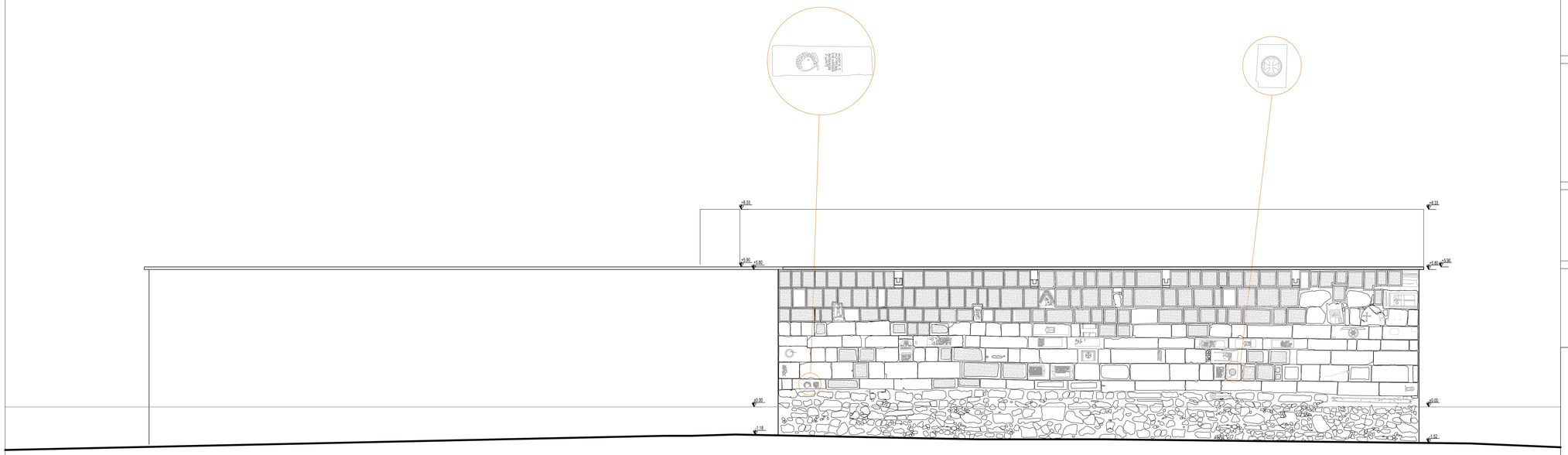

RESTİTÜSYON

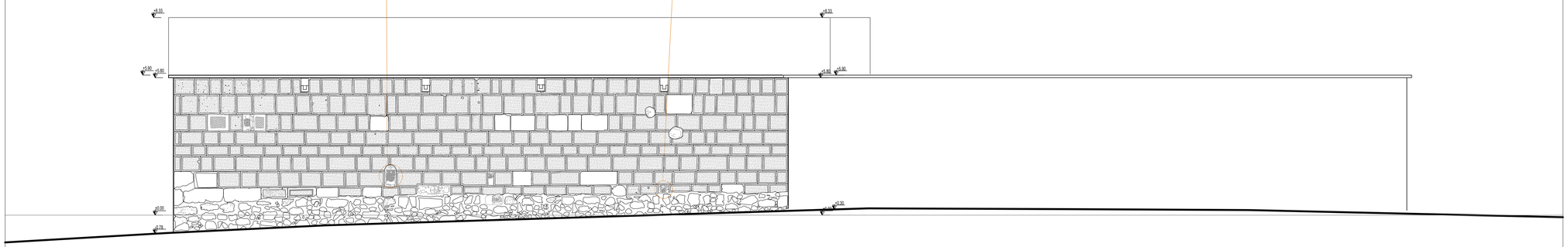
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D / E-E KESİTİ

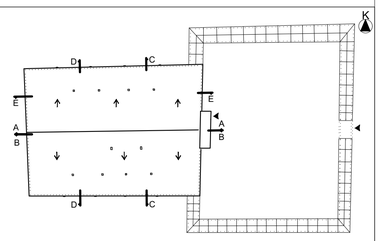
ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	5

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

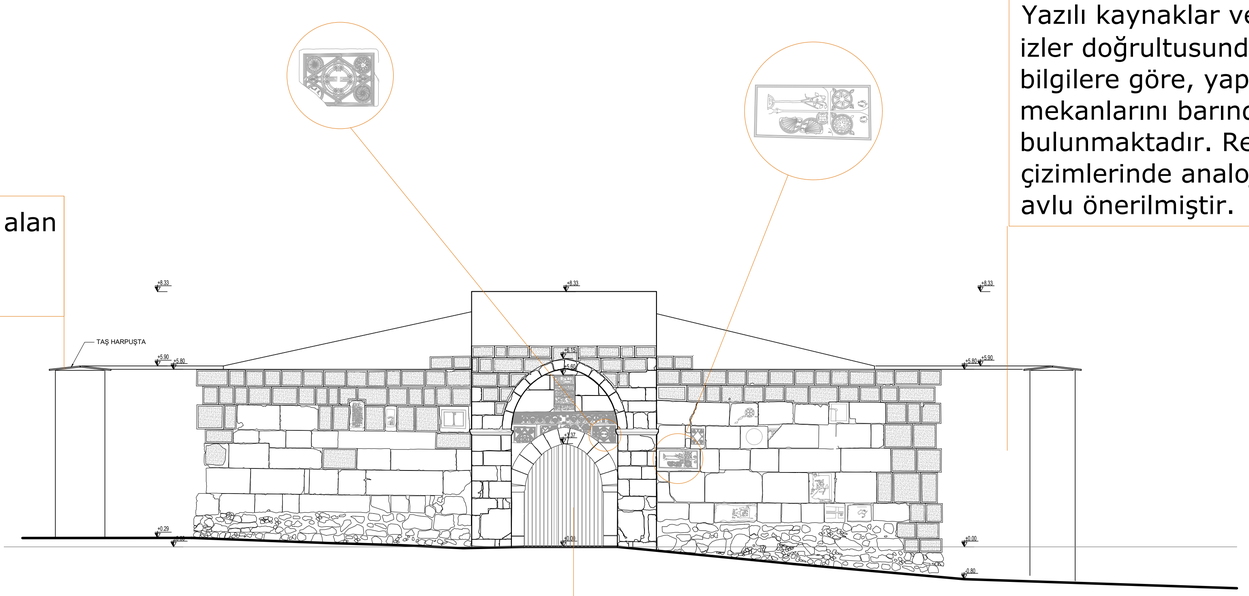
RESTİTÜSYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	6

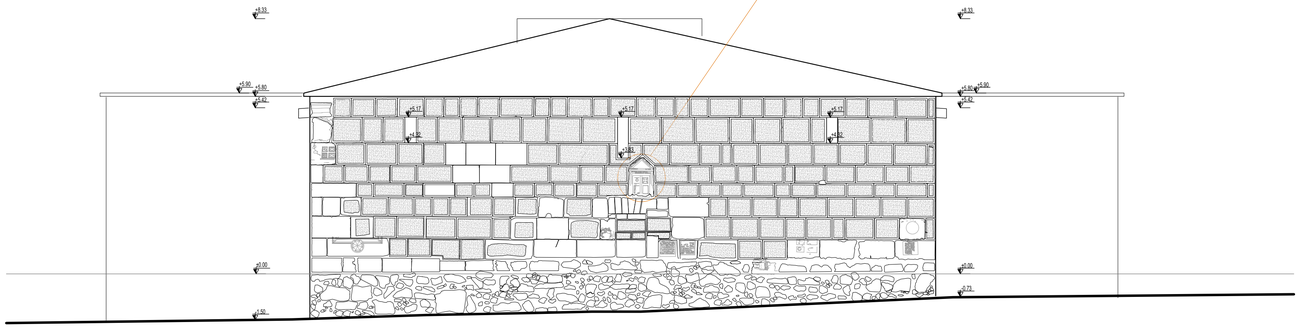
Restitüsyon çizimlerinde yer alan avlu duvarları üstünde taş harpuşta önerilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve binadan gelen izler doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının servis mekanlarını barındıran bir avlusu bulunmaktadır. Restitüsyon çizimlerinde analoji yöntemi ile bir avlu önerilmiştir.

DOĞU CEPHESİ

Yazılı kaynaklar ve eski fotoğraflar doğrultusunda edinilen bilgilere göre, yapının girişinde bulunan kapı ahşaptır. Restitüsyon çizimlerinde çift kanatlı ahşap kapı önerilmiştir.

BATI CEPHESİ

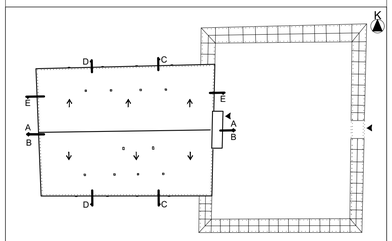
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTİTÜSYON

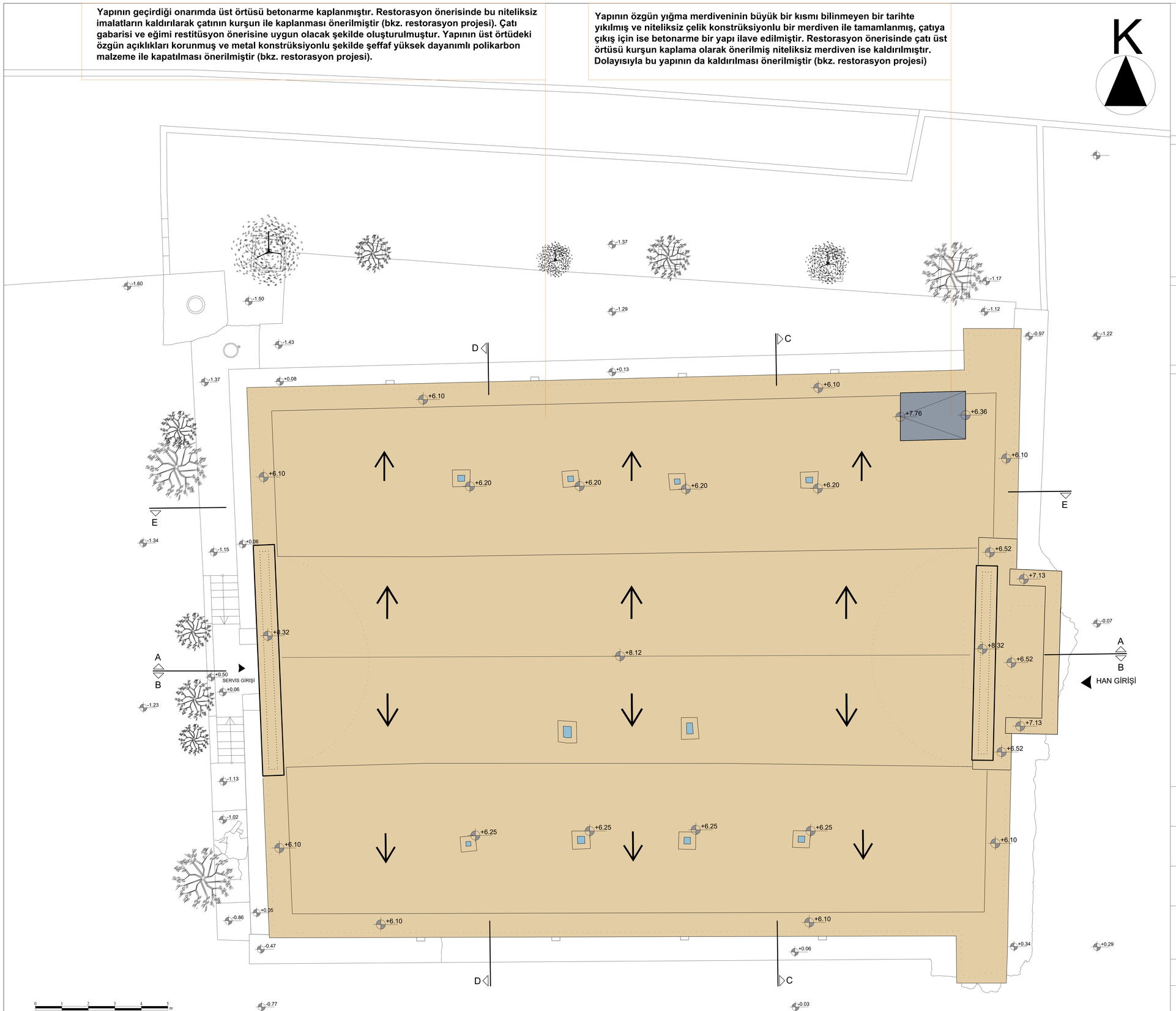
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DOĞU-BATI CEPHESİ

ÖLÇEK	1/100
PAFTA NO	7

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının üst örtüdeki özgün açıklıkları korunmuş ve metal konstrüksiyonlu şekilde şeffaf yüksek dayanımlı polikarbon malzeme ile kapatılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmış, çatıya çıkış için ise betonarme bir yapı ilave edilmiştir. Restorasyon önerisinde çatı üst örtüsü kurşun kaplama olarak önerilmiş niteliksiz merdiven ise kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yapının da kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi)

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM -KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ÇATI PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	1

Yapının kuzey ve batı cephesinde cepheye bitişik şekilde parapet duvar yapılmıştır. Niteliksiz ve işlevsiz bu imalatın kaldırılması, kaldırılan yüzey sonrası özgün dokunun araştırılması ve cephelerin özgün doku ve malzemeye uygun şekilde tamamlanması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi)

Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmıştır. Restorasyon projesinde merdivenin kaldırılması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi)

Yapının kuzey cephesi yol bitişiğinde durma duraklama noktası ile sınırlandırılmıştır. Bu cephede tamamlanacak kaldırımın durak noktasına uygun şekilde düzenlenmesi önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

Restorason projesinde yapının kültür etkinlik merkezi olarak kullanılması önerilmiştir. Buna uygun olarak yapının özgün dokusunu bozmayacak nitelikte yapı içerisinde mutfak ve ıslak hacim önerilmiştir. Etkinlinler süresinde kullanılabilecek bu alanları oturma birimlerinin bulunduğu bir alanın çevrelemesi, hanın diğer kısımlarının ise etkinliğe uygun şekilde demonte edilebilir malzemeler kullanılarak sınırlandırılabileceği önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

Restorason projesinde yapının önceki onarımında batı cephesinde açılan servis kapısının kullanımının devamı önerilmiştir. Kapının yangın dayanımlı ahşap kapı olarak değiştirilmesi, zemin gabarisi nedeniyle kapı kotuna kadar yapılmış çift taraflı betonarme merdivenin ise kaldırılarak çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ve rampa olarak tamamlanması ve kullanılması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi)

Yapının doğu, batı ve güney cephesi yol ile sınırlandırılmıştır. Bina çevresinde mevcutta bulunan niteliksiz tretuarın kaldırılması ve uygun malzeme ile yeniden kaldırım olarak düzenlenmesi önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yan sahınlar arasına yapılmış bölücü duvarların ve doğrama imalatlarının kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının niteliksiz metal kapısının özgüne uygun nitelikte ahşap olarak değiştirilmesi önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının zemin gabarisinin mevcuda uygun olarak korunması zemin kaplamasının kaldırılarak özgün malzemenin araştırılması ve özgüne uygun bir malzeme ile zemin kaplamasının tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

HAN
ALAN: 418,6 m²
DÖŞEME: TAŞ KAPLAMA
DUVAR: SIVA+BOYA
TAVAN:SIVA+BOYA

SERVİS GİRİŞİ

HAN GİRİŞİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM -KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

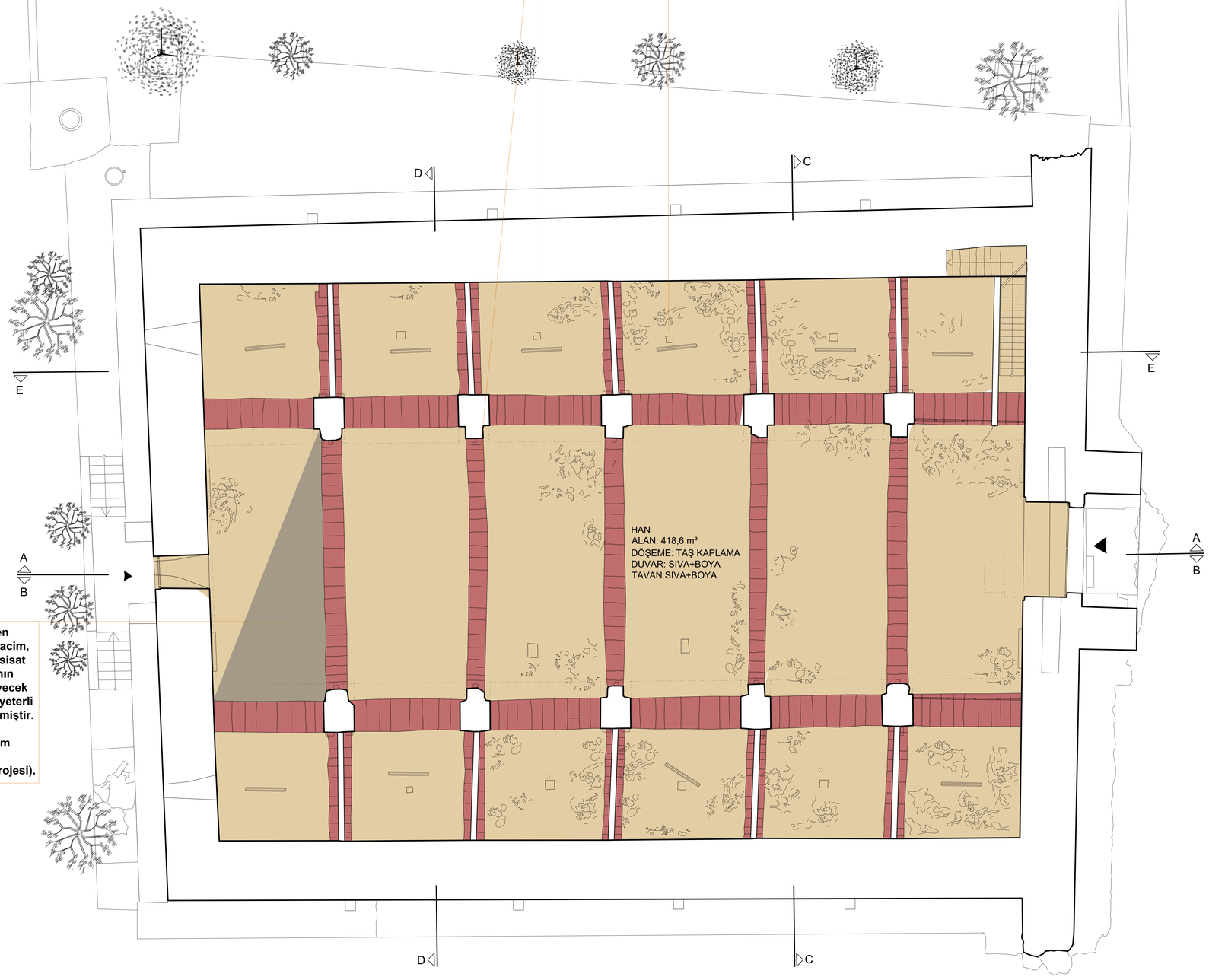
ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	2

Yapının tonozu taşıyan ve yan sahınları orta sahından ayıran geçişleri sivri kemer olarak taş malzeme ile tamamlanmıştır. Geçirdiği onarım sırasında kısmi olarak bu kemer yüzeyleri açıkta bırakılmıştır. Restorasyon projesinde tüm bu kemerlere ait taş malzemelerin kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmesi ve onarımlarının tamamlanması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi)

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

K

Restorason projesinde önerilen servis mekanlarına ait (ıslak hacim, mutfak, depo vb) tavanların tesisat geçişlerini gizleyecek ve yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde alçıpanel malzeme ile yeterli yükseklikte kapatılması önerilmiştir. Yapılacak imalatların çelik konstrüksiyon ile karkas sistem oluşturularak tamamlanması uygundur (bkz. restorasyon projesi).

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM -KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	3

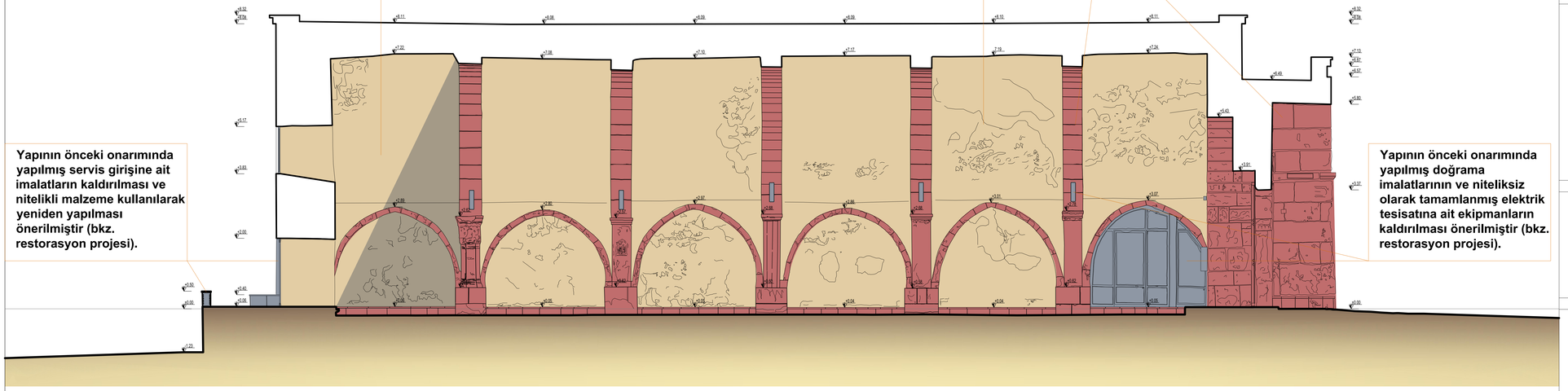
Yapının restorasyon projesindeki yeniden kullanımına yönelik mekanların yapının özgün dokusuna strüktürel ve estetik olarak zarar vermeyecek şekilde nitelikli malzeme ile tamamlanması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının kemerlerini oluşturan ve cephelerinde bulunan taş malzemeler kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmelidir. Taşların arasındaki derzler özgüne uygun şekilde tamamlanmalı ve taş malzemelerdeki gerekli onarımların tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış servis girişine ait imalatların kaldırılması ve nitelikli malzeme kullanılarak yeniden yapılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış doğrama imalatlarının ve niteliksiz olarak tamamlanmış elektrik tesisatına ait ekipmanların kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

A-A KESİTİ

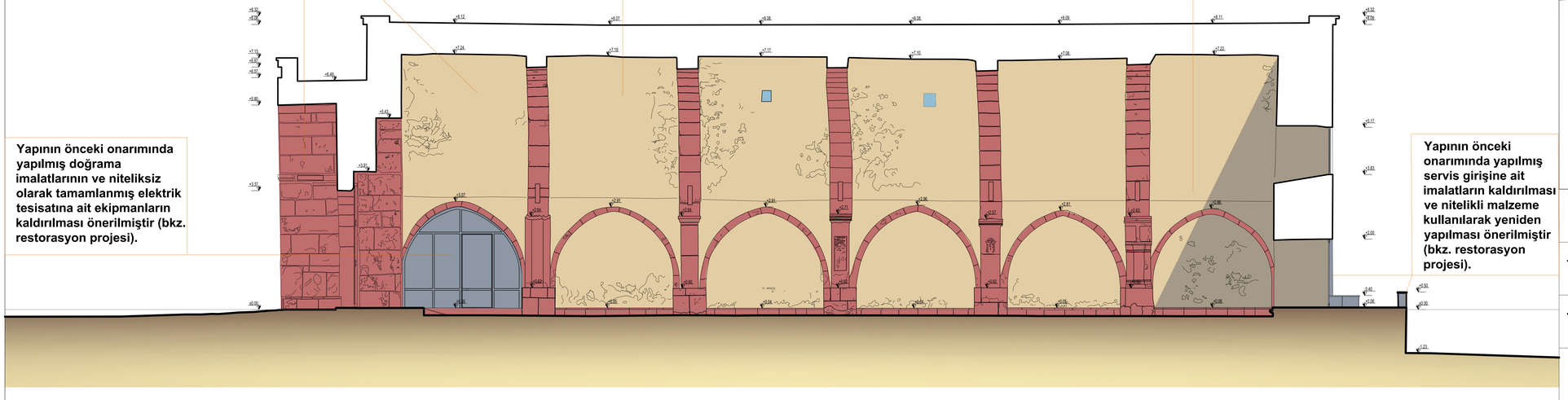
Yapının kemerlerini oluşturan ve cephelerinde bulunan taş malzemeler kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmelidir. Taşların arasındaki derzler özgüne uygun şekilde tamamlanmalı ve taş malzemelerdeki gerekli onarımların tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının restorasyon projesindeki yeniden kullanımına yönelik mekanların yapının özgün dokusuna strüktürel ve estetik olarak zarar vermeyecek şekilde nitelikli malzeme ile tamamlanması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış doğrama imalatlarının ve niteliksiz olarak tamamlanmış elektrik tesisatına ait ekipmanların kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış servis girişine ait imalatların kaldırılması ve nitelikli malzeme kullanılarak yeniden yapılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

B-B KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

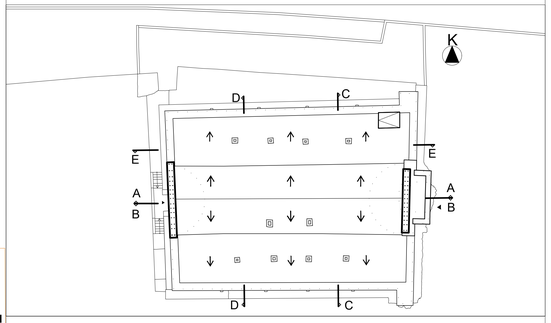
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM-KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

A-A / B-B KESİTİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	4

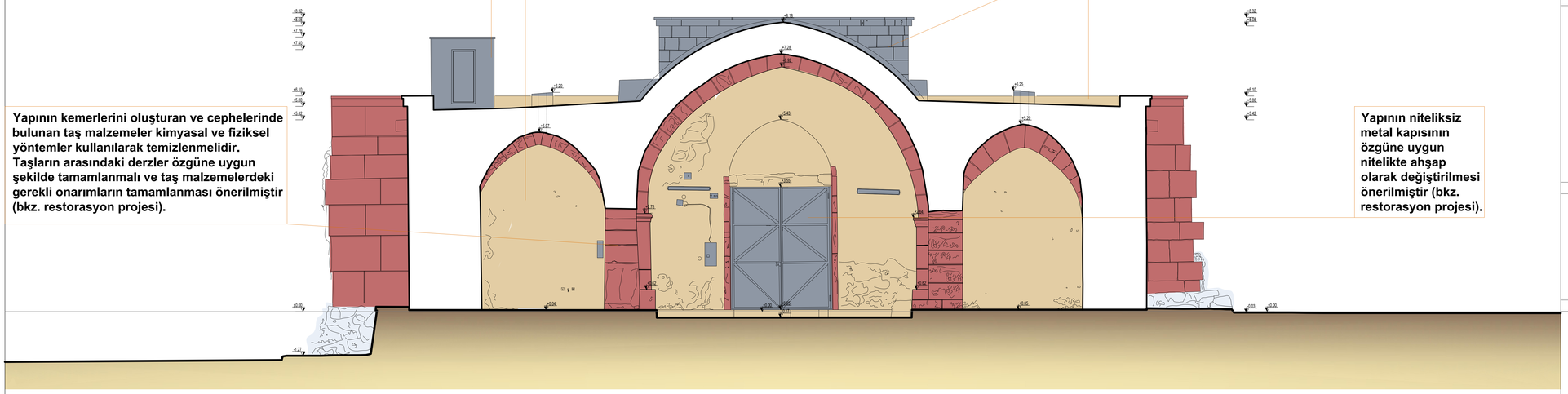
Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmış, çatıya çıkış için ise betonarme bir yapı ilave edilmiştir. Restorasyon önerisinde çatı üst örtüsü kurşun kaplama olarak önerilmiş niteliksiz merdiven ise kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yapının da kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi)

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının kemerlerini oluşturan ve cephelerinde bulunan taş malzemeler kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmelidir. Taşların arasındaki derzler özgüne uygun şekilde tamamlanmalı ve taş malzemelerdeki gerekli onarımların tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının niteliksiz metal kapısının özgüne uygun nitelikte ahşap olarak değiştirilmesi önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

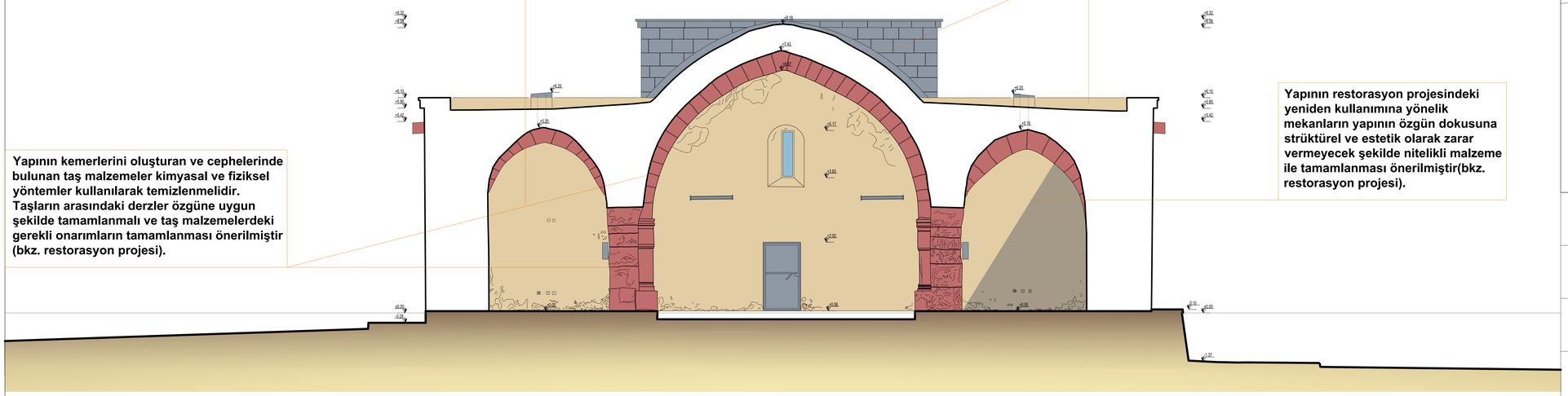
C-C KESİTİ

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının kemerlerini oluşturan ve cephelerinde bulunan taş malzemeler kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmelidir. Taşların arasındaki derzler özgüne uygun şekilde tamamlanmalı ve taş malzemelerdeki gerekli onarımların tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının restorasyon projesindeki yeniden kullanımına yönelik mekanların yapının özgün dokusuna strüktürel ve estetik olarak zarar vermeyecek şekilde nitelikli malzeme ile tamamlanması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

D-D KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

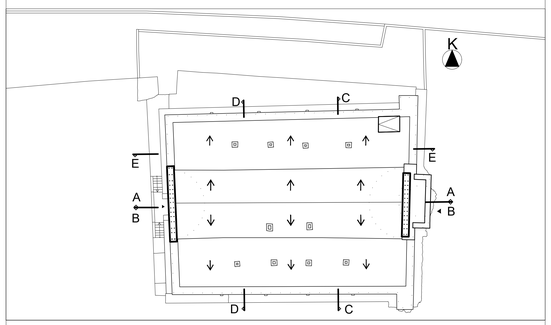
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM-KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

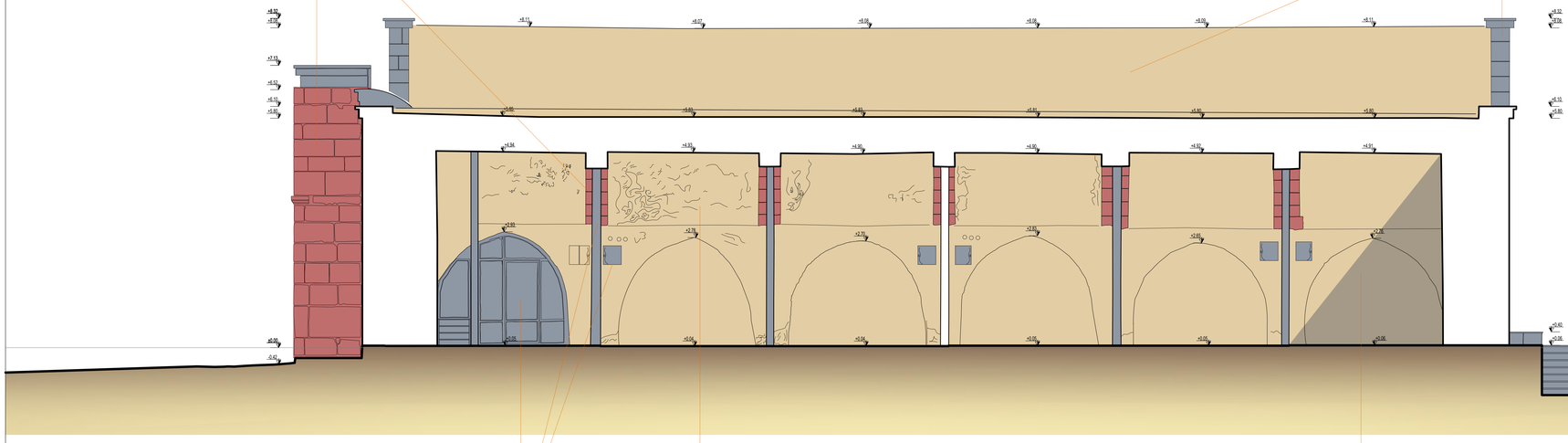
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	5

Yapının kemerlerini oluşturan ve cephelerinde bulunan taş malzemeler kimyasal ve fiziksel yöntemler kullanılarak temizlenmelidir. Taşların arasındaki derzler özgüne uygun şekilde tamamlanmalı ve taş malzemelerdeki gerekli onarımların tamamlanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış servis girişine ait imalatların kaldırılması ve nitelikli malzeme kullanılarak yeniden yapılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

E-E KESİTİ

Yapının önceki onarımında yapılmış bölücü duvarların, doğrama imalatlarının ve niteliksiz olarak tamamlanmış elektrik tesisatına ait ekipmanların kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının öncesinde geçirdiği onarım sırasında tüm duvar ve tavan yüzeyleri sıvanarak boyanımştır. Niteliksiz tamamlanmış bu onarım zamanla nem, bakımsızlık, kullanıcı vb. nedenlerle zarar görmüş ve sıva boya yüzeylerinde renk değişimi, dökülme, çatlak oluşumu vb. bozulmalar meydana gelmiştir. Restorasyon önerisinde tüm sıva boya yüzeylerinin raspalanarak yapıdan ulaştırılması ve özgün dokunun açığa çıkarılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının restorasyon projesindeki yeniden kullanımına yönelik mekanların yapının özgün dokusuna strüktürel ve estetik olarak zarar vermeyecek şekilde nitelikli malzeme ile tamamlanması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi).

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

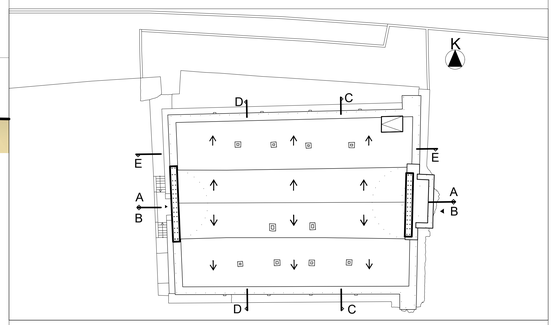
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM-KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

E-E KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	6

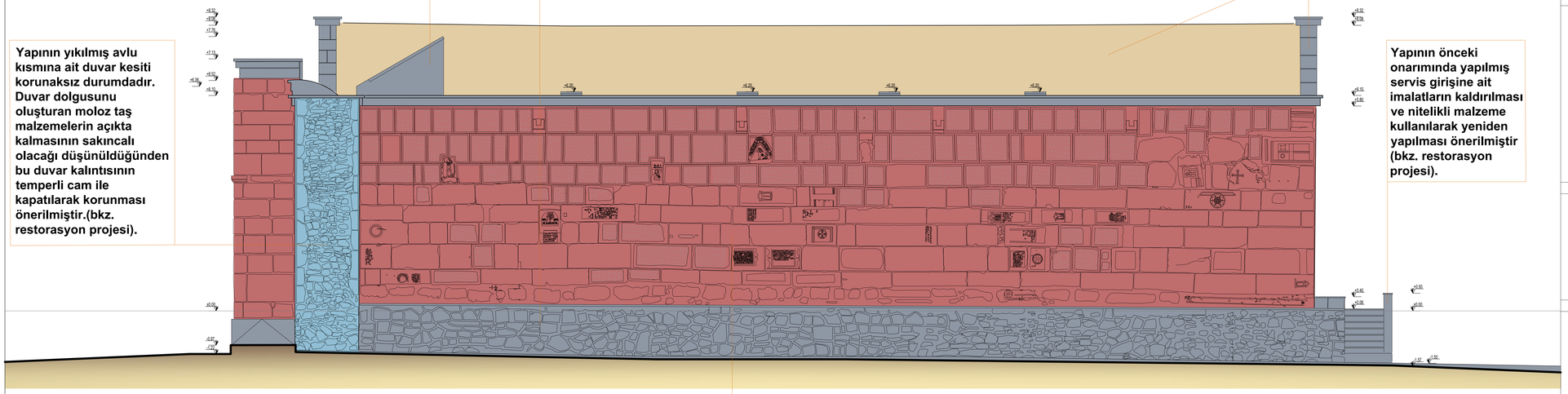
Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmış, çatıya çıkış için ise betonarme bir yapı ilave edilmiştir. Restorasyon önerisinde çatı üst örtüsü kurşun kaplama olarak önerilmiş niteliksiz merdiven ise kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yapının da kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi)

Yapının kuzey ve batı cephesinde cepheye bitişik şekilde parapet duvar yapılmıştır. Niteliksiz ve işlevsiz bu imalatın kaldırılması, kaldırılan yüzey sonrası özgün dokunun araştırılması ve cephelerin özgün doku ve malzemeye uygun şekilde tamamlanması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi)

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının yıkılmış avlu kısmına ait duvar kesiti korunaksız durumdadır. Duvar dolgusunu oluşturan moloz taş malzemelerin açıkta kalmasının sakıncalı olacağı düşünüldüğünden bu duvar kalıntısının temperli cam ile kapatılarak korunması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış servis girişine ait imalatların kaldırılması ve nitelikli malzeme kullanılarak yeniden yapılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

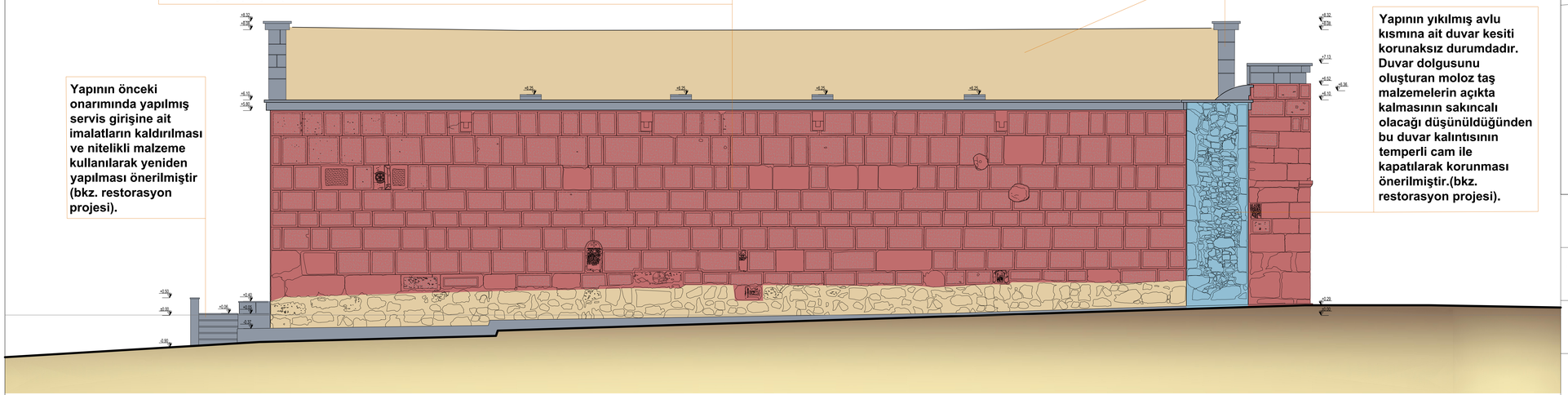
KUZEY CEPHESİ

Yapının cepheleri taş malzeme ile oluşturulmuştur. Kesme taş kullanımı ile birlikte zemin kotuna yakın kısımlar moloz taş kullanımı görülmektedir. Bununla birlikte yapıda kullanılan devşirme malzemeler dikkat çekicidir. Devşirme malzemelerin yapıda ekonomik ve kolay bulunur olması nedeniyle kullanıldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte yapıya süsleme niteliği de katmaktadır. Cephelerde öncelikle nitelikli olarak yüzey temizliğinin yapılması önerilmiştir. Bu temizlik kimyasal ve fiziksel yöntemlerle tamamlanmalıdır. Temizleme işlemi ile birlikte taş yüzeylerde gerekli onarım çalışmaları özgün dokuya zarar vermeden tamamlanması, derzlerin yine özgüne uygun şekilde yeniden yapılması/tamamlanması önerilmiştir. Cephelere ait tüm restorasyon işlemlerinde devşirme taşlar için koruma önlemi ayrıca alınmalıdır (bkz. restorasyon projesi).

Yapının geçirdiği onarımda üst örtüsü betonarme kaplanmıştır. Restorasyon önerisinde bu niteliksiz imalatların kaldırılarak çatının kurşun ile kaplanması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi). Çatı gabarisi ve eğimi restitüsyon önerisine uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

Yapının önceki onarımında yapılmış servis girişine ait imalatların kaldırılması ve nitelikli malzeme kullanılarak yeniden yapılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının yıkılmış avlu kısmına ait duvar kesiti korunaksız durumdadır. Duvar dolgusunu oluşturan moloz taş malzemelerin açıkta kalmasının sakıncalı olacağı düşünüldüğünden bu duvar kalıntısının temperli cam ile kapatılarak korunması önerilmiştir.(bkz. restorasyon projesi).

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

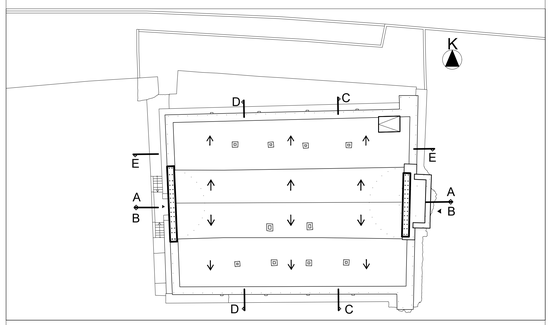
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM-KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	7

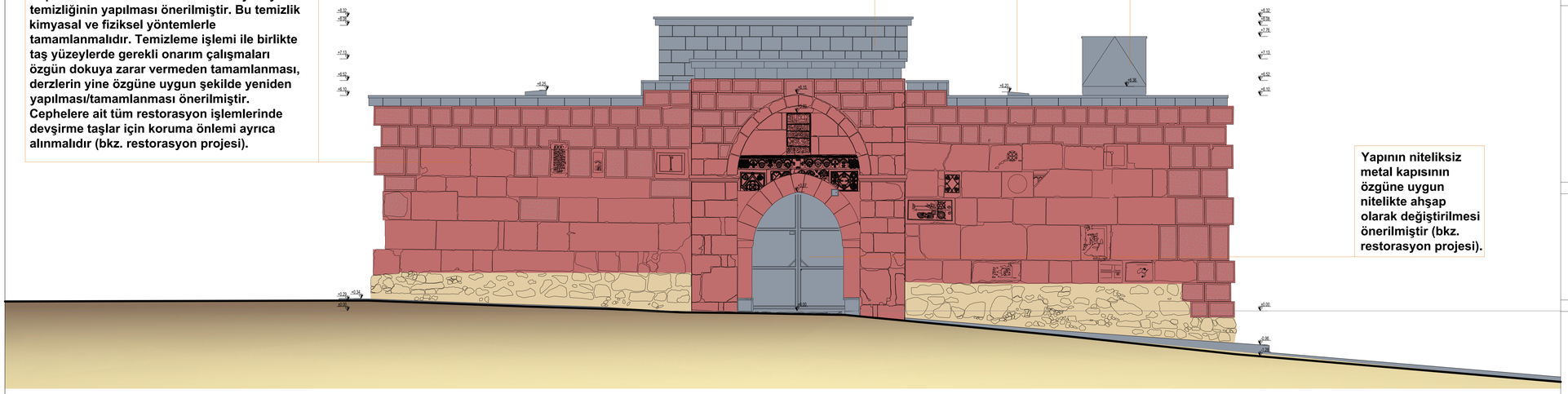
Yapının cepheleri taş malzeme ile oluşturulmuştur. Kesme taş kullanımı ile birlikte zemin kotuna yakın kısımlar moloz taş kullanımı görülmektedir. Bununla birlikte yapıda kullanılan devşirme malzemeler dikkat çekicidir. Devşirme malzemelerin yapıda ekonomik ve kolay bulunur olması nedeniyle kullanıldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte yapıya süsleme niteliği de katmaktadır. Cephelerde öncelikle nitelikli olarak yüzey temizliğinin yapılması önerilmiştir. Bu temizlik kimyasal ve fiziksel yöntemlerle tamamlanmalıdır. Temizleme işlemi ile birlikte taş yüzeylerde gerekli onarım çalışmaları özgün dokuya zarar vermeden tamamlanması, derzlerin yine özgüne uygun şekilde yeniden yapılması/tamamlanması önerilmiştir. Cephelere ait tüm restorasyon işlemlerinde devşirme taşlar için koruma önlemi ayrıca alınmalıdır (bkz. restorasyon projesi).

Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi).

Yapının üst örtüdeki özgün açıklıkları korunmuş ve metal konstrüksiyonlu şekilde şeffaf yüksek dayanımlı polikarbon malzeme ile kapatılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmış, çatıya çıkış için ise betonarme bir yapı ilave edilmiştir. Restorasyon önerisinde çatı üst örtüsü kurşun kaplama olarak önerilmiş niteliksiz merdiven ise kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yapının da kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi)

Yapının niteliksiz metal kapısının özgüne uygun nitelikte ahşap olarak değiştirilmesi önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

DOĞU CEPHESİ

Yapının özgün yığma merdiveninin büyük bir kısmı bilinmeyen bir tarihte yıkılmış ve niteliksiz çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ile tamamlanmış, çatıya çıkış için ise betonarme bir yapı ilave edilmiştir. Restorasyon önerisinde çatı üst örtüsü kurşun kaplama olarak önerilmiş niteliksiz merdiven ise kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yapının da kaldırılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi)

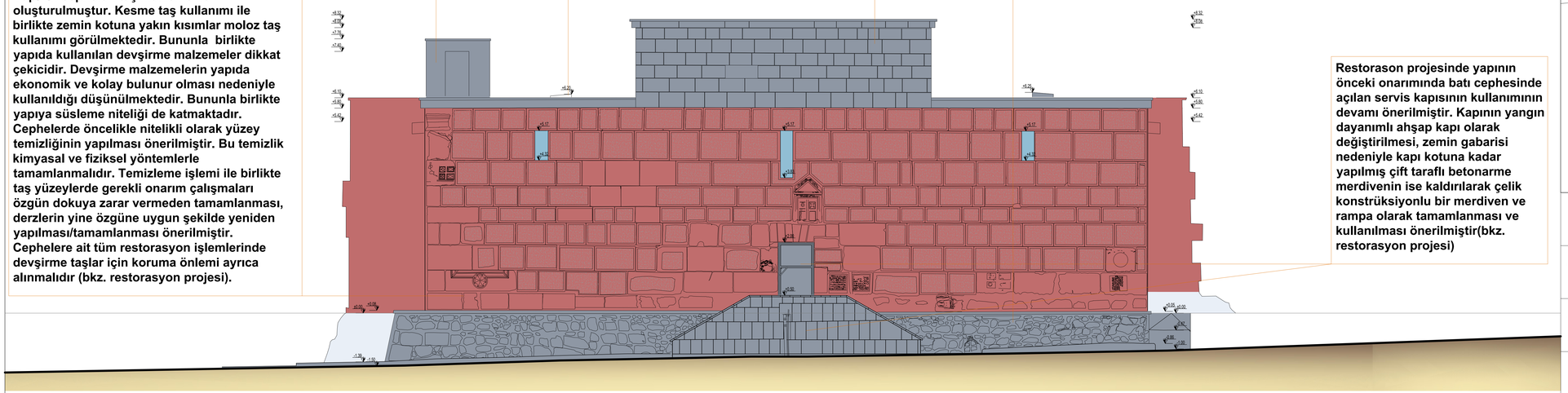
Yapının üst örtüdeki özgün açıklıkları korunmuş ve metal konstrüksiyonlu şekilde şeffaf yüksek dayanımlı polikarbon malzeme ile kapatılması önerilmiştir (bkz. restorasyon projesi).

Yapının öncesinde geçirdiği onarımlar sırasında tamamlandığı düşünülen kalkan duvarların da çatı restorasyonu ile birlikte kaldırılması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi).

Yapının kuzey ve batı cephesinde cepheye bitişik şekilde parapet duvar yapılmıştır. Niteliksiz ve işlevsiz bu imalatın kaldırılması, kaldırılan yüzey sonrası özgün dokunun araştırılması ve cephelerin özgün doku ve malzemeye uygun şekilde tamamlanması önerilmiştir. (bkz. restorasyon projesi)

Yapının cepheleri taş malzeme ile oluşturulmuştur. Kesme taş kullanımı ile birlikte zemin kotuna yakın kısımlar moloz taş kullanımı görülmektedir. Bununla birlikte yapıda kullanılan devşirme malzemeler dikkat çekicidir. Devşirme malzemelerin yapıda ekonomik ve kolay bulunur olması nedeniyle kullanıldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte yapıya süsleme niteliği de katmaktadır. Cephelerde öncelikle nitelikli olarak yüzey temizliğinin yapılması önerilmiştir. Bu temizlik kimyasal ve fiziksel yöntemlerle tamamlanmalıdır. Temizleme işlemi ile birlikte taş yüzeylerde gerekli onarım çalışmaları özgün dokuya zarar vermeden tamamlanması, derzlerin yine özgüne uygun şekilde yeniden yapılması/tamamlanması önerilmiştir. Cephelere ait tüm restorasyon işlemlerinde devşirme taşlar için koruma önlemi ayrıca alınmalıdır (bkz. restorasyon projesi).

Restorason projesinde yapının önceki onarımında batı cephesinde açılan servis kapısının kullanımının devamı önerilmiştir. Kapının yangın dayanımlı ahşap kapı olarak değiştirilmesi, zemin gabarisi nedeniyle kapı kotuna kadar yapılmış çift taraflı betonarme merdivenin ise kaldırılarak çelik konstrüksiyonlu bir merdiven ve rampa olarak tamamlanması ve kullanılması önerilmiştir(bkz. restorasyon projesi)

BATI CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

FSMVÜ

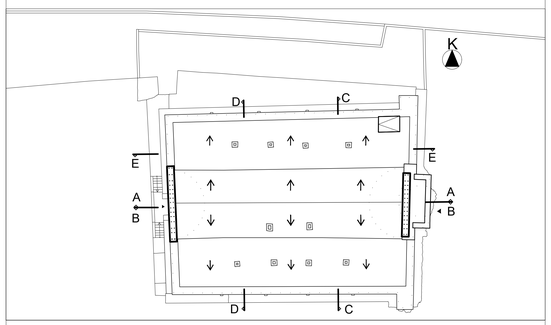
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ EKLER (doğrama, kapı, merdiven, elektrik tesisatı vb.)
- KALDIRILACAK NİTELİKSİZ ONARIMLAR (sıva, boya, beton kaplama vb.)
- ÇAĞDAŞ EK / YENİDEN YAPIM-KULLANIM
- TEMİZLEME / ONARIM (taş yüzeylerin kimyasal-fiziksel yöntemlerle temizlenmesi, onarılması)

MÜDAHALE ANALİZİ

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DOĞU-BATI CEPHESİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	8

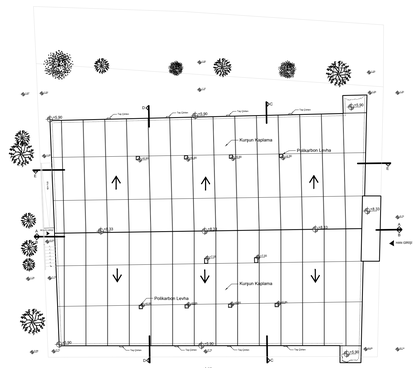
HÜKÜMET KONAĞI

BELEDİYE
SARAYI

KONYA CADDESİ

POSTANE

ZİRAAT BANKASI

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

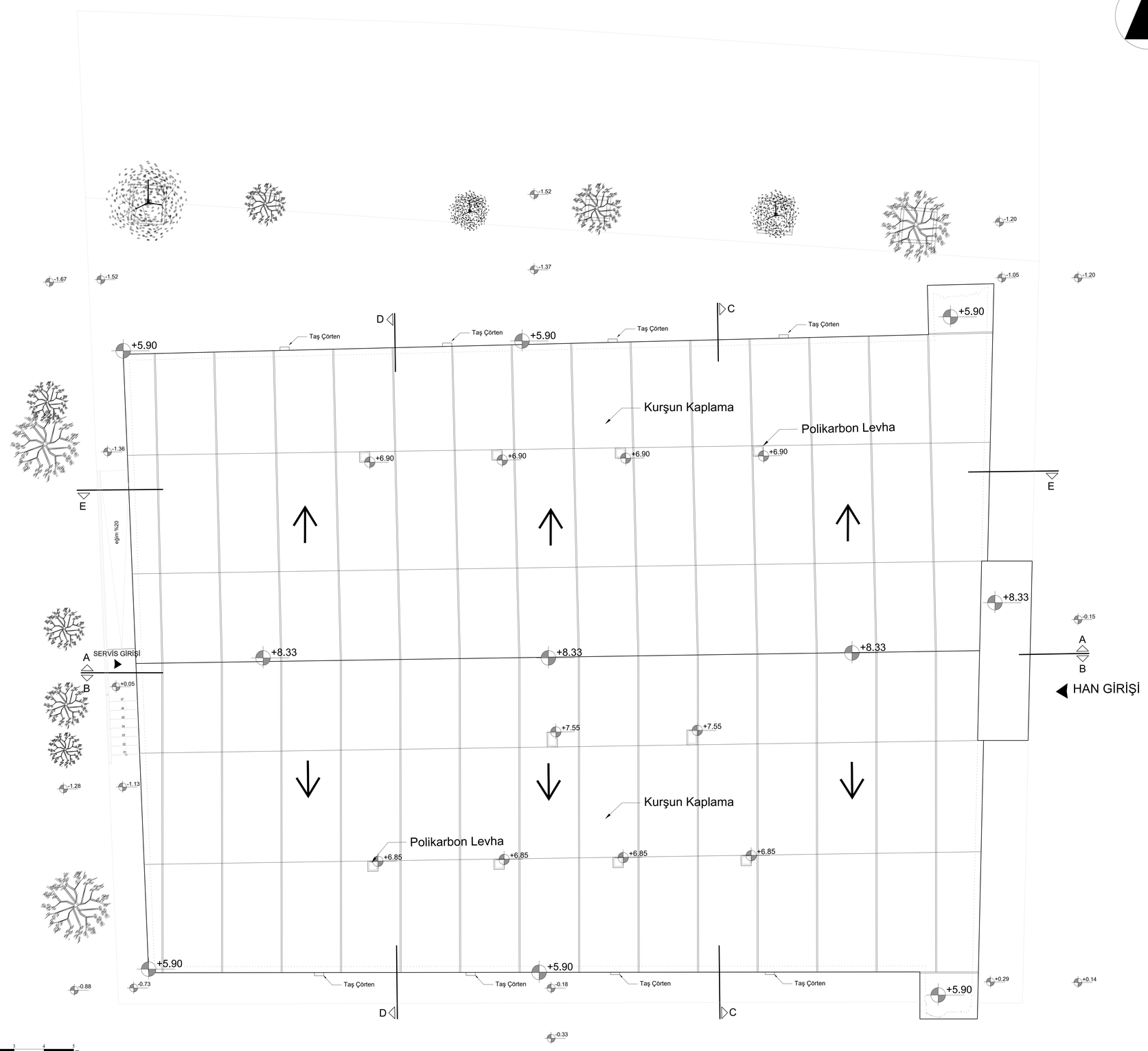
KONYA RAZİYE SULTAN
KERVANSARAYI

RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

VAZİYET PLANI

ÖLÇEK	1/200
PAFTA NO	1

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

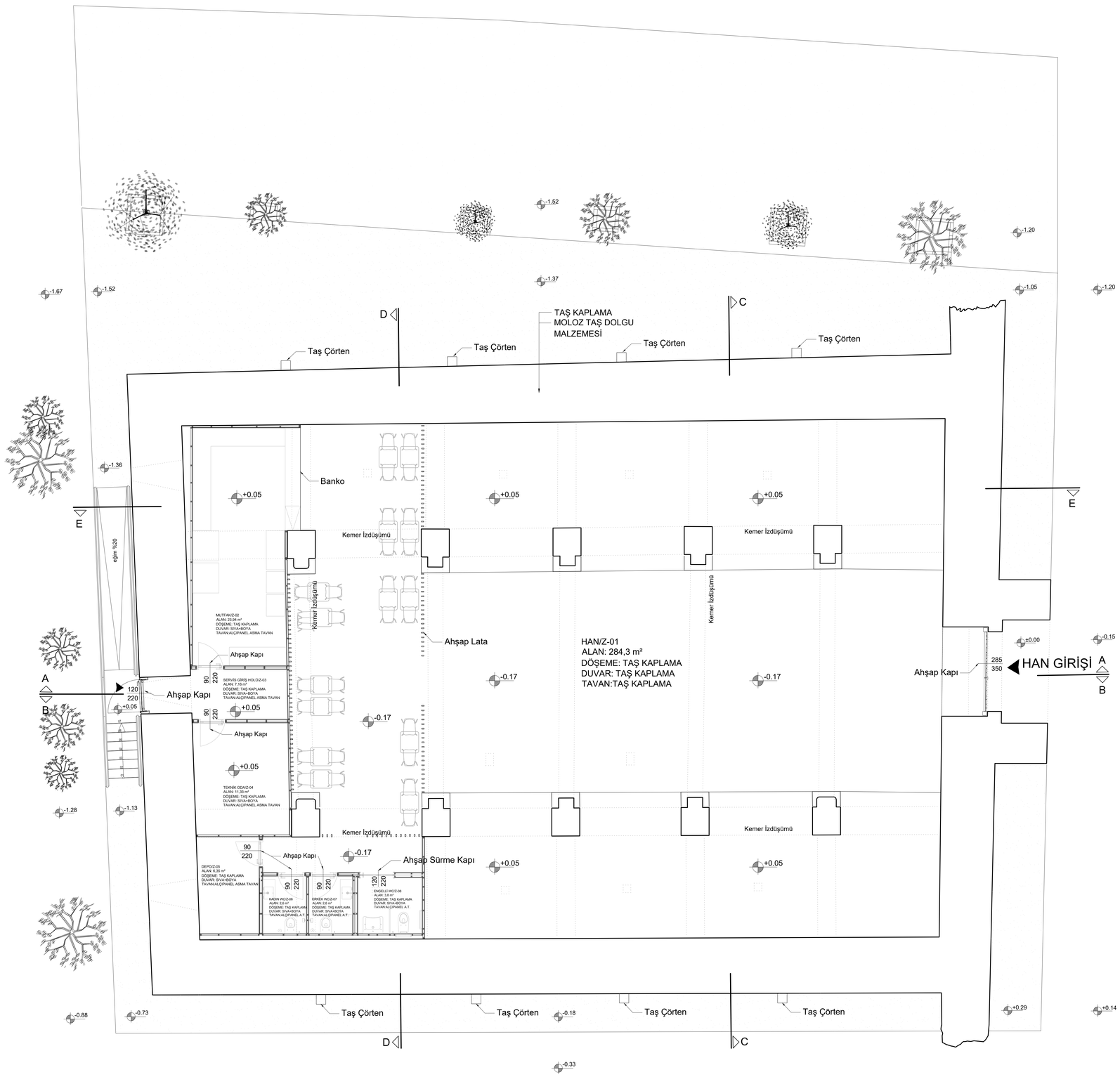
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ÇATI PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	2

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

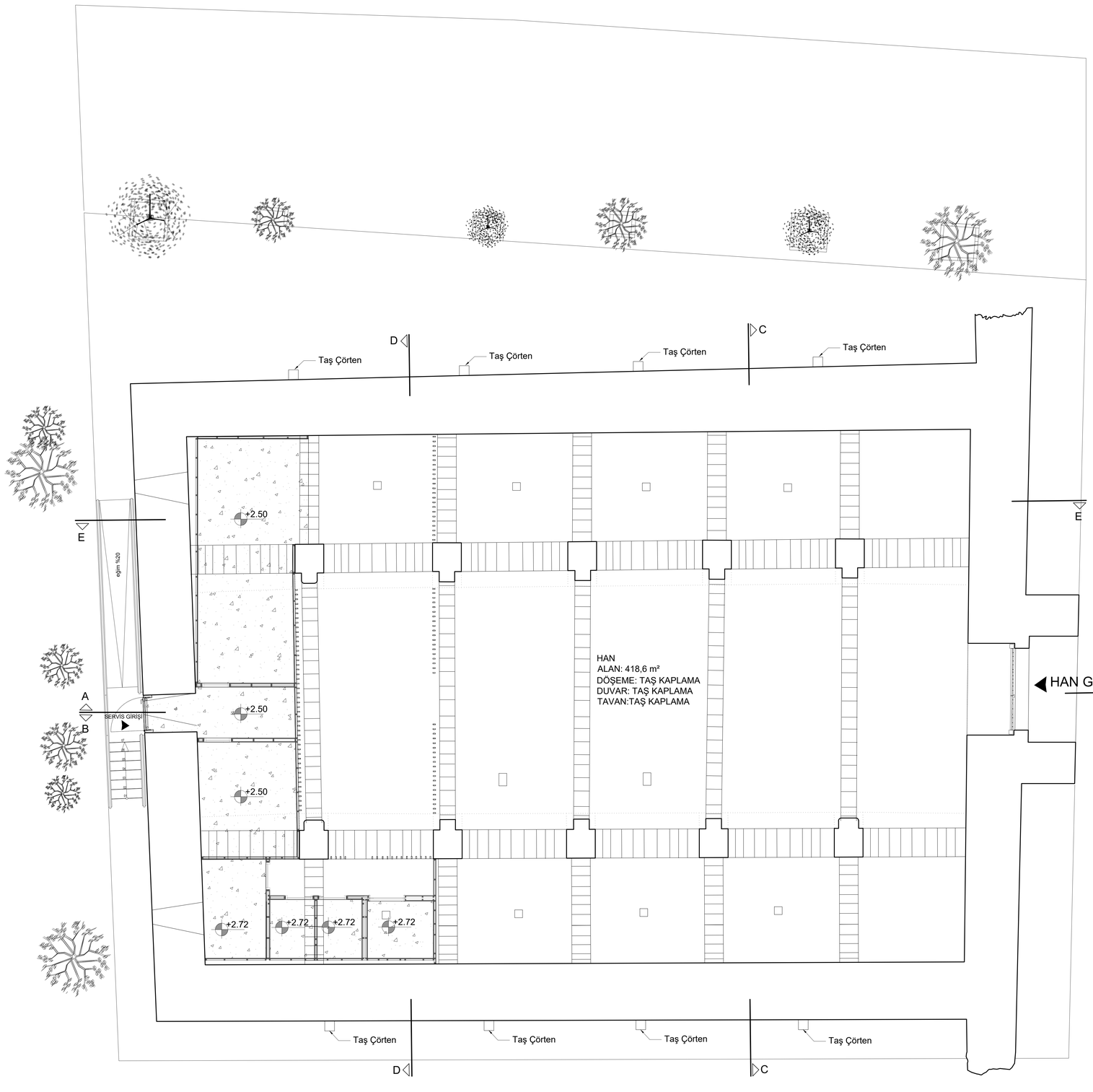
KONYA RAZİYE SULTAN
KERVANSARAYI

RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	3

FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

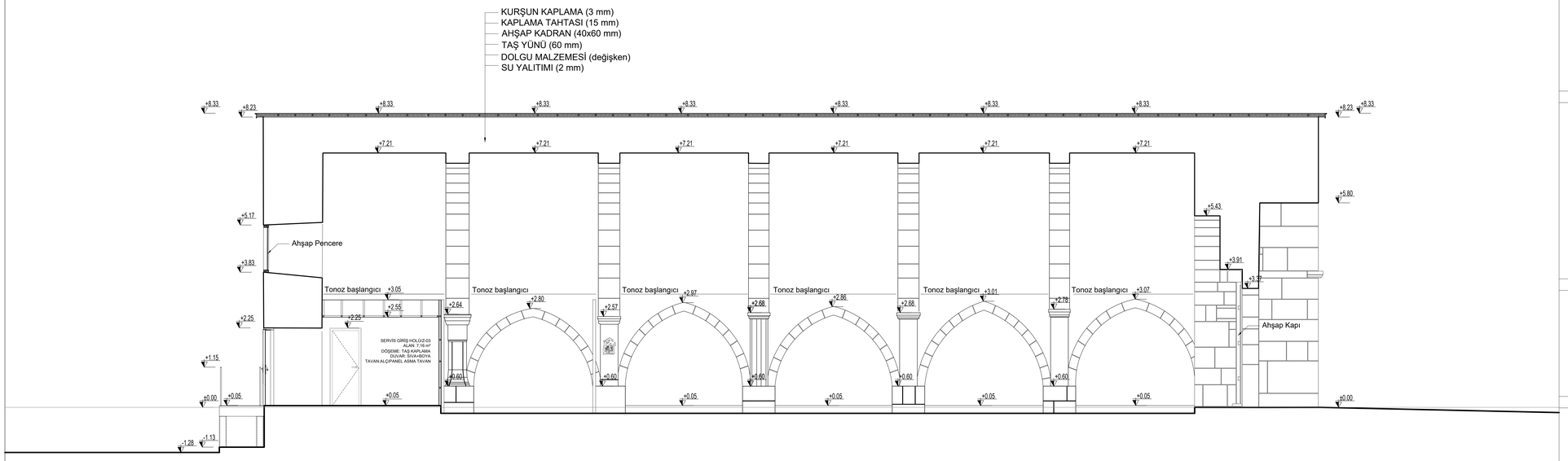
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON

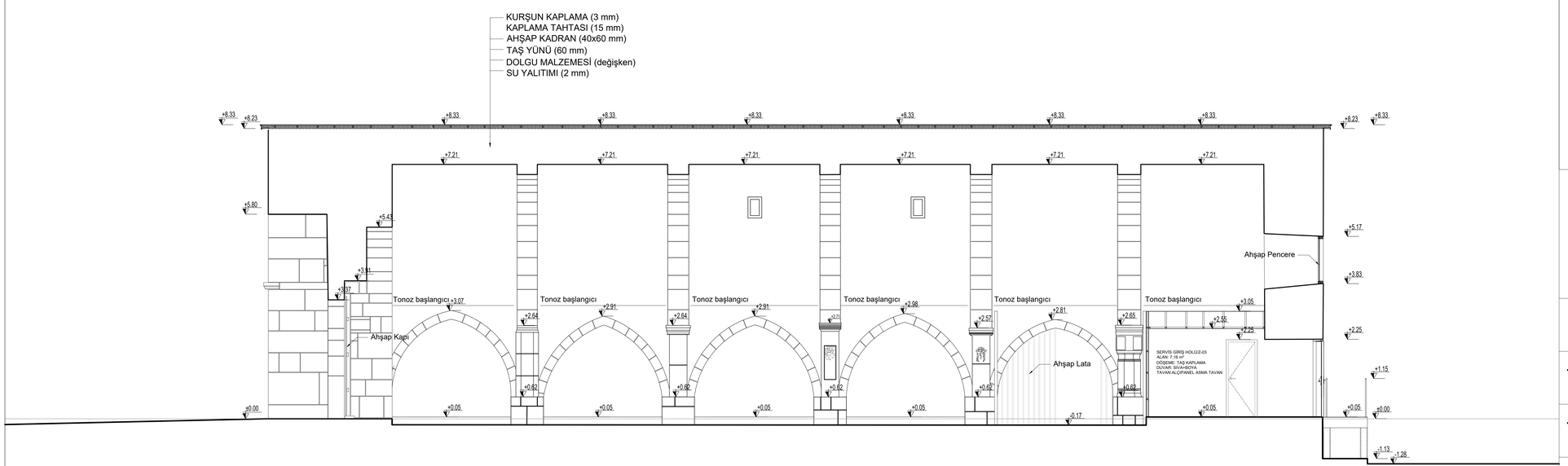
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

TAVAN PLANI

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	4

A-A KESİTİ

B-B KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

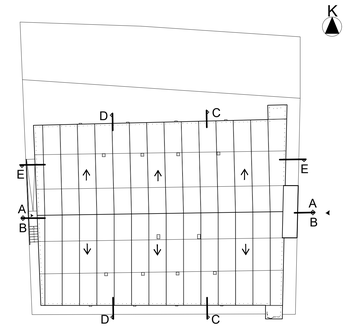
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

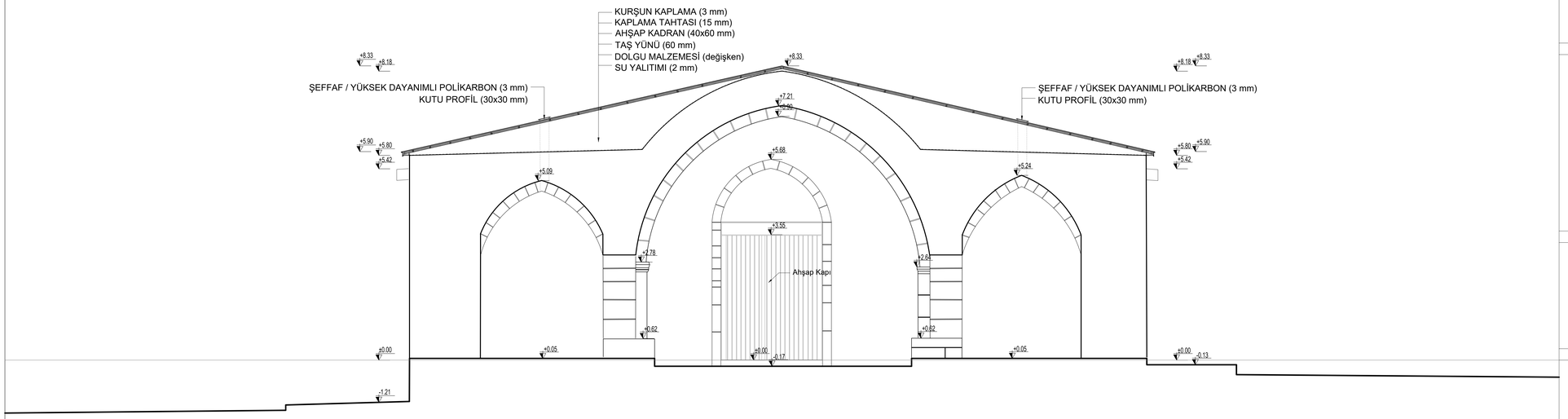

RESTORASYON

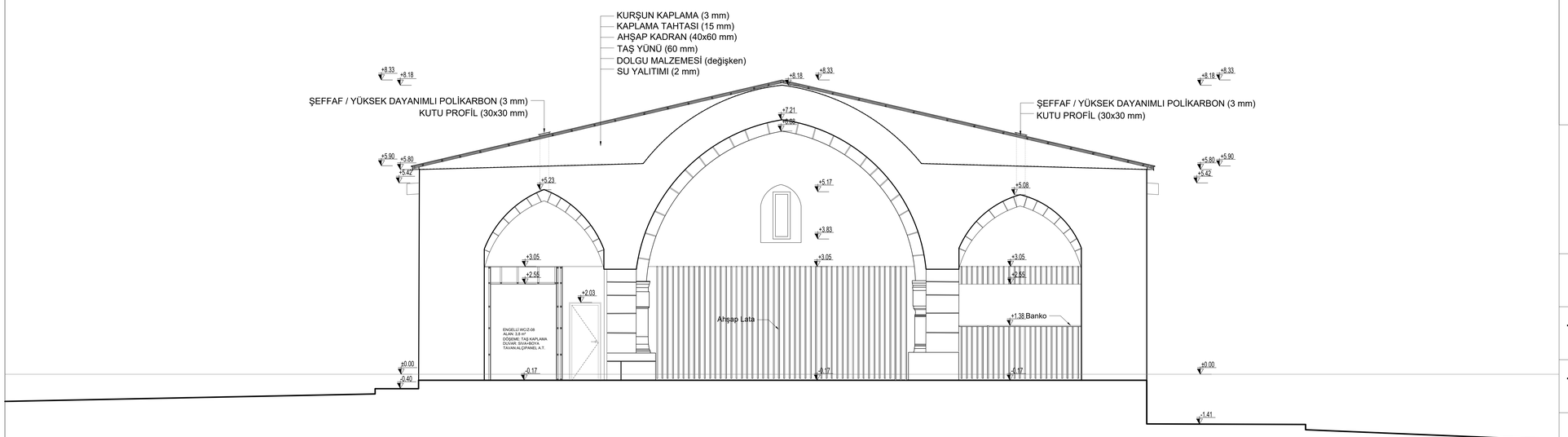
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

A-A / B-B KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	5

C-C KESİTİ

D-D KESİTİ

0 1 2 3 4 5 m

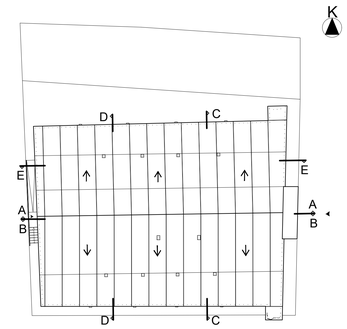
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

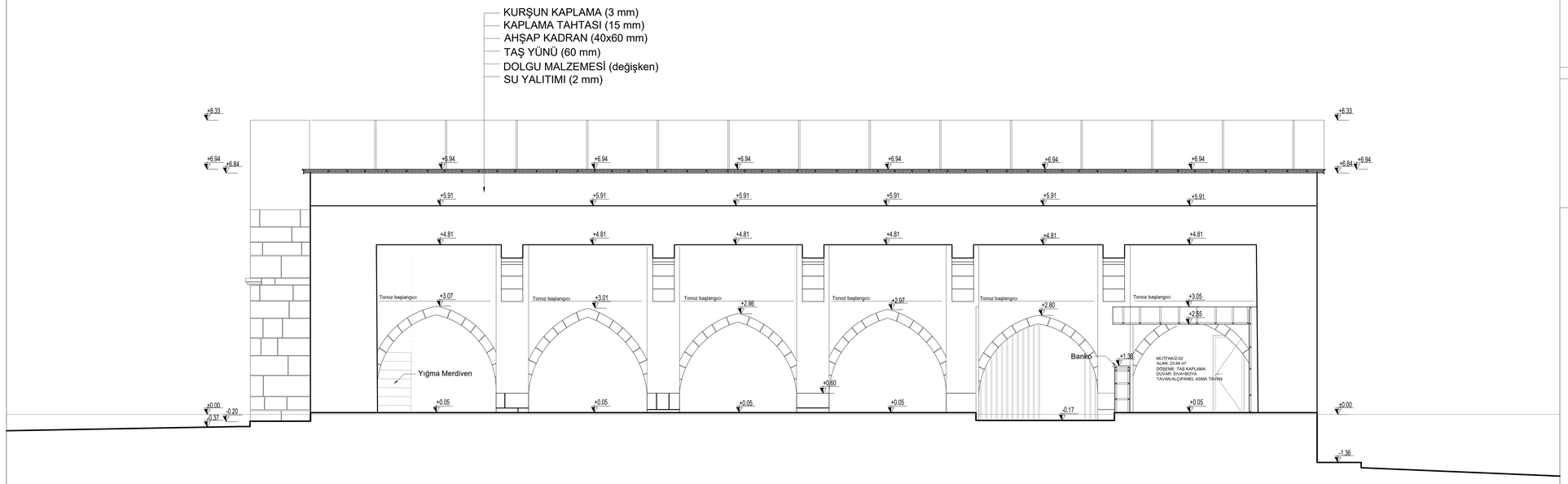
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

C-C / D-D KESİTİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	6

E-E KESİTİ

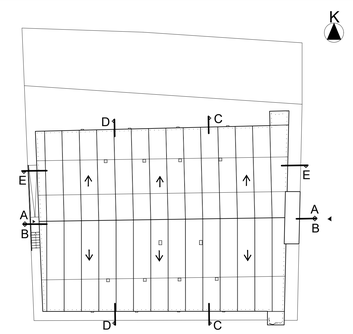
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN
KERVANSARAYI

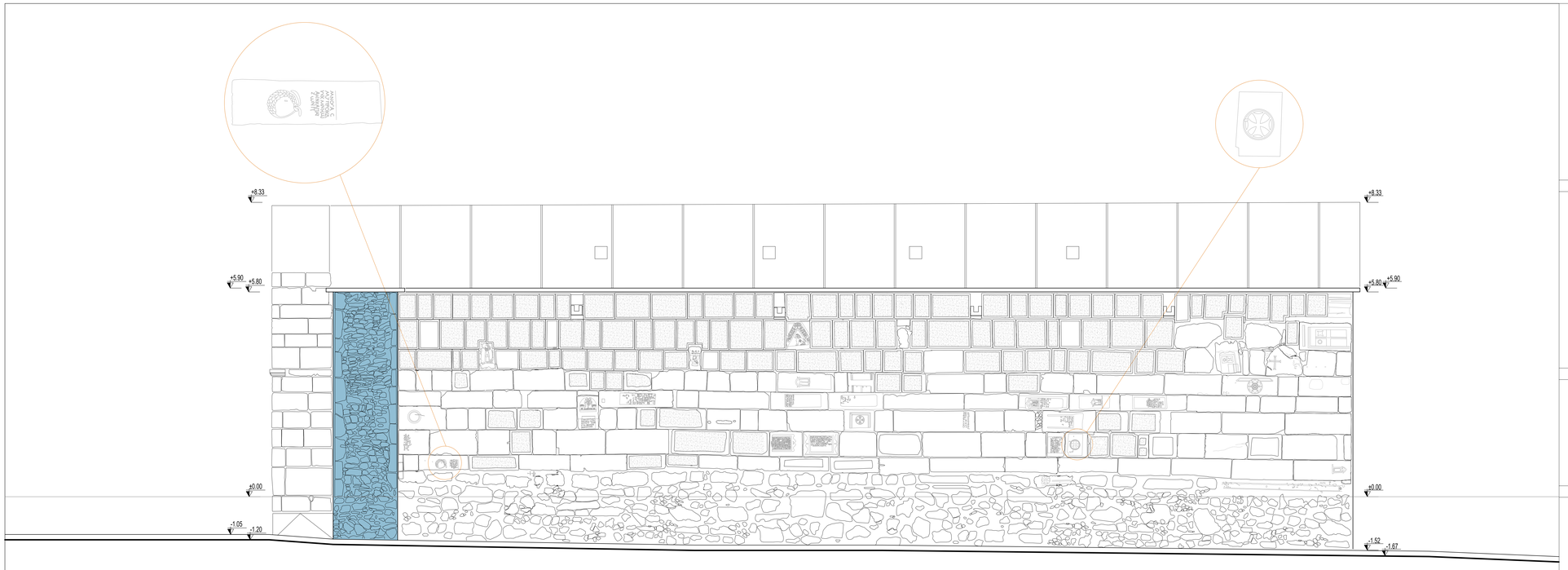

RESTORASYON

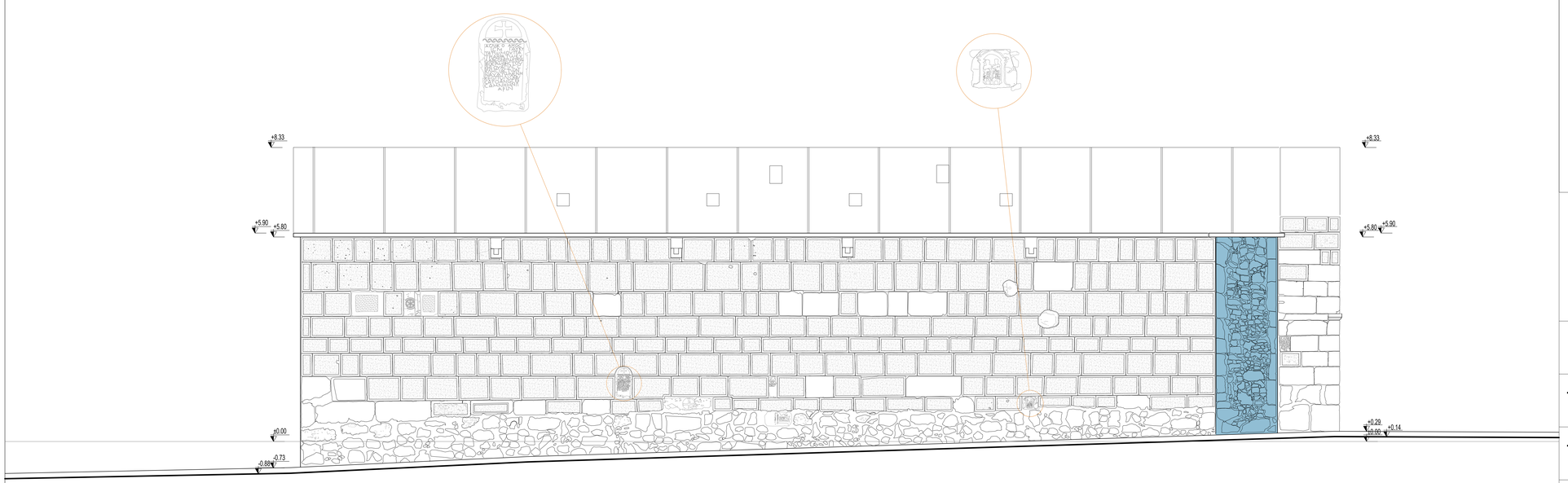
TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

E-E KESİTİ

ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	7

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

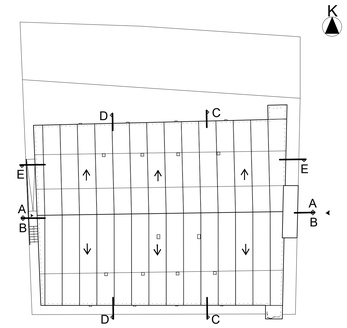
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

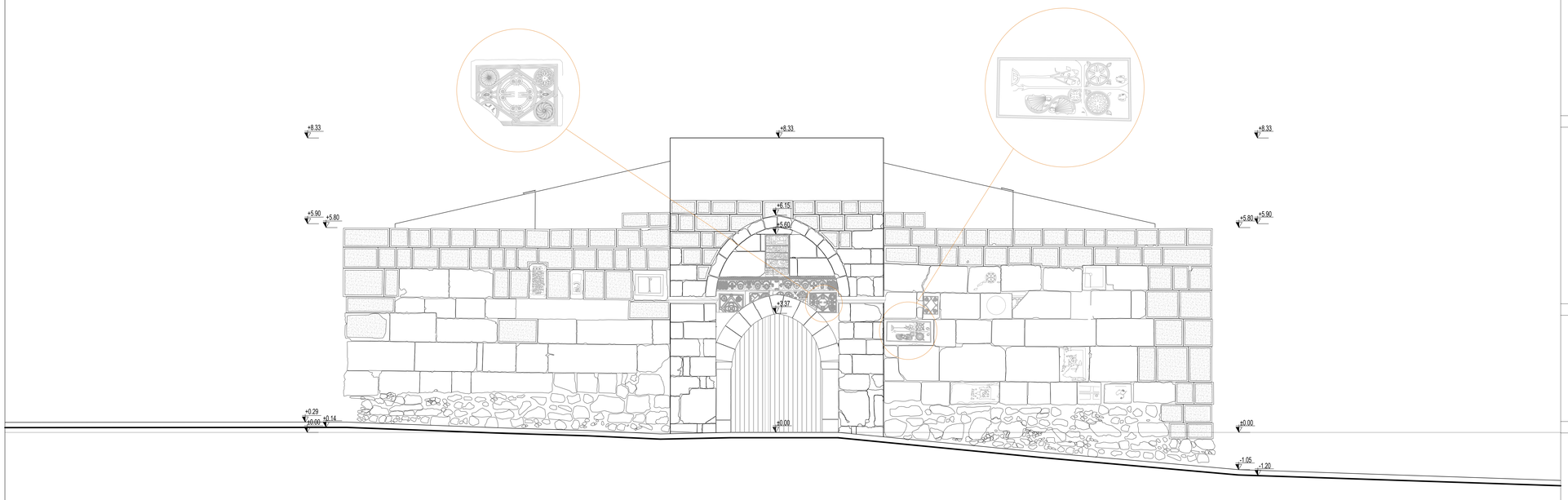
KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

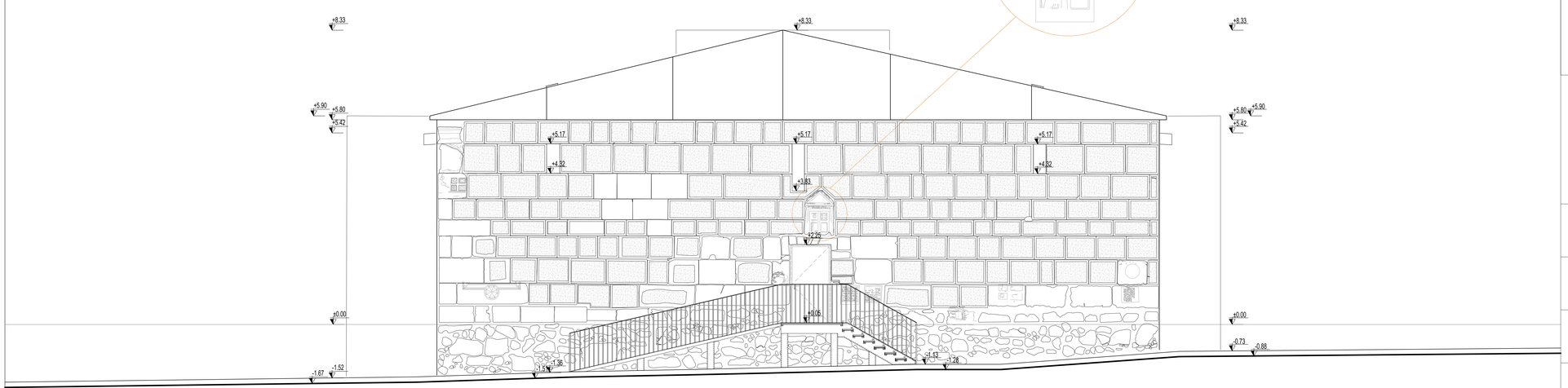
RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

KUZEY-GÜNEY CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	8

DOĞU CEPHESİ

BATI CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 m

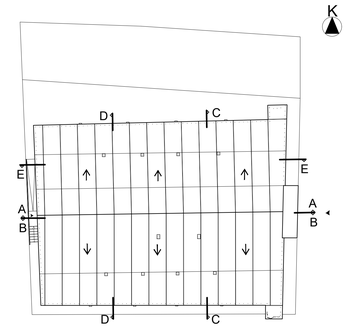
FSMVÜ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA RAZİYE SULTAN KERVANSARAYI

RESTORASYON

TEZ DANIŞMANI	DOÇ. DR. MİNE ESMER
TEZ ÖĞRENCİSİ	180211003-SELCAN BAYRAM

DOĞU-BATI CEPHESİ	
ÖLÇEK	1/50
PAFTA NO	9